ఆంధ్రభవిష్యపర్వము

(పద్యప్రబంధము)

జమీందారు లగు

శ్రీ ముళ్ళపూడి తిమ్మరాజు గారు

సమాదరణమున వెలసినది.

ఇది

ఆంధ్ర విశ్వ కలాపరిష్కృతకలాశాలా విశ్రాంతులును,

శ్రీమజ్జయపుర సంస్థానాధీశ్వర సాహిత్య సమ్రాట్

కలాప్రపూర్ణ డాక్టరు బిరుదాంచితు లగు

శ్రీ విక్రమ దేవవర్మ మహారాజా

సాహేబువారి గౌరవాస్థాన

పండితులు నయిన

బ్రహ్మశ్రీ మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు

నిర్మించినది.

ప్రకాశకుడు

షష్టిపూర్తి సన్మాన సంఘ కార్యదర్శి.

తణుకు రాయల ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపబడినది.

1941

ని వే ద న

శ్రీ ముళ్లపూడి తిమ్మరాజుగారు బహుశ్రుతులు. ఆగర్భ శ్రీమంతులు; నిరాడంబరులు, దివ్యజ్ఞానులు, విశేషించి కవితాభిలాషులు. కావుటం జేసియే అచ్చుకూటము నెలకొల్పినారు. నెలకొల్పునాఁడె నేను ఇట్లా శీర్వదించితిని.

> "ముంగలి గోస్తనీనది కడ పూర్వవిలాసము నావహించు శు
> భ్రాంగణ కావ్యహర్మ్యముసరియందు సుఖంబుగఁ గూరుచుండి స
> ర్వాంగ సలక్షణంబులుగ వ్రాయు కవీశుల గ్రంథజాలముల్
> పొంగుచు నచ్చుగూర్చి పెనుపొంగొను రాయలయచ్చుఁగూటమా!
> రాయలతోడనే తెలుఁగు రాజ్యము పోయెను దానితోడనే
> పోయిరి సత్కవీశులను మూర్ఖజనావళిమాట చెల్లఁగా
> నీయనటంచుఁ జాటుటకె నిల్పెను 'రాయల' యచ్చుఁగూటమా!
> రాయల తిమ్మరాజు నినుఁ బ్రాభవము గనిపించి మించుమా!"

"ఈముద్రాక్షరశాల మీది అనుగ్రాహకపులది. మహాకవుల గ్రంథములనుద్ధరించుటకే యిది నెలకొల్పఁబడినది. దీనఁ బ్రతిఫలాపేక్ష నాకులేదు. అసలుకు మోసము లేకుండ దీనిని మీయిష్టమువచ్చినట్లు ఉపయోగించుకొనుఁడు. దీనిమూలమున భాషాసేవ, మానవసేవ జరుగునట్లులు చూడుఁడు. ఇంతే నా వాంఛ. నామకరణము మీరే చేయుఁడు' అన్నారు శ్రీ తిమ్మరాజుగారు శ్రీ నాదెళ్ల కృష్ణమూర్తిగారితోడను; నాతోడను. మేము నిర్ధారించినదము చెప్పినాము. వారి తండ్రిగారి పేరుతో 'రాయల ముద్రాక్షరశాల' అని నామకరణము చేసినాము. ఇంగ్లీషులో 'రాయల్' తెలుఁగులో 'రాయల' రెండు చాలా చక్కఁగా నున్నదన్నారు శ్రీ తిమ్మరాజుగారు. నవీనయంత్రాలు వచ్చినవి. పని సాగినది. రెండు మూఁడేండ్లు కడచినవి. 'ప్రెస్సు' ఒక రూపము. దాని బాగు లోపాలని పైకి తెలియదు.

అనుకొన్నపని నెఱవేఱలేదు. మా మొగముగాంచి శ్రీ తిమ్మరాజుగారు వారి మొగముచూచి మేము వెలవెలపోవుచుండగా [illegible] లేచిరి. ఇంతలోఁ గొంత వెలుఁగు చూపట్టినది. [illegible] వేంకటాచలము మేనేజరైనాఁడు. మాకు శిష్యుఁడు అయియుండినవాఁడు. [illegible] లంచాలతీసెవాఁడు. 'శరణు' లేదన్నాఁడు. [illegible] నిలఁద్రొక్కినాఁడు. ఇంతలో [illegible] పెనుగొండలో; శ్రీ సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు [illegible] తెచ్చినారు. కవిరాజులందరికిని [illegible] కవిత్వము మృదుమధురముగా [illegible] [illegible] శ్రీ [illegible] గారు [illegible]

మా [illegible] మిత్రులు కృష్ణమూర్తిగారు నేను [illegible] శ్రీ తిమ్మరాజుగారి చెవిని వేసినాము. "ఒక [illegible] నామన్న యావదాంధ్ర దేశమును [illegible] పుస్తకము తెప్పింపుఁడు" అన్నారు [illegible] వేంకటాచలమును పిల్చినారు [illegible] మున్నది. మేమే కోరికతో [illegible] నెఱవేఱినది.

పిమ్మట శాస్త్రిగారు వచ్చినారు. నేను శాస్త్రిగారు కలిసి శ్రీ తిమ్మరాజుగారి దర్శనానికిఁ [illegible] పగలు పండ్రెండు గంటలువేళ. కన్నులు [illegible] తోఁట. ఆతోఁటలుచుట్టును [illegible] తోరణ గట్టియున్నవి. తూర్పుగాలి మందమందముగా [illegible] ప్రశాంత

మగుసమయము. కూలివాండ్రు కలుపు తీయుచున్నారు. కొబ్బరి మొక్క నీడను గూర్చుండి 'కళ్యాణకల్పతరువు' అను వేదాంతపత్త్రిక చదువు కొనుచున్నారు శ్రీ తిమ్మరాజుగారు. మమ్ములను చూచుచునే లేచి నారు. 'రండి దయచేయండి' అన్నారు. ముగ్గురము కూర్చుండినాము. "మన సమావేశము సుహృద్గోష్ఠిలో జరిగినది. ఇది పరమేశ్వర విలాసము. శుభోదర్కము. తెలుగు రాజుగారు చెప్పినారు సంగతి అంతయు పుస్తకము పఠించండి" అన్నారు ఆదర పూర్వకముగా. పిమ్మట శాస్త్రి గారు, నేనును సెలవు తీసికొన్నాము. పుస్తకము వచ్చినది. అచ్చైనది.

నన్నయదొట్టి యింతదనుక భవిష్యపర్వము తెలిఁగింపఁబడ కుండ నెందులకో ఉండిపోయినది. నాఁటికి నేఁడు శాస్త్రిగారికి మాట దక్కినది. భారతము అంతా తెలిఁగింపఁబడినది. ఆదికవి నన్నయ తణుకువాఁడని చాలమంది యభిప్రాయము. తార్కాణముగా "నన్నయ భట్టుగారు యజనం బొనరించిన చోట జమ్మిచెట్టున్నది. తణుకు తూర్పున" అను పట్టమట్ట సరస్వతీ సోమయాజి నృసింహచరిత్రలోని పద్యపాదమును జూపుచున్నారు. ఇంకను 'కైఫీయతు' లనుగూడఁ గొందఱు చూపు చున్నారు.

అయితే భారతారంభ భారతోపసంహారములు పూర్తి గావించిన యదృష్టము తణుకునకు లభించినది. గోదావరినది కావలి యొడ్డున రాజరాజనరేంద్రుఁడు, ఈవలియొడ్డున శ్రీ తిమ్మరాజుగారు. ఈవల తణుకువాఁడు వాగనుశాసనుఁడు—ఆవల కడియమువాఁడు అభినవ వాగనుశాసనుఁడు—వాగనుశాసనుఁడు రాజరాజును ఆశీర్వదించినాఁడు- అభినవ వాగనుశాసనుఁడు-తిమ్మరాజుగారని ఆశీర్వదించినారు. నలువురు ధన్యులు! పువ్వులలోని దారములమైన మేమును ధన్యులము!

ఇతి శివమ్

తణుకు
18.8.41.

పండిత సత్యనారాయణ రాజు.

అనుకొన్నపని నెఱవేఱలేదు. మా మొగముగాంచి శ్రీ తిమ్మరాజుగారు వారి మొగముచూచి మేము వెలవెల పాటుచెందవలసిన వారమైతిమి. ఇంతలోఁ గొంత వెలుఁగు చూపట్టినది. యర్లగడ్డ వేంకటాచలము మేనేజరైనాఁడు. మాకు శిష్యుఁడు అయినింటబిడ్డ. ఆర్థిక విషయము లందాఱితేఱినవాఁడు. 'సరవా' లేదన్నాఁడు. క్రింద మీఁద పడ్డాఁడు. నిలఁద్రొక్కినాఁడు. ఇంతలో ఉపాధ్యాయ పండిత పరిషత్తు జరిగినది పెనుగొండలో; శ్రీ సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు భవిష్యపర్వము తెచ్చినారు. కవికులాలంకారునికి వినిపించినారు. చెంత నేనును ఉన్నాను. కవిత్వము మృదుమధురముగా ఉన్నది. 'ప్రతాపాము స్తనుఁప్రతమ్మ' న్నట్లుకాదు. వాఙ్మయోద్ధారకుఁడు శ్రీ జవ్వాది లక్ష్మయ గారు పుత్త్రిని వివాహ సందర్భములో విశ్వాసత్యాగము చేసినారు. ఇంకను వారిపై ఈభారము పెట్టుట తగినదని తోఁచినది.

మా ముద్రాక్షరశాల ఆశయము తటాలున జ్ఞప్తికి వచ్చినది. మిత్త్రులు కృష్ణమూర్తిగారు నేను మొఱపెట్టుకొన్నాము. శ్రీ తిమ్మరాజుగారి చెవిని వేసినాము. "ఒక విశ్వకళాపరిషత్పండితుని గౌరవించి నామన్న యావదాంధ్రదేశమును గౌరవించినామన్నమాట శాసించు పుస్తకము తెప్పింపుఁడు" అన్నారు జమీందారుగారు. ఆయుష్మంతుఁడు వేంకటాచలమును బిల్చినారు సంగతి చెప్పినారు. ఇఁకఁ గావలసినదే మున్నది. మేమే కోరికతో ఈముద్రాక్షరశాల నెలకొల్పితిమో అది నెఱవేఱినది.

పిమ్మట శాస్త్రిగారు వచ్చినారు. నేను శాస్త్రిగారు కలిసి శ్రీ తిమ్మరాజుగారి దర్శనానికిఁ బొలములోనికి వెళ్లినాము. పగలు పండ్రెండు గంటలువేళ. కన్నులు పండువుగాఁ బెరిఁగియున్నది పసుపుఁ దోఁట. ఆతోఁటలుచుట్టును జక్కని చిక్కని కొబ్బరిమొక్కలు తోరణ గట్టియున్నవి. తూర్పుగాలి మందమందముగా వీచుచున్నది. ప్రశాంత

మగుసమయము. కూలివాండ్రు కలుపు తీయుచున్నారు. కొబ్బరి మొక్క నీడను గూర్చుండి 'కళ్యాణకల్పతరువు' అను వేదాంతపత్త్రిక చదువు కొనుచున్నారు శ్రీ తిమ్మరాజుగారు. మమ్ములను చూచుచునే లేచి నారు. 'రండి దయచేయండి' అన్నారు. ముగ్గురము కూర్చుండినాము. "మన సమావేశము పసుపుఁదోటలో జరిగినది. ఇది పరమేశ్వర విలా సము. శుభోదర్కము. తెలుఁగు రాజుగారు చెప్పినారు సంగతి అంతయు పుస్తకము పంపించఁడి" అన్నారు ఆదర పూర్వకముగా. పిమ్మట శాస్త్రి గారు, నేనును సెలవు తీసికొన్నాము. పుస్తకము వచ్చినది. అచ్చైనది.

నన్నయదొట్టి యింతదనుక భవిష్యపర్వము తెలిఁగింపఁబడ కుండ నెందులకో ఉండిపోయినది. నాఁటికి నేఁడు శాస్త్రిగారికి మాట దక్కినది. భారతము అంతా తెలిఁగింపఁబడినది. ఆదికవి నన్నయ తణుకువాఁడని చాలమంది యభిప్రాయము. తార్కాణముగా "నన్నయ భట్టుగారు యజనం బొనరించిన చోట జమ్మిచెట్టున్నది. తణుకు తూర్పున" అను పట్టెమట్ట సరస్వతీ సోమయాజి వృషచరిత్రలోని పద్యపాదమును జూపుచున్నారు. ఇంకను 'క్రైస్తీను' లనుగూడఁ గొందఱు చూపు చున్నారు.

అయితే భారతారంభ భారతోపసంహారములు పూర్తి గావించిన యదృష్టము తణుకునకు లభించినది. గోదావరినది కావలి యొడ్డున రాజరాజనరేంద్రుఁడు, ఈవలియొడ్డున శ్రీ తిమ్మరాజుగారు. ఈవల తణుకువాఁడు వాగనశాసనుఁడు—ఆవల కడియమువాఁడు అభినవ వాగనుశాసనుఁడు—వాగనుశాసనుఁడు రాజరాజును ఆశీర్వదించినాఁడు- అభినవ వాగనుశాసనుఁడు-తిమ్మరాజుగారిని ఆశీర్వదించినారు. నలువురు ధన్యులు! పువ్వులలోని దారములమైన మేమును ధన్యులము!

ఇ తి శి వ మ్

తణుకు
18.8.41.

పండిత సత్యనారాయణ రాజు.

విజ్ఞప్తి

బ్రహ్మశ్రీ మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారి షష్టి పూర్తి సంపుటము లాఱింటిలో నొకటి యగుదీనినిగూర్చి యించుక మనవి.

ప్రాచీనార్వాచీనకవితాశైలులకలయికయై "సంగః కస్య హి న స్వాదేత మనసే మాధ్వీకమృద్వీకయోః" అన్నట్లు గుణగ్రహణపారీణుల హృదయ మాకర్షింపఁదగిన యాంధ్రభవిష్యపర్వ మన్న యీపద్యప్రబంధ మును దాము రచియింపఁబూనినకారణమును శ్రీ శాస్త్రిగారే గ్రంథావతారికలోఁ దెలిపియున్నారు. వారీగ్రంథము 119వ పుటలో నడుగునఁ దెలిపినదానినిబట్టి యిది 1919 లో సుమారు రెండాశ్వాసముల గ్రంథమైనపిదప నాఁగిపోయి మరల 1938 లోఁ బూర్తిగావించినట్లు తెలియుచున్నది. ఆమధ్యకాల మిరువదిసంవత్సరములలో వేఱెన్నో కృతులు నిర్మించి ప్రకటించియు దీనిని బూరింపక యట్లే విడిచియుంచుట కాలోచింప వలసినది లేదుగాని, యుత్తమపద్యప్రబంధములలో నొకటిగా గణింపఁ దగినయిది నేఁటికైనను బ్రకటిత మగుట యాంధ్రసారస్వతభాగ్యమే యని సంతోషింపవచ్చును.

షష్టిపూర్తి సమ్మాననసంఘమువారు శ్రీ శాస్త్రిగారియముద్రిత గ్రంథముల ముద్రణమునకు భాషాభిమానుల ప్రోత్సాహ మభిలషించు చున్నసమయమునందనఁగా 1940 డిసెంబరులో, ఉపాధ్యాయపండిత పరిషద్వార్షికసభలు పశ్చిమగోదావరిజిల్లా పెనుగొండలో జరిగినవి. అపుడు పరిషదుద్ధారకులైన శ్రీ జన్నాది లక్ష్మయ్యనాయఁడుగారి యింట శ్రీ శాస్త్రిగారుదీనిలోని కొన్ని భాగములు చదువఁగావిని ఇది శ్రీతిమ్మరాజుగారి సమాదరణమున ముద్రితమగుటభవ్యమని సంభావించి శ్రీపెన్మెచ్చ సత్యనారాయణరాజుగా రందుకుఁ దగినయేర్పాటు గావించిరి. ఉదార

హృదయులును వదాన్యులును మాతృభాషాభిజ్ఞులు నైన శ్రీ తిమ్మ రాజుగారు శ్రీ శాస్త్రిగారితో సంభాషించి యీ గ్రంథమందలి కొన్ని పద్యములు విని యానందించి "మనపరస్పరసందర్శన సంభాషణములు పసుపుతోటలో జరిగినవి. ఇది యెంతయు శుభోదర్కము. ఈ గ్రంథము నే నచ్చువేయించెద" నని సెల విచ్చి యా ప్రతిజ్ఞ నిర్వహించిరి "కృతి పోషక ప్రశంసలో" ప్రతిఫలించినసుగుణసంపద గలరాజునగు శ్రీ తిమ్మ రాజుగారికిని, వారిని ప్రోత్సహించిన గుణపక్షపాతులును, నాకును పురోన్నతపాఠశాలలో పాధ్యాయులు నైన కవితావిశారద పండిత సన్మద్ది సత్యనారాయణరాజుగారికిని, శ్రీ నాదెళ్ళ కృష్ణమూర్తిగారికిని, షష్టిపూర్తి సమ్మానసంఘము పక్షమున కృతజ్ఞతాపూర్వకాభివాదములాచరించుచున్నాను. మఱియు నీకృతి ముద్రణదోషములు లేకుండ ప్రకటింపవలె నని యెంత యత్నించినను, తుద కవి తప్పినవి కావు. శుద్ధపత్రమునం జూపినవి గాక, థ-ధ, ర-ఱ, ట-ఠ, వర్ణములు తాఱుమాఱగుట మొదలుగా-ప్రథమ-అపరాధ-నంటివి మఱికొన్ని యుండును. క్షమించి పాఠకులు సవరించు కొందురుగాక.

ఇట్లు

దివాకర్ల వెంకటావధాని, ఎం. ఏ (ఆనర్సు)

షష్టిపూర్తి సమ్మాన సంఘ కార్యదర్శి.

కృతిపోషక ప్రశంస

శ్లో. శ్రీ ముళ్లపూడి కులర
త్నాకరరాకాసుధాకరం సుమతిమ్,
శ్రీ తిమ్మరాజ మనిశం
శ్రీమన్నారాయణః పాయాత్ !

ఉ. కమ్మకులమ్మునందు నుతిఁ గాంచిన వేంకటకృష్ణపౌత్త్రుఁ డ
క్కొమ్మకుఁ బెద్దబాపయకుఁ గాదిలి పుత్త్రుఁడు ధర్మతత్పర
త్వమ్మున వన్నె కెక్కినయుదారుఁడు వంశవివర్ధనుండునై
తిమ్మయ ముళ్లపూడికులదీపకుఁ డయ్యెను గోస్తనీతటిన్.

క. అతనికి నాశాలాంబా
సతియం దుదయించి సుజనసమ్మతుఁ డగుచున్
నుతి గను వేంకటరాయఁడ
ప్రతియూరను ముళ్లపూడి రాయుం డయ్యెన్.

సీ. ఆడినమాట కొక్కఁడునైన దాఁటని
యట్టినిజాయతీఁ గాటపట్టు
తలఁచినకార్య మెంతటిదుష్కరం బైనఁ
గడముట్టఁ జూచెడుకార్యదీక్ష
పెండ్యాలవంశాభివృద్ధి తదైశ్వర్య
వృద్ధి గావించినబుద్ధిగరిమ
బంధుమిత్త్రులు దైన్యపాలుఁగకయుండ
సాహాయ్య మొనరించుసచ్చరిత్ర

గీ. అనఁగఁ జేరొంది పరధర్మమునకుఁ బోక
నిజకులోచితధర్మనిర్నిద్రుఁ డగుచు
దేవభూదేవభక్తుండు తిమ్మయార్య
రాయఁ డలరారుఁ దణుకుపురంబునందు.

క. అతనికి సుగుణసుశీలాన్విత యకాంతయమ్మకును జనించెను వంశ
స్థితికరుఁడై సత్వగుణాంచితమతియై తిమ్మరాజు శ్రీమంతుండై.

ఉ. తోరపుభాగ్యభోగ్యములతోఁ దులఁదూఁగుచుఁ బొంగ గర్వికాకవి
ద్యారస మాన నాన గొనసాగఁగ శాస్త్రము నాంగ్లము నభ్యసించి త
త్సార మెఱింగి తాత్వికవిచారణ సల్పుచుఁ దత్త్వవేత్తలన్
గౌరవబుద్ధిఁ గొల్చుగుణగణ్యుఁడు రాయని తిమ్మరాజులన్.

సీ. సర్వార్థసంపూర్ణసంసారసౌఖ్యసం
పన్నుఁడౌఁగాని లంచపిపాసుఁడు కాఁడు
గౌరవోద్యోగాధికారసర్వప్రా
గల్భుఁడైఁగాని యక్రమపరుఁడు కాఁడు
ధర్మమార్గప్రవర్తన మెచ్చునాఁ గాని
కులమతభేదసక్తుండు కాఁడు
నిత్యసంతుష్టుఁడై నెగడునుగాని య
న్యాయార్జనార్థచింతనుఁడు కాఁడు

గీ. అనుచుఁ బొగడొందుచుండు సజ్జనహితుండు
భారతాదిమహాగ్రంథపాఠకుండు
భక్తివిజ్ఞానసాధనాభ్యాసరతుఁడు
ధీరగంభీరభావుండు తిమ్మరాజు.

చ. అతఁడు సమస్తధర్మపురుషార్థపదం బగు భారతంబునన్
శతతమపర్వమై నవరసం బగు శ్రీహరివంశవర్ణనాం
చితము భవిష్యమేఁ దెనుఁగుచేయుట మిత్రులవల్ల వించు నీ
కృతి వెలయించు కీర్తి గనెఁ గృష్ణకథాశ్రవణప్రహృష్టుఁడై.

చ. మితహితభాషణంబు మెఱసెన్ మెచ్చులయీవి పరోపకారశీ
లత పరమార్థదృష్టియుఁ జెలంగినయాతఁడు తిమ్మరాజు శ్రీ
పతికరుణాకటాక్షమునఁ బత్నియుఁ దానును బుత్రపౌత్రసం
తతియును సర్వసౌఖ్యములఁ దామరతంపరగాఁ దలిర్చెడున్.

కృతిపోషకులు: శ్రీ ముళ్లపూడి తిమ్మరాజుగారు

జమీందారు, తణుకు.

విషయసూచిక.

——:o:——

శ్రీరస్తు.

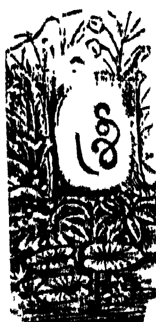
ఓ న్నమః పరబ్రహ్మణే

ఆంధ్ర భవిష్య పర్వము.

ప్రథమాశ్వాసము.

గ్రంథావతారిక.

శ్లో॥ ఓ న్నమ స్సర్వవేదాన్తవేద్యాయ పరమాత్మనే
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాంశై ర్జగజ్జన్మాది కారిణే. 1

వాణీపరమేశ్వరీరమణమూ ర్తిం దాల్చి యాత్మీయమా
యావిర్భూతజగ త్త్రియీస్థితికిం బ్రాపై నిల్చి సంసారమో
హావేశంబునం గ్రీడ సల్పుతనుం దానానందియై చూచుస
ద్భావుం జిన్మయు నద్వితీయుం బరమాత్మన్నిత్యు భావిం
చెదన్. 2

ఉ. శ్రీకరు జానకీవరు వశీకృతసద్గుణలోకు నుత్తమ
శ్లోకుని వేదవేద్యుం బరిశుద్ధుని రాముని గావ్యనేతం గాం
జేకొని యాదికావ్యము రచించినతాపససార్వభౌము వా
ల్మీకిని వశ్యవాణిని సమీహితసిద్ధికి నాత్మం గొల్చెదన్. 3

ఉ. శ్రీరమణీమనోహరునిచిత్రచరిత్రం బవిత్ర మామహా
భారతసంహితం బ్రజలభాగ్యముగా నొనరించినట్టియా
భారతవంశవర్ధను నపారతపోధనుం దత్త్వబోధనుం
గారుణికాగ్రణిం దలంతుం గామితసిద్ధికి బాదరాయణున్. 4

చ. తెలుఁగును దోడిభాషలు ను౯తింపఁ ననర్గళధార యౌచితీ
కలితపదార్థభావరస౯కల్పన మొప్పఁగ నాంధ్రభారతం
బనఁ దొలుఁబల్కు లిచ్చిసమ౯హాత్ముని సత్కవితావిధాత వి
ద్యలనిధి నన్నపార్యుఁ గొని౯యాడెద సత్కవిమార్గదర్శకున్. 5

చ. అనుపమభావశుద్ధియు స౯మర్థపదౌచితి యర్థపుష్టియుం
బనుపడ జిహ్వకున్ రుచిగ౯భారతమందు పదేనుపర్వముల్
తెనుఁగున నిల్పి లోకమును౯తిం గనువాఙ్మయమూర్తిఁ దిక్కయ
జ్వను గవిలోకనాథు నుతి౯సల్పెద సత్కవిమార్గవర్ధనున్. 6

క. ఆరణ్యపర్వశేషముఁ
బూరించి కవిత్రయంబుఁ ౯బూరించినవి
స్ఫారయశుఁ దలఁతుఁ గవితా
పారగు నెఱ్ఱనఁ బ్రబంధ౯పరమేశ్వరునిన్. 7

క. ఉత్తరహరివంశము బుధ
సత్తములు నుతింప వ్రాసి ౯సర్వజ్ఞుఁడు నా
నుత్తమబిరుదము గనువి
ద్వత్తల్లజు సోమనాథుఁ ౯దలఁచెదఁ జేర్మిన్. 8

గీ. సర్వలోకప్రసిద్ధయ౯శస్కులైన
భాసకాళిదాసాదుల ౯భక్తిఁ బొగడి
దలఁచెదను సత్కవిత్వావ౯దాతకీర్తు
లైనశ్రీనాథసూరనా౯ర్యాదికవుల. 9

గీ. అనఘు నిరతాన్నదానవి౯ఖ్యాతు శబ్ద
శాస్త్రగురుఁ జర్ల బ్రహ్మయ౯శాస్త్రిఁ గొలిచి
బ్రహ్మవిద్యాగురుం డగు౯భవ్యచరితు
మంత్రి చెన్నయశాస్త్రి నె౯మ్మది భజింతు. 10

సీ. వెలనాటివైదిక విదితవేదశ్రౌతు
మల్లాదివంశసమ్మాన్యు హారిత
గోత్రు నాపస్తంబసూత్రు లక్ష్మీనర
సింహావధాని భజించి తాత
తండ్రిని, వేదశాస్త్రజ్ఞు రామస్వామి
శాస్త్రి నారాధించి జనకజనకు
నంచితస్వాధ్యాయు ననఘు వేదాంతవి
జ్ఞాని శ్రీరామావధాని జనకుఁ
గీ. దలఁచి గురుభక్తి నియతివ్రతంబు మెఱయ
వేదమయు నిత్యు నాదిత్యు వినుతిచేసి
యిష్టసిద్ధిని బడసిన శిష్టచరిత
జనని యగు వేంకమాంబ కంజలిఘటింతు. 11

వ. అనియిష్టదేవతాశిష్టకవిగురుజనవందనం బాచరించి శ్రీపరమేశ్వర కరుణాకటాక్షసమాసాదితమదీయకవిత్వంబును దదీయమహిమాభి వర్ణనంబునఁ గృతార్థంబుఁ గావించుటయొకర్తవ్యంబుగా సముదితకుతూహలవికసితాంతఃకరణుండనై యొక్కనాఁ డిక్కరణిం దలఁచితి. 12

సీ. తెనిఁగించి విదురనీతిని బూర్తిగా మున్ను
స్త్రీధర్మబోధినీకృతి యొనర్చి
స్వకపోలకల్పన సత్యకీర్తి రచించి
విస్మృతాంధ్రకవీంద్రవితతిఁ దెల్పి
ఆంధ్రీకరించి మహావీరచరితము
త్తరరామచరితంబు సరసఫణితి
ఘటియించి సంస్కృతకవిజీవితము ప్రతి
జ్ఞాశాంతనవనాటకంబు నుడివి

దశరూపకంబు నాంధ్రమొనర్చి సవిమర్శ
భారతోదంతంబు పరిఢవించి
భవభూతినాటకభాసరూపకముల
వచనకావ్యంబులు రచనచేసి
శృంగార మాంధ్రము చింతామణియు నాఁగఁ
జక్కనివ్యాసముల్ పెక్కు వ్రాసి
సురభారతిని బ్రహ్మసూత్రార్థదీపిక
సంస్కృతభాషాప్రశస్తి యువతి

గీ. పరిణయవిమర్శనంబును బలికినాఁడ
నింతకును జవ్వనం బింక నింత గలుగఁ
బరమపురుషార్థమున కాలవాల మైన
గ్రంథ మేదేని తెలిఁగింపరాదె యనుచు. * 13

వ. అట్టిదాని నన్వేషించుచుఁ దుదకు మహాభారతం బనుపంచమవేదం
బున కుపనిషత్తునాఁ బరగుహరివంశం బామూలాగ్రం బవలోకించి
మదుద్యోగంబు సద్యోగంబుగా నానందించి— 14

మ. హరివంశంబును విష్ణుపర్వము భవిష్యం బన్నపర్వత్రయిన్
హరివంశం బలరారెడున్ ఖిలపురాణాఖ్యన్ సదాఖ్యానసుం
దరమై సాత్యవతేయవాగమృతమై దానన్ భవిష్యంబు శ్రీ
హరితత్త్వప్రతిపాదకంబు శతపర్వామ్నాయశీర్షం బగున్. 15

గీ. ఆది నించుక గొనె నెఱ్ఱనార్యుఁ డందు,
తుది నొకించుక సోమనాథుండు గొనియె,
గాన వా రిద్దఱిఁ దలంచి దాని నిపుడు
పూర్తిగాఁ దెనిఁగించుట పొలదొక్కొ? 16

---

* ఇందలికృతులానాఁటికి రచియించినవి. తరువాత రచియించినవి, ఆంధ్రభాషానుశాసన సంస్కృతవాఙ్మయచరిత్రాదులు.

వ. అని యూహించి తత్కార్యంబునఁ గృతనిశ్చయుండనై మహా
భారతకవుల మరల నొక్కమాఱు వచశ్శుద్ధికై స్మరియించి పర
మేశ్వరానుగ్రహపురస్సరంబుగా సకలశ్రేయోఽభివృద్ధిగా నాయొన
ర్పంబూనిన మహాభారతమకుటమ నెడియాంధ్రభవిష్యపర్వంబునకుఁ
గథాక్రమం బెట్టులనిన— 17

కథాప్రారంభము

జనమేజయవంశము

గీ. రమ్యతర మైన నైమిశారణ్యమందు
సత్రయాగంబు జరిగెడి సమయమందు
సకలమునికులపతి యైన శౌనకుండు
కథకుఁ డుగ్రశ్రవసున కిక్కరణిఁ బలికె. 18

చ. భరతకులేతిహాస మగు పంచమవేదము సర్వధర్మసం
భరిత మనేకరాజమునివల్లభవృత్తము విష్ణుతత్త్వబం
ధుర మగు దాని నింతకును దొంబదితొమ్మిదిపర్వముల్ మహా
దరమునఁ దెల్పి నీవు మము ధన్యులఁ జేసితి రోమహర్షణీ! 19

చ. తెలివిని జెందె మామనము దివ్యపరాశరసూనునిర్మితో
జ్జ్వలభరతాన్వవాయహరివంశకథాసుధ గ్రోలి యింక న
వ్వలికథ యేమొకో వినఁగ వాంఛ దలిర్చెను మాకుఁ దెల్పుమా
ఖిలముల నద్భుతం బనెడి కీర్తిని గన్నభవిష్యపర్వమున్. 20

క. జనమేజయభూవరనం
దనులం దెవ్వండు పాండునందనకులవ
ర్ధనుఁ డయ్యె? సర్పయాగం
బున కవ్వల నాతఁ డేమి వానరిచెఁ జెపుమా! 21

మ. అనఁగన్ సూతసుతుండు తాపసులయాహ్లాదంబు నీక్షించి యి
ట్లని చెప్పన్ జనమేజయుండు కనెఁ గాశ్యాదేవియందున్ యశో
ధనుఁడై యన్వయవర్ధనుం డయినచంద్రాపీడుఁడున్ బ్రహ్మవి
ద్యాఘ్నుబోర్ణుండఘుఁడాత్మవేత్త యగుసూర్యాపీడుఁడన్పుత్రులన్. 22

క. కలిగిరి చంద్రాపీడున
కలఘులు నూర్వురు కుమారు, కలన్వయకర్తలై
వెలసినవారలఁ దొలివాఁ
డిల నేలెను సత్యకర్ణుఁ డిభపురపతియై. 23

క. వారాణసపురపతి యా
శూరాగ్రణి రాజ్య మేలి సుతునికి నుర్వీ
భారం బొసంగి పూర్వా
చారంబున సతిని గూడి చనె వనమునకున్. 24

ఉ. ఆనరనాథుసూనుఁడు మహాహవవీరుఁడు శ్వేతకర్ణభూ
జాని యదూద్వహుం డగుసుచారునిపుత్త్రిని మానినీమణిన్
మానినిఁ బెండ్లియాడి జనసమ్మానితుఁడై భువి నేలి యేలి సం
తానము లేమి సోలుబడఁ దద్దయు రోఁత జనించినంతటన్. 25

గీ. ధరణిరాజ్యంబు మంత్రులకర్పణము చేసి
యెల్లభోగంబులను మది హేయము చేసి
స్త్రీద్ధవలెఁ దోడవచ్చుమానినినియు, దాను
నరిగె నారణ్యకవ్రతసరణిఁ జరింప. 26

చ. వనగతుఁడై నయాతఁ డతిభక్తి మహేశసపర్య, లాఘాంయు
జ్జనపతి పాదపద్మపరిచర్యలఁ జేయుచునుండు నంత న
య్యనుపమశీలమానినికి నయ్యెను గర్భము దైవయుక్తి నా
తన నవమాసములఁ గడచెఁ దత్సమయంబున శ్వేతకర్ణుఁడున్, 27

క. మానసమతివైరాగ్యముఁ
బూనఁగ నిజవంశపూర్వపురుషులత్రోవన్
మానిత మైనమహాప్ర
స్థానము చేయంగఁ దలఁచి చయ్యనఁ గదలెన్. 28

చ. తనగతి చూడ కట్లు మమకారరహితాత్మత నేగుచున్నభ
ర్తను బెడఁబాయ నోపక భరం బగు గర్భముతోన యాతనిన్
వెనుకొని మానినీసతి వనీస్థలిలోఁ బ్రసవించి కన్నపు
త్రుని విడనాడి యేగెఁ బతితో మును ద్రౌపది యేగినట్లుగాన్. 29

సీ. పతిభక్తి పేర్మి నపత్యమోహంబును
విడనాడి తనతల్లి వెడలినంతఁ
నెండ తాఁకునఁ గంది యేడ్వ నక్కసుగందు
గతి కచేతనములు కరఁగ నపుడు
నంబుదంబులు నీడ వతనిపైఁ బట్టెడి
సమయమం దాధార్మి కజనుచునున్న
శాంతచిత్తులు శ్రీవిష్ణపుత్రు లగుశిష్ప
ల్లాదుండు కౌశికుఁ డనెడివారు

గీ. కర్మార్ద్ర నభ్బాలుఁ గొనిపోయి కొండకాల్వ
బండపై నిడి కడుగుచునుండ వాని
ప్రక్క లారాతిరాపిడిఁ బొక్కియల్ల
నల్లవారెఁ గ్రమంబుగ నల్లవారె. 30

సీ. అప్పు డజపార్శ్వములయట్టు లతని ప్రక్క
లెనఁగ నజపార్శ్వుఁ డనునామ మిడి నృపసుతు
వారు గొనిపోయి వేమకవనిత కిచ్చి
రామె యాబాలు నాత్మజప్రేమఁ బెంచె. 31

మ. అనఁగన్ సూతసుతుండు తాపసులయాహ్లాదంబు వీక్షించి యి
ట్లని చెప్పన్ జనమేజయుండు కనెఁ గాశ్యాదేవియందున్ యశో
ధనుఁడై యన్వయవర్ధనుం డయినచంద్రాపీడుఁడున్ బ్రహ్మవి
ద్యనుభూతార్థుండయ్యు యాత్మవేత్త యగుసూర్యాపీడుఁడున్బుత్రులన్. 22

క. కలిగిరి చంద్రాపీడున
కలఘులు నూర్వురు కుమారు,లన్వయకర్తలై
వెలసినవారలఁ దొలివాఁ
డిల నేలెను సత్యకర్ణుఁ డిభపురపతియై, 23

క. వారాణసపురపతి యా
శూరాగ్రణి రాజ్య మేలి సుతునికి నుర్వీ
భారం బొసంగి పూర్వా
చారంబున సతిని గూడి చనె వనమునకున్. 24

ఉ. ఆనరనాథుసూనుఁడు మహామహనీయుఁడు శ్వేతకర్ణభూ
జాని యదూద్వహుం డగుసుచారునిపుత్రిని మానినీమణిన్
మానినిఁ బెండ్లియాడి జనమానితుఁడై భువి నేలి యేలి సం
తానము లేమి నేలుబడిఁ దద్దయు గోఁత జనించినంతటన్. 25

గీ. ధరణిరాజ్యంబు మంత్రులకరము చేసి
యెల్లభోగంబులను మది కెడము చేసి
నీడవలెఁ దోడ వచ్చుమానినియు, దాను
నరిగె నారణ్యకవ్రతమ్మాచరింప. 26

చ. వనగతుఁడైనయాతఁ డతిభక్తి మహేశసపర్య, లామెయు
జ్జనపతిపాదపద్మపరిచర్యలుఁ జేయుచునుండునంత న
య్యనుపమశీలమానినికి నయ్యెను గర్భము దైవయుక్తి నద్ధి
తన నవమాసములన్ గడచెఁ దత్సమయంబున శ్వేతకర్ణుఁడున్. 27

క. మానస మతివైరాగ్యముఁ
బూనఁగ నిజవంశపూర్వపురుషులత్రోవన్
మానిత మైనమహాప్ర
స్థానము చేయంగఁ దలఁచి చయ్యనఁ గదలెన్. 28

చ. తనగతి చూడ కట్లు మమతారహితాత్మత నేగుచున్న భ
ర్తను బెడఁబాయ నోపక భరం బగు గర్భముతోన యాతనిన్
వెనుకొని మానినీసతి వనీస్థలిలోఁ బ్రసవించి కన్నపు
త్రుని విడనాడి యేగెఁ బతితో మును ద్రౌపది యేగినట్లుగా. 29

సీ. పతిభక్తి పేర్మి నపత్యమోహంబును
విడనాడి తనతల్లి వెడలినంత
నెండ తాఁకునఁ గంది యేడ్పు నక్కసుగందు
గతి చేతనములు గరఁగ నసఁగ
నంబుదంబులు నీడ నతనిపైఁ బఱపెడి
సమయమం దాధార్మి జనుచునున్న
శాంతచిత్తులు శ్రీవిశ్వాపుత్రు లగుపిప్ప
లాదుండు కౌశికుఁ డనెడివారు

గీ. కూర్మి నబ్బాలుఁ గొనిపోయి కొండకాల్వ
బండపై నిడి కడుగుచునుండ వాని
ప్రక్క లారాతి రాపిడిఁ బొక్కియుల్ల
నల్లవాఱె క్రమంబుగ నల్లవాఱె. 30

గీ. అప్పు డజపార్శ్వములయట్టు లతని ప్రక్క
లెసఁగ నజపార్శ్వుఁ డనునామ మిడి నృపసుతు
వారు గొనిపోయి వేమకవనిత కిచ్చి
రామె యాబాలు నాత్మజప్రేమఁ బెంచె. 31

ఉ. వేమకిపుత్త్రుఁడై పెరిగి పెద్దయి యాతఁడు గాసఁ దన్ను ము
న్నోమినవారు మంత్రులుగ నున్నతపూరుకులక్రమాగత
శ్రీమహితాత్ముఁడై గుణగరిష్ఠత భూతలమేలెఁ దన్మహా
ధామునివంశ మాతనిప్రభానులవంశమునిండె నెల్లెడన్. 32

గీ. పాండువంశప్రతిష్ఠ యిప్పగిది నుండెఁ
బౌరవాన్వయనిష్ఠ నుపన్యసించి
పద్య మొండు యయాతి చెప్పుండె తొల్లి?
దానిఁ జదివెద వినుఁడు మేధావులార! 33

శ్లో. "అచంద్రార్కగ్రహా భూమి ర్భవే దపి స సంశయః
అపౌరవా నతు మహీ భవిష్యతి కదాచన" 34

రాజసూయపరిసమాప్తి—వ్యాసునిరాక

వ. ఇది యిట్లుండె నింకఁ బరీక్షిన్నందనువృత్తాంతంబు వినిపించెద వినుండు. జనమేజయభూనాయకుం డట్టిసర్పయాగంబు సమాప్తి గావించి పదంపడి యశ్వమేధం బొనరింపఁ గృతాభిలాషుండై యొక్కనాఁ డాసర్పసత్త్రప్రదేశమండలియొక్కశిబిరంబున ఋత్విక్పురోహితాచార్యాదులకుం దనసంకల్పంబు విన్నవించి తదనుమతి నంతఁ దదాహవయోగ్యంబైనహయరత్నంబు విడువ సన్నాహంబు సల్పుచున్నయెడ యోగదృష్టి నతనిమనోరథం బెఱింగిన త్రికాలజ్ఞుం డగుకృష్ణద్వైపాయనుండు కామగమనంబున నచ్చటికి వచ్చి సాక్షాత్కరించె. అప్పుడమితేఁడును సంభ్రమాశ్చర్యసంతోషపరీతచేతస్కుఁడై ప్రత్యుత్థానాభివందనపూర్వకంబుగ నర్ఘ్యపాద్యాదివిధు లాచరించి యమ్మహాత్ము నుచితాసనాసీనుం గావించి సకలవేదపురాణార్థసంగతంబు లగువివిధకథాప్రసంగంబులఁ గొంతప్రొద్దు గడపి యనంతరంబు తనతాతముత్తాతయుఁ గౌరవాన్వయస్థితికరుండు

నైనయప్పరాశరసూనుతో మహాభారతప్రశంసాపూర్వకంబుగ నిట్లనియె. 35

ఉ. వీనులవిందు మానసముకువేడుక నాలుకతీపి మైనయా
ఖ్యానము సాంగవేదపరమార్థనిదానము సర్వధర్మసం
స్థానము పౌరవాన్వయనిధానము భక్తజనేష్టసిద్ధిసం
ధానము భారతంబును సదా వినుచుందును వీనులారఁగన్. 36

గీ. కాని, శంఖపయోధార♦కరణిఁ బరమ
పావనంబును హృద్యమై ♦పరగునీదు
దివ్యకవితాసుధాధార♦తీపి మరగు
నాదుమది కిప్పటికిఁ దృప్తి ♦లేదు సుమ్ము. 37

గీ. కాక,సుధ నారగించుట ♦నాకసుఖము
గాంచుటం గూడఁ దనివోవఁ♦గలను గాని
భారతకథాసుధారసా♦స్వాదనమున
నొక్కనిముసంబు నాపోవ ♦నోపనేను. 38

క. అనవరత మట్లు భారత
మును విన ననుమాన మొకటి ♦పొడమెను దానిన్
విని తీర్పుము మున్మనుమనిఁ
గని కూర్మిఁ దపోనిధాన ♦కరుణాభరణా! 39

సీ. ఆదిని రాజసూ♦యము సోముఁడొనరింపఁ
దారకామయసంప్ర ♦ హార మయ్యె,
అటుపైని వరుణుఁ ♦డయ్యాగంబు సాగింప
నుగ్రదేవాసుర♦యుద్ధ మయ్యె,
అంత హరిశ్చంద్రుఁ ♦డాజన్న మొలయింప
ఘనతరాడీబక♦కలహ మయ్యె,

అట ధర్మజుఁడు దాని ♦నాచరింపఁగఁ గురు
పాండవానీకంబు♦ప్రాప్తమయ్యె,

గీ. రాజసూయంబు దారుణ♦క్రతువు గాదె?
ధరణి కది యత్యుపద్రవ♦కరము గాదె?
యదియు కురువంశ మేర్చిన♦యగ్ని గాదె?
యింతయును నీ వెఱుంగని♦దే మునీంద్ర! 40

క. అలవికి మీఱినయంగం
బులు పెక్కులు రాజసూయ♦మున కవి యెల్లన్
దలమే జరపఁగ? నొక్కటి
తలఁగిన జనసంక్షయంబు ♦తప్పదు గాదే? 41

గీ. ఇంత యెఱిఁగియు ధర్మజుం ♦డేల గడఁగె
నన్వయక్షయమూల మ ♦య్యజ్ఞమునకు
నాగతానాగతజ్ఞుఁడ ♦వైననీవు
దాని మాన్పఁగ లేదేల ♦మౌనినాథ! 42

గీ. కానివారల నమ్మిన♦హీనమతులు
ననదలును దారితప్పుట ♦చనును గాని
ఘనమనీషులు నీశిక్ష ♦గన్నవారు
పాండవులు త్రోవ త్రొలఁగుట ♦పాడియౌనె? 43

వ. అని యడిగిన నభిమన్యుపౌత్రునకుఁ బాండవపితామహుం డిట్టు
లనియె. 44

ఉ. కాలము దాఁట నేరికిని ♦గాదు తనద్భుతవేగ మాఁగఁగాఁ
జాలునె మానవుండు తన♦శక్తిని? గానఁ బ్రజావినాశ మా
చాలునఁ జేయఁ జూచువిధి♦చాపలభావ మెదుర్కొనంగఁ దాఁ
బోలక ధర్మజుం డపుడు ♦పుట్టినబుద్ధిన పోయె బాలకా! 45

ఉ. కాలవశంవదుం డగుటఁ ♦ గాఁగలకార్యము నట్టులుంట న
న్నేల యుధిష్ఠిరుం డడుగు? ♦ నియ్యది యూ నిది గా దటంచు నే
నేల వచింతు నాతని క ♦ పృష్టుఁడనై? యది గాక త్రోవఁగం
బోలునె నాకుఁ గాలకర ♦ ముద్రితమానవఫాలలేఖలన్? 46

ఉ. నీ విపు డశ్వమేధమున ♦ నిక్కపుఁగూరిమి గల్గి యిట్టులీ
త్రోవకు వచ్చినాఁడ వని ♦ తోఁచిన దెంతయుఁ, దెల్ల మయ్యె నీ
భావము, దైవయత్నమునఁ ♦ బౌరుష మడ్డము గాదు గాని మే
ధావివి గానఁ జెప్పెదను ♦ దాల్మి భవిష్యము నాలకింపుమీ! 47

ఉ. రాజుల కశ్వమేధము గ♦రం బుచితం బగు, దాని కీవు తే
రోజఁ గడంగు, దవ్విధికి ♦ నోర్వక వాసవుఁ డడ్డుచేయు న
త్తేజముతోడ, నట్టు లని ♦ తీర్పఁగఁ బూనినదాని మానఁగా
నీజతనంబు చెల్లునె? గ♦ణించునె దైవము పౌరుషంబులన్? 48

క. కావున నీహయమేధం
బీవిధముగ నగు నటంచు ♦ నిపుడు తెలిసినన్
నీ వప్పుడు పురుహూతుని
గావించినపనికి నలుక ♦ గాంచవు వత్సా! 49

ఉ. ఇప్పటి కశ్వమేధ మిది ♦ గో భువిలో నీఁక మీఁద నుండ దం
చప్పరమేష్ఠిశాసన మ♦హో! యిది సమస్తయజ్ఞముల్
ముప్పునఁ బోవు వానిఫల♦ముల్ తెగనమ్మెడివిప్రజాతిచేఁ
దప్పక సర్వభూతములు ♦ తత్ప్రళయంబునఁ బోవుకై వడిన్. 50

వ. కావున సచరాచరం బైనయీసకలప్రపంచంబు దైవాధీనం బగుటం
జేసి పురుషుండు పౌరుషంబున నించుకేని ప్రతీకారంబు చేయ
నోపఁ డని భావింపు మన్నంతనన్నరనాయకుం డిట్లనియె. 51

గీ. అనఘ! యయ్యాగ మికమీఁద ♦నాఁగిపోవ,
గారణం బెఱిఁగింతువే ♦ గరుణతోడ
దానిఁ దొలఁగింపఁ జూతు నే♦నైనఁ గాని
నీదుదీవనకతమున ♦నేర్పుకొలఁది. 52

మ. అనినన్ సాత్యవతేయుఁ డిట్లనుఁ గుమా♦రా! నీకు భద్రంబు, చా
లును దానిం దొలఁగింతునంటు, యట నా♦లోచింపు లోకేశు నా
పనిమిత్తం, బిఁక భూమి యుండఁగ మహీ♦పాలావళి న్నెక్కఁ దా
నొక్కరుం డొక్కని కశ్వమేధమునను♦కం జూడఁ గాదేనియున్. 53

చ. అనవుడు భూవరుండు చతు♦రాస్యుని శాపము పోఁక యెట్లు భూ
మిని హయమేధ మాఁగఁగ ని♦మిత్తము నేసెను దుర్గ్రహంబులు
ధనముసఁ జొత్తు నేని యురి♦త్రాళులఁ జిక్కు నరాజహంసిచా
ర్యను గనఁజాల విష్ణుపద ♦మంచు భయంపడి యున్మునీంద్రుతో. 54

గీ. యోగిజనవందనీయ! నీ♦యోగదృష్టిఁ
దురగమేధనివృత్తి హే♦తువును గాంచి
నట్ల తత్పునరావృత్తి ♦నరసితేని
తెలిపి కూరిమి నావంత ♦దీర్పు పసఁగ. 55

గీ. వ్యాసుఁ డిట్లు వచించె ది♦నాంతవేళ
నఖిలతేజంబు భాస్కరు♦నం దణంగు
నట్లు లీహయమేధంబు ♦నణఁగియుండు
బ్రాహ్మణోత్తములందు గీ♦ర్వాణులందు. 56

వ. అట్లీయాగంబు పెక్కువేలేండ్లు వారియందు విలీనమై యుండినంతఁ గలియుగంబునఁ గాశ్యపగోత్రుం డైన సేనాని యనుద్విజశ్రేష్ఠుండు తనతపోయోగనిష్ఠ కునికిపట్టయినభూబిలంబు భేదించుకొని యావలికి వచ్చి యశ్వమేధంబును మరల నవనిపైఁ బ్రవర్తిల్లఁ జేయును.

తరువాత మఱికొంతకాలంబునకుఁ దత్కాలంబున మఱియొకఁ డుదయించి ప్రలయము శ్వేతగ్రహంబునట్లు రాజసూయ మావిష్కరింపఁ జేయఁగలండు. తదాదిగాఁ గ్రతువులు మానవుల శ్రద్ధాభక్తుల ననుసరించి ఫలించునుగాని,కలియుగాదిగా మనుష్యుల హృదయంబులు సనాతనాచారదూరంబులై దుర్బలంబు లగును. దానంజేసి చాతుర్వర్ణ్యధర్మంబు లడుగంటును. అయిన నక్కాలం బునఁ గోటి కొక్కం డెవ్వఁడేని ధర్మపరుం డున్నచో నతఁ డల్ప ధర్మకార్యంబుననే యధిక ఫలంబు గాంచఁగలం డనుచు వక్కాణింప జనమేజయుండు వెండయు నిట్లనియె. 57

చ. కలియుగపూర్వసంధి యిది ♦గావున నింతకు ధర్మకర్మముల్
తలఁగక యుండె నింతట న♦ధర్మము జాతుల నాశ్రమంబులం
గలఁచుట యల్పకర్మ మధి♦కం బగుధర్మము గూర్చు టన్ననీ
పలుకుల విస్మయం బగుఁ గృ♦పన్ వినిపింపు కలిప్రభావమున్. 58

క. అని యడిగిన నాద్వైపా
యనముని నిజయోగదృష్టి ♦నరసి కలియుగం
బున నయ్యెడిపలువింతలు
వినిపింపఁ దొడంగె నిట్లు ♦విబుధులు పొగడన్. 89

కలిప్రభావము

క. మారణసాధనవృద్ధియు
దారుణయుద్ధములు ఘోర♦తరవర్షములున్
క్రూరతరపాలనము ని
ష్కారణజనహింస దుష్ట♦కలిలక్షణముల్. 60

సీ. పరులకష్టసుఖంబు ♦లరయక నరపతుల్
బలిమిమై నదిమి క♦ప్పములు గొందు

రక్షత్రియులు భూమి ♦ కధ్యక్షులగు చాత్మ
భోగభాగ్యంబులఁ ♦ బొంగుచుండు
రవని దేవతలు శూ♦ద్రాశ్రయంబునఁ జిక్కి-
కష్టజీవనమును ♦ గడపుచుండు
రాశూద్రు లవనీసు ♦ రాచారు లగుదురు
బ్రాహ్మణు లాయుధ♦పాణు లగుదు

గీ. రఖిలవేదోక్తకర్మంబు ♦ లంతరించు
నెల్లజాతులవారలు ♦ నేకపంక్తి
నారగింతురు పానమాం♦సాశనములఁ
గాంతు హెచ్చును బ్రజలకుఁ ♦ గలియుగమున. 61

క. ధనమునకుం గలగౌరవ
మున నొకవీసంబు సుగుణ♦ముల కబ్బదు సి
చున కయ్యోడితెఱఁగున స
జ్జనునకు నొకచిన్నపనియు ♦ సాగదు కలిలో. 62

గీ. అన్న మమ్ముదు రూరూర ♦ నఖిలజనులు
వీథివీథిని విప్రులు ♦ వేదములను
వెల కొసంగెద,రంపందు ♦ కులముకాలము
కాంత లమ్ముదు రంగముల్ ♦ కలియుగమున. 63

గీ. కపటసన్యాసులు వితంతు♦కామినులును
బుత్త్రముఖవీక్షణసుఖంబు ♦ పొందఁగలరు
పదియు నాఱేండ్లు నిండని♦బాలకులును
గలిని బిడ్డలతండ్రులై ♦ వెలయఁగలరు. 64

క. తెలు పగుపండ్లును నున్నని
తలలును దండంబు శమము♦దమమేర్పడుప
ల్కులు కావిరంగుబట్టలు
నలవడఁ గలివేళ బోడ ♦ లగుదురు కాఁపుల్. 65

గీ. ఉచితకర్మంబు లెల్లరు ♦ నుజ్జగింప
బ్రహ్మవాదంబు నెపముగాఁ ♦ బడయఁగలరు
కులమతభ్రష్టు లనియెడి♦కొఱఁత లేక
పతితు లందఱమన్ననఁ ♦ బడయఁగలరు. 66

గీ. ఏమి యేమోయి యేమండి ♦ యేమిర యని
యెచ్చుతగ్గులు కనిపెట్టి ♦ యెచ్చరించు
నట్టిపిలుపులు తాఱుమాఱు♦ లగుచునుండుఁ
దలఁగు నుత్తమమధ్యమా♦ధమవివక్ష. 67

చ. ఋతువులు తల్లక్రిం దగును ♦ వృష్టియుఁ జిత్రవిచిత్రఖండప
ద్ధతిఁ గురియంగఁజొచ్చు గడి ♦ తప్పనిదూడలు దుక్కిటెద్దు లౌఁ
గుతలము చౌడువాఱి జిగి ♦ గోల్పడుఁ గోడులు మెట్టచే లగున్
హితరుచిఁ బాయుధాన్యములు♦ నెల్ల ఫలంబులుఁగూరగాయలున్. 68

క. పుడమికడ నున్నమ్లేచ్ఛులు
నడుభూమికి వత్తు రల్ల♦నడుచోటిజనుల్
కడఁ జొత్తు రిందు సందును
గుడిమెడమలు లేక వారి♦కోర్కులు తీరున్. 69

క. కొనియమ్మునట మోసంబున
ధన మార్జించుటయు దొంగ♦తనమునఁ గలిమిం
గని త్రుళ్ళిపడుట పదరుట
యనునివి సామాన్యగుణము ♦లగు నందఱకున్. 70

క. చెడునడవడిఁ బూర్వార్జిత
మెడిలించినమ స్తభోగ♦హీనుం డగుచున్
గడియింపనేర కుండిన
జడమతిఁ బెండ్లాము ప్రోచు♦సమయము వచ్చున్. 71

క. అందఱు వాణిజ్యంబున
కుం దిగుదురు,తగ్గిపోవు ♦ గోకుల,మూళ్లం
జెందును వృకశార్దూలము
లందఱు ధర్మార్థశూన్యు ♦లగుదురు కలిలోన్. 72

క. విడనాడి సిగ్గు శీలము
తొడవులు,జడముడిచె తమకుఁ ♦దొడవుగఁ బడఁతుల్
చెడుతెరు వంటుట పడుచుల
గడితము మగవారికొఱఁత ♦కలిలక్షణముల్. 73

గీ. వయసు మీఱక వచ్చెడి♦ వార్ధకంబు
హద్దు మీఱినకోర్కెలు ♦వ్యసనములును
దరుణజనము నణంచు నం ♦దఱు నణంచుఁ
దస్కరాగ్నినృపత్రయో♦త్పాతభీతి. 74

క. వికలాంగు లగుచు నాఁకట
నకనకఁ బడువారియార్త♦నాదము వెలిగా
నొకనిముస ముండ దట్టులె
యొకకబళము పెట్టునిల్లు ♦నుండదు కలిలో. 75

క. ఈసును ద్రోహంబును జే
రాసయుఁ బరదూషణంబు ♦నాత్మస్తవమున్
రోసము బ్రహ్మద్వేషము
దోసపుఁజేఁతలును జనుల♦తోడన పుట్టున్. 76

క. వడగండ్లవాన వేంద్రము
వడగాలియు గాలివాన ♦వనపావకమున్
బిడుగులు నుల్కాపాతముఁ
గడువడిఁ దలసూపుచుండుఁ ♦గలియుగమందున్. 77

సీ. వేదాంతవిద్యావి♦వేకంబు సంసార
పోషణసాధనం♦బుగ ఫలించు
ధర్మశాస్త్రపురాణ♦దక్షత్వ మభినవా
చారముల్ సాధింప ♦నందడించుఁ
జదివినకొంచెంబు ♦సాధుసమ్మతిఁ బాసి
సర్వజ్ఞభావంబు ♦నంతరించు
శబ్దార్థభావసౌ♦ష్ఠవదూరనిస్సార
నవనవకావ్యస♦న్తతి జనించు
గీ. నంత్యవర్ణంబులు ద్విజత్వ ♦మనుకరించు
నగ్రవర్ణంబులమహత్త్వ ♦మంతరించు
దయయు సత్యంబు శౌచంబు ♦దత్తఱించుఁ
గనఁదరంబొకో కలికాల♦జనమునంచు? 78

గీ. సమయములఁ బత్రముల సాక్షి♦శపథములను
స్వీయకరలేఖనంబుల ♦వేఱుచేసి
యుత్తమర్ణాధమర్ణు ల♦యోగ్యవిధులఁ
బాడితప్పుదు రన్యాయ♦వాదు లగుచు. 79

క. పరలోకంబును బూర్వో
త్తరజన్మంబులును బండి♦తమ్మన్యులచే
నరమరఁబడు శాస్త్రంబుల
పరమార్థం బప్రమాణ♦పద్ధతి నరుగున్. 80

క. కులమతనిందితకృత్యం
బులు చేసెడివాఁడు సంఘ♦మునఁ బెద్ద యగున్
గులటాపుత్త్రి లపాష్ట్రే-
యులు క్రతువులు చేయఁగడఁగు♦చుందురు కలిలో. 81

గీ. పాపచింతయుఁ గపటంబు ♦వంచనంబు
సత్యశూన్యత లేవడి ♦స్వార్థపరత
స్త్రీసమృద్ధియుఁ బూరుష♦క్షీణదశయు
లజ్జలేమియుఁ గలికాల♦లక్షణములు. 82

గీ. తల్లిదండ్రుల దండించుఁ ♦దనయుఁ డెంచు
నత్తమామలఁ గోడలు ♦నాడిపోయు
నాలు మగని మగం డాలి ♦సత్కరించి
తిరుగుదురు శిష్యుఁ డెదిరించు ♦గురుని గలిని. 83

క. ఉపకారము శూన్యం బగు
నపకారము హెచ్చు నతిథి ♦నభ్యాగతునిం
గృపఁ జూచుగృహ స్థుండఁడు
జపహోమసురార్చనాది♦సత్క్రియ లణఁగున్. 84

క. అందఱు కవనము చెప్పుదు
రందఱు నీతులు వచింతు ♦రందఱు దుర్నీ
తిం దిరుగుదు రొరులధనం
బందఱు చవిచూతు రంద ♦ఱధికులు కలిలోన్. 85

క. లోకం బివ్విధి బహుపా
పాకీర్ణము రోగమయము ♦నల్పాయుష్కం
బై కాఱియపడియెడు హా
హాకారము పెల్లుగా మ♦హాకలియందున్. 86

చ. అని వివరింప నాతఁ డన♦ఘా!జగ మివ్విధిఁ బుణ్యహీనమై
ఘనతరపాపపావకశి♦ఖావలితం బయి మండుచుండఁగా
జన మెటు లక్కలిం గడవఁ ♦జాలికృతంబును జేరుఁ జెల్పు నా
తనవుడు నక్కుమారో త్తమున ♦కమ్మునినాథుఁడు నవ్వి యిట్లనెన్. 87

మ. కలికాలం బొకమాత్రఁ బోవునొకో? యా♦కార్పణ్య మాడంబమ
క్కలుషం బక్కలహంబు మచ్చరము నే♦కంబై జగంబెల్లఁ జి
చ్చులఁ బోఁద్రోయఁగ రూపుమాపి విడఁజా♦చుం గాని యవ్విప్రవృ
త్తుల జాత్యంతరు లాక్రమించుటయె యం♦దు న్నాశమూలంబగున్. 88

ఛ. వినఁ గన రానిభూవలయ♦భీషణఘోరరణంబు, సస్యనా
శన మొనరించి నో రణఁచు♦సంతతవృష్టియు, దిక్కు లెల్ల తు
త్తునియలుగాఁ బగుల్చుబహు♦తూర్ణనినాదము, జంతుకోటికిన్
ఘనతరభీతిగాఁ గలియు♦గంబుతుదం బొడచూపు భూవరా! 89

చ. ఎవనికి వాఁడె యెల్లజగ♦మేలఁగఁ బూనినలోభవృత్తిచే
ననవనితలంబు నల్గడల ♦నాహవ మేర్పడి కీడుమూఁడు భూ
ధవులు విధించుపన్ను లమి♦తం బగు భూములొకింతయేని పం
డవు కఱ వెంతయుం బొడమ♦ పంచును లోకులు దాన వారలున్. 90

ఉ. దాఁపుణ మైనయాఁకటికిఁ ♦దాళక యిం డ్లెడఁబాసి దేశసం
చారము చేసిచేసి యొక♦చక్కిని గూఁపును గుడ్డ లేక కాం
తారసముద్రతీరవసు♦ధాధరభూములఁ జొచ్చి తోఁళులున్
నారలుఁజీర, లాకు లశ♦నంబుగ బొందెల నుంచు రెట్టులో. 91

గీ. బహుజనం బట్లు దేశముల్ ♦వాసి పోవ
గడమవారలు నట్టులె ♦కుడుపులేక
కటకటంబడి బహురోగ♦కలితు లగుచు
నూళ్ళ నుందురు ప్రాణంబు ♦లూడినట్లు. 92

క. అప్పగిది ముప్పు లొప్పిన
నెప్పటి కష్టాదె ప్రజాభి♦వృద్ధి యగుటయున్
ముప్పదియేండ్లకు మీఁఱక
యప్పటిమానవుల కాయు ♦వగుటయుఁ గలుగున్. 93

గీ. అట్లు లోకంబు కుతకుత♦లాడునపుడు
పుడమి నిస్సారమై గోడ్డు♦పోవునపుడు
తారకంబులు తమగతుల్ ♦తప్పునపుడు
మొదలు లేకుండ ధర్మంబు ♦పోవునపుడు. 94

వ. సకలప్రపంచసంక్షోభం బుప్పతిల్లు దానంజేసి మానవులకుఁ బ్రాణభీతియు దానిచే మనోవ్యథయుఁ దన్నిమిత్తంబున బలగ్లానియుఁ దత్కారణంబున వ్యాధిగ్రస్తత్వంబులును వానిచే నాయుష్క్షయంబును సంభవించు. అంత గలియుగం బంత కంతకుఁ బరిసమాప్తిం గాంచుచుండఁ గృషివాణిజ్యాదివివిధవృత్తిచ్ఛేదంబున నిర్వేదంబును నిర్వేదంబున నిష్కామతయు నిష్కామత్వంబున నిరహంకారతయు నిరహంకృతి సత్యాభిలాషయు దాన సాత్వికతయు బొడముటంజేసి ధర్మజిజ్ఞాసువు లగుకొందఱు ప్రచ్ఛన్నవేషంబుల నందందు నివసించుమహాత్ము లగుతపోధనులచెంత కరిగి సవినయభక్తిప్రణామపురస్సరంబుగాఁ దమకు నుపదలు వాకు గిచ్చి వానికిం దగినప్రతిక్రియలు వారినడుగ నెఱింగి వచ్చి తమ కిహపరలోక శ్రేయోదాయకంబు లగుసత్కర్మంబు లాచరింతురు. వారిం జూచి తక్కినవారు నట్టి శుభకర్మధర్మపరాయణు లగుదు రంతకు మున్ను క్రమక్రమంబుగ ధర్మహాని కలిగినట్లే యంతటినుండి ధర్మంబున కుత్తరోత్తరాభివృద్ధి సంభవించుసూచన లేర్పడు నది యె కృతయుగారంభంబై పరిణమించు నంత 95

చ. అమితవిపత్పరంపరల ♦నవ్విధిఁ జేడ్పడియున్నవారి కా
హిమరుచి రాహునోట వెలుఁ♦గేడి పడంపడి శోభిసట్లుగాఁ
గ్రమముగ హీనమై కలియు♦గంబుతుదన్ మొద లూడినట్టియా
యమలినధర్మ మాకృతయు♦గాదిని గన్నులపండు వయ్యెడున్. 96

వ. అని చెప్పి కుమారా! యింతకుఁ బరమార్థంబుగ నొక్కమాట
చెప్పెద విను మని మఱియు నిట్లనియె. 97

గీ. ఒక్కటేకాల మది ధర్మ♦యుక్త మైనఁ
గృత మగును గాని-చోఁ గలి,♦యిదియ భేద
మిందుఁ డొక్కండె యతఁడు పూ♦ర్ణేందుఁ డసియు
క్షీణచంద్రుండు నాఁ బేరు ♦చెంద లేదె? 98

ఆ. సర్వతోగతంబు ♦సంపూర్ణ మవికార
మవ్యయంబు కాల ♦మది నిజంబు
పగలు రేయి నెలయు ♦వత్సరం బనుపేళ్లు
గ్రహాగతులనుబట్టి ♦కల్పితములు. 99

ఆ. వేదశాస్త్రవిహిత♦వివిధవర్ణాశ్రమ
ధర్మవిధులగతుల♦తారతమ్య
మనుసరించి కృతయు♦గాదిసంజ్ఞలు గూడఁ
గల్పితంబు లయ్యెఁ ♦గాలమునకు. 100

వ. కావున లోకంబు పాపభూయిష్ఠం బైనకతంబునఁ గలి యనఁబడు. కాలంబ చాతుర్వర్ణ్యంబు స్వస్వధర్మనిష్ఠంబై పుణ్యావర్తనంబున నున్నయెడఁ గృతమనఁబడు ననియు నవికార్యం బైనకాలంబునకుఁ బుణ్యపాపంబులు లే వనియుఁ గాలము పరమేశ్వరస్వరూప మనియు భావింపు మనుచుఁ గాలతత్త్వం బుపదేశించి వెండియు నిట్లనియె. 101

గీ. అతిసుఖప్రద మైనయా♦కృతయుగమున
మరల ధరణి సమస్తసం♦పదలఁ బొదలు
నఖిలజనులకు శతమాస ♦మాయు వలరు
ధర్మ మప్పుడు నాల్గుపా♦దముల నడచు. 102

క. ప్రతియుగమును బురుషార్థము
లతితరవిపదాకులంబు ♦లగుచుండఁగఁ ద
త్ప్రతిహతి యొనరిచి వానిన్
బ్రతికింతురు యోగమహిమఁ ♦బరమమునీంద్రుల్. 103

క. పర్వమేశ్వరాజ్ఞ యుగముల
పరివర్తనములనుబట్టి ♦బహుకాలముగాఁ
దిరుగుచు వృద్ధిక్షయముల
వరుసన నరలోక మిట్లు ♦వచ్చుచునుండెన్. 104

వ. మఱియు నిందొక్కవిశేషంబు పుష్కరప్రశ్నవ్యాఖ్యానంబునకు సూత్రభూతంబును సకలశాస్త్రరహస్యంబు నైనది కల దది యాకర్ణింపుము. 105

మ. పరమాత్ముండౌ యనాదితత్త్వము జగ♦ద్భావంబుకోర్కిం బరా
చరమై నాతఁడె ప్రత్యగాత్మ యన సం♦సారభ్రమన్ విస్మృతే
శ్వరభావుం డయి కాలచక్రవశుఁడై ♦నర్తిల్లు నాశంబె వే
దరహస్యజ్ఞత బంధముక్తిని దనుం ♦దాఁ గాంచు నానందియై. 106

గీ. ముఱికి పట్టినమణి మట్టి♦ముద్ద యగుచుఁ
బులు గడిగినంత రత్నమై ♦వెలయునట్లు
తెలివి సంసారబంధంబు ♦తొలఁగఁజేసి
నంత జీవాత్మ పరమాత్మ♦యై వెలుంగు. 107

చ. అని పరమాత్మతత్త్వము న♦నాగతమున్ విశదీకరించి,య
జ్జనపతియున్ సభాసదులు ♦సన్నుతిచేసి నమస్కరించి,త
న్ననుపఁ బరాశరాత్మజుఁ డ♦నంతమహామహిముండు వారి వీ
డ్కొని నిజయోగశక్తిఁ దన♦కోరినచోటికి నేగెఁ బిమ్మటన్. 108

చ. హితమితభాషి యైనజన♦మేజయుఁ డాసహాధ్యాయులం బురో
హితులను గూడి కొల్వునకు ♦నేగి యథావిభవంబుగా మహా
వ్రతులును ఋత్విజుల్ హితులు ♦రాజులు మున్నగువారికిన్ యథో
చితకనకాంబరాభరణ♦జీవధనాదు లొసంగి పేర్మిమై. 109

గీ. సర్పమారణమునఁ దన♦చలము నుడిపి
తక్షకునిచావు తప్పించి ♦ధన్యచరితుఁ
డైనయాస్తీకమునికి స♦మ్మాననవిధుల
వేడ్క సలిపియు నందఱ ♦వీడుకొలిపి. 110

జనమేజయుని యశ్వమేధము—విశ్వావసుని హితోపదేశము

క. పరివారంబును దానును
గరిపురముం జొచ్చిమెచ్చఁ♦గాఁ బ్రజ లెల్లన్
ధరనేలు చుంత నొకతఱిఁ
దురగంబును విడిచెఁ గ్రతుకు♦తూహల మలరన్. 111

వ. అదియు నాయుధపాణు లైననెఱజోదులు వెంట రా నిరంత
రాయంబుగ ధరాతలం బెల్ల క్రుమ్మరి క్రమ్మఱి వచ్చి యథోక్త
భూరిదక్షిణల భూసురుల కాహ్లాదంబు సమకూర్చుచు నాజనమేజయుం
డున్నయాగశాలఁ జొచ్చినంత నధ్వర్యుండు నయ్యజమానుండును
దానినాలంభమ ంత్రోదకప్రోక్షణంబున నపగతప్రాణంబుఁ గావించి
యారేయి దానిచెంత నిద్రింప యజమానురా లగువపుష్టమను
నియోగించి తా మంతంత నుండిరి. ఆకాశ్యయు విధివిహితకర్మా
యత్తయై య ట్లుండ నయ్యెద నెఱింగి వాసవుం డామెఁ గామించి
కామరూపంబున నాగుఱ్ఱంబుమేనం బ్రవేశించి యాదేవిం జెనక
నుంకింపఁ దద్వికారం బెఱింగి యారాణి యధ్వర్యుం బిలిచి
ఘోటకంబు కదలుచున్న దని చెప్పె. అంత నతండు జ్ఞానదృష్టిం

బరికించి యది యింద్రునిపని యని జేనికి విన్నవించె. అది విని యతండు
మహాభీలరోషానలజ్వాలలు గ్రక్కుచు రౌద్రంబు దాల్చి
దిగ్గనలేచి— 112

చ. శ్రుతివిహితక్రియాచరణ♦శూరుఁడ నేని సధర్మపాలిత
క్షితివలయుండ నేని ముని♦సేవనపావనమూర్తి నేని యూ
ర్జితసితకీర్తి నేని ననుఁ ♦జెందినయాఘల మౌన,యుర్వి నీ
క్రతువు మహీశుఁ డింక సుర♦రాజునుగూర్చి యొనర్పకుండెడున్. 113

చ. అని శపియించి ఋత్విజుల ♦సందఱఁ జేర్కొని మీరుయశ క్తిచే
తన కద నాదుజన్మము వృ♦థా యవమానిత మయ్యెఁ జాలు మీ
పని యిఁక నాదురాజ్యమును ♦బాసి సపుత్త్రకళత్రమిత్రులై
చనుఁ డని పల్క నల్కవెలు♦చన్ వెలుచం గని వారు వెచ్చిరన్. 114

క. చనిరి నిజావాసములకు,
జనమేజయుఁ డంత యజ్ఞ♦శాలం దనకాం
తను జుట్టియున్న సుదతులఁ
గనుఁగొని రూక్షస్వరంబు♦గా నిట్లనియెన్. 115

మ. పరరాజన్యకిరీటరత్నరుచిభా♦స్వత్పాదపద్ముండ ని
ర్జరభూనిర్జరకీర్తితామలయశ♦స్సద్ముండ నై మించునా
శిర మీపాంసుల పాంసులాంఘ్రిహతిఁ గా♦సించెట్టి యీజన్మమున్
గురువంశంబు యశంబు నామహిమ ము♦న్మూలించె దుశ్శీలవై. 116

చ. పరపతిచుంబితోష్ఠి యగు♦భార్యను గూడి సుఖింపఁ గోరుకా
వరుఁడును గుక్క ముట్టికొను♦పాపపుఁగూటికి నాసపడ్డకా
పురుషుఁడు వేఱొకోటికమలి♦పోయినతమ్మిని బోనిదీసిమో
మరయఁగఁజాలఁ ద్రోయుఁ డిపు♦డాహవశాలకు దవ్వులం బడన్. 117

క. అను చతఁడు వపుష్టమపైఁ
గినియుతఱిన్ దివమునుండి క్రిందికి దిగివ
చ్చినవిశ్వావసు వచ్చటి
జను లచ్చెరు వొంద నిట్లు జనపతి కనియెన్. 118

ఉ. ఏమిది కౌరవేంద్ర! తగునే? తగ వేదినమాటలాడి నా
రీమణి రాణి నిట్టు లొనరింపఁగఁబోలునె? వాసవుం డసూ
యామతి నీమజన్నమున కడ్డముపెట్టిన వట్టిమాయకున్
నీమది తప్పుదారిఁ బడె నీసతిదోషము లే దొకింతయున్. 119

చ. నలువుగ మూఁడునూర్ల సవనంబులొనర్చినవాఁడ వీవు నాఁ
జలమున నీమఖంబు కొనసాగినచోఁ దనుఁ బోలు దీవు నాఁ
దలఁపున దీని కీపదను తప్పినఁ దప్పక కీడు మూఁడు నాఁ
దలఁకున వజ్రియశ్వమున దాఁగుటయాత్రము దోషమందువా? 120

ఉ. ఇంతకు నొక్కమాట విను మీవు వపుష్టముగాఁ దలంచు ని
య్యింతి బలారివీట సుఖయించినరంభ తదాజ్ఞఁ గాశిభూ
కాంతునిపుత్త్రి నీదుకులకాంతయు నయ్యెను గాన నేలు ఘూ
వంతయుఁ దప్పు లేనియమరాంగన నీజగదేకసుందరిన్. 121

మ. ఇదియును గాక యింద్రుఁ డన నేమనుకొంటివి? మహానుభావు లౌ
త్రిదశుల నేలుసద్గుణగరిష్ఠుఁడు గాఁడె? పతివ్రతామణిన్
మదిఁ దలపెట్టునట్టిమదమత్తుఁడె? జన్మమునం దెఱింగి యి
మ్మదితను రంభఁ జేసి నిను మోసముచేసెను గాక యన్యమే? 122

క. అనుమానింపకు మిఁకఁ దన
మునిమనుమనికోడ లగువపుష్టమఁ జెనకం
గనునంతటి మూర్ఖుఁడు గాఁ
డనఘుఁడు మఘవంతుఁ డామెయతిసాధ్వి యగున్. 124

గీ. అతిపవిత్రచరిత్రకు కులాంగనలకు
నన్యసంస్పర్శమున దోష మంటఁ బోదు
మలినతరవస్తుజాతసంపర్కదోష
మగ్ని చంద్రార్కదీప్తుల కంటు నొక్కొ? 124

క. మఱియుఁ బతివ్రత లగుసుం
దరులు సమస్తార్య లనుచుఁ దత్త్వజ్ఞులు చె
ప్పిరి యని యెఱుఁగవె? సన్నుత
చరితకుఁ గులసతికిఁ గీడు గలుగఁగ నగునే? 125

వ. అదియునుం గాక. 126

ఉ. ఆధరణీసురోత్తముల కందఱి నింత కనంతభక్తి నా
రాధన చేయుచిప్పు డపరాధ మొనర్చితి, గాని యింద్రుఁ డే
బాధ పడంగఁ గారణ మసారతపోమహిమాత్మతత్త్వసం
బోధబలాఢ్యు లాద్విజులు పూన్కికిఁ జంకుటగాఁ దలంచితే? 127

ఉ. కావున సర్వలోకమునుగాలవశంబును గాఁ దలంచి పూ
జావిధి వాసవున్ మఱి ప్రసన్నుని జేసి మహీసురాళిసం
భావనచేసి నిల్పి యనవద్యగుణాభరణాభిరాము సీ
దేవిని గారవింపు నరదేవ మునిస్తుతు లొప్ప నెండియున్. 128

క. కృతయాగశతత్రయుఁడగు
చతురుఁడ వఖిలార్థబోధశాలివి నగుటన్
సతతైశ్వర్యసమాహిత
మతిభూతలశక్రకీర్తి మనియెద వధిపా! 129

వ. అని యనునయించు నజ్జనమేజయుండు ప్రసన్నహృదయుండై దైవ
మలంఘ్య మని వేదవ్యాసుండు తొల్లి చెప్పిన నీతివచనంబులు
స్మరించి కోపవేగంబుతో నయ్యశ్వమేధయాగంబునకును శాంతి

చెప్పి తనకుఁ జిత్తశాంతి గలిగించిన యాగంధర్వశ్రేష్ఠుఁ గృతజ్ఞతా పూర్వక ప్రణామపురస్సరంబుగా వీడ్కొలిపి శతక్రతునియెడ వీత మన్యుండై తనయనాదరణంబు వడసిన యవనీసురోత్తముల మరలఁ బిలిపించి తొంటికై వడి గౌరవసత్కారంబు లాచరించి వపుష్టమం బ్రీతితో రావించి మృదుమధురాలాపంబుల ననునయించి పదంపడి సకలపరివారసమేతంబుగా యజ్ఞశాల వెలువడి వచ్చి యిభపురంబు చొచ్చి. 130

చ. యజనము దానభాజనధరామరపూజన మిష్టదేవతా
భజనము సర్వబాంధవసభాజన ముత్సవయోజనంబుఁ దా
ఋజుమతిఁ జేయు చాత్మహృదయేశ్వరిఁ గాశ్యనుగూర్మిఁ జూచుచున్
బ్రజలు సుఖింప ధర్మపరిపాలన భారతవర్ష మేలుచున్. 131

మ. ఒకనాఁ డాప్తగురుప్రధానతతితో నాస్థానరంగంబుండి య
య్యకలంకం బగుభారతంబు హరివంశాఖ్యానముం బ్రీతితో
సకలంబున్ వినిపించినట్టిముని వైశంపాయనుం జూచి పు
ణ్యకథాగోష్ఠికి డెంద మాసపడనన్నాసంబుతో నిట్లనెన్. 132

పు ష్క రో ద ం త ము.

సీ. కమలనాభుం డెంతకాలంబు వారాశి
 నీరంబులో యోగనిద్ర నుండు ?
కాలకారణుఁ డాతఁ డేలీల నేలోక
 పనలించు? మరల నెప్పటికి లేచు ?
లేచి వెండియు నాత్మలీల నెవ్విధి బహు
 చిత్రచరాచరసృష్టి చేయు ?
ఎందఱు బ్రహ్మ లైరి యింతకుఁ ? బుష్కరం
 బున నెట్లు పొడమిరి మునులుసురలు ?

గీ. సకలభూతప్రపంచంబు సమయునప్పుడు
పరమపూరుషుఁ డాతఁ డెచ్చొప్పగిది నుండు?
ననెడి నాసంశయము లెల్ల నణఁగఁ గరుణఁ
బద్మనాభప్రభావం బుపన్యసింపు. 133

మ. అన నత్తాపసుఁ డిట్లు పల్కె జననాథా! బ్రహ్మజ్ఞాన మిూ
ఘనవంశంబున నుగ్గుపా లగుటచేఁ గాంక్షించి తీవిట్లు పా
వననారాయణకీర్తికీర్తనము, నీప్రశ్నాళి గాఢాత్మబో
ధనిరూఢాత్ములు గాక యన్యులు సహస్రజ్ఞానంబు లీ నేర్తురే? 134

సీ. కార్యంబు కర్తయుఁ గారణంబును, శాస్త్ర
శాసనీయంబును శాసనంబు,
జ్ఞానంబు జ్ఞేయంబు జ్ఞాతయు, దృశ్యంబు
ద్రష్టయు దృక్కును, దాన యగుచు
సంకల్పనిర్మిత స్థావరజంగమ
సర్గంబునకు నధిష్ఠాన మగుచుఁ
బ్రకృతిపూరుషభేదభావమై విలసిల్లు
వేదవేద్యంబు సంభవిష్ణ్వయంబు

గీ. సత్యసంకల్పసర్వజ్ఞసర్వశక్తి
సచ్చిదానందరూపమై సర్వజగము
నావరించిన నారాయణాఖ్యమైన
యాత్మతత్త్వంబు బోధింపవగునె నాకు? 135

ఉ. ఐనను బాదరాయణమహాముని సద్గురుఁ డాగమాంతవి
ద్యానిధి నాకుఁ జెప్పినవిధంబున నాదిపురాణమర్మవి
జ్ఞానధనాదితేయముని చంద్రపరంపర తెల్పినట్టిచం
దానఁ బరాత్మతత్త్వము యథామతి నీకు నుపన్యసించెదన్. 136

వ. *దేవమానంబున నాలుగు వేలయెనిమిదివందలసంవత్సరములు కృతయుగము. అందు తపశ్శౌచదయాసత్యము లనునాలుగుపాదంబుల ధర్మము నడచును. నాలుగువర్ణములవారును స్వధర్మనిరతులై యుందురు. మూఁడు వేలమూఁడువందలయేండ్లు త్రేతాయుగము. అందు ధర్మము మూఁడుపాదంబులఁ బ్రవర్తిల్లును. చతుర్వర్ణములవారును మనోదౌర్బల్యంబున లౌల్యము నొందుదురు. రెండు వేల నాలుగువందలవర్షంబులు ద్వాపర యుగము. అందు ధర్మము రెండుపాదంబుల నడచు. నాలుగుజాతులవారును రాజసంబున స్వార్థపరు లగుదురు. క్షుద్రజాతు లావిర్భవించును. కృతయుగమందలిధర్మసేతువులు తలక్రిందగును. ఒకవేయిరెండువందల హాయనంబులు కలియుగము. అం దొక్కపాదంబున నడచుధర్మంబునకు నాలుగుపాదముల నడచునధర్మము బాధకమగును. సర్వవర్ణములవారును దామసావిష్టులై కామక్రోధాది దుర్గుణములకు వశ్యు లగుదురు. దయాసత్యశౌచము లంతరించును. వర్ణాశ్రమాచారములు విపర్యయముగాంచును.

ఇట్లు సంధికాలాబ్దములతోడి నాలుగుయుగముల సంవత్సరములు పండ్రెండు వేలు. ఆకాల మొక్కదివ్యయుగమనఁబడును. అట్టిదివ్యయుగము డెబ్బదియొక్కమాఱు తిరిగినచో నొకమన్వంతర మగును. సంధికాలములందలి డెబ్బదిరెండు వేలదివ్యాబ్దంబులతోడి యట్టిమన్వంతరములు పదునాలుగు జరుగునప్పటి కగువేయిదివ్యయుగముల

---

* మూఁడువందలయఱువది సౌరమాన సంవత్సరము లొక్కదేవమానసంవత్సరమగును. కనుఁగా, సౌరమానమునఁ గృతయుగప్రమాణము ౧౭౨౮౦౦౦ సంవత్సరములు — దేవమానంబున నొకకృతయుగప్రమాణము మన్వంతరసంధికాలము. పూర్వాపరసంధులఁగూడిన పదునాలుగు మన్వంతరసంధులు పదియేనగుటచే సంధికాలాబ్దములు ౭౨ వేలదివ్యాబ్దము లగుచున్నవి.

కాలము బ్రహ్మ కొక్కనగ మగును. అట్టినగటికిఁ దుదఁ బిపీలికాది బ్రహ్మసర్వాంతం బైనసమస్తప్రాణివర్గంబునకుఁ గలశరీరములయం దున్న శ_క్తి నీక్షించి వివిధభూతికజాలం బును సంహరించి సంక్షేపించి సూర్యేంద్రి చక్షురాదులను వాయువున బ్రాణంబుల నుపసంహరించి న_ష్టమూ_ర్తి యగువిభాసనుండై ప్రపంచస్థితిభ_స్థితియుంబులఁ జతుర్దశభువనంబులు నైక్యము గాఁగ భస్మంబుగాఁ జేసి ప్రపంచమునందున్న దాని నంతటిని నాయందు విలీనంబుగాఁ జేసి యేకమహాగ్నిరీత్యా రూపం బుపసంహరించి [illegible] సర్వసాక్షి [illegible] నాత్మంబునఁ దాన [illegible] యున్నయట్టి [illegible] యోగిత్వము వెలుంగుచు [illegible] ధురదివ్యా [illegible] ఘంబు కల్పించి యంతయు సృష్టించి యోగనిద్ర [illegible] మందును. 187

సీ. అత్యద్భుతం బైన యట్టి యాయోగాన
విధ మిట్టి దని చెప్పఁ దరము గాదు,
అమ్మహాయోగీంద్రుఁ డానంద మొందునా
యోగం బెఱుంగువాఁ డెవ్వఁడు లేఁడు,
ఎంతకాలం బాతఁ డుండుచే నట్లు ని
ద్రించునో బోధించునదియు లేదు,
ఆయోగి యెట్టిఁడో యాయోగ మెట్టిదో
విశదీకరించెడివేత్త లేఁడు,

గీ. ఏమి చెప్పుదు రాజేంద్ర! యేక మద్వి
తీయ మవ్యక్త మఖండతేజ మైన
యాపరబ్రహ్మ మాయోగ మవ్విలాస
మాతఁడే కాక తెలియంగ నన్యుఁ డేడి! 188

చ. అనుపమయోగయజ్ఞమున నగ్నులు ఋత్విజు లాగమంబులుం
దనర నిజాంతరంగమునఁ దత్పరమాత్ముఁడు యజ్ఞకర్తయై
యనితరవేద్యరూపమున నట్టు లనేకయుగంబు లాజలం
బున శయనించి యుండునని పూర్వులు చెప్పఁగ విందుభూవరా! 139

వ. త్రికాలమూర్తియు సచ్చిదానందమూర్తియు నగునప్పురుషోత్తముని యేకార్ణవశయనోదంతంబును గనుమహాప్రళయకాలమున నప్పరమేశ్వరునియవ్యాజానురాగంబునకుఁ బాత్రుండు ననేకయుగసహస్రజీవియు నగుమార్కండేయుండు పునఃఖ్యాతం బైనయీప్రపంచమున ముముక్షువుల కుపదేశించుటం జేసి యింతమాత్రం బేని దేవతాపసత్రమోపలబ్ధమై తెలియవచ్చుచున్నది గాని లేకున్న నప్పరాత్పరునియనన్యదుర్గ్రహం బైనయాప్రళయసుందలిమహత్త్వ మెఱుఁగ నెవరితరము? కావున నీప్రశ్నముల కెల్ల నొక్కటియే సదుత్తరంబుగా నతివిస్మయానందజనక మైనయాచిత్రకథ వినిపించెద నవధరింపుము. 140

మార్కండేయుఁడు ప్రళయమునఁ బరమాత్మను గన్గొనుట.

మ. ప్రళయం బొందిన యీజగంబు తనగర్భంబునందు లీనంబుగా
జలజాక్షుం డటుల పవ్వళించినతఱిన్ దపస్స్వంసహాతీర్థయా
త్రలు సాగించు చిరాయురున్నతుఁడు మార్కండేయుఁ*డక్షీణపు
ణ్యాలసద్యోగసమార్జితేశ్వరవరావ్యాపన్ననైజాకృతిన్. 141

ఉ. ఆపరమేశ్వరోదరగతాఖిలతీర్థము లాడి యాడి యా
త్రాపరితుష్టచిత్తుఁ డయి క్రమ్మఱి తన్ముఖమార్గగామియై
వే పయి వచ్చి యెల్లెడలఁ బెల్లగు వీచికటప్రవేటు నాటి చూ
పేపఱి క్రిందఁ గూలఁబడిపోయెన్ భయసంభ్రమవిహ్వలాంగుఁడై. 142

* అక్షీణపు । ణ్యాలసద్ద్వివ్రతపస్సమాధి బలనిర్వ్యాపన్న...... పా. అం.
అక్షీణని । ర్మల పుణ్యాంచిత దివ్యయోగబలనిర్వ్యాపన్న—...

శా. ఆనోకాగ్రనమట్లు చొచ్చి యతఁ డాశ్చర్యమో స్వప్నమో భ్రాంతియో
మాయావేశమొ? యేమివింత యిది? నిర్మర్యాదగా ఘనాంభోధరా
రాయత్తంబయి లోకమిట్లనిలచంద్రాదిత్యతారాదులం
బాయంగారణ మేమి? యేమిగతి యిఁకెట్టై నాకు జీవింపఁగన్.? 143

మ. ధరణీభాగము కానరాదు గిరిబృందంబుం గనంగించదే లతా
తరుగుల్మాదులు లేవు జంతుతతి శబ్దం బేని లేదీదళాం
తరముం జొచ్చి జగంబు చేష్టుడుట సత్యంబో? కాకున్న ను
త్తరలోకాంతరమో యిదంచు బహుచింతామహానిర్మగ్నుఁడై.

చ. అరయఁగలేక సత్యమను దాఁపని బాట నుపాయమునన్నిఁడా
మరణము నిశ్చయించుకొని మానసమందు నూల్కొని యం
శ్వరభజనంబు సల్పి హిమశైలనిభంబును గోటిసూర్యభా
స్వరమును నీలమేఘసదృశాంగము తత్పురుషోత్తమాకృతిన్. 145

చ. కనుఁగొని యాతఁ డెవ్వఁడని కన్గొనఁ జేరఁగఁ బోయి యజ్ఞనా
ర్దనువదనానిలంబువడిఁ గదజ్జఠరంబును నిండి చొచ్చి ని
ద్రను గని మేలుగాంచినవిధంబునఁ దన్నుఁ దలంచి తొంటి యా
జను జగతీతలాటనము సల్పఁగ వెల్వడి యల్లనల్లనన్. 146

చ. హరియుదరంబులోని విపినాంబుధిశైలనదీనదంబుల
ధ్వరములు నాత్మధర్మపరతంత్రము జాతిచతుష్టయంబుఁ దా
నరసి యనంతకాల మచలాంతము గానక యెంతకేని వే
సరి తనచొచ్చినట్టిగతి చాలున వెల్వడివచ్చి వెండియున్. 147

చ. మునుపడినట్టియబ్ధిఁ బడి మున్గుచుఁ దేలుచు నీఁదు లాడుచుఁ దా
దనగతి యట్టులొట్టఁ బరితాపము నొందుచు నంత ముందటన్

* ఘనవటశాఖి నడ్డముగఁ గ్రాలినకొమ్మపయిం బరుండి యుం
డినయుదయార్కతేజు నొకడింభకుఁ గన్గొని కౌతుకంబునన్. 148

చ. ఇది యొకవేలువింత మును పీవటవృక్షము గానరాదు నా
మది నలరించునీరవిసమానుఁడు బాలుఁడు లేఁడు గాని యేఁ
జదురుఁడ నొక్కయీశిశుసన్నిధిఁ జేరఁగ నిట్టిమేలు నా
కొదవునొకో?యటంచు వగ నూర్చుచు నమ్ముని తల్లడిల్లుడున్.

శా. ఆలోకాంతకుఁ డాజగన్నిలయుఁ డాదయాదిత్యనీకాశుఁడా
కాలాత్మ్యం డగుచిన్నిబాలుకుఁడు మార్కండేయ వత్సా! భయం
బేలా?నీ కిటు రమ్ము ధీరుఁడవు గావే?యైన నియ్యబ్ధిలోఁ
జాలాడస్సితి వెంతకష్ట మని యాశ్వాసించె నమ్మౌనియున్.

మ. విని యాపల్కులు కోపగించి యెవఁడో పీఁ డిట్లు పేరెత్తి న
న్ననుమానింపక పిల్చె,నాతపము నాదయాయున్ను తేజస్సు నుం
గనఁ డో రా?నిజ మిాప్రమత్తునకుఁ బోఁగాలంబు దాపించెఁ,జే
రొక్కనెనే నన్నిటులాపితామహుఁడు రుద్రుండచ్యుతుం డెన్నఁ డేన్?

గీ. అతిమూర్తులు నన్ను దీర్ఘాయు వనుచుఁ
బిలిచెదరు గాని పేరెత్తి పిలుచువారె?
యిట్లు న న్నవమానింప నిక్కమారుఁ
డేను ఘోరశిరుండ నా నెఱుఁగఁ డేమొ? 152

చ. అనుటయుఁ జిన్నసవ్వ నగి యన్వటశాయి కుమార! నేననీ
జనకుఁడు నొజ్జ దైవమును సర్వము,నీ పితృ పుత్రికాంతు ము
న్ననఘతపంబు చేయఁగఁ జరాయువుఁ బావకతేజు నిన్ను న
మ్ముని కిడినాఁడఁ గావున నె పోకట దాఁటితి పిలయంబునన్. 153

* ఘనవటశాఖిశాఖల నొకానొక యాకునఁ బవ్వళించి — ఇది పురాణాంతర వాక్యమును నుసరించి వ్రాసిన పాఠము.

క. నీ వింతకు బ్రతుకుటయును
నావర్తన మెఱుఁగుటయును నాకతమున నే
కావునఁ గొంకక గురుసం
భావనమతి నన్నుఁ జేరు మార్కండేయా! 154

చ. అన విని భక్తివిస్మయభయంబులు ముప్పిరిగొన్న మానసం
బున మునినాథుఁ డప్పుడు "నమో భవతే జగత్పతే"
యని భగవత్కృపాశ్రయము నంది నటం జెగఁ బ్రాకి యప్పరా
త్ముని గని గోత్రనామములతో నిరుగేలు మొగిడ్చి
మ్రొక్కుచున్. 155

చ. కనుఁగవ మానసంబును మొగంబుఁ గలంగ దొఱంగ నెంతయున్
విస్మయవిస్రమగాత్రుఁ డగుచు వేడ్క [illegible] వినుతించి యోసనా
తనపురుషోత్తమా! లయవిభాసము సర్గనవర్తనంబు నీ
యనుపమయోగతత్త్వము [illegible]మతిఁ దెల్పి యనుగ్రహింపవే!

చ. అనుఁడుఁ బరాత్పరుండు విభుఁ డవ్వటశాయి "కుమార! తొల్లి నీ
కనినసమస్తసృష్టికిని గర్తయు భర్తయు హర్త యైన బ్ర
హ్మను జగదంతరాత్మను జరాచరజాలము నేన నాతలం
పున మును పంచభూతములు పుట్టును బిమ్మట వానికూడికన్. 157

క. స్థిరచరరూపంబులు స్త్రీ
పురుషవిభేదంబు లగుచు భువనంబులు చె
చ్చెర నేర్పడుఁ బదునాలుగు
వెరవుల బహునామరూపభేదంబులతోన్ 158

క. ఈరీతిని జనియించిన
యీరేడుజగంబులందు నెందును నే నై
నారాయణనామంబుఁ ద్ర
యీరూపముఁ గలుగ నుందు నిచ్ఛాశక్తిన్. 159

గీ. త్రివిధకాలంబు దశవిధదిశలు రేయుఁ
బవలు నెలలును ఋతువు లబ్దములు యుగము
లఖిల తేజంబులు సురాసురాదిగణము
వివిధవర్ణాశ్రమాచారవిధులు నేన. 160

క. శమదమములు సత్యము వే
దము యజ్ఞము పురుషుడుం బ్రధానంబును యో
గము సాంఖ్యముఁ దపమును జ్ఞా
నము ధర్మము నాదువిలసనంబులు పుత్రా! 161

క. ఇది యది యని వివరింతునె?
యెది వినఁ గనఁ దినఁగ ననఁగ నీయఁగఁ గొనఁగా
నొదవును లోకంబుల న
య్యది యంతయు మామకంబ యగు నిక్కముగా. 162

క. ఈవిధమునఁ బలు తెఱఁగుల
నావిర్భావంబు నొందు నవ్విశ్వమునా
భావనఁ బెంపొంది తిరో
భావంబును గాంచుచుండు బహుచిత్రముగన్. 163

క. యుగయుగమును నేనిట్టులె
జగములు కల్పించి పెంచి సమయింతును నా
దగుమాయ,నఖిలవిశ్వం
బగపడు నాకుక్షి నీలయావసరమునన్. 164

వ. అని యాత్మప్రభావం బెఱింగించి యంత. 165

చ. వనజభవాదు లైనసురవర్యులు కాశ్యపుఁ డాదిగాఁ దపో
ధనులును నాదుకుక్షి నిజధర్మపరాయణు లై చరింతు రా
ఘనులను గూడి నామహిమఁ గాంచి సుఖింపుఁడు మీ రటంచు నా
తని మరల న్నిజోదరపదంబునఁ జేర్చెను దొంటి కైవడిన్. 166

క. ఈవిధి మార్కండేయుం
డావిశ్వేశ్వరునితత్త్వ మారసి తద్గ
ర్భావిష్టుం డయి నిశ్చల
భావంబున బరమహంసభావముఁ దవ్యెన్. 167

చ. హరిహరమూర్తి యప్పరమహంసయు నష్ట చిరంబు నట్లు దా
నరయుచు యోగదృష్టిని నిరంతనిరంతర ధ్యేయసూక్ష్మగ
హ్వరము నుండి యుండి పరమాత్మ నమ్మతమై ప్రొసగ్గ యూం
తరసకలప్రపంచముఁ బరంపరఁ వెల్వడఁ జేయుచుండెన్. 168

సీ. ఆమహార్ణవ మించుకంత గలంచిన
దాన నేర్పడె మొదలంకురించెనంత
యాచిన్నయాకారమునను పత్రంబులొప్పఁ
గలిసి మొక్కెం జమత్కాలి పొడము
నాగాడ్పు పెద్దదై యర్ణవంబును గడు
నడఁ గలంచిన దాన నవహిమ స్పష్టి
నాయగ్ని వర్ధిల్లి యర్ణవం బింకింపఁ
బెరిగిన దనరు నాకవితియు సింధు.

గీ. దాన వాన జనించె దశదిగ్వలయము
నదుము పరమాణుసంఘటనంబు మీఱ
బురదమై గడ్డగట్టంగ భూమి పొడమెఁ
బద్మనాభునిబొడ్డున బద్మమగుచు. 169

గీ. సురభిళంబు సమున్నత సుందరంబు
నగ్నిసూర్యప్రకాశంబు నై చెలంగె
సచ్చిదానంద సంకల్ప జనిత మైన
పార్థివం బగు తన్నాభిపద్మ మపుడు 170

మ. పరమాత్ముండును బంచభూతముల నుత్పాదించి యానందసం
భరితుండై మది లోకసర్గమును సంభావింపఁ దన్నాభిపు
ష్కరగర్భంబున బ్రహ్మపేరఁ జతురాస్యుండై తదంశంబు గో
చర మయ్యెన్ వివిధప్రపంచరచనాసామర్థ్యసంపన్నమై. 171

చ. అతఁడె హిరణ్యగర్భుఁ డఖిలాంగమనూర్తి విధాత నా జగ
న్నుతుఁ డగు, నాహిరణ్మయసుపుష్కర మే నదీసరి
త్పతికులపర్వతాదికలితం బయి యే డగుదీవు లొప్పు నీ
క్షితి యని కీర్తి కెక్కె మునిశేఖరగీతపురాణపద్ధతిన్. 172

వ. అది యెట్లం టేని వినుము. నారాయణోదరసంజాతంబును బార్థివ
లక్షణలక్షితంబు నగు యాపుష్కరంబునం దిమిడియున్న సార
వద్భాగంబులె దేవగణావాసయోగ్యంబు లైనహిమాలయాదిపర్వ
తంబులై దానికర్ణిక మేరుశైలంబై దానిపసుపు ప్రవించుచమృతో
పమానం బైనజలంబె దివ్యసరిత్తులై తదగ్రభాగంబునఁ దొలఁగు
సలిలంబె చతుస్సముద్రములై దానికేసరంబులె యసంఖ్యాతధాతు
మహీధరంబులై తదూర్ధ్వపత్రంబులె దుర్గమశైలచితంబు లైనమ్లే
చ్ఛదేశంబులై దానిక్రిందిరేకులె పాతాళనామంబున దైత్యభుజంగ
మునివాసదేశంబులై వానికంటెను గ్రింద నున్నభాగంబె మహాపాతక
కర్మంబు లొనరించినవారిపాపానుభవంబునకుఁ దగినయుదకసంజ్ఞితం
బైనఘోరనరకంబై యేర్పడె ననియు, నందు తొలుత సూచించిన
హిమ మేరు నీల నిషధ శైలాస ముంజవ ద్గంధమాదన త్రిశిఖర
కాంత మద నోద యాస్త కందర వింధ్య నామకంబులు దేవగంధర్వ
యక్షకిన్నరాదులక్రీడామందిరంబులై విలసిల్లెననియు, ఆహిమాలయ
వింధ్యాదిమహాపర్వతంబుల నానుకొని జీవనదీసరోవరకాననంబుల
నలరారుచు వేదోక్తధర్మపరాయణులై నిజవర్ణాశ్రమాచారవిధుల

వర్తించుమానవుల కాకరం బయి భూభాగంబు జంబూద్వీపనామం
బున యజ్ఞయాగాదియోగ్యం బైన కర్మభూమి యై ప్రఖ్యాతం
బయ్యె ననియు, సకలపురాణజ్ఞు లైనపురాణమునులు ప్రశంసింతురు.
ఇదియ యవాఙ్మనసగోచరంబు నప్రతిమానం బమేయంబు నగుచు
పరమేశ్వరునిత్యసంకల్పప్రభావంబున నావిర్భవించినసకలజగన్మయం
బగునాభీపుష్కరము నుదంత మని సనాతనదేవర్షిబ్రహ్మర్షిసంఘం
యత్తమె కర్ణాకర్ణికగా వచ్చుచున్నదని చెప్పి వెండియు [illegible]
యనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 173

పౌష్కరసర్గము

ఉ. ఆకమలాసనుండు పరమాత్ముని యానతి [illegible]
యాకరణంబు చేకొని యనంతరసృష్టి [illegible]
న్నాకమలాక్షుకుక్షి [illegible]
భీకరరాక్షసాకృతులు [illegible] 174

ఉ. ఘోరశరీరముల్ [illegible]
లారుణవక్త్రధారు [illegible]
చారము చేయు [illegible]
గేరుచు వచ్చి యాభువన [illegible] 175

చ. కనుఁగొని నీ వెవండవు? [illegible]
జనకుఁ డెవండు? నీ [illegible]
ఘనతరబాహుదర్పమును [illegible]
యని [illegible] 176

గీ. కమలసంభవుఁ డిట్లు [illegible]
యిట్టులనె, [illegible]
యెవని నెవ్వ రెఱుంగక [illegible]
రతఁడు పుట్టించె నను స్రష్ట [illegible] నేను. 177

చ. అనుటయు దానవుల్ కినిసి కయాార!ప్రపంచమునందు మాకుఁ ద
క్క నెగడెనే యెవం డనఁగఁ?గగప్పుడు మేము రజస్తమోరజం
బున జగముం ద్రికాలము నమోఘముగా నతిలోభమోహక
ల్పనమున నర్థకామసుఖబద్ధముఁ జేయుదు మెల్లలోకముఁ. 178

క. కావున నెల్లయుగంబుల
మావలననె విశ్వ మెల్లమసలుట గనుచున్
నీ వనినయెవ్వఁ డనువాఁ
డీవును నన్మన్మహాత్త్వ మిపుడెఱుఁగఁ దగున్. 179

చ. అనవుడు నాచతుర్ముఖుఁడు నక్షరసత్యపరాత్మసత్త్వసం
జనితుఁడ నే నతం డఖలసాత్త్వికరాజసతామసప్రపం
చనిలయుఁ డాత్మయోగమునసన్మయుఁడై పవళించె నిందె యా
తని బిలువుండు పోకిరి మదం బణఁగించు నటంచుఁ బల్కెడున్. 180

చ. సరి యని పోయి వారు జలశాయిని గన్కొను శాంతదర్పులై
కరములు మోడ్చి యోవరద!కాలమయా!భువనోదరా!దయా
భరణ!యమోఘదర్శన!యపారతపోమహిమా!మహేశ్వరా!
శరణు నమశ్శతంబులు ప్రసన్నత చెంది వరం బొసంగవే! 181

మ. అనియర్థించుడు నీశ్వరుండు నగి మీకయభ్యర్థనీయంబు జీ
వనమా? నాశనమా? వచింపుఁడనఁగా "వా" రెవ్వరు న్మన్ను చా
వనిచోట స్మరణంబు మాకు లభియింపన్నీదుగర్భంబునన్
జనియింపన్నినుఁ గోరువార" మనుడు నన్నారాయణుం డత్తఱిన్. 182

చ. అనయము మీదుకోర్కి ఫలమందును రాఁగలకల్పమందు నా
తనయులుగా జనింతు రది తప్ప దటంచు వచించి యాత్మసం
జనితరజస్తమోమయు లసాధ్యపరాక్రము లైనవారలన్
దనతొడలం దణంచె జలశాల్పగతస్థిరసత్త్వమూర్తియై. 183

వ. అనంతరంబు బ్రహ్మయు నూర్ధ్వబాహుండై మధ్యందిన ప్రభాకరుం బోలి దివ్యతేజఃప్రభాభాసమానుండై పరమాత్మ నాత్మ నెలకొల్పి యుగ్రతపం బాచరింప నవ్వియుండు శివకేశవాత్ముండు నర్ణవశయనుండు నగునప్పరమహంసునియుత్తమాంశంబులై సాంఖ్యాచార యోగాచార్య ఖ్యాతి గపిలనారాయణు లనుమహర్షు లుద్భవిల్లి యప్పద్మసంభవుం జేరి తనతపోబలంబున నుదయించినతమ్ముం జూచి యానందించునతనితోఁ దొలుతఁ దమమతంబులుం గలభేదంబులును బరస్పరవిరుద్ధవిషయంబులు నుగ్గడించి చర్చించి తుదకుఁ బరమార్థంబున నుభయమతంబుల కైక్యంబు సిద్ధాంతీకరించి యతనియనుగ్రహంబునకుఁ బాత్రులై రంత నప్పరమేష్టియు వ్యాహృతిత్రయంబున లోకత్రయంబును మానసంబునఁ బుత్త్రిత్రయంబును సృజింప సనకాదిసనత్పుత్త్రు లతనికి సమస్కరించి తండ్రీ!మాకు ధ్యాం బాన తిమ్మని ప్రార్థించిరి. అప్పుడు బ్రహ్మ తనయంతికంబున నున్నకపిలనారాయణుల సాభిప్రాయంబుగ నీక్షించె నమ్మహామునులును వారిం గనుంగొని "పురుషా న్న పరం కించి త్సా కాష్ఠా సా పరాగతిః" అనుశ్రుతిం బ్రతిపాదితం బైనసత్యజ్ఞానానంతమ్ము నిత్యశుద్ధబుద్ధముక్తస్వభావమ్ము నగునిర్గుణపరబ్రహ్మంబును ధ్యానింపుఁ డని యుపదేశించి వారిం దోడ్కొని తమదారిం జని రంత నప్పితామహుండును వెండియు. 184

చ. అనఘతపం బొనర్చి తనశయంగమునందు నగంబుఁ గాంతఁ గా నొనరించి యన్నిటం దనకుఁ నుద్దియనం దగునాలతాంగిపొందున నఖిలప్రజాపతులఁ శతోయభుల న్నదులన్ సృజించి యుం తన ధవళాంగియు న్నిగమధాత్రియు నై నకుమారికం గనెన్. 185

వ. అట్లు లోకేశుండు గాంచినవిశ్వేశ ధర్మ దక్ష మరీ చ్యత్రి పులస్త్య పులహ క్రతు వసిష్ఠ గౌత మాంగిరో భృగు మనువు లనుత్రయో

దశప్రజాపతులును దేవర్షి బ్రహ్మర్షి రాజర్షివంశంబులకుఁ గర్తలైరి. వారిలో దక్షుని కుదయించిన యదితి దితి దను కా లానాయు స్సింహికా ముని ప్రభోధా సురసా క్రోధా వినతా కద్రువు లను పంద్రెండుగురుపుత్త్రికలును మరీచిబ్రహ్మపుత్త్రుఁ డగుకశ్యపప్రజా పతికిని రోహిణ్యాదిసంజ్ఞలు గలసప్తవింశతితనూజలు చంద్రునికిని భార్యలైరి. అందు కశ్యపుని కదితిగర్భంబున నింద్ర విష్ణు భగ త్వష్టృ వరుణాం శార్యమ రవిపూష మిత్త్ర మను పర్జన్యు లనుద్వాదశ విధదివౌకసులు వరిష్ఠులై యాదిత్యు లన నుదయించిరి. దితియందు దైత్యులును దనువునందు దానవులును కాలయందు కాలకేయా సురరాక్షసులును అనాయువునం దాధివ్యాధులును సింహికయందు గ్రహములును మునియందు గంధర్వులును ప్రభోధయం దప్సరసలును సురసయందు సరీసృపములును క్రోధయందు భూతపిశాచయక్షగు హ్యకులును గోవులు గాక తక్కినచతుష్పాదంబులును వినతయం దరుణగరుడులును కద్రువునందు సర్పరాజంబులు మహీధరంబులు నుదయించిరి. మఱియుఁ బరమేష్ఠి గాంచినలక్ష్మి కీర్తి సాధ్యా విశ్వా మరుత్వతీ నామకలైనపంచకన్యలును ధర్మునకు ధర్మపత్నులైరి. అందు లక్ష్మికిఁ గాముఁడు కీర్తికిఁ బ్రథునాదులు సాధ్యకుసాధ్యులువిశ్వకు విశ్వేదేవులుమరుత్వతికి మరుత్వంతులును బుట్టిరి. బ్రహ్మతోలికూఁతు రగుగాయత్త్రికినాలుగువేదంబులుజనియించె. మఱియు నయ్యబ్జయోని కామరూపిణి యగుతనయర్ధాంగిని గోరూపధారిణి యగుసురభిని గావించి దానియందున నిరృతి సర్గైకపా త్త్రినాక మృగవ్యాధ దహ నేశ్వ రాహిర్బుధ్న్య కపాలి రుద్ర సేనానులను నేకాదశరుద్రు లను గోవృషభంబును నానావిధధాన్యంబులను బహువిధలతా తరుగుల్మంబులను నోషధీవనస్పతులు నుత్తమమైనయమృతంబు నరుం్న

త్యారుణీసురభీనామకం బైనపుత్రీత్రయంబును చ్యవనాదితనూజులను సృజియించె. అందుసురభి ధర్మునకు సహధర్మచారిణియై యష్టవసువులం గనియె. ఇట్లు లోకత్రయంబు పుష్కరమూలంబుగ నావిర్భవించి వర్ధిల్లె. ఈపౌష్కరసర్గవృత్తాంతంబు సకలదురితహరణంబు గోప్యంబు నగు నని వివరించినంత నాతండు సంతుష్టాంతరంగుండై మునీంద్రుని కిట్లనియె. 186

బ్రహ్మయుగము

చ. పరమమునీంద్ర! నీకరుణం బంకజనాభమహత్త్వతత్త్వసం
భరితము నద్భుతంబు నగుపౌష్కరసర్గ మెఱింగితిన్ సవి
స్తరముగ, సాంఖ్యయోగములసత్యము తేటపడంగ వ్యాసవా
క్పరిచిత మైనబ్రహ్మయుగవర్ణన మింక ననుగ్రహింపుమీ! 187

చ. అనుటయు మౌని యిట్లనె ధరాధిప! సుస్థిరచిత్తవృత్తివై
వినుము త్రికాలసత్యము నవేద్య మచింత్య మనామయాసవ
ర్తనము నఖండ మైనపరతత్త్వ మొకండు సదాత్మకంబు దాఁ
దనకు నిమిత్తమై యవిదితస్వపదంబు ననాదియై తగున్. 188

చ. అదియె పరాత్పరుండు పరమాత్ముఁడు పూరుషుఁ డాద్యుఁ డంచుఁ బ్రాఁ
జదువులు వల్క నవ్విభుఁడు సర్వజగంబు సృజింతు నేను నా
ముదమున బ్రహ్మభావమునుబొంది యహంపదవాచ్యుఁ డయ్యె న
ప్పదమునఁ బంచభూతములు భౌతికముల్ జనియించె నెల్లెడన్. 189

చ. అరయ నతండహమ్మనుట యప్పద మందు సమస్త మీచరా
చరజగ ముప్పతిల్లుటయు సన్నుతి కెక్కె స్వభావ మంచు, న
ప్పురుషుఁడె నైజమాయ జగముల్ గలిగించియు నిండియుండ దదం
తరగచగుఁ డయ్యు ద్రష్టయగుటం దాఁ గన రాక వెలుంగుచుండెడిన్. 190

చ. మును వివరించినట్లు మునుముమున్న తదీశ్వరమాయచే జనిం
చినవియదాదిభూతములఁ జీవయు లావును గల్గు పృథ్వి నీ
టను బడి మున్గిపోవుచుఁ "గటా! పయినుండఁగఁ గోరి క్రింది కిం
కను దిగజాఱుచుంటి గతి గల్గదొకో నను నుద్ధరింపఁగన్?" 191

చ. అని కడు మొఱ్ఱవెట్టఁ బరమాత్మ తదార్తరవంబు విన్నచో
ష్పునవె వరాహరూపమును బూని తటాలున దూఁకి యర్ణవం
బున నడుగంట మున్గి తన పోటుగుకోఱలఁ బట్టి యెత్తి భూ
మిని బయి నిల్పి తా నధిగమించెను వెండియు బ్రహ్మభావమున్. 192

గీ. అట్టిబ్రహ్మమయంబు దివ్యంబు నైన
తేజ మాకాశ మనఁగ నుతింపఁబడియె
అందు జనియించి బ్రహ్మ విధాత యగుచు
సర్వభూతపితామహసంజ్ఞ వడసె. 193

గీ. నాఁటగోలెను బ్రహ్మమాసనసముబలిమి
నేఁటి దనుకను ధర యిట్లునిలిచియుండెఁ
దాదృశజ్ఞానయోగమే ధర ధరించు
శేషకూర్మాదు లని ప్రశంసింపఁబడును. 194

ఉ. ఇమ్మగు నట్లు నిల్చిన మహీసతిగర్భమునుండి వచ్చునీ
రమ్మునఁ గల్గినట్టివివరమ్మున మేరువు పొల్చె దానియ
గ్రమ్మున సూర్యమండలముగ్రాలెఁ బ్రిభాకర మాచు దానిమ
ధ్యమ్మున నుండి వెల్వడె సుధామయకాంతులఁ జంద్రబింబమున్. 195

గీ. ఉమ యనఁగ బ్రహ్మవిద్య యాయమను గూడి
సోముఁ డనఁగ సనాతనధామభూతుఁ
డైనయాబ్రహ్మ తన్మండలాభిమాని
బ్రాహ్మణాధ్యక్షుఁ డగుచునుబరఁగె నట్లు. 196

క. ఆసోమునియాస్యంబున
శ్వాసం బక్షరమయంబు సర్వార్థసము
ద్భాసక మగు తేజంబున
భాసిల్లుచు వెడలె వేద వాఙ్మయ మగుచున్. 197

గీ. మఱియుఁ బరమాత్మమహిమసంభవము లైన
యాచతుర్వేదములయర్థ మాత్మఁ దలఁచి
యాధిదైవికనిర్మాణ మైనసృష్టి
కడఁగి యాధ్యాత్మికార్థసంఘటన కపుడు. 198

చ. సలిలము మాంసశోణితవసాసామనమజ్జలు, భూమి చర్మ మె
ముములు, గగనంబు కర్ణములు నున్న గుచిల్లులు, పావకంబు క
న్నులు, పవనంబు ప్రాణములు నుం గలిగింపఁగ ముఖ్యకారణం
బులుగఁ దలంచె దివ్యుఁ డగుపూరుషు నొక్కని జీవసంజ్ఞునిన్. 199

గీ. ఆసనాతనపురుషుఁడే యట్టి జీవ
పురుషుఁడై యింద్రియంబులఁ బొందుకతన
నాత్మతత్త్వంబు మఱచి మాయావశుఁ డయి
మసలుచుండు శరీరాభిమాని యగుచు. 200

గీ. ఆతఁ డెంతకు నిజతత్త్వ మరయలేఁడొ
యంతదనుకను సంసార మాశ్రయించి
పూర్వపూర్వానుగతకర్మభోక్త యగుచు
మరణజననప్రవాహనిర్మగ్నుఁ డగును. 201

గీ. ఇంద్రియంబుల నిర్జించి యెప్పు డాత్మ
శక్తిచేఁ దన్నుఁ దాఁ గనఁ [illegible] [illegible]
సర్వబంధంబు లప్పుడే సడలిపోవఁ
బ్రహ్మభావంబు గాంచి కైవల్య [illegible]. 202

వ. ఇయ్యది యఖిలవేదాంతవిజ్ఞానసునిశ్చితం బైనపరమాద్వైతసిద్ధాంతం
బింక దీని నిటుంచి ప్రకృత ప్రసంగం బాకర్ణింపుము. 203

గీ. ఆది నవ్యక్తుఁడై యట్లు నవ్యక్తరూప
మలర నావిర్భవించినన్ యట్టిపంచ
భూతమయుఁ డైనయాదివ్యనపూరుషుండె
బ్రహ్మ పరమాత్మ స్రష్టనాఁ గబరగుఁ జుమ్ము. 204

ఉ. అతఁడు దివ్యపూరుషునన్నమాఖ్యుఁడు నై జశరీరకాంతి వి
ద్యోతితమేరుపృష్ఠమునన్ నుండి సనాతన మాత్మ తేజమున్
జేతమునందు నిల్పి సుకుననిష్ఠఁ దపం బొనరించెఁ దా నసం
ఖ్యాతసమంబు లాత్మజని నతాగమతత్త్వపరాయణాత్ముఁడై. 205

గీ. అతనితపమున కునికిపట్టైనయట్టి
యతివిశాలంబు రమణీయమ్ మైనమేరు
శిఖరమే బ్రహ్మలోకమై స్ చెన్ను మీఱె
నతఁడు నట్లుండి సృష్టి చేయందలంచి. 206

గీ. తాన యానందలీల ద్వంద్వంబు గాక
నలరి క్రీడించి యవ్యక్తమక్షరంబు
నైనతన తేజమున నభివ్యక్తపఱిచి
[illegible] నామరూపాత్మకసర్గ మతఁడు. 207

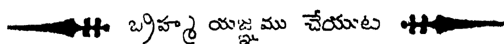
గీ. [illegible]మ్మవిష్ణు [illegible] హేశ్వరాన్ హ్వయము లలర
[illegible] జగదధిష్ఠాన మఖిల
[illegible] సర్వాకారత్వంబు నగుచు
విశ్వ[illegible] ధరియుంచిన్ వెలసె నంత. 208

క. తొలి వెలసిన వేదంబుల
నలుమొగములఁ దాల్చినట్టి నలువనుముఖమునఁ
గలిగిరి బ్రహ్మోక్తవిధుల్
వెలయింపఁగఁ జాలునట్టి విప్రులు తొలుతన్. 209

గీ. బ్రహ్మముఖమున జనియించి బ్రహ్మ నెఱిఁగి
బ్రహ్మపారాయణ మొనర్చి బ్రహ్మవిధుల
నాచరించుట బ్రాహ్మణు లైరి వారు
వారె పురుషార్థముల కాలవాల మగుచు. 210

గీ. బ్రహ్మములు లీనమై యుండు బ్రహ్మమందు
బ్రహ్మములయందు లీనమై బ్రహ్మ మొందు
ననెడి పరమార్థ మెఱుఁగు బ్రాహ్మణుఁడె బ్రహ్మ
వేత్త నా వేదవేత్త నా వినుతి కెక్కు. 211

వ. మఱియు విజ్ఞానఘనుం డగు నప్పరమపురుషుని నేత్రంబుల ఋగ్య
జుస్సులును, జిహ్వాగ్రంబున సామంబును, మూర్ధంబున నథర్వవేదం
బును బొడమ నటంజేసి పురుషోత్తమోత్తముం డగు నంభోజాక్షుం డొసఁగిన
వేదచతుష్టయం బెల్లవిద్యలకు శీర్షంబై బ్రహ్మయజ్ఞాంగంబై పరమపవిత్రమై
నిత్యబ్రహ్మయజ్ఞనిష్ఠుండై యింద్రియనిగ్రహంబున నరిషడ్వర్గంబు
నిర్జించి సాధనచతుష్టయసంపన్నుండై సత్త్వగుణప్రధానుండై యమ
నియమాద్యష్టాంగయోగాభ్యాసంబున నాత్మధ్యానానుసంధానంబు
గావించు బ్రాహ్మణుండు సర్వబంధవిముక్తుండు జీవన్ముక్తుండు పునరా
వృత్తిరహితుండునై శాశ్వతంబైన బ్రహ్మానందభావంబు నొందు నిట్లు
సత్యప్రవృత్తిని సకలఫలత్యాగపూర్వకంబుగ నిఖిలవేదోక్తకర్మంబు
లాచరించుచు నిర్వికల్పసమాధిని బ్రహ్మానంద మనుభవించు నవ
యంబె బ్రహ్మయుగము నాఁబడు నదియునుం గాక యిప్పట్టున నింకొక
విశేషంబు వక్కాణించెద సావధానుండవై యాకర్ణింపుము. 212

చ. అనఘతపోగరిష్ఠులు జటాజినవల్కలధారు లాత్మవ
ర్తనులు జితాంతరంగు లగుబ్రాహ్మణవర్యులు మేరుపర్వతం
బున నతిపావనం బగుతపోవనమం దొకనాఁడు పంకజా
సనుఁ గని భక్తిమెఁ గ్రతువుఁ సల్పఁగఁ బ్రేరణచేసి రంతటన్. 213

ఉ. ఆపరమేష్ఠి వల్లె యనిఁయాహవయోగ్యపదార్థ సంతతుల్
దాపున నవ్వనీస్థలిఁ జేసలంగ సరస్వతిఁ గూడి యజ్ఞదీ
క్షాపరుఁడయ్యె మంత్రములుఁ గర్తయుఁ భోక్తయుఁ దానుగాఁగ న
త్తాపసు లెల్ల ఋత్విజులు ద్రష్టలు వేత్తలు గాఁగ నయ్యెడన్. 214

గీ. అధ్వరాంగంబు నాగ్నేయ మైనజమ్మి
చేవ నరణిఁగఁ జేసి త్రచ్చును విధాత
దాన జనియించె నగ్నిహోత్రంబు దానిఁ
బ్రజ్వలింపఁగఁజేసె నధ్వర్యుఁ డెలమి. 215

ఉ. అంతట యాగకల్పవిహితాఖిలహోమము లాచరించుచున్
శాంతమనస్కు లాగమవిశారదు లైనమహీసురోత్తముల్
సాంతముఁ జేసి రానలిలజాసనుజన్నము సర్వభూతజా
తాంతరవర్తి యైనపరమాత్ముని కర్పణ మంచు నర్తిచిన్. 216

చ. సరసిజసంభవుండు తనజన్నముఁ గూరిమిఁ దీర్చినట్టియా
ధరణిసురాళికిం దగినదక్షిణ గాఁగ నొసంగె రమ్యకం
దరము సుగంధిపుష్పఫలసన్మలతాతరుసుందరంబు భా
స్వరమణిహేమరంజితవిశాలతటం బగుమేరుశైలమున్. 217

ఉ. దానిఁ బ్రతిగ్రహించి వసుధామరు లెల్లరు మున్ను లేనిదు
ర్మానము మానసంబు లలమం దమపాళులకై పెనంగి యె
వ్వానికి వాఁడె పెద్ద దగుభాగము గైకొనఁగా దురాశ న
ద్దానిఁ బగుల్పఁజేసి యమితం బగుయత్నము నెల్లభంగులన్. 218

గీ. గోరంతపసిఁడియే స
మ్మేరువునన్ గిల్లికొనెడిన్మెయి గానక వే
సారుచుఁ జదికిలఁబడి ని
ట్టూరుపు పుచ్చుచును లేవన్ నోపక యుండెన్. 219

గీ. ఆపుడమివేల్పు లట్లు నిరర్థకముగఁ
బడుప్రయాసంబు గాంచి యోర్వంగ లేక
యాహిరణ్మయధరణీధర్ రాభిమాన
దేవత వచించె నిట్లు న్లదృశ్య యగుచు. 220

మ. వినుఁడీ బ్రాహ్మణులార! సుస్థిరము దుశ్ఛేద్యం బహార్యంబు నీ
కనకక్ష్మాధర మేడ? నొండొరులపైఁ గ్రౌర్యంబు మాత్సర్యముం
గనలుం బూనినమీర లేడ? నిటు లోకకల్యాణ మీపర్వతం
బును భేదింపఁ గడంగి తీయుదురొకో పూసంతబంగార మేన్? 221

క. మీ రెంత కీపరస్పర
వైరంబు వహింతు రంతకవలుకు నిజం బీ
మేరువున నింతముక్కయుఁ
జేరఁగ మీతరము గాదు సిద్ధము సుండీ! 222

మ. అనునప్పర్వతదేవతోక్తులను దాన్ మాలించి యవ్విప్రు లె
క్కినకోపంబును డించి శాంతి మదిలోఁ గగీలించి యన్యోన్యమై
త్రిని బాటించి ధనార్జనంబుపయి నిర్వేదంబుసం దొంటిభం
గిని విజ్ఞానధనార్జనంబునకు రక్తిం జూపి రొక్కుమ్మడిన్. 223

సీ. బ్రహ్మయజ్ఞమునఁ బావన మైనయమ్మేరు
భూధరం బానాఁడు న్మొదలుగాఁగ
బ్రహ్మలోకఖ్యాతిన్ బరఁగె నాబ్రాహ్మణు
లాపుణ్యభూమియంన్ దధివసించి

సకలాశ్రమాచారసంపన్ను లై యంత
రిరివర్గ మల్లన కనఁగద్రొక్కి
ఘనతపస్స్వాధ్యాయకర్మతత్పరు లయి
బ్రహ్మవిద్యాగోష్ఠిఁ బరవశులయి

గీ. యఖిలజగదంతరాత్ముఁ డనాదిమధ్య
లయుఁడు సద్రూపుఁ డానందమయుఁడు నైన
పరమపూరుషు సేవించి భవ్య మైన
ముక్తిమార్గంబు గాంచిరి మోదమలర. 224

గీ. అట్టు లింద్రియనిగ్రహం బలరఁ నెవ్వ
రఖిలవేదోక్తకర్మంబు లాచరించి
బ్రహ్మవిద్యాగరిష్ఠులై పరగుచుందు
రమ్మహాత్ములు మోక్షంబు నందఁగలరు. 225

క. అని పలికినయమ్మునిఁ గని
జనమేజయుఁ డవ్వరాహచరితము నరసిం
హునిపుణ్యకథయు వామను
ననఘోదంతంబు తెల్పు మని యడుగుటయున్. 226

ఇది
ఆంధ్రభాషానుశాసన ప్రేమతత్త్వకలివిడంబన సంస్కృతవాఙ్మయ
చరిత్రాద్యనేకకృతికర్తయు, ఆంధ్రవిశ్వకలాపరిషత్కలా
శాలాసంస్కృతాంధ్ర భాషాధ్యాపకుఁడు నైన
మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి రచించిన
యాంధ్ర భవిష్య పర్వమునందు
ప్రథమాశ్వాసము

ఆంధ్రభవిష్యపర్వము

ద్వితీయాశ్వాసము

శ్లో. చరాచరజగత్సర్వం, యదిచ్ఛామాత్రనిర్మితమ్,
సచ్చిదానంద మవ్యక్తం తత్తేజ స్సంస్మరామ్యహమ్

వ. దేవా! వైశంపాయనుండు జనమేజయునకిట్లని చెప్పందొడంగె 1

బ్రహ్మ యింద్రాదులకాధిపత్యము లిచ్చుట.

క. కారణకారణుఁ డగు శ్రీ
నారాయణునాజ్ఞఁ బూని నలినాసనుఁ డీ
యారేడుజగంబుల నొగిఁ
దీరిచి తన్నాయకుల విరధింపఁ దలంపన్.

గీ. దివ్య మాదిత్యతేజంబుర దేజరిల్ల
నదితిగర్భంబునం బుట్టర నఖిలలోక
పాలకుం డైనవిష్ణువుర వజ్రకవచ
ధారియై సుమనోమనోహారి యగుచు. 3

క. జనియించినయబ్బాలుని
మునినాథులు నకుశహస్తములఁ గూరిమి నె
త్తినకారణమునఁ గౌశికుఁ
డను పేరం బరఁగె నాతఁ డాదిత్యులలో. 4

చ. జలజభవుండు నాత్మగణముర సర్వకళాపరిపూర్ణు దేవతా
కులపతిలక్షణాంచితు నకుంఠితతేజు నుదారుఁ గౌశికున్
గొలువఁగ నెల్లనిర్జరులు, కోరి భజింపఁగ నెల్లతాపసుల్,
తొలి యభిషిక్తుఁ జేసి సురలోకముఁ బ్రోవఁగ నంత నేరిమిన్. 5

సీ. బ్రాహ్మణౌషధి తపో గ్రహ తారకా యజ్ఞ
            ములవిభుత్వంబు సోమున కొసంగి,
యఖిలనదీసాగరాధిపత్యంబును
            వరుణదేవున కిచ్చి, వాయువునకు
నాకాశశబ్దబలాధిపత్యంబును,
            యమునకుఁ బితృలోకసమభిరక్ష,
వహ్నికి బహువిధప్రాణిసంరక్షణ,
            మర్థవిభుత్వంబు యక్షపతికి,

గీ. నైరృతునకు నిశాచరనాయకత్వ
మాదరంబున నొసఁగి యత్యంతభక్తి
నఖిలలోకలయాధిపత్యంబుతోడ
సకలభూతేశ్వరత్వ మీశ్వరుని కిచ్చె. 6

వ. మఱియు నప్సరోగణంబులకుఁ గామదేవుని గంధర్వులకుఁ జిత్రరథుని సాధ్యుల కరుణని దైత్యరాజ్యయావరాజ్యంబులకు హిరణ్యాక్షహిరణ్యకశిపులను, అనాయుషాపుత్రులకు వృత్రుని గాలకేయులకు మహాకాలుని నిఖిలచతుష్పాదజాతులకు నందిని వివిధవిహంగకులంబులకు వినతానందనుని సకలసరీసృపంబులకు శేషవాసుకితక్షకులను బహుళోత్పాతంబులకు రాహువును దినపక్షమాసాయనంబులకు సంవత్సరుని బయోదంబులకుఁ బర్జన్యుఁ బర్వతంబులకు హిమవంతుని నాయకులఁ జేసి వారెల్లరు తమయాధిపత్యంబులు నిరంతరాయముగ నిర్వహించుచుండఁ దాను సర్వద్రష్టయై యానందించుచు బుష్కరంబున నుండె నంత నొక్కసమయంబున.

వరాహప్రాదుర్భావము.

క. పరమేశ్వరు మాయ ధరా
ధరములు పై కెగసి పక్షదర్పంబున ని
ర్జరమార్గంబునఁ బడమటి
కరిగి హిరణ్యాక్షుపురముఁ గారసి లీలన్. 8

చ. ధరణికి డిగ్గి యేన్గులు ప్రాకారంబును జొచ్చి కలంచుచుఁ గన
ప్పురముఁ గలంచి యాడె "సురరక్షణంగవుపీటికి నొంగినట్టి యీ
సురరిపుప్రోలు? నేఁడె యిది రచూర్ణముగా దె?" యనుచు నెల్లమం
దిరములు నేలమట్టముగ రదిగ్గనఁ గూలఁగ ద్రొక్కి యాడఁగన్. 9

ఉ. తల్లికి బిడ్డ యన్నలను రదమ్ములు చెల్లెలి కక్క. తండ్రికిం
దల్లియుఁ బిల్ల లెక్కడఁ గరసంబడకున్నపు వేగ తెల్లగన్
బెల్లగునేడ్పు లార్పులును రబొబ్బ లరుపులు బాల్య పొప్పఁగన్
గొల్లున గోలుగో లనుచుఁ రగూయిడు చేగిరి యానిశాటులున్. 10

చ. అపుడు హిరణ్యనేత్రుఁడు రసహోద్యదురాకృతి నాలకించి సం
కుపితమనస్కుఁడై కొలువుకూటము చేరి యమాత్యముఖ్య యో
ధపతులఁ గాంచి నాబలముర దర్ప మెఱుంగక యింద్రుఁ డెట్టి సే
చపుఁబనికిం గడంగె నిది సత్యము లెం డిఁక దండు గూర్చుఁడీ. 11

చ. అని వచియించి పౌరతతి నాపదకుం దొలఁగించి వేల్పుచో
నునిచి యమాత్యవర్గమును యోధపతుల్ చతురంగసైన్యముల్
గొని తనతోడ రాఁ గదలె ఘోరరణాచరణాభిలాష సం
దనసహితంబుగా నమరనాథపురంబును జూపుమాపఁగన్. 12

క. తనపురికి హిరణ్యాక్షుం
డని సల్పఁగ వచ్చుచుండె నని చారులచే
వినిన సహస్రాక్షుండును
ఘనవాహినితోడ నెదురుగాఁ జను దెంచెన్. 13

క. ఇరువాఁగు నడుమ నొక్కట
నొరసికొనెం బ్రబలమకాలికోదధులగతిన్
గరితురగస్యందనభట
పరిజనరవకలితవివిధవాద్యధ్వనితో. 14

ఉ. ఆరణరంగ మప్పుడు సురాసురవీరు లొనర్చునస్త్రశ
స్త్రారభటిం గృపాణనిశితాయుధకుంతగదాకుఠారదు
ర్వారశతఘ్నికాపరిఘపట్టిసతోమరభల్లచాపవి
స్ఫారకరప్రహారపరుషధ్వని భీకర మయ్యె నయ్యెడన్. 15

మ. ఘనబాహుండు విశాలవక్షుఁ పిశంగస్ఫీతకేశుండు నం
జననీలాంబరుఁ దుగ్రరూపుఁడు హరిశ్మశ్రుండు కల్పాంతమృ
త్యునిభుం డైనహిరణ్యనేత్రుఁడు "చనుం డొడ్డుండు పోరుం" డటం
చును సేనం బురికొల్పి చే విసరుచుం జొత్తెంచినంతన్ సురల్. 16

ఉ. ఆనడఁగొండఁ బోలునసురాధిపతిం గని యీమదుచ్చల
న్మానసు లయ్యు సాజ మగుసమానము పేరిమి నాయుధంబులం
బూనుచు వజ్రి ముందు చన బోరునఁ బోరికిఁ బోయి శస్త్రసం
తానములన్ నిశాచరగణంబులమూ పణఁగించు నత్తఱిన్. 17

చ. తలపడి రొక్కవేగమున దైత్యులు దేవబలంబు సంత న
ప్పాలికల నెల్ల భగ్నరథపుంజము మ్రొగ్గినదంతివాజిరా
సులు గిరు,లాయుధోత్కరము చోఁటులు,గండలు గండుమీలు, భూ
షలు మణు, లస్రమంబువుగ సాగర మయ్యె భయంకరంబుగన్. 18

చ. కరముఁ గరంబుఁ గంధరయుఁ గంధర జుట్టును జుట్టుఁ బట్టి ని
ర్జరులు నిశాచరుల్ బ్రితుకుచావు లెఱుంగక ఘోర మల్లసం
గర మొనరింప వారిపదఘట్టన గ్రిక్కి దలెన్ ధరిత్రి త
త్కరతలముష్టిజానుభుజఘాతములన్ మఱుమ్రోఁగె దిక్కులున్. 19

చ. దనుజులయమ్మహోద్ధతికిఁ దాళక వెన్కకు జంకి నిర్జరుల్
ఘనతరభీతి నల్గడఁ గకావికలై పఱవంగ వారలన్
బనుకుచు నింద్రుఁ డోడకుఁడుఁడు పాఱకుఁ డంచును మందలించి ని
ల్పినతఱి దైత్యు లెల్లరు నిలింపపతిన్ నడి ముట్టడించుచున్. 20

చ. పరిఘము లాయుధంబులును బాణములుం బరగింప నొచ్చియుం
బరవస మొప్ప వాసవుఁడు బాణకృపాణశతారధారలన్
జెరచెర వారలన్ జెలఁగి చీల్చుచు నంబుధిఁ ద్రచ్చినట్టిపుం
దర మన దిర్దిరం దిరిగె దానవసేనఁ గలంచు చయ్యెడన్. 21

ఉ. పున్నమనాఁటిసాగరునిపోలికిఁ బొంగుచు భీమరోషసం
పన్నుఁడు దైత్యనాథుఁడు సుపర్వులపైఁ బడి వారలన్ గదా
భిన్నశిరస్కులం బరిఘపీడితబాహుల ఖడ్గసాయక
చ్ఛిన్నపదోరువక్షులను జేసి దిశల్ పగులంగ నార్చుచున్. 22

చ. ఉరవడిఁ బోయి సన్నిదిగి యార్చు నిదే చనుదెంచితిన్ సురే
శ్వర! నిలు మంచు వజ్రముఖవహ్నిశిఖావళి సంభవాస్త్రజాలం
గురిసి శమింపఁ జేసి యెదకున్ గుఱిపెట్టుచు స్తంభనాస్త్రమున్
బరప నతండు వ్రాన్పడె సుపర్వులు చూడఁగ నిచ్చపాటునన్. 23

ఉ. చేవ తొఱంగి వ్రాన్పడి శచీపతి యట్టులె వ్రాలియుండ నై
రావతకుంభపాళిని బరాజితులై సురవీరు లాత్మర
క్షావిధి లేక కట్టువడి సంకట మొంద జగత్త్రయంబు త
న్నే వశియించినట్టు లసురేశ్వరుఁ డుద్ధతుఁ డయ్యె నయ్యెడన్. 24

చ. మును మధుకైటభాసురులఁ బొత్త మణంచినసత్త్వమూర్తి వా
ర్ధిని దిగఁబడ్డభూమిఁ బయిఁ దేల్చినయాదివరాహమూర్తి ద్రొ
క్కొనినసమస్తలోకములఁ గుక్షిని దాల్చినవిశ్వమూర్తియై
తనరినవిష్ణుమూర్తి విబుధస్థితి నారసి యుగ్రమూర్తియై. 52

గీ. శంఖచక్రగదాఖడ్గ♦శార్ఙ్గహస్తుఁ
డగుచుఁ దొంటివరాహదే♦హంబు దాల్చి
యాహవస్థలిఁ బొడసూపి♦ యరులగుండె
లవియఁ బూరించెఁ బాంచజ♦న్యంబునంత. 26

క. ఆనినదము విని దనుజుల
మానసములు బెగ్గడిల్లె ♦ మరుదాననముల్
దీనత విడనాడెను జతు
రాననుఁడును వచ్చినిలిచె ♦ నాహరిపజ్జన్. 27

గీ. అట్లు మాయా వరాహమై ♦ యరుగుదెంచు
నరుణకమలాక్షుఁ బుండరీ♦కాక్షుఁ జూచి
యాహిరణ్యాక్షుఁ డప్పుడు ర♦క్తాక్షుఁ డగుచు
సేనఁ బురికొల్పి తా విల్లుఁ♦ జేతఁ బట్టె. 28

ఉ. అత్తఱి దైత్యవీరులు శ♦తారసమానములైన యమ్ములుం
గత్తులుఁగోల లీ♦ఁటెలును గాటముగా విసరంగ నన్నిటిం
దుత్తునియల్ వొనర్చుచుఁ జ♦తుర్భుజుఁ డందఱి కన్నిరూపులై
మిత్తి మసంగినట్లు రణ♦మేదిని దైత్యులఁ గూలఁగొట్టినన్. 29

చ. అనలునిమాడ్కి మండిపడి ♦యాదనుజేశ్వరుఁ డొక్కశక్తిఁ జే
కొని పరుగెత్తివచ్చి నినుఁ♦ గూల్చితి నంచు వరాహమూర్తిపో
మ్మను గుఱిచేసి వేయ నగు♦మోమున దానిని జేరనిచ్చి య
య్యనఘుఁడు హుమ్మనంగ నది♦ యంతన బెండయి కూలె నేలపై.

చ. అప్పుడు విరించి మేలు బళి ♦యంచు నుతింపఁగఁ గిన్కహెచ్చి య
చ్చపలుఁడు విల్లు పట్టి విష♦సాయక మేయఁగఁ బోవఁ జక్రియా
రిపునిశిరంబు వ్రేల్మిడి ధ♦రిత్రిని గూల్చెను జక్రధారచే
నపహతశేషమైనదను♦జావళి దిక్కులఁ దిక్కులంటఁగన్. 31

గీ. దానవాన్వయనాశనార్థము వరాహ
నైనస్వామి చక్రపాణి య♦ట్లుద్భవముగ
రక్కసుల పీఁచ మణఁచి హిరణ్యనేత్రుఁ
గూల్చి యమరేంద్రు బంధవి♦ముక్తుఁ జేయు. 32

ఉ. పోయినప్రాణముల్ మరలఁ♦ బొందలఁ జేసినయట్లు లేచి నా
రాయణుఁ జూచి మ్రొక్కి యమ♦రప్రభుఁడు వాడిగ దేవలోక మహా
పాయమునుండి మమ్ము నెడఁ♦ బాసితి వోసగినాంతశాన! నీ
సాయము గల్గకున్న మముఁ♦ జంపును దస్యుఁడు ద్రస్టుఁ డెంతకున్.

గీ. నీదుకూరిమికలిమిని ♦నిశ్చయముగ
నంతకునినోటినుండి పై♦కరుగుదెంచి
యమ్మకమ్మునఁ బుట్టితి♦మయ్య మరల
నిన్ను నేమని పొగడంగ ♦నేర్తుమింక? 34

క. పరమేశ్వర కరుణాకర!
పురుషోత్తమ దేవదేవ ♦బుధవత్సల! నీ
చరణంబులె శరణంబుగఁ
బరిచర్య లొనర్చి బ్రతుక ♦వర మిమ్మనుచున్. 35

వ. సకలలోకరక్షకుం డైనయప్పుండరీకాక్షుండు దుందుభిస్వనంబుం బురుడించుగంభీరకంఠస్వరంబున మధురాక్షరంబు లెసంగ బృందారకుల నెల్లనాశ్వాసించి. 36

చ. మనముల వంత మాని మును♦ మన్నన మీకు నొసంగినట్టి నం
దనవనసుందరంబయిన♦నాకపురంబు సుఖంబు చేరి మీ
పని నెఱవేర్చుచున్ సవన♦భాగము లందుచు ధర్మపాలనం
బొనరుచుఁ డంచుఁ బల్కి పురు♦హూతుని గన్గొని కూర్మి నిట్లనెన్. 37

సీ. నిజకులోచితధర్మ♦నిష్ఠాగరిష్ఠులు
యాయజూకులు నన♦సూయమతులు
సత్యసంధులు ధర్మ♦సంగ్రామశూరులు
త్యాగులు యోగులు♦తాపసులును
నాకలోకసుఖంబు♦చేకొన నర్హులు,
మోహకామక్రోధ♦మూఢమతులు
బ్రహ్మవిద్వేషులు ♦పాపవర్తనులును
నాస్తికు లర్హులు, ♦నరకమునకు.

గీ. ననుచు నియమం బొనర్చితి♦ నమరనాథ!
దీని నడపుట నీకు వి♦ధేయకృత్య
మనుచు శాసించి బ్రహ్మదు ♦లరయుచుండ
నందె యంతర్హితుం డయ్యె ♦నద్భుతముగ. 38

క. తరువాత నలువ మున్నగు
సుర లెల్లరు సర్వరాహ♦సురుచిరమూర్తిన్
బరమేశ్వరుఁ గొనియాడుచు
నరిగిరి నిజనిలయములకు ♦నంబరవీథిన్. 39

గీ. కూళ లైనట్టిదైత్యులు ♦కూలుకతన
స్వస్థురా లయ్యె భూదేవి♦చావు తప్పి
యమరు లాత్మాధికారంబు ♦లంది రిందు
నిఖిలలోకాధిపత్యంబు♦నిత్య మయ్యె. 40

వ. అంత. 41

క. గిరిబృందంబులు నలుఁగడఁ
దిరుగుటఁ జాటిల్లువెలుపు ♦దీటించి పుడమిం
దిరముగ నిలుప శచీపతి
పరివారముతోడ వెడలి ♦వచ్చి యవనికిన్. 42

క. ఇలకును జంతుగణంబుల
కలఁజడి లేకుండ నెగిరి యల్లస మరలన్
మెలపున దిగి తమనెలవుల
నిలువఁగ ముద లిచ్చి శైలనిచయము నంతన్. 43

ఉ. వీఁక దలిర్పఁగా నిశితవిస్తృతకోటికఠోరవజ్రమున్
జేకొని జంతుజాలము లశేషసురావళి మెచ్చ నొక్కటై
నాకుని దక్కఁ దక్కినఘనస్థిరపక్షబలంబుఁ బర్వతా
నీకము నొక్కపూన్కినొయి నిర్గతపక్షముఁ జేసె నల్లడన్. 44

క. పరమపవిత్రము శ్రీయ
స్కర మగునియ్యది వరాహచరితం,బిఁక భూ
వర!సావధానమతివై
నరసింహునిపుణ్యకథ వినందగు భక్తిన్. 45

నరసింహప్రాదుర్భావము

వ. తొల్లి కృతయుగాది నాదిపురుషుండు దైత్యరాజ్యంబునకు యువ
రాజుగ నియమించినహిరణ్యకశిపుఁడు తనయన్న యనంతరము సార్వ
భౌముఁడై సకలదైత్యరాజ్యం బేలుచుఁ దనయానతి యప్రతిహ
తంబు గావింప నూహించి యాధిపత్య మమాత్యునియం దుంచి
తపం బాచరింప నుత్సాహంబునఁ బురంబు వెలువడి గోముఖపుణ్య
నదిం జేరి. 46

చ. పదియు నొకండువే లయిదుశవందలయేండ్లు నదీజలంబునం
గదలక యుండి యాకమలగర్భునిగూరిచి లోక మెల్లఁబె
ల్లదరఁ దపంబుచేయఁగ మహావ్రతనిష్ఠఁ బితామహుండు న
మ్మద మొదవంగ దేవమునిమండలి జేరిమి వెంబడింపఁగన్. 47

చ. మదకలహంసఁ బూన్చినవిమానము నెక్కి బిరాన వచ్చియా
నదికడ డిగ్గి యోదనుజనాయక! నీదుతపంబు నాకు స
మ్మద మొనరించెఁ జాలు నిఁక మాను తపోవ్రతనిష్ఠఁ దెల్పు నీ
యెదఁ గలకోర్కి యీక్షణమ యిచ్చెద నన్న నిశాచరేంద్రుఁడున్.

క. పరమానందముతో నది
దరికిం జనుదెంచి భక్తితాత్పర్యములం
గరములు శిరమున మోడిచి
పరమేష్ఠికి మ్రొక్కి యిట్లుపలికె మృదూక్తిన్. 49

సీ. సురసిద్ధసాధ్యరక్షోనాగగంధర్వ
మానవాదులచేత మడియకుండ
బహువిధశస్త్రాస్త్రబాణకృపాణాద్రి
పాదపాదుల మృతిఁ బడయకుండ
నార్షశాపంబుల నార్ద్రశుష్కపదార్థ
సర్పవిషాదులఁ జావకుండ
స్వర్గాంతరిక్షభూపాతాళములదిన
రాత్రిసంధ్యలఁ జావు రాకయుండ

గీ. వర మొసంగుము దేవ! యెవ్వండు నన్ను
పట్టిచేతులతోఁ గొట్టి మట్టుపెట్టు
నాతఁడే నాకు మృత్యువై యలరుఁ గాని
యొండుగతి నాకుఁ జావు లేకుండుఁగాక. 50

గీ. మఱియుఁ బంచమహాభూతమహితలోక
పాలరవి సోమ నక్షత్ర పాటవంబు
నాకు లభియింప రణభూమి నన్నుఁ జేరఁ
బరమదివ్యాస్త్రములు కూర్మి వరము లిమ్ము. 51

క. అని యర్థించిన నిచ్చితి
నని పల్కి విరించి యరిగె హంసవిమానం
బున నిజలోకంబునకొ
య్యన దేవత లంత సజన కని గిబ్బంగిన్. 52

ఉ. అంబుజగర్భ! నీ వొసఁగినట్టివరంబుల వాఁడు ముజ్జగ లో
కంబుల నెల్ల నక్కఱఁచు గావున నాతఁడు చావఁగా నుపా
యంబు దలంపు మన్న జతురాస్యుఁడు నవ్వి విచార మేల? సి
ద్ధంబది వానిమాటలనె తద్వరముల్ తుదముట్ట దానితో. 53

క. సవరించిన తపముఫలం
బవసానము నొందుపిదప నాతని నన్నుం
డవసానము నొందింపఁగ
నవతారం బెత్తు ననఁగ నమరులు వేడ్కన్. 54

గీ. జలజగర్భుని బొగడుచుఁ జనిరి యుండ్ల
కంత నక్కడ వరలబ్ధి కాత్మ నలరి
కఠినశాసనుఁడు హిరణ్యకశిపుఁ డుగ్ర
బాహుదర్పంబు మెఱయంగ బయలు దేఱి. 55

సీ. పుడమిఁ గల్గినపురంబులఁ గొల్లగొట్టించి
పల్లియల్ నల్లిండ్లు పాడుచేసి,
ఆశ్రమంబుల నగ్ని కాహుతిగావించి
తాపసశ్రేష్ఠుల దఱుమఁగొట్టి
పాతాళముం జొచ్చి పాపజేని జయించి
యందలిసర్వస్వ మపహరించి
సురలోకమున కేగి సురరాజు నీడ్చించి
యతని భద్రాసనం బాక్రమించి

గీ. అమరగృహములు యాగభాగార్హతలును
దైత్యుల కొసంగి భటుల సుధర్మ నిలిపి
నిజపురంబున కరుదెంచె నిఖిలలోక
విజయభేరీనినాదంబు విన్నుముట్ట. 56

గీ. అప్పు డాదైత్యనాయకుఁ డమరులందు
బందెగొనిపోవ మిగిలిన వార లింద్ర
గురులు ముందఱ నడువ వైకుంఠమునకు
బోయి వైకుంఠు దర్శించి మొఱ్ఱ లిడుచు. 57

ఉ. దేవర! నీదుపాదములు దిక్కుగ నమ్మినమాకు నాకమం
దేవెత కల్గఁ బో దనుచు నెంచితి మింతకుఁ గాని సర్వసౌ
ఖ్యావహ మైనయాపురమునందు వసించెడి భాగ్యరేఖలన్
మావదనంబులం దుడిచె మత్తుఁడు దైత్యవిభుండు నేఁటితో. 58

ఉ. బోరన నాహిరణ్యకశిపుం డరుదెంచిన దాడివేఁడియే
తీరున నోర్చి యెట్లు కడతేఱక యుంటిమొ? చెప్పఁజాల మ
మ్మారి మసంగిన ట్లుతఁడు మాపయి వచ్చుట లోఁ దలంచినన్
గారుణికోత్తమా! యిపుడు కంపము పుట్టెడు మామనంబులన్. 59

చ. సురభటు లాయుధాళిఁ గొని చుట్టును గావలియుండ దిక్పతుల్
గురుఁడును దేవనాయకుఁడు గొల్వున మంతన మున్నవేళఁ దాఁ
బరుగున వచ్చి యొక్కొకరిఁ బాదతలంబునఁ దన్ని యీసురే
శ్వరుతల పట్టి యూడ్చె దనుజప్రభుఁ డే మని చెప్ప మీశ్వరా! 60

ఉ. పాలన లేనిదీనులకుఁ బట్టినదుర్గతి పట్టి యష్టది
క్పాలకు లష్టకష్టములఁ బాల్పడి రన్యులకష్టపాటు లిం
కేల వచింప? నిర్జరుల కెల్లశిరోమణి యీసురేంద్రుఁ డ
ప్పాలసుబారికిం బడినపాటులు నోట వచించునట్టిదే? 61

ఉ. సురపురి కిట్టిచేటు మును జూడఁగ లే దిఁకఁ జూడఁబోము మ
త్సరమున వచ్చునయ్యసుర దాడికిఁ దాళఁగలేక వేల్పు లె
వ్వరికిని వారె యై యమర భావము నెంచక జీవితాశఁ గా
తరు లయి పాఱిపోయిరి యథాయథలై సుతదారదూరులై. 62

సీ. సురతాపసస్నానశుచులైనమిన్నేటి
రేవు లన్నియుఁ జాకిరేవు లయ్యె
స్నాతానులిప్తసిద్ధాగరిష్టార్ఘసో
పానముల్ చేపలబండ లయ్యె
బ్రహ్మవేత్తలకు నావాసంబులగు తీర్థ
శాలలు గుఱ్ఱపుసాలలయ్యె
నగ్నికుండంబు లయ్యశ్వంబులకుఁ బెట్టు
గుగ్గిళ్లు నుడికించుగుంట లయ్యె,

గీ. కల్పతరుసుందరానందకందనంద
నంబు దైత్యులచేతుల నల్లియయ్యెఁ
జెప్పెడి దిఁ కేమి!సురపురి చెన్ను దొఱఁగి
పాడుపడియయి నట్లుండెఁ బరమపురుష! 63

క. సురవరాంగన లాతని
వరవుడులై రమరభటులు బానిస లై రీ
శ్వర!యొక్కనమస్కారము
సురపురి,కిం దునిచి మమ్ముఁ జూడుము కరుణన్. 64

వ. అని పలుతెఱంగులఁ గుయ్యిడుచుఁ దమపడినపాట్లెల్ల విన్నవింప నప్పరుమాత్ముఁడు నిజకృపాపాంగవీక్షాసుధారసధారలవారివాహ్ద యాగ్నిఁ జల్లార్చి "మీ కభయ మిచ్చితి నే నిదె బయలువెడలి యామదోన్మత్తు నఖిలబలంబులతోఁ బరిమార్చి మీయభిమతంబు సమకూర్చెద మీరు నాకంబున కరిగి మీమీనివాసంబుల సుఖం బుండుఁడని వారిం బనిచి. 65

హిరణ్యకశిపువధ.

చ. అరిగి హిమాలయంబునకు ◆ నప్పరమాత్ముఁడు వైరి గన్నయా
వరముల ధిక్కరించెడియు ◆ పాయ మొకండు తలంచి కోటిభా
స్కరశతకోటిపావకుల ◆ కన్నను మిన్నయి తేజరిల్లుసుం
దరనరసింహరూపమును ◆ దాలిచి దైత్యకులేంద్రుఁ బ్రోలికిన్. 66

మ. పరమోజ్జ్వారసహాయుఁడై చని పురో ◆ భాగంబునం గాంచె నం
బరవీథీవలమాన కేతుశిఖర ◆ ప్రాసాద మేరుక్షమా
ధరపాదాయితదుర్గమావరణమ ◆ ధ్యాపోన్నతాట్టాలకో
పరిసంచారిభటాళిరక్షితము గీ ◆ ర్వాణద్విషద్దుర్గమున్. 67

సీ. అం దిందుకాంతకు◆డ్యంబును మరకత
ద్వారకవాటవా◆తాయనంబు
వజ్రనీలాంచిత◆స్వర్ణలిప్తతలంబు
సర్వరత్నాంచితా◆చ్ఛాదనంబు
కామచారము విశ్వ◆కర్మనిర్మితము న
మణిసాలభంజికా◆మండితంబు
హేమరత్నాసంది◆కాసీన దేవగం
ధర్వదానవదైత్య◆నరవరంబు

గీ. వివిధపుష్పలతాతరు◆ వేష్టితంబు
సకలలోకైకరామణీ◆యకపదంబు,
అతివిశాలమహోన్నతా◆త్యాయతంబు
నైనయాస్థానమండపం ◆బరసి యందు. 68

సీ. గంధర్వులు విపంచి◆కాశ్రుతి మేళగిం
చినపాట వీనులఁ ◆ దనుపుచుండ
నూర్వశీరంభాతి◆లోత్తమాదులు నృత్య
కలఁ గన్నులకు హాయి ◆ గొలుపుచుండ

బందీకృతామరపంకజనేత్రిలు
విరజామరంబులు వీచుచుండ
సురయక్షకిన్నరాసురవందిమాగధుల్
దిగ్విజయంబు కీర్తించుచుండ,

గీ. దివ్యకుండలకవచప్రదీప్తుఁ డగుచు
హైమసింహాసనాసీనుఁ డైనయట్టి
రత్నమకుటాభిరాము హిరణ్యకశిపుఁ
గాంచి యాతనిమ్రోల సాక్షాత్కరించె. 69

ఉ. ముందఱ వచ్చి నిల్చినసమున్నతవక్షము శంఖచంద్రికా
కుందనిభాంగముం జలితకుంచితదీర్ఘసటంబు నై నయా
సుందరనారసింహమును జూచి నిశాచరరాజు నిక్కమే
నెందును జూడ నిందనుక నిట్టిమృగం బని విస్మయంపడెన్. 70

చ. కనుఁగొన శాంతమై నిపుణు గప్పిన నిప్పయి హాస్య మద్భుతం
బును బయిఁ దోఁచు రౌద్ర మయి భూమికఁ దాల్చు లయార్కతేజమై
దనుజులపాలిమృత్యు వనఁ దార్కొనునన్నరసింహుఁ జూచి కొ
ల్వునఁ గలవారు దానవవిభుం గని రెంతయు భీతచిత్తులై. 71

క. నరసింహాకృతి వచ్చిన
పరమేశ్వరుతత్త్వ మరసి భయసంభ్రమసం
భరితుండై ప్రహ్లాదుఁడు
పరమార్థము తండ్రి కెఱుకపడ నిట్లనియెన్. 72

చ. దనుజవరేణ్య! నీవు పెడదారిని బోయి విచిత్రజంతుభా
వనఁ గనుచున్న యీపరమపావనమూర్తి సమస్తదైత్యమా
ర్దనము తలంచి యిట్టు లవతారము నెత్తినవిష్ణుమూర్తి నా
మనమున నిశ్చయింపు మనమానము మాను మదుక్తి నమ్ముమీ! 73

ఉ. ఈమహనీయరూపమున+ నెల్లనదీనదసింధుశైలభూ
వ్యోమరసాతలంబులు త+పోధనమానవదానవామర
స్తోమము తారకాగ్నిశశి+సూర్యసమీరదిశావితాననా
నామృగపక్షికీటకగ+ణంబులు గానఁగవచ్చుఁ జూడుమీ! 74

గీ. ఎల్లదైత్యులతోఁ గూడి +యీవు నితని
నోటఁ గన్పట్టుచున్నావు +నోసటిమీఁద
వెలయుచున్నారు +శూలియు +నలువ యింక
సందియం బేల!సచ్చిదా+నందుఁ డితఁడు. 75

చ. అనుటయు దానవేంద్రుఁ డవు+రా!వెడమాట లటంచు భృత్యులం
గనుఁగొని దీనిఁ బట్టుకొని +కట్టుఁడు కొట్టమునందు పట్టనీ
యనియెడఁ జావఁగొట్టుఁ డని +యానతి చేయఁగ వారు పగ్గముల్
గొని హరిఁ బట్ట నల్గడలఁ +గూడి రదల్చుచు నంత విష్ణుఁడున్. 76

చ. నగములు మాఱుమ్రోఁగ మద♦నాగము లెల్లెడ భీతిఁ బర్వడం
బగతురు మూర్ఛిలం బ్రళయ♦వారిదమట్టులు గర్జచేసి పై
కెగిరి భుజాయుగంబు పయి♦కెత్తి విదిర్చిన యంతఁ దల్లక్రిం
దుగఁ బడెఁ గొల్వుకూట మతి♦దూరతలంబున ముక్కముక్కలై. 77

సీ. అప్పుడు దానవనాథుఁ ♦డల్కమై నసురయో
ధుల నెల్లఁ బురికొల్పి,♦తలఁచినంత.
సన్నిధిఁ జేరిన♦శస్త్రసందోహంబు
కాలచక్రాదిచ♦క్రవజ్రంబు
బ్రహ్మశిరోముఖ్య♦బహువిధాస్త్రచయంబు
శూలముద్గరకుంత♦జాల మెల్ల
నరసింహమూర్తిపైఁ♦ బరగింప సవిసహ
స్రాంశునికరముల ♦నణఁగునట్టి

గీ. మంచుచినుకులకై వడి ♦మాయ మైన,
మఱియు నాతండు జాజ్వల్య♦మానవివిధ
ఖడ్గబాణశతఘ్నికా♦కాండ మతని
మీఁదఁ గురియించెఁ బ్రళయప♦యోదభంగి. 78

గీ. దైత్యవీరులు నట్టులే ♦దారుణాస్త్ర
శస్త్రబాణకృపాణపా♦షాణవృష్టి
పాశశూలగదాశిత♦ప్రాసముసల
కోటిధారాపరంపర ♦గురిసి రంత. 79

ఉ. ఆనిశితాయుధప్రకర ♦మహిమశైలముమీఁదినిర్ఝ ధా
రానిచయంబుపోల్కి రుచి♦రస్థితిఁ గూర్చ సకంపితాస్యుఁడై
భానుసహస్రమూర్తి లయ♦పావకతేజమునై నృసింహుఁడా
ద్దానవరాజసేనలకు♦ దారుణరూపము చూప సత్త్వసన్. 80

క. పెనుగాలివడికిఁ గదలెడి
వననిధిభంగంబులట్లు ♦భయకంపితు ల
య్యును దనుజవీరు లొక్కట
మునుకొని హరి నంపవాన ♦ముంచిరి కినుకన్. 81

గీ. అగ్నిలోఁ బడుమిడుతల♦యట్టు లవియు
నానృసింహుని తేజంబు♦నం దణంగ
వివిధచక్రాయుధావళి ♦విసరి రదియు
నతనిముఖగహ్వరంబునం ♦దణఁగిపోయె. 82

గీ. అప్పుడు హిరణ్యకశిపుఁ డా♦హా యటంచు
నగ్నికణములు వెదచల్లు♦నట్టిశక్తిఁ
బఱపఁగా నది నరసింహ♦వదనజనిత
మైనహుంకారమున ముక్క ♦లగుచుఁ బడియె. 83

వ. ఆసమయంబున దైత్యయోధు లత్యంతక్రుద్ధులై తమమాయంజేసి
ఝంఝామారుతంబు గల్పించియు గాఢాంధకారంబు గలిగించియు
రాళ్ళు రువ్వియు నీళ్ళు చిమ్మియు నిప్పులు కురిసియు నిసుమంతయేని
ప్రయోజనంబు గానక తమచేత లెల్ల పొల్లగుటకు వగచి యప్పర
మాత్మునిదివ్యాంగతేజఃప్రతాపాగ్నికిఁ దాళఁజాలక భయసంభ్రమ
పరీతచేతస్కులై విషణ్ణవదనంబులతో హిరణ్యకశిపు శరణుచొచ్చి
రట్టియెడ. 84

ఉ. ఆరజనీచరేంద్రుఁడు భ♦యానకరౌద్రరసానురూపకో
పారుణనేత్రుఁడైన భువి ♦యల్లలనాడె సపర్వతంబుగా
నీరనిధుల్ కలంగె శశి♦నీరజమిత్రులు కాంతిఁ దప్పి ర
త్తారలు త్రుళ్ళె వాయువు య♦థాయథ లయ్యెను బర్వెఁ జీఁకటుల్ 85

ఉ. రక్కసు లెల్ల పో నవస♦రం బిది యంచును దెల్ప నొక్కచోఁ
జుక్కలతేనిఁ జుట్టుకొనెఁ జుక్కలు గాములు నేఁడు, వేఱుగా
నొక్కట నుండె రోహిణి భ♦యోన్నతిఁ దెల్పఁ జరాచరాళికిన్,
దిక్కులు మాసె లోకభయ♦దీక్షితదుర్గ్రహముల్ బయల్పడెన్. 86

చ. దితిసుతనాశకాలమును♦ దెల్పెడితీఁగలు చెట్లు పూసె న
ద్భుతముగఁ బండ్లఁ బండులును♦బువ్వులఁ బువ్వులుఁ బుట్టె నూళ్ళలన్
బ్రతుకువిహంగముల్ పసు ల♦రణ్యముఁ జొచ్చెను రక్త బిందుసం
తతి గురిసెన్ మహోల్కలును ♦దారుణభంగిని భూమిపైఁబడెన్. 87

ఉ. ఆయమరారియింటి కెదు♦రై చడలం గనవచ్చె నీలదే
హాయతబాహుపాద మగు♦నట్టికబంధ మొకండు, వానియ
స్థాయుధగేహదుర్గశయ♦నాలయముల్ మధుమక్షికావిహా
రాయతనంబు లయ్యెను శి♦వాళి కూసెను వానినల్గడన్. 88

గీ. అట్టియుత్పాతములుచూచి ♦ యాహిరణ్య
కశిపుఁ డాచార్యు శుక్రుని ♦ గాంచి యిట్టి
యశుభసూచన లేలొకో ♦ యవతరించె?
ననఁగ నాతండు పలికె ♦ నయ్యసురపతికి. 89

ఉ. దైవము దుర్విలాసమునఁ ♦ దార్కొనునిట్టియరిష్టసూచనల్
భూవలయంబుచేటునకు ♦ మూలము లయ్యెను దైత్యరాజ్యదై
త్యావనిపాలనాశసమ ♦ యంబును సూచన చేయుచుండెడిన్
గావున నేర్పుమైఁ గనుము ♦ కర్జము నీకు శుభంబు గల్గుతన్. 90

చ. అని వచియించి యాతఁడు గృ ♦ హంబున కేగిన, దైత్యనాథుఁడుం
మును విధి యిచ్చినట్టివర ♦ ముల్ దితివంశవినాశహేతువసూ
చనలుఁ దలంచి కొంతవడి ♦ సైనికులం బురికొల్పి నారసిం
హుని బరిమార్తు నంచుఁ గడు ♦ నుద్ధతిఁ బెన్గద పట్టి వెల్వడెన్. 91

వ. అట్టిబలదర్పసమగ్రుఁ డగువానివికటపదఘట్టనంబునకుఁ జతురుదధి
వేలావలయితం బైనయిలాతలంబు వణఁకఁజొచ్చె నట్టియెడ నాది
త్యవిశ్వవసురుద్రాదులు కామరూపంబుల నరుదెంచి యాకసంబున
నిలిచి యఖిలభూతనిలయుం డైననరసింహమూర్తి సందర్శించి కరంబులు
జోడించి మ్రొక్కి వేదసూక్తంబులఁ బ్రస్తుతించి దేవా! సకలలోక
కంటకుం డైనయీపాపాత్ముఁ బరిమార్పకున్న ముల్లోకంబులకు
ముప్పు వాటిల్లు. నీకుఁ దక్క నన్యున కీకార్యంబు సాధ్యంబుకాదు.
నిఖిలజగత్కారణుండ వైననీవ మా కెల్లరకు శరణంబవై యుండ
ని న్నే మని నుతింప నేర్తుము! మాసర్వంబునకు నీయనుగ్రహంబ పర
మగతి యని విన్నవించినంత. 92

ఉ. వారలపల్కులన్ విని య♦వారణభంగి నృసింహుఁ డప్పుడి
గ్వారణకర్ణరంధ్రపుట♦పాటనపాటవ మైనఘోరగ
ర్జారవ మాచరింప దితిజ♦ప్రకరం బతికంపితాంగమై
ధారుణి వ్రాలె దేవతలు ♦తాండవమాడిరి వేడ్కఁ జిత్తతిన్.

ఉ. సింగము కావరించి రొద ♦చేయునె యంచు బుజంబు లల్కఁ ను
ప్పొంగఁగ నాహిరణ్యకశి♦పుండు నృసింహుని దాఁకినంతఁ జే
రంగద మేన లేచు భయ♦దానలకీలలు నింగిఁ బర్వ సా
రంగము మీఁది కేగుమృగ♦రాజముకై వడి నాతఁ డుద్ధతిన్.

మ. దురితాత్ముండు మదాంధుఁ డాఖలునిపై ♦దోర్దండముల్ చాఁచి కం
ధరముం బట్టి యణంచి దాన నొకపా♦దం బూని వేఱొండుకా
లురుదేశంబున నొక్కిపెట్టి ఘనబా♦హుస్వాంధ్యముం గట్టి పే
రురమున్ గోళ్లుల వ్రచ్చి చచ్చె నితఁ డో♦హో యంచు గర్జించినన్.

గీ. అఖిలలోకమనశ్శల్య♦ మగుహిరణ్య
కశిపుమరణంబునకు సిద్ధ♦గరుడయక్ష
నాగగంధర్వదేవమా♦నవగణంబు
నుల్లమానందవారిధి ♦నోలలాడె. 96

చ. కమలభవుండు వాసవుండు ♦కశ్యపుఁ డాదిగఁ గల్గువార లా
సమయమునం బరాత్పరుని♦సన్నిధిఁ జేరి ముకుంద ! పూరుషో
త్తమ! జగదీశ! నీకరుణ ♦దానవనాథునిబాధ తప్పె లో
కములు సుఖించు నింక భవ♦కర్మవినాశన ! పాపమోచనా! 97

క. మును లెల్లరు నీమహిమం
బును నీనరసింహరూప♦మును హృదయములం
గొనియాడుదు రనవరతము
నిను నర్చించెదరు భక్తి ♦నిర్జరులు నరుల్. 98

క. పరమేశ్వర! నీచరితమె
పరతత్త్వం బనుచుఁ బుణ్య•వర్తనులు పరా
పరవేత్తలు ధర్మజ్ఞులు
పరమానందంబుతోడఁ •బఠియింతు రొగిన్. 99

గీ. ఆదిమధ్యాన్తరహితుండ •వవ్యయుండ
వఖిలలోకైకవాసుండ •వచ్యుతుండ
వక్షరుండ వచింత్యుండ •వఖిలవిదుఁడ
వద్వితీయుండ వీవ వే•దాన్తవేద్య! 100

క. పదునాలుగులోకంబులు
నుదయించుట వృద్ధి గనుట •యుక్కడఁగుటయున్
సదసద్వివేకమునిజన
సదనా! నీచిద్విలాస•సరణిని గాదె? 101

సీ. పరమాగమార్థంబు• పరమదైవంబును
బరమమంత్రంబును •బరమతపము
పరమధర్మంబును •బరమయశంబును
బరమాధ్వరంబును •బరమహోత్ర
పరమహోమంబును• బరమధామంబును
బరమయోగంబును• బరమవాణి
పరమసత్యంబును• బరమశమంబును
బరమరహస్యంబు• పరమవిద్య

గీ. పరమగతి పరమగురుండు •పరమధాత
పరమకర్త పరమభర్త •పరమహర్త
నీ వనుచు విశ్వసింతురు• నిఖిలమునులు
దేవ! నారాయణా! హరీ! •దీనశరణ! 102

చ. అని వినుతింప శ్రీహరి భయంకర మైననృసింహదేహ మం
తన దిగనాడి యాత్మవిహితం బగుదివ్యపురాణరూపముం
గొని యమృతాబ్ధియుత్తరపుఁగూలము చేరెను బంచభూతవా
హనఘటితాష్టచక్రఘనయానమునన్ జగ మెల్ల మెచ్చఁగన్. 103

వ. అంతఁ బితామహపురస్సరులై బృందారకసురతాపసేంద్రులును గంధర్వాదులును బరమోత్సాహంబుతో నారాయణనామసంకీర్తనంబు గావించుచు నిజధామంబుల కరిగిరి. ఇంద్రుండు సురపురంబు సుఖావాసంబుగఁ ద్రైలోక్యపాలన మాచరించుచుండె. ఇయ్యది నరసింహావతారవృత్తాంత మింక వామనచరిత మభివర్ణించెద నాకర్ణింపు మనుచు జనమేజయునకు వైశంపాయనుం డిట్లు వక్కాణింపఁ దొడంగె. 104

బలిచక్రవర్తి జైత్రయాత్ర

చ. అతులతపోగరిష్ఠుఁడు మహామహిమాంచితుఁ డబ్జయోనికిన్
సుతుఁ డగుసమ్మరీచిమునిసూనుఁడు దేవతపోధనాళిసం
స్తుతచరితుండు నిర్మలయశోభరితుం డగుకశ్యపప్రజా
పతిని మహాపురాణములఁ బల్మఱు విందువు కౌరవోత్తమా! 105

గీ. అతఁడు దక్షప్రజాపతితనయఁగుఁగూఁతు
లందు పన్నిద్దఱను బెండ్లియాడె ననుచు
మున్ను వినియుంటి వారిలో నన్నిమొదల
నదితి దితియును సమ్మాని కనఁగు లైరి. 106

సీ. అతని కయ్యదితియం దధికతేజోమూర్తు
లగువివస్వంతుండు నర్యముండు
త్వష్టయు మిత్రుండు ధాత పర్జన్యుండు
వరుణుండు పూషాంశువాసవులును

భగుఁడు విష్ణుండునాఁ బండ్రెండుగురు పుత్త్రి
లనఘాత్ము లుదయించి రాదియందు,
మఱియును దితియందు మదమత్తపావ
ర్తనహిరణ్యాక్షహిరణ్యకశిపు

గీ. లనఁగ నిర్వురు జనియించి, రాహిరణ్య
కశిపునకుఁ బుట్టె సుతపంచకంబు, నందు
పరమభాగవతోత్తమప్రథితకీర్తి
యైనప్రహ్లాదుఁ డాద్యుఁ, డయ్యనఘమతికి. 107

క. జనియించె విరోచనుఁ డను
ఘనబలుఁ డొక్కండు, వానికడుపున నుదయిం
చెను బరిపూర్ణపరాక్రమ
ధనుఁ డగుబలిచక్రవర్తి దైత్యవిభుండై. 108

చ. దితిసుతవంశవర్ధనుఁడు ధీరుఁ డుదారుఁడు వేదశాస్త్రభూ
షితమతి ధర్మకర్మపరచిత్తుఁడు నీతివిశారదుండు నూ
నృతహితుఁ డస్త్రశస్త్రములనేర్పరి యైనయతండు యౌవనాం
చితుఁ డయి రాజ్యపాలనము చేయ సమర్థత గాంచినంతటన్. 109

ఉ. ఈతఁడు నీతిమర్మముల నెల్ల నెఱింగినబుద్ధిశాలి ము
త్తాతను బోలుశూరుఁడు వదాన్యుఁడు పాలనధర్మసూక్ష్మవి
జ్ఞాత యటంచు వృద్ధగురుసాధుపురోహితమంత్రు లాతనిం
బ్రీతిని నిల్పి దైత్యవిభుపీఠమునన్ శుభలగ్నసిద్ధిగన్. 110

గీ. కనకకలశసమానీతగంధపుష్ప
కలితసింధునదీజలంబుల శిరమున
విధియుతంబుగ నభిషేకవిధి యొనర్చి
పట్టముం గట్టి రధికవైభవము మీఱ. 111

వ. ఆసమయంబునందు 112

సీ. కరతాళములతోడి♦ఘనజయధ్వానంబు
కొలువునల్గడ మాఱు♦చెలఁగుచుండ
వేదార్థములతోడి♦విద్వదాశీర్వాద
నినద ముల్లంబును♦ దనుపుచుండ
స్తవపాఠములతోడి♦సంగీతనాదంబు
వీనులవిందు గా♦వించుచుండఁ
బుష్పాంజలులతోడి♦భూవరార్పిత హేమ
మణిగణధ్వని చూడ్కి ♦మలపుచుండ,

గీ. పూర్వదేవత లెల్ల ను♦ప్పొంగుచుండ
హైమసింహాసనాసీనుఁ ♦డగుబలీంద్రుఁ
డమరరాజ్యాభిషిక్తుఁడై ♦యలరినట్టి
దేవనాథునివిభవంబు ♦ధిక్కరించె. 113

వ. అట్లుతండు కులక్రమాగతరాజ్యలక్ష్మీసమాలింగితవక్షుండై యప్రతిహతంబుగఁ బరిపాలనంబు చేయుచు నొక్కనాఁడు సకలసామంతమంత్రిచమూనాయకబంధుమిత్రపురోహితసహితుండై పేరోలగంబున్నయంతఁ బ్రధానసచివులు కరంబులు జోడించి దేవా!నీ వింతకుమున్ను నీప్రపితామహునియుదంతము విన్నవాఁడ వైనను రాజ్యకార్యపరతంత్రుఁడవగుట మఱచియుందువు గావున నీ కావిషయమిపుడు స్మృతికిఁ దెచ్చుట కనుజ్ఞ గోరుచు విన్నవించుచున్నారము సావధానుండవై యాకర్ణింపు మనుచు నిట్లు విన్నవించిరి. 114

శా. నీముత్తాత నరామరాహిపతుల న్గలన్నిర్జించి లోకత్రయ
స్వామిఖ్యాతి గడించె, నాఘను ధనుస్స్వాధ్యాయపారీణు మా
యామార్గంబునఁ జంపెఁ గేశవుఁ డమర్త్యప్రార్థనన్ దానఁ దా
నీముల్లోకము లేలఁ గల్గె నిపుడాకాఖుంద్రుండు దైత్యేశ్వరా! 115

శా. ఆతం డేలినలోకముల్ మరల నీ వార్జించి ముత్త్రాతవై
ఖ్యాతిం దప్పక నిల్పఁ బెట్టె దని కొంపడంతాసతో నున్న మా
చేతోవల్లరి పల్లవింపఁగ జగజ్జేగీయమానుండవై
పాతాళామరమర్త్యరాజ్యముల సంపాదింపు ముత్సాహివై. 116

క. నీ కున్న యంగబల మా
నాకేశున కున్నదొకో? నరనాగేశుల్
నీ కరియప్పన మీఱరె? త్రి
లోకీజయలక్ష్మి నీకు లోనగు టరుదే? 117

క. కావునఁ జతురంగబల
ప్రావీణ్యము దోఁప ముందు స్వర్గంబుపయిం
గావింపు జైత్రయాత్రను
దేవేంద్రునిగుండె లవియ దితికులజేంద్రా! 118

చ. అనుటయుఁ జిన్ననవ్వు నగి యయ్యసురేంద్రుఁడు కొల్వుసల్పలం
కనుమ గలయం గనుంగొని ముకుందునిగర్వ మణంగ ముజ్జగం
బును గడియించు టెంతపని? ముందుగ నాకము మీఁది కెత్తుఁడం
చనుమతి యిచ్చి లేవ నవుడు దండఱు జేయని లేచి రంతటన్. 119

క. అమితోత్సాహము మీఱఁగ
సమరప్రస్థానభేరిశబ్దము దిఙ్మా
గములకుఁ జెవుడు వొడమింపఁగ
నమరారిబలంబు వెడలె నద్భుతభంగిన్. 120

వ. అది యెట్లంటేని వినుము మహాపద్మ నికుంభ కుంభకర్ణ కాంచనాక్ష
కపిస్కంధ వజ్రనాభ విద్యుదక్ష గజోదర గజస్కంధ గజేక్షణ
ప్రభృతు లగుమున్నూఱుగురు మహారథికులు హిరణ్యకవచధారులై
పదివేలగజంబులతోఁ పురోభాగంబునను; అష్టదంష్ట్ర చతుర్దంష్ట్ర

చతుర్భుజ శతాంగ శతలోచన సహస్రపాద సహస్రబాహు రణో త్కట ప్రముఖు లగునేనూర్వురు రథికవీరులు దివ్యాస్త్రధారులై యిరువదివేలగుఱ్ఱంబులతో దక్షిణపార్శ్వంబునను, ధూమ్రాక్ష శిఖనేత్ర శిఖధ్వజ సరభ శలభ మహాబల ముఖ్యు లగుముప్పదివేల మహాశ్వికులు చండగదాకుంతకృపాణధారులై యెడమప్రక్కను, బహువిధాస్త్రశస్త్రసంపన్నంబు లగునలువదివేలయరదంబులతో నెనుబదివేలకాల్బంటులు వాలఖిల్యు లంశుమంతునిం బోలి త న్ననుసరించి వెనుకప్రక్కనునడువ, మేరుశిఖరంబులందలిపుష్పితకింశు కంబులం బోనియవ్వీరవరులకుఁ బ్రావృట్కాలజలదంబుమాడ్కి ముఖవికాసకారియై వారినడుమ వజ్రకవచరత్నకిరీటధారి యగు బాణాసురుం డనుబలినందనుండు సుబాహు మేఘనాద భీమగర్భ కనకమూర్ధ కేతుమంతు లనువీరాతివీరులం గూడి రజతచక్రంబును బతంగప్రతిమానంబును గాలాబ్దగర్జనఘోషంబు నగుకాంచనరథం బెక్కియు నతనివెనుక శతసహస్రరథికవీరపరివృతుం డై నయనా యుహాపుత్త్రుం డగుబలాసురుండు వేయిమెలుంగుల బూన్చినయుక్క రథం బెక్కియు నతనివెంటఁ బెక్కువేలయోధవరుల ఖరవాహంబు లై నయఱువదివేలయరదంబు లెక్కిచుట్టుముట్టి యరుదేరఁ బ్రభా తంబున క్షీరసాగరమధ్యవర్తి యగుసహస్రాంశునిం బోలి విరాజిల్లు నప్రతిఘూనప్రతాపశాలి యైననముచి పెద్దపులులం బూన్చినకంచు రథం బెక్కియువానివెనుంద నర్థలక్షస్యందనంబులు వెంట నంట మహాశూరకీర్తనీయుం డగుమయుండు సింహధ్వజం బెత్తినయచ్ఛ భల్లరథం బెక్కియు దేవలోకజిగీషంజనిరయ్యెడవెండియు—

చ. అనుపమసత్త్వసంయుతమహాహయసహస్రముఁ బూన్చినట్టి స్వై
రినుపరథంబు నెక్కి కదనక్షేత్రము నేఁగెఁ బలీంద్రసూను వి
చ్చినపిడితోడి వెండిగదఁ జేకొని యర్వదివేలు తేరు లె
క్కినవిలుకాండ్రు సంబరపుఁ బొంగెకల వెంటఁ బఱం గలంగుచున్. 122

ఉ. దేవపురంబుపై బయలుదేఱె మహాసగణీయుఁ డా హయ
గ్రీవుఁడు నాక మెల్ల తలక్రిందుగఁ జేయఁగఁ జూచు నుద్ధతిన్
గ్రావసమానలక్షరథరాజి వహించినపంచలక్షదం
తావళపంక్తిబృంహితనినాదము లింద్రునివీనులం బడన్. 123

ఉ. ఆదరణీయసత్యకరుణాభరణుండు శతాధ్వగుండు వి
ద్యాదయితుండు వీరుఁడు నుదారుఁడు సింధుగభీరుఁ డైనప్ర
హ్లాదుఁ డసంఖ్యవీరరథికావృతుఁడై సురసేవ్యమానవా
ణీదయితుండు నా వెడలె నేర్పునఁ దాడిసడంపుఁ దేరిపై. 124

గీ. అతనిసోదరుఁ డగునను హ్లాదుఁ డంతఁ
బంచలోహరథంబుపై బయలుదేఱెఁ
బరశుభల్లశతఘ్నికాపాశహస్తు
లైదులక్షలకాల్బంటు లనుగమింప. 125

ఉ. లక్షరథాధినాథుఁడు విలక్షణవేషుఁడు సహస్రాక్షుఁడు క
ల్పక్షయకాలవాయుజవలక్షితకోటితురంగవాహినీ
రక్షకరక్షకుండు నవరత్నకిరీటుఁడు ఖాదిరాగ్నిర
క్తాక్షుఁడు నైన శంబరుఁ డహార్యముఁ బోలిన తేరిపైఁ జనెన్. 126

ఉత్సా. బాహుదర్పవీరమల్లవార మెల్ల నాజికు
త్సాహ మొప్పఁ జేర నస్త్రశస్త్రపూర్ణుఁ డద్భుత
వ్యూహసంవిధానవేత్త యోగవేత్త మంత్రసం
దోహయుక్తుఁ డావిరోచనుండు పోరికిం జనెన్. 127

గీ. పోరు చేయంగ బుజము లుప్పొంగునతని
తమ్ముఁడు కుజంభుఁ డనువాఁడు తరలి వెడలె
దండశరచాపకలిత మార్గదండుతోడ
వెండితేరులు పదివేలు వెంబడింప. 128

తరల. అతనివెంబడి సద్రిపాదసహస్తఘోరనిశాచరా
యుతయుతుం డయి పర్వతాయుధుఁ డుగ్రబాహుఁడు నీరదా
సితశరీరుఁడు చక్రనేత్రుఁడు చిత్రరత్నకిరీటభా
షితశిరుం డసిలోముఁ డాలము చేయఁగా వెడలెన్ వడిన్. 129

మానిని. వానిబడిన్ సురవైరిచమూపతి వల్లభుఁ డాహవఘోరుఁడు దు
ర్మానుఁ డహీనపరాక్రమశాలి కరాళశరీరుఁ డనాయుషయు
న్మానినిపుత్త్రుఁడు నాఁబడువృత్రుఁ డనంతబలంబుల వెల్వడెఁ గో
పానలకీలలు పర్వఁగ నెల్లెడ నాఁకలిగొన్నమృగేంద్ర మనన్. 130

సీ. అంతటఁ గాలచక్రాభీలబహుచక్ర
చక్రంబుతో నేకచక్రుఁ డేగె
నతనితోఁ గాలాంతకాకారిసాగర
గంభీరయోధచక్రంబు వెడలె
దానికి వెనుకను దాళకార్ముకుఁడు వృ
త్రునియన్న వీర్యవంతుండు నరిగె
వానివెంబడి ధనుర్బాణతూణీరముల్
దాల్చినజోదులదండు తరలె

గీ. అంత శతమస్తకోదరుఁ డతివిచిత్ర
బర్హిబర్హోపమాయసవర్మకలితుఁ
డసురకోటికి సేనాని యగుఘనుండు
సింహికానందనుండు వేంచేసెఁ బిదప. 131

సీ. బ్రహ్మకు వర మిచ్చి ప్రవరము గైకొన్నమ
హాతాపసుఁడు కశ్యపపౌత్త్రుఁడుండు
వేయిజన్నములు గావించిన కర్మఠుఁ
డణిమాదిసిద్ధుల దనలరువాఁడు
కైలాసశిఖరసంకాశాష్టనల్పహి
మాద్రిసన్నిభరథం బమరువాఁడు
శరదభ్రములపోల్కి జడ లంటి వచ్చుమ
హాకాయభటకోటి కాశ్రయుండు
గీ. పాండురచ్ఛత్రచామరభర్మవర్మ
మకుటుఁ డగువిప్రచిత్తినామకుఁడు పుత్త్ర
పౌత్త్రు లెల్లరు తేరులపై వసించి
తోడరా దేవనగరికి దాడివెడలె. 132
గీ. వేయికాలనుపోతులు మోయునట్టి
కోటిగంటల తేరిపై గూరుచుండి
నూఱుచేతులు వందకన్నులు చెలంగు
దైత్యవీరుఁడు కేశియుఁ దరలె ననికి. 133
వ. కార్చిచ్చుమంటలం గాలి మెత్తువడినబంగరు కొండకొట్టకొనం బోని చారుచామీకరమయం బగు బొమిడికంబు దాల్చి వేల్పులపాలిటి యకాలకాలుండు నా హంసధ్వజం బెత్తినరాకేందుకుందసితశత పతాకంబు దిరిలోకవిజయనామకంబు నగు శతాంగం బెక్కి వెడలిన యావిప్రచిత్తిని బురస్కరించుకొని రజతాద్రి విరాజమానశరీరులు నవదాతమాల్యాంబరధరులు శ్వేతాతపత్రులు పాండురదండమండి తహస్తులు నై యర్ధచంద్రాకారంబు లైనవాడికోఱలతోడి భీకరా ననంబులతో సార్ధలక్షదానవయోధులు. మయాసురనిర్మితంబు లగు మాయామయస్యందనంబు లెక్కి యనుగమించి రంత. వెండియు,

గీ. పూసి తాలిచి కట్టియుఁ గబోలుప్పు మీఱ
దనుజవీరులు తండోపతండములుగ
వెంటరా వృషపర్వుఁడు గెప్పెంపుగ్గి కేగి
నట్లు వాద్యధ్వనులతోడ నరిగె నపుడు. 135

వ. ఇట్లు పేరు మోసినబిరుదులు పెక్కెండ్రు కయ్యంపు వేడుకఁ గట్టా యితంబై లెక్కకు మిాఱినచతురంగబలంబులతో దిక్కులు పిక్కటిల్ల దివంబునకుం దరలినంతఁ, దనకు విజయంబు కోరుచు వేదంబులు పఠియించి మంత్రంబులు జపించి తంత్రంబు లాచరించి హోమంబులు పచరించి యోషధు లిచ్చి పరమోత్సాహంబు చూపినబ్రాహ్మణోత్తము లొక్కొక్కరికి నిష్కసహస్రంబు నష్టోత్తరశతగోధనంబు వస్తుహవానంబు లిచ్చి పీడుకొలిపి, శరచ్చంద్రచంద్రికాసుందరంబు లగుకౌశేయాంబరంబులు సంతప్తజాంబూనదభూషణంబులు నవరత్నకిరీటవజ్రకవచంబులు ధరియించి శక్తిచక్రశతఘ్నికాదిసంగరోపకరణంబులు కూర్చినపంచలోహమయంబగుసమున్నతస్యందనంబు లధిరోహించి సంగ్రామసమయప్రస్థానంబులుధరించిన మహాకాయులు మహామాయులు మహాబలులు నగుదైత్యవీరులు గుంపులు గుంపులై సంచరద్రథానేకరంబులమాడ్కి నిరుకెలంకుల సంకులస్వనంబుతో బయలుదేఱఁ బురోభాగంబున వందిమాగధ జయజయధ్వానంబులు నృత్తగీతవాద్యస్వనంబులు రణభేరీభాంకారంబులు సందడింప నయశ్శిరశ్శతాక్షప్రభృతులు పదిమంది దానవభటులు రథాంగంబులు రక్షింపఁ బుష్పమాలాలంకృతు లగుపుణ్యాజనులు శ్వేతచ్ఛత్రచామరధారులై యిరువలంకుల నిల్వ నసురతాపసులు నలప్రక్కలఁ బరివేష్టింప సువర్ణరసవిచిత్రితవృకధ్వజప్రదీప్తంబు మేరుశైలదేశీయంబు వైడూర్యహేమోపచితషోడశనల్వంబు

విద్యుత్ప్రభంబు సహస్రహయరత్నయుక్తంబు నగుమణిమయరథం
బధిరోహించి సకలదైత్యదానవచక్రవర్తి యగుబలీంద్రుఁడు. 136

సీ. అభినవాంభోజదామమాంగరాగంబులు
శృంగారరసము పోషించుచుండ,
తటిదాభశితచక్రదండచండాయుధం
బులు వీరరసము పైఁబలుకుచుండ,
బాలసూర్యప్రభాభాసమానకిరీట
కాంతిపుంజము మింటఁగ్రమ్ముచుండ;
చండాంశుభానుభాస్వరవర్మవజ్రరో
చుల నాల్గుదిక్కులుఁ వెలయుచుండ,
గీ. తనకు దక్షిణానాయకత్వంబు జగతి
వెలయఁగా నొక్కమాఱుగ విజయలక్ష్మి
నమరపురలక్ష్మిఁ బెండిలియాడఁ గోరి
వెడలెఁ గడువేడ్కతోఁ బెండ్లికొడుకువోలె. 137

ఇంద్రుని సమరోద్యోగము

ఉ. ఈగతి నెత్తివచ్చెడిబలీందునికయ్యపుఁబూనికన్ మరు
ద్వేగులు వేగ లేగి వినిపింపఁగ బంగరుగద్దె పెన్కకున్
జాఁగిలిమూరుచున్నసురనాథుఁడు ముందుకు వంగి నివ్వెఱన్
వేగులబాంద్రమాటలను వింటిరె యంచు సుధర్మసల్లడన్. 138

మ. కలయంగన్గొని పేరువేర సుమనోగంధర్వవిద్యాధరా
దులఁ జేరక్కినపెద్దలం బిలిచి యాదుష్టాత్ముదైత్యేంద్రు నిం
దులఁ గాల్పెట్టకమున్న కూల్పవలయుం దోర్దర్పవిస్ఫారితోర్బలం
బులతో సిద్ధము కం డటంచు నయసంపత్ బులఁ గందఁగా లేచినన్. 139

క. సురలోకసాధున్నానతి
శిరమునఁ గొని లేచి వారు జేజే యనుచున్
బరిపరివిధములఁ దమతమ
పరివారంబులను సిద్ధపఱిచినయంతన్. 140

చ. హరితరుచిం జెలంగినసహస్రహయంబులఁ బూన్చినట్టిభా
స్కరశతభాస్వరం బగుసువర్ణరథంబున నెక్కి దైత్యసం
హరణచణంపుఁజక్ర మసురారాదిని ప్రోదిని కేలఁ బూని యా
హరిహయుఁ డేగె మాతలి మహారభసంబునఁ దేరు త్రోలఁగన్. 141

చ. అమలినతారహీరమణిహారము వెన్నెలగాయ వక్త్రబిం
బము వడి నెండగాయ మదము త్తబలీంద్రవినాశకాలచి
హ్నముగఁ గ్రమంబు తప్పి గగనంబున నొక్కటఁ గూడినట్టిపు
న్నమనెలలేవెలుంగు లన నాకవిభుం డని కేగునత్తఱిన్. 142

ఉ. పాలకుఁ డేగె నా సపరివారము నా నుడిమూడ్కిఁ దారకా
జాలముఁబోలె వేలుపులసంఘము నేగెను రాజువెంబడిన్,
వేలుపుటొజ్జ సప్తముని వీరులు నాహరివెన్క గాములం
బోలుచుఁ బోయి రేకమయి పూర్వసురేంద్రునికీడుమూఁడెనాన్. 143

చ. పరశుగదాసికుంతశర పాశశరాసనపాణులై నిశా
చరులు శతఘ్నికాభిదుర సాయకహస్తులు యక్షవీరులుం
బరుగులు వాఱుచుం కడలి పాయలునా నిరువంక సాగఁగా
హరిహయునెత్తికోలు చరితార్థముగా ధనదుండు వెల్వడెన్. 144

ఉ. తేజమెలర్ప భూతపితృ దేవగణంబు భజించి వెంటరాఁ
దేజులు నూఱు లాగునొక దివ్యరథంబునఁ గూరుచుండి వి
భ్రాజితదండచాపశర పాశధరుండు క్రుధారుణాక్షుఁ డ
వ్యాజపరాక్రముండు నగు సంతకుఁ డేగె ననంతసేనతో. 145

చ. పగతురపాలిమిత్తి యగు♦పాశము పట్టి శిరస్త్రభూషాఢ్యప
న్నగములఁ బూన్చినట్టిదశ♦నల్పరథంబున నెక్కి నింగి న
ల్మొగము జయధ్వనుల్ చెలఁగ♦ బోరన నాగబలంబు తోడురా
నగవరధీరుఁ డైనజలనాథుఁడు ♦పోరికిఁ బోయెఁ బిమ్మటన్. 146

సీ. ద్వాదశాదిత్యు లే♦కాదశరుద్రులు
సమరభిషగ్వరు ♦లష్టవసువు
లఖిలగంధర్వగు♦హ్యకసిద్ధసాధ్యులు
కిన్నరచారణ♦కింపురుషులు
ధాత పర్జన్యుండు ♦త్వష్ట చంద్రుండును
విశ్వదేవతలును ♦విశ్వకర్మ
యాత్మీయదివ్యవా♦హనసమారూఢులై
కవచశిరస్త్రాణ♦కలితు లగుచు

గీ. బహువిధాయుధకలితులై ♦భండనమున
సమరవిభురాజ్యలక్ష్మికై ♦యసురనాథు
బలిని బలియిచ్చి వత్తు మ♦న్ప్రతిన పూని
బయలువెడలిరి బాహుద♦ర్పంబు మెఱయ. 147

మ. మనుజేంద్రా! యిఁక వీరు వా రని గణిం♦పన్ శక్యమే దైత్యమ
ర్దనదీక్షం గొని చన్నయాదివిజబృం♦దంబందు నాము న్నాబలీం
ద్రునిదాడిం జవిఁగొన్నలోకముల నా♦దుర్మార్గుపై రన్నఁ జీ
యనువా రందఱు నేగి రొక్కవడిఁ దా♦ మా బాలగోపాలమున్. 148

వ. అట్లుసంభ్రమోత్సాహభరితంబు లైనదైత్యాదిత్యబలంబులు రెండును
బ్రళయకాలజలధులం బోలి యొక్కటఁ గలసినంత. 149

క. శరపాతము తోమరము
ద్గరఘాతము కుంతభల్ల♦ఖడ్గచ్ఛురికా
క్షురికోద్ఘాతము సరిపడ
నిరువాఁగులు కలియఁబడియె ♦నేర్తెఱ నంతన్. 150

క. ఒక్కొని కొక్కఁడు నెదురుగఁ
ద్రొక్కి నిలిచి పోరు చేయఁ ♦దొడఁగుట మొన న
ల్పక్కల నెక్కటికయ్యము
లక్కజముగ జరిగె నట్టి♦యాలము వినుమీ! 151

దే వా సు ర యు ద్ధా ర ం భ ము

వ. సావిత్రుండు నాఁబడుపంచమమరుత్తునకు బాణుండును,ధ్రువనామకుఁ డగువసువునకు బలాసురుండును,అధ్వరునికి నముచియు,వాయువునకుఁ బులోముండును,పూషనామకాదిత్యునకు హయగ్రీవుండును, భగదేవునకు శంబరుండును,విష్వక్సేనునకు విరోచనుండును, అంశునకుఁ గుజంభుండు నుద్ది తద్దయుం దగ నొక్కఁడ నెదురై నిలిచి పోరుటయు;మఱొక్కఁడ దేవాసురవిశ్వకర్మలకు దేవదానవశీతకరులగుసోమశరభులకు సురాసురదివాకరులగుభాస్కరశలభులకును, అసిలోమమారుతులకు వృత్రాశ్విదేవతలకు రుద్రవృషపర్వులకుఁ గేశిధనేశ్వరులకు నుగ్రసంగ్రామంబయ్యె. అంత సైంహికేయహిరణ్యగర్భులు ప్రహ్లాదదండధరులు వరుణవిప్రచిత్తులు ననుహ్లాదచిత్రరథులు నింకొకచక్కి ససహాయసంగరం బాచరించుచుండి రయ్యెడ వారి వారియెక్కటికయ్యం బాలోకింప సంజాతకుతూహలభరితాంతఃకరణుం డగుబలీంద్రుండు దైత్యరాజ్యనిర్మూలనబద్ధదీక్షుఁ డగుసహస్రాక్షుని బోరికిం జీరె. అట్లు దేవదానవచక్రవర్తు లిర్వురు తలపడుటయుఁ దక్కినయమరాసురవీరు లెల్లరు నొండొరులపైఁ గవిసి

కత్తివ్రేటు వీఁటెలనాటులు పిడికిటిపోటులు వింటిమ్రోఁత లార్పు
లదల్పులు పెడబొబ్బలు నెసఁగ ఘోరరణంబు సలిపి రట్టిరొండొ. 152

క. కలఁగంబాఱెను జలధులు
కులగిరులును వీఁగె రేఁగె ఘోరానిలముల్
తలచూపెఁ బుష్కలాదిక
జలదంబులు భాస్కరుండు చండిమఁ జూపెన్. 153

వ. అట్లు మహోత్పాతంబు లుప్పతిల్లుతఱి. 154

చ. సనకసనందనాదిమునిచంద్రులు సన్నుతిచేయ నాత్మనం
దనులు పులస్త్యముఖ్యులు యథామతి గొల్వఁగ సాంగవేదముల్
మనువు లొనర్పఁగా మణివిమానము నెక్కి చరించుచున్ సనా
తనుఁడు పితామహుండు రణధామము చూచుచునుండె
నయ్యెడన్. 155

ఉ. సైనికసింహనాదములు సజ్యశరాసనశింజినీస్వనం
బానకగోముఖారజముఖపటహాదినినాదముం గదా
ధ్వానము దిక్కులెల్లఁ గలపన్ దుములాహవయజ్ఞదీక్ష నా
సేనలు రెండు పాల్పడె నశేషజగంబును దల్లడిల్లఁగన్. 156

వ. అమ్మహాయోధనయాగంబునకుఁ బ్రహ్లాదుం డున్నేతయు విరోచనుం
డధ్వర్యుండును నముచి హోతయు వృత్రుండు స్తోతయు మయుం
డుద్గాతయు ననుహ్లాదుండు ప్రస్తోతయు బలుండు పోతయు వృషపర్వుండు
ప్రతిప్రస్థాతయు హయగ్రీవుండు ప్రతిహర్తయు బాణుండు బ్రహ్మయు
నసిలోమాదులు తక్కినఋత్విక్కులుంగా బలీంద్రుండు యజమా
నుండై, రథపంక్తులు యూపంబులు, సురలు యజ్ఞపశువులు, కృపా
ణంబు లిధ్మంబులు, పరిఘంబులు పరిధులు, తోమరంబులు సోమకల
శంబులు, శిరంబులు పురోడాశంబులు, రుధిరం బాజ్యంబు, బాణంబులు

స్రుక్స్రువంబులుగా, వైరేంధనసమీరితం బగురణాగ్ని హోత్రింబుఁ
బ్రజ్వలింపఁజేసి జంభకుజంభాదులు సదస్యులై యభినందింప విప్రచిత్తి
యుపద్రష్టయై యుత్సాహంబు గొలుప శంబరుండు శామిత్రంబు
నడప నమరుల నందు వేల్చుచుండెనంత. 157

బా ణుఁ డు సా వి త్రి నో డిం చు ట

చ. సురభటులుం బరాజయముసోఁకున కోర్వనిభంగిఁ దన్నిశా
చరపరిరబ్ధయాగమును సాగఁగ నీయక యంపవానలం
గురిసి మహోగ్రదీప్తముఖకుండము ముంపఁగఁ జొచ్చి రంత ము
ష్కరుఁ డగుబాణుఁ డయ్యమరసైనికకోటికి నడ్డువాఱుచున్. 158

మ. విమతానీకము నూఁతగా నిలుచుసావిత్రుండు పైరాఁగఁ జా
పమునం దొప్పిదియమ్ములం దొడిగి తద్వక్షంబునం దేసి య
ర్యమకల్పం బగుబాణకోటి సురసైన్యాంభోధి నింకింప న
య్యమరశ్రేష్ఠుఁడు బాణునేపడఁచె రౌద్రాగ్నేయశస్త్రంబులన్. 159

ఉ. దానికి నోర్చి బాణుఁ డొకదారుణబాణము వింటఁ గూర్చి నీ
మే నిదె ముక్కలయ్యెఁ గనుమీ యని యేయ నతండు రెండుగా
దానిని ద్రుంచి రక్కసునెదం గుఱిచేసి శతఘ్నిశక్తిన
మ్మానిత మైనశక్తి ననమానబలంబున నేసె వేసినన్. 160

చ. బలితనయుండు నవ్వి యొకబాణమున న్నడుదారి దాని ము
క్కలుగ నొనర్చ నయ్యమరనాయకుఁ డల్గి నిశాతధారల
న్నలు వగుదానవార్దనముఁ జనుఖడ్గము నేసి వానిచే
విలు దెగఁగొట్టె నంత నరిభీకరబాహుఁడు బాణుఁ డుద్ధతిన్. 161

ఉ. ఒండొకవిల్లు చేతఁగొని యోరిసురాధమ! నీవు బాణుదో
శ్చండిమ కోర్తువే! యని కృశానుశిఖాభశిలీముఖోత్కరం
బొండొకటిం దగుల్కొనఁ గనోహరిసాహరి సేయ వానియు
ద్దండశరాళి తాఁకునకుఁ దాళఁగఁజాలక భీతిఁ దూలుచున్. 162

క॰ సురవరుఁ డగుసావిత్రుం
డరదంబు మరల్చికొంచు ననవ్వాలి కరిగెన్
సురవైరియోధవర్గము
పరమానందంబు నొందె బాణుఁడు పిదపన్. 163

చ॰ అనితల నోహటించి చనునాతనివెంబడిఁ బోక పాడి గా
దని తలపోసి వేటొకట నాహవదర్పము చూపుపాశ శా
సనునరదంబువంకకు నిజంబగుతేరు మరల్చికొంచుఁ జ
య్యనఁ జని నంతలోపల బలాసురుఁడున్ ధ్రువుఁ దాఁకి యేర్చెలన్.

బలాసురుఁడు ధ్రువుని గెలుచుట

క॰ బలితపుఁబెనుగద నాతని
తలపై విసరంగ దానితాఁకున ధ్రువునా
దల బొప్పికట్టె బుజములు
నలఁగెను గవచంబు పగిలి నలినలి యయ్యెన్. 165

క॰ అయ్యెడఁ దక్కినవసువులు
చయ్యన నరుదెంచి బలునిసారథి హయముల్
డయ్యఁగ నబ్బలునరదము
వ్రయ్యఁగ శరవృష్టి గురియ వాఁడును గిన్కన్. 166

ఆ॰ తేరు డిగ్గనుఱికి దీర్ఘగదాదండ
మొందు ద్రిప్పుకొనుచు నురవడించి
వారిపైఁ బడంగ వజ్రాయుధముఁ బోలు
దానివేగమునకుఁ దాళలేక. 167

క॰ అరదంబులతో నలుదెస
నరిగిరి భయ మంది యప్పు డాదిత్యభటుల్
శరకుంతభల్లతోమర
పరిఘంబులు బలునిమేనఁ బరపినఁ గినుకన్. 168

చ. అమితబలంబుకల్మిని మహాబలుఁడో యన నబ్బలాసురుం
డమరులదండుపైఁ బడి గదాహతి వారలబాహుపాణిపా
దములను నుగ్గుచేసి భువిన్ దల్లడ మందఁగ నార్చుచో నరిం
దమనుఁ డగునాథుఁ డప్పుడు శరధారల నాతనిఁ గప్పె నంతటన్. 169

ఉ. త్రొక్కినతాఁచుమాడ్కిఁ గడున్ రోఁజుచు నాబలుఁ డోరిపంద!నీ
వెక్కడి కేఁగి తింత కిపుడేమని సిగ్గఱి వచ్చి తంచుఁ దే
రెక్కి శరాసనంబు వడిన్ నెక్కిడి యొక్కటికయ్యమందు నీ
యుక్కణఁగింపనే యనుచు నొక్కటనమ్ములు కుమ్మరింపఁగన్. 170

చ. ఉరుభుజగర్వ లయ్యిరువు రొక్కని కొక్కఁడు తీసిపోక సం
గర మొనరించి రస్త్రములఁన్ గాండములన్ శితచక్రసంతతిన్
బరశుకృపాణకుంతముల భండనరంగము గానరాక యం
బరమున బ్రహ్మదేవుఁడు విమానము నట్టిటు త్రిప్పి చూడఁగన్. 171

క. ఇరువురు నస్త్రాయుధములు
సరిపడునందాఁకఁ బోరిరి సంరంభమునం
బరుసంపునియుద్ధంబున
నరదంబులు డిగ్గ నుఱికి రద్భుతలీలన్. 172

ఉ. కారెనుపోతులట్లు కడుఁ గావర మెక్కినకొమ్ముటేన్గుల
ట్లీరస మెత్తుమత్తవృషభేంద్రములట్టులు పోతరించుకుం
భీరములట్లు మైమఱచు బెబ్బులులట్టులు పోరునట్టియ
వ్వీరులబాహుయుద్ధమున విహ్వలభావము గాంచి రెల్లరున్. 173

గీ. పెద్దయుం బ్రొద్దు వా రట్లు హద్దు లేక
దండదెబ్బలు మెడపట్లు దండపట్లు
గుంజులాటలు దోఁపాట్లు గ్రుద్దులాట
లాడనాడంగఁ దుదకు బలాసురుండు. 174

గీ. ధ్రువుని మెడ గట్టిగాఁ బట్టికి దూరమందు
తల్లక్రిందై పడంగఁ బంగ తానఁ ద్రోసి
దివిజవీరులగుండెలు గదిగ్గురనఁగ
నార్చెఁ దననామ మన్వర్థ కమగుచు వెలయ. 175

క. ఆదెబ్బ దానిమించిన
యాదీనత యంగ మంత కరంగము నొంపన్
ఖేదంబున ధ్రువుఁడును బ్రా
చీదిఙ్ముఖుఁ డగుచువీడు గచేరఁగ జనియెన్. 176

నముచి యధ్వరు నేపణఁచుట

ఉ. అ త్తఱి వేఱుచో నముచి యధ్వరు మూర్కొనె, వారు శౌర్యసం
ప త్తిని వాసి లేక తమకబాణపరంపర నంబరంబు ను
వ్వెత్తుగఁ గప్పి యొక్కెమొయిక విశ్వభయంకరలీలఁ బోరుచో
ను త్తలపాటు నుత్సవము గనోలిఁ గనంబడె వారివాఁగులన్. 177

చ. నముచి పదాఱుముల్కు లెదక నాటిన నధ్వరుఁ డుల్కు రుక్మపుం
ఖములును వాఁడివాతు లగుకకాండము లిర్వది మేని గ్రుచ్చియు
య్యమరవిరోధి కేతు వొకకయమ్మునఁ గూలిచె వాఁడు యయూధనా
థము బరిగోలలంబలె శికతప్రదరంబులఁ గొట్టె నధ్వరున్. 178

ఉ. అంతట నధ్వరుండును మకహారభసంబున నద్దురాత్ము తే
రింతలు నంశలై పగులకనేసిన,నాతఁడు బెగ్గడిల్ల ది
గ్దంతులు శంఖమూఁది శితకధారము సూర్యనిభంబు కీలవి
క్రాంతము నైనచక్రము నకరాతిరథంబున నేసె మేసినన్. 179

క. అరనిమునంబున నధ్వరు
నరదము మసియయ్యె సూతుఁక డంతము నొందెన్
దురగంబులు పారిపోయెను
బరివారం బెల్ల పిక్కకబలముం జూపెన్. 180

ఆ. దాన నధ్వరుండు తతల వంచుకొనిపోయె
వచ్చినట్టిదారి పట్టి యట్టె
నముచి విజయభేరినాదంబు మిన్నంట
సమరసీమ జక్రమంటితతిమె. 181

మయుఁడు త్వష్ట నోర్చుట

ఉ. వెండియుఁ ద్వష్టయు స్మయుఁడు విశ్రుతసర్వవిధాస్త్రసిద్ధియున్
భండనరంగచండతరబాహుబలంబును జెప్ప మీఱ నా
ఖండలుఁడున్ బలీంద్రుఁడు సుఖంబున ముజ్జగ మేలుకోర్కిఁ దా
మొండొరు లాహవంబున జయోత్సుకతం దలపడ్డ నొడ్డునన్. 182

క. అన్నిర్జరసేనాగ్రణి
మున్నాఱుశరంబు లొక్కమొగిఁ జాపమునం
బన్ని ప్రయోగించిన మయుఁ
డన్నారాచముల నడుమ నడఁగించి వడిన్. 183

గీ. మేటితొలకరిమొగులు డబ్బాటువాన
కురియునట్టులు శరపరంపరలు పరపి
యతనిరథసూతతురగచయంబుతోడఁ
గలఁచె ముమ్మాఱు లూపిరి సలుపకుండ. 184

ఉ. అందు కమర్త్యవీరుఁ డరుణాననుఁడై కనుదోయి నిప్పుకల్
చిందఁగఁ దేరిపైఁ గినుకఁ జిందులు ద్రొక్కుచు, గాలరుద్రమూ
ర్తిం దలపెట్టునాకృతి నుదీర్ణ మరిందమ ముష్ణరశ్మియో
జం దు లకించుదాని నొకశక్తిని జేతికొలంది వేసినన్. 185

క. అది రథశిఖరము దాఁకెడి
యదనున మయుఁ డేడుములుకు లడరించి వడిన్
జదురలుగాఁ గొట్టి శిత
ప్రదరంబులు విడిచె సమరవల్లభు మేనన్. 186

గీ. అతఁ డన్నింటిఁ దెగఁగొట్టెను యగ్నిశిఖలఁ
గ్రక్కుచుక్కమ్మ లైదునూఱు గ్లొక్కుమాఱు
రక్కసునిమీఁదఁ బరప నఱమ్మొక్కలేఁడు
వాఁడిగద త్రిప్పి వానిఁ జెండాడి మఱియు. 187

క. ఏనుశరంబుల సూతుఁ బ
దేనింటఁ దురంగరాజి నీల్గింపంగను
జ్యానాదముతో నిర్జర
సేనాని రథంబు డిగ్గె శితబాణములన్. 188

ఆ. మయునిచేతివిల్లు మధ్యకు నఱకిన
నాతఁ డొండుచాప మందుకొనుచు
నమరవరునికార్ముకము తుంచి చెండియు
వాఁడితూపు లేదు నేడు గాఁగ. 189

చ. తొడిగి తదంగరక్షకులఁ దూలఁగ నేయుడు దేనవిశ్వక
ర్ముఁడు పదునాల్గుసూది మొనములుకులు తో నడరించి నీపదం
బడఁగెనుగాదె యంచు వడి నార్చిన నమ్మయుచేతివింటితోఁ
గుడిబుజముం బతాకరథ కూబరమున్ విదళించి చెండియున్. 190

ఆ. అస్తమించునట్టి యాదిత్యమండలం
బందు చొచ్చువెలుఁగు లట్లుపుట్ట
కలుఁగులందు చొచ్చు కాలసర్పములట్లు
పుడమిలోనఁ జొచ్చెఁ బోడమ వింత. 191

గీ. ఆశరాహతి కోర్చి మయాసురుండు
త్వష్టతో మ్మొక్కయమ్మున వ్రక్కలింప
నతఁడు కంఠగతప్రాణుఁ డగుచు వెడలె
మయుఁడు తత్సేనపైఁ బడె మఱియునంత. 192

వాయుదేవుఁడు పులోమాదుల నిర్జించుట

మ. తనవా రట్టులు పాఱిపోవఁ గని సంతాపంబుతోఁ దన్ను ఖిం
చినవేగంబునఁ బోవుతేరిపయిఁ దాఁ నాసీనుఁడై వాయు వ
య్యనిరంగంబున కేగుదెంచు తఱిఁ జేరల్కం బులోముండు త
ద్ఘనుమార్గంబున కడ్డవచ్చి ధను వత్యంతంబు మ్రోఁగించినన్. 193

శా. ఆవిస్ఫారము విన్న మారుతుఁ డసూయారోషసంరంభుఁడై
దేవారాతిబలంబు బెగ్గిలఁ గ నుద్రేకించి ఝుంఝూధ్వనిన్
ద్యావాభూములు నించి తీవ్ర మగువాయవ్యాస్త్ర మొండేయఁగా
నావేగంబున దర్దిరం దిరిగ బెండై వాని తే రంతటన్. 194

క. అరుణాక్షుఁడై పులోముం
డరిఁబోసి సహస్రబాణ మడరింపఁగ నా
శరములు కిరణంబులుగా
నరుణుం డుదయించినట్టు లతఁ డలరారెన్. 195

క. తనకఱకుటమ్ము లమ్మెయి
ననిలుని మొయిఁ గాఁడకునికి యారసి వాఁ డ
గ్గిని బోలునంపగమి నే
సినఁ బూచినమోదుగట్లు చెలఁగె నతండున్. 196

క. సురవైరి యంతఁ దనయిరు
తరకసములు వట్టిపోవ ధనురాగమచా
తురి యంతయుఁ జూపఁగ నా
శరములు పెనుమంటఁ జొచ్చుశలభము లయ్యెన్. 197

చ. అనుపమశక్తి నయ్యసురయమ్ములు వమ్మొనరించి యట్టు ల
య్యనిలుఁడు వానిఱొమ్మిరువదమ్ముల నాటఁగ నేయ వాఁడు తే
రున నొఱఁగెన్ బలంబఱి మరుద్గణముల్ దివి నార్చె నారవం
బును విని వచ్చి యద్దనుజపుత్రులు సప్తమహారథుల్ వడిన్. 198

ఉ. వారిదముల్ మహీధరముపై జలధారలు నించుమాడ్కి నా
మ్మారుతుమీఁద నుద్దవిడి మార్గణముల్ పరగింప నాతఁడున్
వారణహస్తతుల్యనిజ వామకరంబును బెంచి వాని నే
వారిశిరంబులందు పడ వైచెను గూలిరి నాగ లుర్విపై. 199

క. పిదపఁ బులోముఁడు తాఁకిన
మద మణఁగఁగ వానిఁ గొట్టి మఱి తద్బలముం
బ్రదరంబుల విదళింపఁగ
మొద లూడినచెట్లునాఁగ మ్రొగ్గిరి వారల్. 200

ఉ. నాఁటిరణాంబుధిని జన నాయక! యేమని యుగ్గడింతు నీ
ల్మేటిమగండు మారుతుఁ డనేకము లాగ్రహశాలి యాతని
స్ఫోటగణంబు కోటికదుప పట్టులు నేఁడు మొనర్చె గైరికా
పాటలశైలజాల మనుభ్రాంతిని గూర్చెను జూచువారికిన్. 201

ఉ. రాసులు రాసులై సమరరంగమునన్ బడఁ గూలినట్టియా
య్యాసురసంఘహస్తివిసరాశ్వగణంబుల నెత్తురుస్రవ
త్త్రాసకరంబు భూతసుఖదాయకమై చనఁబోలెఁ జూడఁగి న
ద్గ్రాసరిదుద్ధతిన్ జవభరంబున నగ్గడ వెల్లువై చనెన్. 202

క. శరచాపముసలముద్గర
కరు లగుచుఁ బులోముఁ డేలు కాల్బంటులు వే
వురు వచ్చి చుట్టుకొని పరి
పరివిధములఁ బోరుసలుపఁ బవనుం డంతన్. 203

చ. తనజవసత్త్వముల్ సువిదితంబులుగా భుజయుగ్మ ముబ్బఁగాఁ
గనుఁగవ జేవురింపఁ బటుకాండపరంపర లేసి వారిలోఁ
నెనిమిదినూర్లమంది వధియించి మహాపథ మేర్పరించి యా
ర్చెను నిది నేఁటి కా తెరువు చేసినచొప్పున నొప్పు భూవరా! 204

గీ. అమరరాక్షససంగ్రామ♦మందు వాయు
దేవుఁ డొనరించినట్టియా♦ దివ్యపథము
వాయురథు లనఁబడుసిద్ధ♦వర్యు లెప్పుడు
నేమఱక కాచుచుందు ర♦హీనభక్తి. 205

వ. అట్లు సమీరణుండు పులోము నుక్కణంచి నిశాచరమర్దనంబునఁ దనివి తీఱక తనయరదంబు వేఱొండుచోటికిఁ దరలించుకొనిపోయి నయనంతరంబ. 206

హయగ్రీవుఁడు పూషుని విరథుని జేయుట.

ఉ. దేవవిరోధిసేనలకు♦ దేసవ చేకుఱునట్లు మత్తదం
తావళపంక్తిఁ బూన్చినర♦థంబున నెక్కి బిఱాన నాహయ
గ్రీవుఁడు సింహనాద మొన♦రించుచు నచ్చటు చొచ్చి, దైత్యమో
ధావళి నొంచుపూషుఁ డెదు♦రై చనుదెంచినఁ గిన్క పేరిమిన్. 207

చ. గుడుసువడంగ హేమమయ♦కోటిశరాసన మారసంబు పె
ల్లడరఁగ నల్లియుం దివిచి ♦యద్భుతనైపుణి నంబకంబులం
దొడుగుట యేయు టేరికిని ♦దోఁచకయుండెడుభంగి మంచుకై
వడిఁ గురియించె శత్రుభట♦వారము తల్లడ మంద నెవ్వడిన్. 208

ఉ. గొప్పదియై మహాశిఖరి♦కూటముఁబోలినవానివింటియుం
దప్పటి కప్పు దుప్పటిలు♦నట్టు లనంతములై తనర్చి వే
యుప్పరవీది బారులయి ♦యోలిఁ జరించెడుడేగపిండుల
ట్లొప్పినయాశరవ్రజము ♦లొక్కటఁ బూషుని తేరు గప్పినన్. 209

క. గణనకు మీఱినయాశర
గణములు పూషునివిశేష ♦కాంతికిఁ దొలుతన్
మిణుఁగుఱులై సాగరజల
కణములునై పిదప నతని ♦కరముల నణఁగెన్. 210

గీ. దాని కద్భుతపడుచు నశ్రద్ధానవుండు
వాఁడిసాయకముల జడిశవాన గురియు
నది యతనివేఁడివెలుఁగున శనంతరించె
వాఁడు నిది పని కాదని శవరుసపెట్టి. 211

చ. పొగడికగన్నయట్టిపొలిశపోపనికోలల నేసి కేతువుం
బగిలిచి రశ్మిమోక్త్రిములు శ వ్రయ్యలుచేసినఁ బూషుఁడుల్కున
ప్పగతునివిల్లు ముష్టి కెడఁశబాపి సిడంబును గూల్చి సూతు కే
లగలిచె నంత వేఱొకశశరాసన మాతఁడు పట్టి యుద్ధతిన్. 212

క. సారథి రెండిట వ్రాల్చియు
వారువముల మూఁటఁ గూల్చిశపలుపఱియలుగాఁ
దేరిని నాల్గిటఁ జీల్చియు
బీరము చెడి యడలఁ బూషుశవిరథుని జేసెన్. 213

గీ. అపుడు పూషుఁడు లజ్జించిశయమరనాథు
తేరివంకకుఁ బఱచె నశధీరుఁ డగుచు
నచట నప్పుడె పొసఁగె మశహారణంబు
భగున కగధీరుఁడై నశంశబరున కందు. 214

శంబరుఁడు భగునిదఱుముట.

గీ. పొడుగు పండ్రెండుమూరలు♦వెడలు పేడు
జేనలై లావు బిగి జిగి♦మైనయట్టి
ధర్మకార్ముక మొండు చే♦పట్టి నారిఁ
బిడుగు మ్రోఁగినకరణి నె♦వ్వడిని లాగి. 215

ఆ. కడలితరఁగలట్లు ♦కంపించి కంపించి
కలఁగఁ బాఱ వేల్పు♦బలఁగ మెల్ల
నినుము చల్లుమాడ్కి నిషు♦కోటిఁ బరఁగించి
మొగ్గరంబు నొక్క♦మొగిని జీల్చి. 216

గీ. అంతకాలనిరూపాక్షుఁ♦డనఁగ శంబ
రుండు భగుఁ డున్నయెడఁ జొచ్చు♦చుండ నతఁడు
నధర మదరంగఁ గ్రోధర♦క్తాక్షుఁ డగుచు
విల్లు మోపెట్టి పెడబొబ్బ♦పెట్టినపుడు. 217

చ. పరిసరవర్తు లచ్చెరువు♦పాటున మాఱ్పడి చూచుచుండ నం
బరచరులు న్నిజానిమిష♦భావము జంకున దూఱుచుండ ని
ష్ఠురశరపాతభీతి రణ♦శూరులుఁ ద్రొక్కుడు లాడుచుండ న
య్యిరువురు నంపవానగురి♦యించి రనంతము తూఁటువోయె నాన్.

చ. నురుగులు గ్రక్కి వాహములు,♦నొవ్వన కొర్వక చక్రరక్షకుల్
పరుగులు వాఱ, సారథులు ♦బాణపుదెబ్బలఁ జాలసోలి కూ
బరముల వ్రాల, నొండొరుల♦వర్మము లొక్కటఁ జీలఁ బోరుచే
సిరి రుధిరంబు పైకెగయఁ♦జిమ్మనగ్రోవులఁ జిమ్మునట్లుగన్. 219

మ. అపు డాశంబరుఁ డాత్మమాయ గగనం♦బత్యంతగాఢాంతకా
రపరీతంబుగఁ జేసి తాను ధనురా♦రాక్త్రైక విజ్ఞేయుఁడై
కపటాయోధనబుద్ధియై పటుశరా♦ఘాతంబునం జేసి సూ
తుపదంబుల్ హయకంఠముల్ నఱికి తో♦డ్తోఁ గూల్చి తేరంతటన్.

ఆ. భగునిమేను తూటు♦పఱిచి జల్లెడచేయ
నతఁడు వింటిమ్రోఁత♦నాకళించి
దానితెన్నువట్టి దశసా♦యకము వేసె
వాని శంబరుండు ♦వమ్ముచేసె. 221

ఉ. ఆతనిచేతివిల్లు దును♦మాడియు నచ్చట నంతరించి మా
యాతిమిరంబు వాపి సమ♦రాంగణమం దిఁకనొక్కచక్కి వి
ద్యోతితమూర్తియై యమర♦యోధుల నుక్కడఁగించి తాను ని
శ్చేతనునట్లు కూలి కదు♦ జిత్రముగా మఱిరొక్కపట్టునన్. 222

ఉ. పర్వతతుల్యగాత్రుఁ డయి♦భవ్యదిశాగజ మెక్కి తోఁచి సా
పర్వగణంబు నొంచి బహు♦పర్వతరూపము దాల్చి నందియున్
సర్వరణాంగణంబునఁ బ్ర♦చారము సల్పి నిమేషమాత్ర స
గ్గర్వగరిష్ఠుఁ డాకసము♦గ్రమ్మె జగత్ప్రలయాంబుదాకృతిన్. 223

మ. అతఁ డారీతి ననేకభీషణతర♦ప్రాకారముల్ చూసి యు
ద్భృతవర్షం బాకతూరి యొక్కపరి వి♦ద్యున్మాలలింకొక్కమా
ఱతితీవ్రాగ్నికణంబులం గురియ దే♦వానీక మల్లాడి కం
పితవీర్యం బయి సింగముం గను మృగా♦నీకంబునా సట్రెసన్. 224

గీ. పఱవ నాతఁడు వెండియుఁ♦బ్రాంశుదేహ
మలర శతమస్తకోదరుఁ♦డగుచుఁ దోఁచి
సిద్ధసాధ్యులు శస్త్రముల్♦చిమ్మ వాని
నెల్ల దిగమ్రింగి భగునిపై♦కెగిరె మఱియు. 225

సీ. ఆతారకునకు నోర్వ♦కాతఁడు భీతిల్లి
  పరువెత్తి యింద్రుని ♦శరణుచొచ్చెఁ
బరభయంకరుఁడు శం♦బరుఁ డంతఁ బరుసంపుఁ
  బలుకులఁ బావకుఁ♦బిలిచి యతఁడు
పోరుచున్నెడ కేగి ♦యోరి! నాచేత నీ
  యంత మంచంతనె ♦యంతరించె
నంతలో రోహిణీ♦ కాంతుండు సమరధీ
  రులు తోడరా సని♦తలకుఁ జేరి

గీ. శిశిరశస్త్రాస్త్రనిష్ఠుర♦ విశిఖకోటిం
బరరథికరాజిఁ బరిమార్చి ♦యరదములను
నుగ్గుగావించి గజముల ♦మ్రొగ్గఁగొట్టి
తురగములఁ గూల్చెఁ బటుకోప♦భరితుఁ డగుచు. 226

గీ. శివునిచేతిపినాకంబు ♦ నవలఁ ద్రోయు
నతనియస్త్రంబు మహిమ మేమనఁగ వచ్చు?
చండమారుతుఁ డడవి వృక్షములఁ గూల్చు
నట్టు భటవర్గమును గూలఁగొట్టె నపుడు. 227

ఉ. దానవచంద్రభాస్కరులు ♦ తాలసమానశరాసనంబులం
బూని శశాంకు నంపజడి ♦ ముంపఁగ, నయ్యిరువాఁగుశింజినీ
ధ్వానము భేరిభాంకృతులు ♦ వారణఘీంకృతు లశ్వహేష తా
నానన మాఱుమ్రోఁగఁ దుము ♦ లాహవసంకులమయ్యె నత్తఱిన్. 228

గీ. విండ్లు మబ్బులు, ములుకులు ♦ పిండు మెఱుము,
లరదములచప్పు డుఱుములు, ♦ నిరుబలంబు
కాలిబంట్లతలల్ వడ ♦ గండ్లుగాఁగ
వఱదలై పాఱ నెత్తుటి ♦ వాన గురిసె. 229

చ. తలలకు మొండెముల్ మిగుల ♦ దవ్వఁగఁ గూలెడుకాలుబంట్లు, రా
తులు తలక్రిందులై పడఁగఁ ♦ దున్కలుగాఁ బడుగుఱ్ఱముల్, కరం
బులు మునికాళ్లు ద్రెవ్వ గజ ♦ముల్ వడిఁ గూలినఁ గూలు తేరు, ల
ప్పాలికల నెల్ల నిండెఁ దరు ♦ మూలమహీధరరాసులో యనన్. 230

క. కను మూసి తెఱచులోపల
ననలంబునఁ గూలుమిడుత ♦ లట్లు తమబలం
బణఁగారఁగ హతశేషులు
దనుజులు కడుసాహసంబు ♦ ధైర్యము మిగులన్. 231

ఉ. చావఁగఁ దక్కనట్టిసుర ♦ జాలముబీర మణంప వారిపైఁ
బోవ శరక్షతాంగు లయి ♦ మూలల డాఁగినవేల్పుబం ట్లునీ!
చావున కిన్నిచావులకొ ♦ సంగరరంగము చొచ్చి చత్తమం
చావిబుధాళి కండయయి ♦ యాహవదర్పము చూపిరయ్యెడన్. 232

ఆ. అమరపూజ్యుఁ డైనశ్రీయుట్టివిష్వక్సేను
వీఁచ మఱఁచుమతి విరోచనుండు
బాణ మొండు నొసలికపై నాట నాతండు
నమ్మ లేను వానితమ్ము గ్రుచ్చె. 233

ఉ. అంతట వాఁడు తోత్రమున ♦ నర్దితమైనగజంబుమాడ్కి దు
ర్దాంతరుషారుణాక్షుఁ డయి ♦ రౌద్రము గ్రక్కుచు నోరసాధ్య! నీ
వింతటినేర్పుకాఁడ వని ♦ యేఁ గలనైనఁ దలంపఁ గాని నీ
వింతకు మున్నె యంతకుని♦యింటికి విందవు గాక యుందువే? 234

చ. అనుచును వాఁడివాయి గల♦యంబకసప్తకముం దగిల్చి త
త్తనువు పవిల్చి యార్చిన,న♦తండును డెక్కపుఁగంట మూఁతగాఁ
గొని కడుసొమ్మసిల్లె,నరి♦ గూలె నటంచు విరోచనుండు త
క్కినసురరాజి నాజి శర♦కీలితగాత్రులఁ జేయుచుంతలో. 235

క. విష్వక్సేనుఁడు దెప్పిఱి
యిష్వాసముఁ బూని మరల♦ నేత్రైఱ నెదురా
నిష్వాసు లైనదనుజుల
విష్వఙ్నారాచతతుల♦ విదలించుతఱిన్. 236

వ. విరోచనుండు బహుచిత్రగతులం దన తేరు నడపించుచుఁ గమలాకరంబు చొచ్చినమత్తదంతావళంబు భంగి నిర్జరవాహినీమధ్యంబునం బ్రవేశించి కలగుండువెట్టుచు గదాశుండాభిఘాతంబులఁ బదాతిబాహానలినీవలయంబు చిక్కుపఱచి శరాసారంబుల నాశ్వికశిరఃపంకజంబుల రూపుమాపి శక్తిదంతప్రహారంబుల రథకూబరతటతరుమూలంబులు పడఁగొట్టి ప్రలయకాలజీమూతంబుమాడ్కి గర్జించి యెక్కడఁ జూచినఁ దానయై కనుపట్టుచు భ్రాంత ముద్భ్రాంత మావిద్ధ మాప్లుతము విప్లుతము యుగము సంపాతము సముదీర్ణము నానని

మిదిసందియుగ ప్రకారంబులు చూపుచుఁ బ్రలయపావకునిమాడ్కి విజృంభించినంత నిహతశేషం బైనబృందారకబృందంబు చెల్లాచెదరై నలుఁగడలం బఱచె నంతవిష్వక్సేనుండు సపరివారుఁడై పలాయితుఁడగుటయు, నతనికి బాసటయ్యై నిల్చినయంశనామకాదిత్యుఁడు పదివేల యేనుఁగులతో రాక్షససైన్య మెదుర్కొనె నట్టియెడ. 237

క. దనుజవరుండు కుజంభుఁడు
ఘనతర మగునినుపగుదియఁ గైకొని లయవా
యునిమాడ్కిఁ దద్గజావళి
ఘనముల విరియంగఁ గొట్టెఁ గరుభసముగన్. 238

చ. సమధికబాహుదర్పుఁడు కుజంభునిపెన్గదవ్రేటులన్ విశీ
ర్ణము లగుగండతుండచరణంబుల నెత్తురు గాఱ ఘీంకినా
దము దివి మాఱుమ్రోయఁగ వితాకున నల్గడఁ బాఱుదంతిబృం
దము గనుపట్టె దైత్యవిభునాశనసూచకవారిదాళినాన్. 239

ఉ. అప్పుడు దేవరాజు సకలామరసేనకుఁ జేయి వీవఁగా
నుప్పెనపోల్కి నమ్మెనయు నుద్ధతి వచ్చి కుజంభు ముట్టినం
జెప్పెడి దేమిటియయ్యసుర సింహనినాదము చేసి పెన్గదం
ద్రిప్పుచుఁ జెట్టు దుల్పినగతిం రథకుంజరవాజిఁ గూలిచెన్. 240

చ. సురభటు లప్పుడచ్చెరువు శూరత సిగ్గును దోఁప నన్నిశా
చరు గుఱిచేసి క్రూరశరజాలము లేయ నదెల్ల పోతుపైఁ
గురిసినవాన యయ్యె నిటు ఘోరరణం బగువేళ దానవే
శ్వరుఁ డసిలోమఁుఁ డయ్యమరసైన్యముపాలిటిధూమకేతువై. 241

క. చనుదెంచి హరిణమధ్యం
బున సింగము గగనమధ్యమున లేవెలుఁగో
యన ననితల దేవగణం
బునకు భయభ్రాంతు లొదవఁబోరొనరించెన్ 242

గీ. అతనిదారుణపరిఘగ♦దాస్త్రిశస్త్రి
సాయకాఘాతములఁ బ్రతి♦క్షణము నాత్మ
దేహములు తూటువడుచున్న♦ దేవవీరు
లపజయాశంకఁ బోరి ర♦య్యసురతోడ. 243

క. ఆరోమహర్షణం బగు
పోరున నిరువాఁగు మోహ♦మూఢాత్మంబై
ఘోరాస్త్రవ్రణశోణిత
ధారాకర్దమముఁ జేసి♦ధరణితలంబున్. 244

క. పదపడి తుములంబునకును
మొదలిడి చేపడినయంగ♦ములఁ దూళింపఁగ న
క్కదనక్షోణి యనంగా
స్పద మద్భుతహాస్యరౌద్ర♦పదమును నయ్యెన్. 245

చ. హరి యనుదేవవీరుఁ డపు ♦డయ్యసిలోముని డాఁకి బల్మిమైం
బరపి తదీయకార్ముకము♦బద్దలుచేసి సువర్ణపుంఖభా
స్వరనతపర్వనిష్ఠురపృ♦షత్కచతం బరఁబోసి ఘోరము నె
త్తురు వడిఁ జిమ్మువానిమెయి♦తోఁచె సధాతుకమేరువో యనన్.

చ. అపు డసిలోముఁ డొండొకశ♦రాసన మూని హిమానలంబు గ్ర
క్కుపరుషశాతబాణమునఁ ♦గోపభరంబున ఱొమ్ము గ్రుచ్చ మూ
ర్ఛపడె విచేష్టుఁడై నురుఁగు ♦గ్రక్కుచు నాహరి, దేవకోటి స
త్రప మయి దుఃఖనాదమును ♦దైత్యులు హర్షరవంబు చేయఁగన్.

గీ. అంత నసిలోముఁ డాహరి ♦ననుసరించి
నట్టిముప్పదియొకవేయి♦యమరభటుల
నేలఁ గూలిచి జయలక్ష్మి ♦నెమ్మిఁ గొలువ
శక్రరథ మున్నదెస కేగె ♦సంభ్రమమున. 248

ఉ. ఆసమయంబునందు ధను♦రాగమకోవిదుఁ డుద్ధతుండు వృ
త్రాసురుఁ డొక్కచో నమరు♦ లాకులతం బడ శంఖ మూఁదిబా
ణాసన మెక్కుపెట్టి సమ♦రాంగణ మల్లలనాడ నిస్వనం
బేసర నల్లె లాగి పగ♦ యేడ్తెఱ నశ్వియుగంబుఁ దాఁకినన్. 249

ఉ. వారును వారినారుచు జ♦వంబున మార్కొని శస్త్రసాయకా
సారమున న్నిశాటభట♦సంఘము ముంచి తదీయరక్తకా
సారముఁ జేసి రొక్కనిమి♦షంబున సంగరభూమి,హస్తపా
దోరుశిరోభుజానివహ ♦మూష్మల మీలయి తేలి యాడఁగన్. 250

ఉ. దానికి వృత్రుఁ డోర్వక ♦దాఁటునఁ బైఁబడి యొండుఁ జూచినం
దా నయి యాశ్వినేయులప♦దాతిదళంబుల నూఁచముట్టుగాఁ
బీనుఁగుపెంట చేసి గజ♦బృందము గూలిచి తేరిగుంపు ను
త్తానముఁ జేసి యాశ్వికవి♦తానము వ్రేయుచునుండఁ నశ్వులున్. 251

చ. సునిశితసాయకాళివడి♦సోనల వృత్రుని ముంచి వానివిం
టిని దెగఁగొట్టి యొమ్మునఁ బ♦టిష్ఠవిషాంబకపంచకంబు గ్రు
చ్చిన నతఁ డల్లె సొమ్మసిలి ♦చెచ్చెర లేచి గదాద్వయంబు గొ
బ్బునఁ గొని యాశ్వినేయశిర♦ముల్ గుఱిగా సరిచూచి కొట్టినన్. 252

క. కఱకుశరంబుల వారున్
జెఱియొకగద నఱక నసుర ♦చిఱచిఱ వడిచి
చ్చుఱవాఁడి వాతిములుకులఁ
దఱతఱఁదద్భటులతలలు ♦తఱుగఁగఁ జొచ్చెన్. 253

ఉ. దానికిఁ దాళఁజాలక య♦థాయథలై పరుగెత్త వేల్పుల
ద్దానవవీరు నశ్వు లతి♦దారుణశస్త్రవిదీర్ణకార్ముకుం
గా నొనరించి రాతఁ డిదె ♦గాదని వేఱొకవిల్లు పూని దీ
ప్తానలసాయకంబులఁ ద♦దంగములెల్ల విదళింప నశ్వులున్. 254

వ. శక్తి శూల గదా యుధంబులు గొని వానిరథం బగిలించిసూతు
నతికి యిదె చచ్చితి వంచు సునిశితశూలంబుల వానిఁగ్రుమ్మ
నొవ్వఁగ్రుచ్చిన వాఁ డాపోటులు తృణప్రాయంబులుగా ధీరుఁడై నిల
చి యొకమహాశూలంబు నొకయశ్వివీఁపునం గ్రుచ్చి వైనతేయుండు
బన్నగంబుంబోలి లేవనెత్తి యుప్పరం బెగసి క్రిందికిఁ బడ వైచిన
నతం డాదెబ్బతోఁ బోరు విడిచి సోదరుంగూడి వాసవుం డున్న దిక్కు-
నకుఁ బరువెత్తె. అంత నచ్చోటనే దేవసత్తముఁ డగురణాజియు
దైత్యవీరుఁ డగునేకచక్రుఁడును, మృగవ్యాధనామకుం డగురుద్రుం
డును బలదృప్తుండగుమహాసురుండును, ఏకపాదుం డగునజుండును
శతముఖుం డగురాహువును, త్రిలోకవిశ్రుతుం డగురుద్రుండును
దానవశేఖరుం డగుకేశియు, మహాసంరంభుం డగునిష్కుంభుండును
శౌర్యగర్వుం డగువృషపర్వుండును, ఒండొండ స్సైన్యంబుగాఁ
జండభండనంబునకుఁ గడంగి రోమహర్షణంబు లోకభీషణంబు నగు
ఘోరరణంబు సలిపినంత నుభయపక్షంబుల ఖండితగండంబు లగు
వేదండంబులును నికృత్తగ్రీవంబు లగుసైంధవంబులును విచ్ఛిన్నకర
పాదంబు లగుపదాతివర్గంబులును రాసులు రాసులై యుగ్రభంకషం
బుగఁ బొలికలనం బ్రవహించునెత్తురుటేటఁ దేలియాడ వియత్త
లంబున నున్నచూపఱకుఁ బ్రలయంబు ప్రత్యక్ష మైనట్లుండె; నట్టి
తఱి రణాంగణంబునలుఁగడల హతశేషం బగునిరువాఁగున హాహా
రవంబులు విషాదనాదంబులు సింహగర్జనంబులు కరతాళంబులు
భేరీభాంకారంబులు చెలంగి మిన్నుముట్టె; నంత నుభయసైన్యంబుల
జయాపజయంబులు సమంబు లగుట యెఱింగి బలీంద్రుఁ డత్యాగ్ర
హవ్యగ్రుఁడై ప్రహ్లాదుని డాయంజని. 255

శా. హా హా! యేమిది? దేవసైన్యము మదాంధంబై రణక్రీడకున్
దైతేయోత్తమశూరరాజి కెనయై తా వచ్చునే? యుద్ధర
ప్రీతుల్ యుద్ధము చేయనేర్తురె? యిసీ! బృందారకశ్రేణి నీ
రీతిం బోఁగనిచ్చినన్ మనము కీర్తింబాయమే యన్నిటన్? 256

ఉ. కాలునిబీరమున్ నరుణుకావరమున్ ధననాథునుద్ధతిన్
శూలిబలంబునుం దన కనూనజయం బొనగూర్చు నంచు బిం
కాలను బోవువాసవుని గర్వ మణంగఁగ మున్ను వారలన్
గూలిచినన్ జయంబు మన కుం బ్రమటిలో లభియింపకుండునే? 257

క. నినుబోటి మేటివీరులు
తనుఁగాచుచునుండ నిట్లు దానవసైన్యం
బనిమిషహతకులచే నె
గ్గునఁ బోయినఁ బెద్దపులిని గొఱ్ఱె కఱవదే? 258

మ. అనఁ బ్రహ్లాదుఁడు పిన్ననవ్వు నగి వత్సా! శత్రులైనంతఁ జు
ల్కన చూడందగువారలే సుర? లమోఘంబైనశౌర్యంబునన్
దనుజాధీశులఁ దొల్లి గెల్వరొకో? దైవనన్ వీరి నీసారికిన్
మనమే గెల్చెద మంచుఁ దోఁచు ననుమానం బేల నీకియ్యెడన్?

ఉ. అంతకువీటి కంతకుని నంపఁగఁ జాలుదు నేను, బాశ మిం
తింతలుచేసి యావరుణునే పణఁగించును విప్రచిత్తి, య
భ్యంతర మేమి లేకయ ధనాధిపు నోర్చును నానహోదరుం
డింతకు మున్న కేశి శివునేడ్తఱ మాన్పఁ బ్రతిజ్ఞ పూనఁడే? 260

క. కావున నీపరివారము
చేవ చెడిన దంచు నీవు చింతింపకుమీ
దేవగణంబుల నోర్చుట
నీ విప్పుడ చూడఁ గలవు నిక్కము పౌత్రా! 261

క. అని వారిం బురికొల్పుచు
ననికాయిత్తపడుచునుండఁగనాసమయమునన్
దనుజగురుం డగుభార్గవుఁ
డనితరసాధ్యంపువిజయ క్షమతనికిఁ గలుగన్. 262

వ. సత్వరంబుగ హుతాశను నారాధించి జపహోమతర్పణంబు లాచ
రించి తనపదివేలశిష్యులు దానవచక్రవర్తికి జయము కలుగ శాంతి
క్రియ లొనరించుచుండ సురభిగంధం బగునొకపూలమాల తెచ్చి
ప్రహ్లాదుని శిరంబునకుం జుట్టె; నంతఁ గార్ముకహస్తులు కవచనిషం
గధారులు నగుదైత్యవీరు లసంఖ్యాకులు బలికి నమస్కరించి యతని
దీవనలు వడసి తనవెంటరాఁ బ్రహ్లాదుఁడు మణికాంచనమయంబై
బాణాసనాస్త్ర శస్త్రసంతానంబులంగూడి మేరుశిఖరోపమంబై
భాసిల్లుదివ్యరథం బధిరోహించి, తనకు మున్న యఱువదివేలరథి
కులమోహరించి వారినడుమ నిలచి వీరాతివీరుం డగుకాలనేమి
ధనుష్టంకారంబులతో సింహనాదంబు లొనరించుచుండ, భేరీకాహ
ళనిస్స్వనపూర్వకంబుగాఁ బొలికలని కేతెంచి యుద్ధదుర్మదుండై
యెల్లరు విన నట్టహాసంబుగావించె. 263

సీ. గీర్వాణవీరదోర్గర్వతూలాగ్ని నా
చేతులబలిమిఁ బరీక్షింతు నిపుడు
పాలివోవకుండ వేల్పుర నైనఁ గూల్చునా
కార్ముకశక్తినిఁ గాంతు నిపుడు
కఱకుటమ్ముల కింతఁ గొఱఁత రానీనినా
దానలమహత్త్వంబుఁ గనుదు నిపుడు
రణభూమి రేఁగుపరాగంబు శాత్రివ
శోణితం బణఁగింపఁ జూతు నిపుడు

గీ. ఈయుగంబున నిఁక దానవేశ్వరుండు
కత్తి పట్టంగ నక్కఱ గలుగకుండ
నందనసుఖంబుగాంచి యానంద మొందఁ
జేయఁగా ముందు కాలుని జీల్తు నిపుడు. 264

గీ. అనుచుఁ జేవీవ దైత్యసైన్యంబు లొక్క
పూన్కి నంతకుసేనల ముట్టె నంత
నుభయసేనలఁ బుట్టినయులివు సగిరి
కాననావని విఱిగినకరణి నయ్యె. 265

ఉ. ఆయిరువాఁగువార లపుడద్భుతలీల యెలర్ప నస్త్రశ
స్త్రాయుధశూలముద్గరగదాంకుశనిర్దళితాఖిలాంగులై
గాయములైనకాయములఁ గాఱెడినెత్తుటఁ దోఁగి తేఁకువం
బాయక పోరి రాత్మజయభావన మేను లెఱుంగ కయ్యెడన్. 266

ఉ. ఆదనుజాళి బాసటగ నాహవరంగము చొచ్చినట్టిప్ర
హ్లాదుని జూచి యంతకుఁడు వ్యాధిగణంబుల మున్న పంపి క్ర
వ్యాదులమీఁదఁ, దాను మహారభసంబున దేవసేన కా
హ్లాదము గాఁగ నాతనిఁ బదాఱుశరంబులఁ గొట్టె నత్తఱిన్. 267

క. వ్యాధిగణంబులు దనుజుల
బాధలఁ బెట్టంగఁ గినిసి ప్రహ్లాదుఁడు నా
వ్యాధుల వాఁడిశరంబుల
వేధించియు దేవసేన భేదించి యొగిన్. 268

క. వైవస్వతు నెదిరించుడుఁ
బ్రావృడ్జలధరములట్లు వా రిసుపుసు క్రో
ధావేశంబున శరధా
రావిల మొనరించి యాహవాంగణ మెల్లన్. 269

క. పోరఁగ నాప్రహ్లాదుని
దారుణబాణములవడికిఁ ౯దాళక కాలుం
డారణరంగము విడి చనె
దూరంబుగఁ దనదుసేన౯తో నట్టియెడన్. 270

ఉ. ఆదివిజారి తేరి కెదు౯రై ధనదుం డరుదేరఁ గా సను
హ్లాదుఁడు వాని కడ్డువడి ౯యంతకుఁ ఏఁగినదారి కీవునుం
బోదువు గాక యంచు నరిఁ౯బోసిశితప్రదరంబు వేయ ని
స్సీ!దితిజాధముండు విలు ౯చేకొను నే యని యూకు బేరుఁడున్. 271

చ. దరహసితాననుం డగుచు ౯దానవమారణదారుణంబు నాఁ
బరిఘ మొకండు వైవ నది ౯బాణములం దిగఁద్రోసి వచ్చి యా
సురరిపుకాలిబంట్లగమి ౯శోణితధారల ముంప వా రెసం
గిరి మధుమాసపుష్పితపుఁ౯గింశుకపాదపజాతమో యనన్. 272

వ. అంత నసుహ్లాదుఁడు. 273

చ. కనుఁగవఁ గెంపు లొల్క ధ౯నగర్విత! వడ్డికి నిచ్చి జీవసం
బానరుచువాఁడ వీవును ర౯ణోద్ధతిఁ జూపుదె యంచు నంపవా
న్లను గురియింప గుహ్యకగ౯ణంబు విదీర్ణనిజాంగరక్తవా
హినిఁ బడి మున్గి తేలు టది౯ యెంతయుఁ జోద్యమ యయ్యె నత్తఱిన్.

గీ. కినిసి ధనదుండు బాణాగ్ని౯కీల లొక్క
మొగిని బఱపి నిశాటుల౯మూఁకలందు
నార్తనాదంబు చెలఁగఁ ద౯దాస్యబాహు
కవచతూణీరములఁ గాల్చెఁ ౯గాల్చినంత. 275

చ. ఇరువురు పోరి రాత్మవిజ౯యేచ్ఛ మెలర్ప నిశాటకోటని
ర్జరతతు లద్భుతంపడఁగ ౯శస్త్రగదాపరిఘాయుధంబులం
బరమును గప్ప, నప్పు డొక౯పాదపముం బెకలించి వైచె నా
శరవిభుఁ డాధనాధిపతి౯సైంధవముల్ పడ దైత్యు లార్వఁగన్. 276

వ. ఇట్లిరువురు పెద్దయుం బ్రొద్దు పోరి విరథులై నేలకు డిగ్గి యొక్కింత తడవు శిలాసాలజాలంబులను,గొంత సేపు బాహుజానుముష్టిఘాతంబులను,జటపోరు సలిపి వెండియు గదాప్రహారంబులఁ జీర్ణిఁ తాంగులైనంత ననుష్ఠాదుండు ప్రయోగించినగిరిశృంగంబాకండు వ్యాదితాస్యుం డైనయంతకుఁడునా నరుదెంచుట గని కుబేరుండు దానిం దప్పించుకొనునుపాయంబుతోఁచక భయంపడి పాఱిపోయి దివస్పతి మఱుఁగు చొచ్చె నాసమయంబున. 277

క. వరుణుఁడు రణరంగంబున
కరుదేరఁగ విప్రచిత్తి కయ్యడ్డంబై దు
ర్భరసాయకపావకశిఖ
లెరియించిన,నార్చి వాని కనెల్ల వరుణుఁడున్. 278

క. ఆశరయోధుల క్రింగఁగ
నాశీవిషవీరకోటిఁ గానతి యిడి తాఁ
బాశము చేకొని దనుజవి
నాశన మొనరింపఁ గడఁగ ననారక్కసుఁడున్. 279

గీ. గారుడాస్త్రంబునం బన్నగవ్రజంబు
నంత మొందింపఁ బాశి వాయవ్య మేసె
నాతఁ డాగ్నేయ మేయంగ నబ్ధిపతియు
విసరెఁ బర్జన్య మంత నవ్వీరవరులు. 280

మ. పరమాస్త్రంబులఁ గొంత పోర సమరవ్యాపారదీక్షాధురంధరుఁడై శస్త్రగదాకృపాణశరసంతానంబు గుప్పించి కర్బురనాథుండు తురంగసూతరథముల్ వపోకార్చ,నబ్ధీశ్వరుండరిగెన్ వాసవుచెంతకున్ భయము దైన్యం బొప్పఁగా నంతటన్.

చ. అమరపరాజయంబు గని యాత్మ నలందురి హవ్యవాహనుం
డమలసహస్రకాంతు లెరియంగ వెలుంగుచు దివ్యపావకా
స్త్రము విడువంగ దానిఘన తాపశిఖావళి కగ్గమై సహ
స్రము నయుతంబు నర్బుద మసంఖ్యమునై పడె దైత్యసంఘముల్.

వ. అట్లు లనివార్యప్రతాపంబై నయయ్యాగ్నేయాస్త్రంబునకుం జిక్కినదానవులలో మృతశేషు లగువారు నలుదెసల మంట లలముటం జేసి యెట్లునుం దప్పించుకొని పోవ నలవి గాక ప్రాణరక్షణోపాయంబు గానక యిటునటు మతిచెడి పరువు లెత్తుచుం జెందులు త్రొక్కుచు సరసంబులమఱుంగు చొచ్చుచు నేనుంగులకాళ్లసందుల దూఱుచు మొఱ్ఱ లిడుచు విలపించుచున్నంత మహాసంక్షోభపరిణంబైనయాహవరంగంబునుండి. 283

చ. ప్రలయహుతాశనుండు మనపాలిటిమిత్తిగ వచ్చెఁ గాని యే
బలియుఁడు దానవాళి నిటు భస్మముచేయఁగలాఁడు? చూడ వే
ల్పులమొనఁ గానరాఁడు సెగలుం బొగలుం జెలరేఁగుచున్నవిదిగో
జ్వలనపరంపరం గురియువాఁడని వెల్వడె నార్తనాదముల్. 284

చ. మయుఁడును శంబరుం డనెడిమాయలవారలు నిప్పు డద్భుత
మ్మయ మగుమాయఁ గొల్పి పెనుమంటల నార్చి దైత్యసేనకున్
భయ మెడలంగఁ జేసిన, సుపర్వగురుండు తదగ్నిశాంతి వి
స్మయ మొనరింపఁ దొట్రుపడి పావకుఁ గన్గొని పేర్మి నిట్లనెన్. 285

చ. జలమున కీవు కారణము సర్వజగంబున కీవు ప్రాణమై
వెలయుదు వెల్లలోకములు విశ్వలయంబున నిన్నుఁ జొచ్చు నీ
బల మనిలుండు, జన్నములభాగము ముందుగఁ గొందు వీవు, ని
ర్మల మగునీమహత్త్వ మది మాయ నణంగుట నైఁపవచ్చునే? 286

చ. అని నిగమార్థయుక్తి గురుఁ డాడినమాట హవిస్సు గాఁగ న
య్యనలుఁడు ప్రజ్వలించి ప్రళయాగ్ని యనన్ దివిజారిమాయతో
దనుజగణంబులన్ మరల దగ్ధము చేయుచునుండఁ జావు ద
ప్పినతొలివేల్పుమూఁక దురపిల్లుచుఁ బోయె బలీంద్రుచెంతకున్.

ఉ. ఆదనుజేశ్వరుం డపజయంబున కించుక కొంకుచుండఁ బ్ర
హ్లాదుఁడు వానిఁ గన్గొని స్వయంభువు నీకు నొసంగలేదె యిం
ద్రాదుల కందరానివర మట్టిది కల్ల విచారమేటికిన్
నీది జయంబు నాపలుకు నిక్క మనంగ నతండు నుద్ధతిన్. 288

చ. హితులు పురోహితుల్ సచివు లెల్ల జయంబును గోర మాగధుల్
నుతులొనరింప సేసలఁ గొనుంగొని మీకు భయంబు లేదు పో
రిత మొనరింప రం డనుచుఁ బేర్చి మహాహవదివ్యసాధనాం
చితరథ మెక్కి వచ్చి వడిన్ సింహనినాదము చేసి కిన్కమై. 289

ఉ. పౌరుషవిక్రమేంధనుఁ డపారశరోత్కరధూముఁ డుర్వరా
భారవహోరుచండతరబాహుసమీరుఁడు ఘోరవీక్షణాం
గారకణుండునై ప్రళయకాలధనంజయుఁడో యనంగ దు
ర్దారుణమూర్తియై యమరరాజబలంబులు భీతి నొందఁగన్. 290

క. ఒక్కొక్కసాయకంబునఁ
బెక్కుర ప్రాణములు నూడఁ బెఱుకుచుఁ గన నే
దిక్కునఁ దానై చూపఱ
కక్కజముగ నర్బుదమ్ము లమ్ములు విడిచెన్. 291

గీ. వానిశరవేగమునకు దేవతలు వెఱచి
యవుడుగఱచుచుఁ దొట్రిల్లుఁ జదరిపడుచు
బొబ్బవెట్టుచు నేడ్చుచున్ మొత్తు లిడుచుఁ
బఱచి రింద్రునికడకుఁ గాపాడు మనుచు. 292

బలిచక్రవర్తి విజయము.

సీ. ఇంద్రుఁ డయ్యమరులనీక్షించి చేయెత్తి
యదలించి భయము లేదనుచుఁ బలికి
వేయికన్నులు వేయి వేఁడివెల్గులు గాఁగ
సంవర్తపావకప్రభలఁ జిలికి
సర్వతోముఖ మైనశతకోటి చేపట్టి
యుద్ధసన్నాహసంసిద్ధ మైన
రథము మాతలి తోలఁ దరయ మూరఁగా నచ్చి
బలి తేరు గావంగ బాసటైన
గీ. దనుజవీరులఁ జెండాడి దారిచేసె
బలిరథంబును గుఱిచేసి బాణ మేసెఁ
బ్రభువు లిరువురిపోరు ప్రారంభమయ్యె
నుభయసైన్యంబు మరల నుద్యుక్తమయ్యె. 293

సీ. ఇంద్రుడి డింద్రాస్త్రంబు నేయ నద్దానిని
బలిచక్రవర్తి ముక్కలుగఁ జేసె,
అమరరా జాగ్నేయ మస్త్ర మేయఁగ బలి
వారుణంబున దానిఁ జోరణంచె
అసురారి పర్జన్య మడరింప నమరారి
యనిలాస్త్రమున దాని నణఁగఁగొట్టె
వజ్రి వాయవ్యంబు పరగింప సురవైరి
సౌరాస్త్రమున దానిఁ జక్కఁబెట్టె,
గీ. అంతఁ బురుహూతుఁడమితకోపావిలాత్ము
డగుచు బలి నొక్కదెబ్బకు నణఁతు ననుచు
శైలశృంగాభ మైనవజ్రంబు నెత్తె
నంత నశరీరవాణి యిట్లనుచు వెడలె. 294

ఉ. వాసవ! వద్దువద్దసురవైరిని గెల్వఁగలేవు నీవు ప
ద్మాసనుఁ డిచ్చినట్టివర మట్టిదియీయత్నంబునన్ వృథా
యాసముగాని లాభ మిసుమంతయుఁ గల్గదు సర్వవేదవి
ద్యాసదనుం డశేషజగదంతరవర్తి జయించు నీబలిన్. 295

గీ. అని వినఁగ వచ్చుపల్కుల నాలకించి
కినుక నెద డించి వజ్రంబు క్రింద దించి
యమరసైన్యంబు లెల్ల దన్ననుసరించి
నడువ నింద్రుండు రణభూమి విడిచె నంత. 296

చ. దనుజులు వేడ్కతోడి కరతాళరవంబులు హర్షహాసని
స్స్వనములు మంత్రగానములు వాద్యరవంబులు మిన్నుముట్ట నీ
ఘనతకు నడ్డు లేదిఁక జగత్త్రియరాజ్యరమాధురంధరా!
యనుచును దైత్యనాథునికి నప్పుడు పట్టము గట్టి రత్తఱిన్. 297

గీ. జయము జయమంచు జయలక్ష్మి సన్నుతించి
దానవేంద్రుని వరియించె దానిఁజూచి
శాంతి కీర్తి ప్రభాదు లచ్చరలు నతనిఁ
గూర్మితో నాశ్రయించిరి కురువరేణ్య! 298

క. అని వైశంపాయనముని
వినిచిన జనమేజయుండు విస్మితుఁ డగుచున్.
దనుజేశ్వరు నేగతి లో
కనివాసుఁడు గెల్చెఁ దెల్పు కరుణ సనుటయున్. 299

ఇది
శ్రీ వేంకటగిరి సంస్థానాధీశ్వర జి. సి. ఐ. ఇ. మహారాజేత్యాది
బిరుదాంకిత సంస్కృతాంధ్ర సాహిత్య నిష్ణాత శ్రీరాజ
గోపాలకృష్ణయాచేంద్ర మహీంద్రాస్థాన కవియు,
తత్సమాదరణప్రణీత సంస్కృత కవిజీవితాంధ్ర
దశరూపకాది కృతియునైన మల్లాది సూర్య
నారాయణశాస్త్రి నిర్మించిన యాంధ్ర
భవిష్య పర్వమునందు
ద్వితీయాశ్వాసము
సమాప్తము.

ఆంధ్ర భవిష్యపర్వము

తృతీయాశ్వాసము.

శ్లో॥ అఖండమవ్యయంపూర్ణ మనాదినిధనంమహః
జ్ఞాతృజ్ఞేయజ్ఞానరూప మద్వితీయ ము పాస్మహే.

వ. దేవా! వైశంపాయనుండు జనమేజయునకిట్లని చెప్పందొడంగె. 1

ఇంద్రాదులు కశ్యపునివెంట బ్రహ్మపాలికిఁజనుట.

చ. బలరిపుఁ డట్లు సంగరముఁ ♦ బాసి సుపర్వులఁగూడి తిన్నగాఁ
దొలిదెసదారి పట్టి వడి♦తోఁజని నాకముఁ జేరి యంతయున్
దెలియఁగఁ జెప్పెఁ దల్లి నది♦తిం గని,యీమెయి దివ్యవాణిప
ల్కులు పొలివోవునే? సురల♦కున్ బలిఁ గెల్వఁగ రాదు దీనికిన్. 2

ఉ. స్రుక్కఁగనేల? దివ్యవర♦శోభితుఁడైన బలీంద్రు గెల్వఁగా
న్లోకసహస్రశీర్షున కె♦యొప్పుఁ జరాచరసాక్షి యాతఁడే
దిక్కన నెట్లు వానిఁ గడ♦ తేర్చునొ? మీజనకుండు కశ్యపుం
డక్కటికంబునం దెలుప ♦నర్హుఁడు కొల్వుఁడు మీర లాతనిన్. 3

క. అని పల్కనదితి మున్నిడు
కొని వాసవుఁ డఖిలదేవ♦గుహ్యకయక్షుల్
తనవెంబడి రాఁ గశ్యప
మునియాశ్రమమునకు నేగి ♦ముద మలరారన్. 4

సీ. సురదీర్ఘికాస్నాన♦శుచిభూతదేహుండు
భస్మరేఖాంచిత♦ఫాలతలుఁడు
నికటవిన్యస్తదం♦డకమండలుండు ని
ర్మలమంజువల్కలాం♦బరధరుండు

కృష్ణాజినపరీధా♦రితకుశాస్తరణుండు
పద్మాసనాష్టాంగ♦పరవశుండు
బాలసూర్యశతప్ర♦భాభాసమానుండు
బ్రహ్మతేజోమూర్తి♦భాస్వరుండు

గీ. బ్రహ్మనిష్ఠాగరిష్ఠతా♦పసఘనుండు
దేవహితుఁడాదితేయదై♦తేయగురుఁడు
నైనకశ్యపరమేష్ఠి♦ నరసి భక్తి
నంజలి ఘటించి మ్రొక్కి యి♦ట్లనుచుఁ బలికె.

ఉ. ఓబుధలోకసన్నుతమ♦హోదయ!లోకవిధాత! నీదుగా
రాబపుబిడ్డ లెల్లరు దు♦రాత్ముఁడు దైత్యున కోడి ఘోరచిం
తాబడబానలంబునకుఁ♦దాళఁగఁ జాలక వచ్చి రిట్లు తం
డ్రీ! బలిచక్రవర్తిని జ♦యించు పరాత్పరుఁ జూపవే కృపన్.

చ. అన విని కశ్యపుండు తన♦యా! వినియుంటివి దివ్యవాణిప
ల్కను, మును బ్రహ్మఁగూర్చి బలి♦ ఘోరతపం బొనరించి యిట్టిగ
ల్మును గనె వాని గెల్వఁ దగు♦పోటరి నెవ్వని బ్రహ్మ తెల్పునో
వినెదము గాక రం డిపుడె ♦వేగమె పోదము బ్రహ్మపాలికిన్.

ఆ. అనుచు లేచి యదితి ♦నాదితేయులఁగూడి
కామయానములను♦ గడియలోనఁ
బోయి బ్రహ్మలోక♦మును జేరి ముందఱఁ
జూపె బ్రహ్మసభను♦ సుతుల కపుడు.

సీ. నాల్గువేదములు వి♦న్నాణంబుగా స్వర
యుక్తిఁబఠించువా ♦రొక్కచోట
నఖిలశాస్త్రంబుల ♦నన్వయవ్యతిరేక
యుక్తిఁ జర్చించువా♦ రొక్కచోట

నర్చనోపాసనా ప్రార్థనాదులకు ది
క్కొక్కటే యనెడివా రొక్కచోట
ముక్తిభేదంబుల ముఖ్యతాత్పర్యంబు
లుగ్గడించెడివార లొక్కచోట

గీ. దనదుపీఠంబునలువలం కున వసింప
నత్రిదక్షాదు లిరువంక నధివసింప
గరిమఁ జేకొలగంబున్న కమలభవుని
కొలువుకూటంబు గని వారు కుతుకమలర. 9

చ. అవుర! సుధర్మకే గరువ మందుచు నుందుము గాదె? యీసభా
భవనముకాలిగోటి కెన వచ్చునె యీసభ?యంచు వేడ్కఁ గ
న్గవ విరియంగ నల్గడలు గాంచుచు నద్భుతశిల్పచాతురిం
దవిలినచిత్తవృత్తిమెయిఁ దంక్రిడిపెఱుందన పోవుచుండఁగన్. 10

సీ. ఆబాలగోపాల మమరలోకం బిందు
వచ్చెనేమో యని వగచువారు
కశ్యపబ్రహ్మను గాంచి తత్తఱపడి
లేచి దోసిలి యొగ్గి చూచువారు
చిఱునవ్వుతో శచీపతిముఖంబును జూచి
చే యూఁచి కూర్మి సూచించువారు
నేఁడు పుణ్యదినంబు నిఖిలనిర్జరమాత
యదితిదర్శన మయ్యె నసెడువారు

గీ. గాఁగ నతిహర్షవిస్మయాక్రాంత మైన
యీసభాభ్యంతరంబున సల్ల నడచి
కశ్యపుఁడు తాను ముందుగాఁ గాంతఁ గూడి
పద్మభవుపాదపీఠంబు ప్రక్కఁ జేరి. 11

గీ. వినయవినమితగాత్రుఁడై విశ్వపతికి
యంజలి ఘటించి యభివాదనార్థమంత్ర
పూర్వకంబుగఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి నిలిచె
నంత నింద్రాదిగీర్వాణు లధికభక్తి. 12

బ్రహ్మస్తవము

ఉ. కారణకారణా! భువనకారణ! తావకభక్తలోకసం
తారణ! వేదకారణ! నితాంతసదాత్మకధారణా! సమ
స్కారము లంచు భక్తిభయసంభ్రమయుక్తిఁ దదీయపాదపం
కేరుహపీఠిపైఁ దలలు కేలును మోడ్చుచు మ్రొక్కి నిల్చినన్. 13

చ. దరహసితాననుం డయి పితామహుఁ డప్పుడు కశ్యపామరే
శ్వరులను జూచి మీ రిపుడు వచ్చినకార్య మెఱుంగనయ్యె, ని
ర్జరులకు కాదు మాకును నజయ్యుఁడు దానవచక్రవర్తి, కా
వరుఁ డగువాఁడు దుష్కరతపంబునఁ గోరి కోర్కె పండునన్. 14

ఉ. ఆపరమేశ్వరుం డొకఁడె యాదనుజేశ్వరు బాహుగర్వసం
తాపము నార్చువాఁ డనుట తథ్యము, వాని నెఱింగి వేఁగ నా
నోపెడివాఁడు వేఱొకరుఁ డుండఁడు నిక్క మింక నేమి చెప్పుదున్?
చాపమువంతు వచ్చె భువనంబుల నేలఁగ నోర్చియుండుఁడీ! 15

చ. అనవుడు నింద్రుఁ డుల్కిపడి యక్కట! నాజననంబు వట్టిదో!
దనుజులదాడి కొక్కపుడు దక్కి సుఖించినవాఁడనొక్కొ? నా
మనమున నిండియున్న యవమానము చెప్పినఁ దీఱునొక్కొ? యీ
దినదినగండమై తనరు దేవవిభుత్వము చాలు దేవరా! 16

చ. అనినఁ బితామహుండు దిగులందినలాభము లేదు ధైర్యముం
గను మని చెప్పి కశ్యపునిఁ గాంచి కుమార! యచింత్యమానసా
తనునిమహత్త్వ మేరికి, నకల్మషము వెంచినయప్పు డాతఁడే
తనువునఁ బుట్టి యేకరణి ధర్మము నిల్పునో చెప్ప నేర్తుమే 17

గీ. ఐనఁ బరమేశ్వరానుగ్రహాంబుకలిమి
దీని కొక్కయుపాయంబు గానవచ్చె
దానిఁ దెల్పెద మీర లాదారి నడచి
కనుఁడు ఫల మంభుఁ గూర్మి నిక్కరణిఁ బలికె. 18

సీ. క్షీరాబ్ధియుత్తర తీరంబునం దున్న
యమృతనామక మైనయాశ్రమంబు
యోగీంద్రసేవ్యమై యొప్పు నందుల కేగి
పరమాత్ము, గూర్చి తపంబుచేయ
నలుమునా గంభీర మొప్పెస్వనంబు వి
స్పష్టాక్షరము నై నసత్యవాణి
యెవ రేమి కోరెద రే నిచ్చెద నటంచు
వీనులవిందుగా వినఁగవచ్చు

గీ. దాని విని నీవు నదితియుఁ దత్పరమతి
"నీవు మాగర్భమునఁ బుట్టు మనెమ్మి"ననుచు
వేఁడుకొనుఁ డప్పుడే మీకు వినఁగవచ్చు
నట్టు లగుఁగాక యనునట్టియమృతవాణి. 19

గీ. అపరంబునఁ గృతకృత్యు లయ్యెద రని
వత్సలతఁ బల్కఁ గశ్యపబ్రహ్మ దార
పుత్త్రిలం గూడి విధిపాదములకు మ్రొక్కి
యప్పుడే పాలకడలికి నరుగఁ దలఁచి. 20

ఉ. అంజలిపీడుకో ల్వడసి యందఱదీవనలున్ గ్రహించి త
న్మందలు కొంకెద వ్వనుప నాసభ వెల్వడి వచ్చి కోరినం
తం దమకెంతఁ జేరినసనాతనయానము నెక్కి సచ్చిదా
నందమయా!పరాత్పర!సనాతన! జే యన నవ్విమానమున్. 21

కశ్యపాదుల తపస్సు - శ్రీమన్నారాయణస్తవము.

చ. కదలి నదీవనంబునిధి కాననపర్వతపంక్తు లద్భుతం
బాదవఁగ దాఁటి యుద్ధవడి తను త్తరదిక్కునఁ బోయి క్షీరవా
ర్నిధి మగుదుగ్ధసాగరము పారము జేరి తదంతికంబునం
బదిలముగాఁగఁ గొంత దిగి భానుఁడు చూడనియట్టి తావునన్.

గీ. చొచ్చి పెంజీఁకటులు క్రమ్మి శూన్య మైన
యతివిశాలంబు నై నయమయ్యమృతపదము
నందు నిలిచిన, వారందఱు ననతరించి
తపము చేయంగఁబూని రత్యంతనిష్ఠ. 23

గీ. పెక్కువే లేండ్లు తపముగా వించి యట్లు
కాంక్షితార్థాభిసిద్ధికై కశ్యపుండు
పలికె నిట్టులు వేదాంతభవ్యఫణితి
నిస్తులం బగునారాయణ స్తవంబు. 24

వ. "నమోఽస్తు దేవదేవేశ! ఏకశృంగ నరాహ వృషాసిలగో వృషాకపీ విష్వక్సేన త్రేతావర్త భద్రసేన ధర్మరాజ స్తైకుంఠ అనాదిమధ్యనిధన సనాతన త్రికామ త్రిధామ త్రిగుణధామ పరంధామ మహానాభ లోకనాభ పద్మనాభ ధర్మనాభ గర్భస్థినాభ ధర్మరూప విరూప విశ్వరూప సత్యరూప సర్వలోకప్రతిష్ఠ శిపివిష్ట సుతపస్త పోఽగ్రజ ఖండపరశో హృషీకేశ సూక్ష్మ పరసూక్ష్మ విశ్వమూర్తే సహస్రశీర్ష సహస్రపాద సహస్రనేత్ర సహస్రబాహో బ్రహ్మశయ బ్రహ్మమయ బ్రహ్మదేవ ద్యావాపృథివీరూప భూతమయ భూతాధార యజ్ఞాంగ యజ్ఞపురుష! యజ్ఞఫల హిరణ్యమయ విశ్వతోముఖ విశ్వసంభవ త్రిభువనవిక్రమ ప్రభాకర శంభో స్వయంభు విశ్వంభర సురాసుర గురో హిరణ్యాగ్రకేశ పద్మేశయ విశ్వపాలక

సర్వజ్ఞ వరార్థినో స స్త్రాయస్వ త్రాయస్వ నమ స్తే నమః” అనుచు శ్రద్ధాభ క్తిపూర్వకంబుగ నామపారాయణంబు గావించినంత నింద్రాదిబృందారకబృందం బాకశ్యపునితోఁ గలసి యుచ్చైస్స్వనంబున నిట్లని స్తుతియించె. 25

శా॰ శ్రీకల్యాణగుణాభిరామ మని సత్కీర్తిం గాంచుచిత్త్వంబునన్
లోకం బెల్లను నీవయై తనరి నీలో నీవయుష్వాంగు నా
నాకారాత్మక చిత్రదివ్యమహిమవ్యాపారపారీణ! నీ
యేకత్వంబు తలంప మాకుఁ దరమా సనే సర్వలోకేశ్వరా! 26

మ. ఒకయాకాశమె పెక్కుకుంభములయందొక్కొక్కటై తోఁచున
ట్లొకయాదిత్యుఁడె యూర్మిమాలికలఁదా నొక్కొక్కఁడై తోఁచుపో
లిక నీ వొక్కఁడవే చరాచరము లోకలిం జొచ్చి నానావిధా
త్మకభావంబునఁ గానవచ్చెదు మహాత్మా సర్వలోకేశ్వరా! 27

మ. సగుణం బంచును నిర్గుణం బనుచు నీసత్త్వంబుఁ జర్చించునా
నిగమాంతంబులగూఢభావమును వాణీనాథుఁడే విప్పి చె
ప్పఁగఁ జాలం డన మాకు వేద్యమె మహావాక్యార్థగాంభీర్య! మో
జగతీనాటకసూత్రధార! సకలజ్ఞా! సర్వలోకేశ్వరా! * 28

శా. వేదోక్తం బగునెల్లధర్మములకున్ సవిచ్ఛిత్తి ప్రాప్తించె మా
భూదేవోత్తమయాగభాగములకుం బూర్వామరుల్ సిద్ధమై
రో దేవా పరమేశ్వరా! దివికి దైత్యుల్ నాథులై యుండ మే
మీదీనత్వము నెంత కోర్చెదము తంత్రజ్ఞ! సర్వలోకేశ్వరా! 29

---

* ఇంతవరకును గలగ్రంథము 1919 సంవత్సరము పరభాగమందును, దీని తరువాత గ్రంథ మంతయు 1939 సంవత్సరము కడపటి భాగమందును రచియింపఁబడినది.

శా. లోకంబెల్ల నధర్మతప్తమగు టాకలోకించి దుఃఖించి మా
నాకంబున్ బలియిచ్చి యాబలికి నాకాసనం బెల్ల పోకార్చి యీ
వీకాశంబున విశ్వపాలనవిధిన్ వేంచేయు నీరక్షకై
నీకాళ్లం బడవచ్చినాము కరుణన్ వీక్షింపు సర్వేశ్వరా! 30

క. అని బహుభంగుల వారలు
వినుతులొనర్పంగ నాది◆విష్ణువు గగనం
బుననుండి యదృశ్యుండై
స్తనితోక్తుల నిట్లనెం బ్ర◆సన్నుం డగుచున్. 31

గీ. విమలవిజ్ఞానకశ్యపా! ◆విబుధులార!
మీతపోయోగనిష్ఠకు ◆మీస్తుతులకు
సంతసించితి, మీశ్రమ ◆సార్థకముగఁ
గోరుకొనుఁడు వరంబు మీ◆కోర్కి తీర్తు. 32

సీ. ఆమాట వీనుల ◆కమృతోపమానమై
తనరంగ నమరుల◆తల్లిదండ్రు
లదితికశ్యపులు బ్ర◆హ్మానందపడి నమ
స్కారం బొనర్చి యం◆జలిఘటించి
యవ్యయానందద◆యామయా! సురలక
ష్టంబు గట్టెక్కింప ◆జగముఁ బ్రోవ
నమరేంద్రుతమ్ముఁడ◆ వగుచు మాగర్భంబు
నం బుట్టు మంచు వ◆రంబు వేఁడి

గీ. రంత నిర్జరు లైకకం◆ఠ్యంబు గాఁగ
నిఖిలలోకేశ! మాజన◆నీజనకుల
కోర్కె నెఱవేర్చి మామది◆కుందు వాపు
మనుచుఁ బ్రార్థించి మఱియు ని◆ట్లనిరి భక్తి. 33

గీ. అదితిగర్భంబునందు నీ ♦ వవతరించి
తేని విలసిల్లు మాయాది♦ తేయసంజ్ఞ
దివ్య తేజంబు తోడయి ♦ తేజరిలుట
మాదు దేవపదంబు స♦మ్మాన్య మగును. 34

చ. అనఁగ ననాదిమధ్యలయుఁ♦ డాభగవానుఁడు వారిచిత్తముల్
తనియఁగ మీదుకోర్కి సఫ♦లం బగు మీ కగు భద్ర మిండ్లకుం
జనుఁ,డొనరించి శత్రుకుల♦నాశము మీ దగుయాగభాగభా
జనతయు మీమహత్త్వమును♦ జక్కఁగ నిల్పెద నంచుఁ బల్కినన్.

చ. అమరులు సిద్ధసాధ్యమరు♦దాదులు ధన్యుల మంచు హర్షనా
దము లెసఁగంగ వందనశ♦తంబు లొనర్చుచు నప్పుడే బలి
ప్రముఖు లడంగినట్లు సుర♦రాజ్యము చేకుఱినట్లు పొంగుచున్
దమమునుపడ్డపాట్లు పరి♦తాపము తీఱె నటంచుఁ గుల్కుచున్. 36

గీ. ఆత్మసంకల్పసిద్ధికి ♦ నలరుడతి
కశ్యపర్షులవెంబడి ♦ గగనగతిని
తూర్పుగా వచ్చి మునిగణ♦స్తుత్య మైన
కశ్యపాశ్రమమునకు సు♦త్కంఠఁ జనిరి. 37

వ. అట్లు వా రందఱు బ్రహ్మర్షిగణసేవితం బైనయాతపోవసంబునం దాపుణ్యదంపతుల నారాధించుచు బ్రహ్మపారాయణపరాయణు లై నారాయణావతారమున కెదురుచూచుచున్నంత. 38

వామనావతారము

చ. త్రిదశులతల్లి భవ్యగుణ♦దివ్యసుమాంచితకల్పవల్లి య
య్యదితిసతీమతల్లి యుద♦యాస్తమయంబులు లేక వెల్గుచున్
గదలక కానరాక భువ♦నంబుల నిండినయాది తేజమున్
ముదమునఁ దాల్చి గర్భమున ♦ నోసెను దివ్యసహస్రవర్షముల్. 39

వ. అంత. 40

చ. కలఁ డని విశ్వసింపఁ దగు♦కార్యముచూపినసన్నియుండు నీ
కలిగిన దెల్ల కల్ల యని ♦గట్టిగఁ జెప్పిన యైంద్రజాలికుం
డిల మును నాల్గుమూఁడు లుద♦యించినచిన్మయుఁ డాదితేయవీ
రులు ముదమంద దైత్యులసు♦రుల్ భయ మందఁగఁ బుట్టి బొట్టిరై.

ఉ. అప్పుడు కశ్యపాదికమ♦హర్షులు దక్షముఖప్రజాపతుల్
ముప్పులు దప్పినార మని♦మ్రొక్కుచు నుండఁగ నేఁడుచెప్పెమా
తిప్పలు తప్పె నంచు నహి♦దేవసురాదులు భక్తిభావముల్
చిప్పిల శ్రీహరిం దలఁచి♦ చిందులు త్రొక్కిరి ముజ్జగంబులన్. 42

గీ. అంత లోకేశుఁ డచ్చటి ♦కరుగుదెంచి
యదితిసుతునకు సాష్టాంగ ♦మాచరించి
యీకుమారుండు ప్రభవిష్ణు ♦వీశ్వరుండు
విష్ణు వని పల్కి చయ్యన ♦వెడలె సభ్యుడు. 43

సీ. కాలాంబుదశ్యామ♦కమనీయవిగ్రహా!
వామనాకార! శ్రీ వత్సవక్ష!
ఉత్ఫుల్లరక్తాంబు♦జోల్లసల్లోచనా!
ధీరప్రసన్నగం♦భీరవీక్ష!
శతకోటిసూర్యతే♦జఃపుంజభాస్వరా!
సాక్షాత్కృతాఖిల♦సాధురక్ష!
ధర్మసంస్థాపనా♦ర్థప్రాప్తసంభవా!
స్పష్టీకృతాఖిల♦దుష్టశిక్ష!

గీ. యోగ మష్టగుణైశ్వర్య ♦మాగమములు
నిగమములు నీవ యజ్ఞప్ర♦ణేత నీవ
క్రతుఫలంబును నీవ యా♦గంబు నీవ
సర్వమును నీవ యీశ్వరా! ♦శరణు శరణు. 44

గీ. అనుచు బ్రహ్మర్షి దేవర్షు ♦లమరవరులు
బహువిధంబులఁ బొగడ నా♦పరమపురుషుఁ
డెఱిఁగి యుండియు నెఱుఁగని♦ తెఱఁగు దోఁప
ముద్దుపల్కుల నిట్లని ♦మూదలించె. 45

క. ఎందుకు వచ్చితి రిందుల
కుం దెల్పుఁడు వేల్పులార! కోరిక పారం
బొందఁగఁ జేతును నావుడు
నందఱు నంజలి ఘటించి ♦యని రేకముగన్. 46

చ. బలి యనుదైత్యనాయకుని♦బారికిఁ దాళఁగ లేక లోకముల్
నలఁగిన నెల్లధర్మములు ♦నాశనమైనవి, యేమి చెప్ప? మా
ఖలుఁడు విరించి దత్తనర♦గర్వమబాంధుఁడు పెట్టినట్టితి
ప్పలు తలపోసినంత మది♦ భగ్గున మండుచునుండె నీశ్వరా! 47

గీ. హరిహరీ! యాతఁడాడిన ♦ యాట గాఁగఁ
బాడినది పాట గాఁగ ని♦ప్పటికిఁ జెల్లు
ముజ్జగంబుల వానికి ♦ నుజ్జి లేదు
నీవుదక్కంగ, మా కింక ♦నీన దిక్కు 48

క. ముని దేవపితౄణము దీ
ర్చునుపాయము లేక భూమి♦సురులేద్వఁగఁ ద
ర్పణహవ్యకవ్యములు చెం
దునుపాయము లేక మేము ♦దుఃఖింతు మిటన్. 49

గీ. నాకవాసంబు తొలఁగిన♦మాకు నింక
నాకలోకంబుగతి చెప్ప ♦నాల్కరాదు,
దేవరా! నీకుఁ దెలియని♦ దేమి కలదు!
మనసు నిల్వక చేసిన♦మనవి గాక. 50

చ. శరణు పరాత్పరా! శరణు ♦ సర్వజగన్నిలయా! ...
శరణు, భవత్పదాబ్జముల ♦ సన్నిధి పెన్నిధిగా ...
కరుణకుదోసి లొగ్గితిమి ♦ కావు మిదే సమయంబు ...
ల్లరకును దొంటిధర్మవిధు ♦ లన్ విలసిల్లెడుత్రోవ చూపవే? 51

చ. కడపటికైతరియాత్ర గజ ♦ గం బఖిలంబును జుట్టివచ్చి ...
పుడు హయమేధయాగమును ♦ బూనికతో నొనరించుచుండె, నే
వడుపున నాబలలిం గనియ ♦ వచ్చునొ యేగతిఁ ద్రొక్కవచ్చునో
యెడఁదఁ దలంచి లోకముల ♦ కెల్లశుభం బొడఁగూర్పు మీశ్వరా!

చ. అనవుడు వామనుండు దర ♦ హాసముతో ననె నిట్టు, లంగిర
స్తనయుఁడు వేదవేత్త ముని ♦ సత్తముఁ డైనగురుండు సన్నుతి
త్యునిహయమేధవాటికిని ♦ దోడ్కొనిపోయినఁ ... నంత నే
నను వగురీతితో మెలఁగి ♦ యచ్చట నన్నియుఁ జక్కఁజెట్టుదన్.

గీ. ఆసుధామయమయవాక్కుల ♦ నాలకించి
సురల సోత్సాహముగఁ బురం ♦ దరుని గాంచి
రాతఁ డానందమునఁ గాంచె ♦ నమరగురుని
నతఁడు ధన్యుండ దేవరా! ♦ యనిమె నంత 54

వామనమూర్తి బలియాగశాల కేగుట.

సీ. బ్రహ్మచర్యం బుట్టిపడునట్లు కౌపీన
మజినోపవీతవరాం ♦ జ్యాదు లలర,
వేదవేదాంతవి ♦ వేకంబు కనుపట్టు
నట్టులు మేధావి ♦ బొట్టు తనర,
జ్ఞాననేత్రము వికా ♦ సము నొందినట్టులు
బ్రహ్మతేజంబు వ ♦ క్త్రమున వెలయు,
ధర్మసంస్థాపనార్థము పుట్టినట్టులు
దండంబు నాతప ♦ త్రంబు మెఱయు,

గీ. పోత్తులం దున్న యాచిన్ని♦పొట్టిపాప
క్రొత్తవడు గైన బాలుని♦కొమరుమిగుల
నఖిలమునులును దేవత♦లరయుచుండ
నాబృహస్పతియెదుటఁ♦ బ్రత్యక్షమయ్యె. 55

క. గురుఁ డామాయావటుకుని
కరముంగొనె, నంత వారు♦ గగనగతి నిశా
చరయజ్ఞవాటిదరి జే
రిరి, కరమును వదలి గురుఁ డ♦దృశ్యుం డగుచున్. 56

గీ. వెనుక నేతెంచునింద్రాది♦విబుధవరులఁ
గలసి యాకాశమందుండి♦కాంచుచుండె
వామనుఁడు క్రిందికిం దిగి♦ వచ్చియల్ల
నల్లనన్ యాగశాలలో♦నడుగుపెట్టె. 57

సీ. దైతేయవీరు లందఱు మెచ్చి తల లూఁప
బలిచక్రవర్తివైభవము పొగడి
పండితు లెల్ల సెబాసని యాలింప
హయమేధయాగంబు నభినుతించి
మును లెల్ల తత్త్వంబు గని కన్ను తెఱవంగ
హోమమంత్రార్థంబు లుగ్గడించి
సభ్యులచిత్తకంజాతముల్ వికసింప
బహుయజ్ఞఫలము లుపన్యసించి

గీ. ఇతఁడు హరిహరధాతలం దెవఁడొ యనుచు
విస్తుగా నెల్లరుం జూడ వేదశాస్త్ర
మూర్తియో యన వామనమూర్తి ముందు
క్రమముగాఁ జని దానవప్రభుని గాంచి. 58

ఉ. దానవవంశవర్ధన! వదాన్యయశోధన! లోకపాలసం
మానితలోకపాలన! విక్రమగర్వితవీరవితాన! క్షీణతా
స్థాన! బలీంద్ర! నీవు కడుఁ ధన్యుఁడ విహాయసమ్మునందు నీ
పూనిక చూడ నెంతయు నపూర్వము దీని శుభంబు నీకగున్. 59

గీ. అనుచు దీవించి, యానంద సమాదరంబు
కదుర బలి లేచి తనవంకఁ గాంచుచుండ
హరియు బ్రహ్మాదిఋత్విగంతరముఁ జొచ్చి
మంత్రతంత్రపరిజ్ఞానమహిమ తెలుప. 60

సీ. ఒకచోట వేదపాఠకులు కవళ్లలోఁ
దడఁబడ ముందుపదంబు తెల్పి,
ఒకచోట యజ్ఞాంగ మొకదాని కొక్కటి
గోచరింపఁగ దానిగుర్తు చెప్పి,
ఒకచోట యాగోపయుక్తవస్తువులలో
గట్టితప్పులు వేలు పెట్టి చూపి,
ఒకచోట మంత్రంబు లుచ్చరించువారిలోని
స్వరదోషములు చెప్పి సంతసించి,

గీ. తనదుమాటకు నడ్డంబు దగిలినట్టి
దైత్యగురుఁ డగుశుక్రుని దక్కినట్టి
ధర్మనజ్ఞుల యుక్తిశాస్త్రప్రమాణ
సరణి నిశ్శంకముగ నిరుత్తరులఁ జేసె. 61

క. అంత బలీంద్రుం డద్భుత
సంతోషము లెసఁగ మ్రొక్కి సాత్వికవృత్తిన్
జెంతఁ గలపైఁడిపీఁటఁ ద
నంతన వామనుని నిలిపి యభిముఖుఁ డగుచున్. 62

ఉ. ఎక్కడివాఁడ? వెక్కడికి నేఁగెద? వెవ్వరివాఁడ? వేల నీ
విక్కడి కేఁగుదెంచితి? మునీంద్రకుమార! భవాదృశుండు నా
కెక్కడఁ గానరాఁడు గన నీడునఁ జిన్నవు తెల్విఁ బెద్ద వీ
వక్కజ మయ్యెఁ జిన్నవడుగా! తెలుపందగు నీదువృత్తమున్. 65

చ. అన విని వామనుండు దరహాసముతో నసురేంద్ర పాకశా
సనవరుణాంబుజాసనులు సల్పినకైవడి నశ్వమేధ మీ
వొనరుచువార్త వించుఁ గని నుత్సుకతం జనుదెంచినాఁడ నా
కనుఁగవ ధన్య మయ్యె నధికం బగుపుణ్యము నీకుఁ గల్గెడున్. 64

గీ. వర్ణములయందు బ్రాహ్మణవర్ణ మాఢ్య
మాశ్రమములందు గార్హస్థ్య మర్హతమము
క్రతువులం దశ్వమేధయాగంబు ఘనము
దానవులయందు సత్యవర్తనుఁడ వీవు. 65

వ. సువర్ణశృంగుండు లోహాక్షురుండు వాయుజవుండు స్వగ్రేతుఁణుండు కాంచనగర్భగౌరుండు విశ్వయోనియు నగుపరమపురుషుని కభీష్టం బగునశ్వమేధము సర్వకామప్రదంబై సకలపాపనాశకంబై స్వర్గాది సకలసౌఖ్యంబు లొసంగు నని శ్రుతి చెప్పుచున్నది. అచింత్యవైభవంబున దాని నాచరించునీ కందరానిఫలంబు గలదె? దైత్యనాయకా! నీజన్మము తరించినది. అని పలుక బలీంద్రుఁ డానందపరవశుండు భక్తియుక్తుండునై యంజలి చేసి. 66

చ. అనఘ! మహానుభావ! సకలాగమకోవిద! విప్రబాల! నా
జననము ధన్య మయ్యెను నిజంబుగఁ దావకదర్శనంబునన్
ననుఁ గరుణించి తెల్పుము వినం దగునీచరిత్రంబు, నీవు కో
రినవర మిచ్చెదం గొని తరింపఁగఁజేయుము నన్నుఁ గూరిమిన్. 67

వ. అనిన విని వామనుం డిట్లనియె. 68

క. తల్లియుఁ దండ్రియుఁ గూఁతురు
నల్లుండును గొడుకు కోడ లన్నయుఁ దమ్ముం
డిల్లును వాకిలి యనునది
యెల్లయుఁ దెల్లంబు కల్ల యే మనువాఁడన్? 69

ఉ. కోరిక లేదు రాజ్యమున, గుఱ్ఱము లేన్గులు పల్లకీలు సం
బారము వెండి బంగరువు భామినుల లక్కఱలేదు నాకు నీఁ
గోరుదు వేని ధర్మమునఁ గూరిమి యేని త్రిపాదమాత్రమౌ
ధారుణి సగ్గి దాఁచుకొన దానము చేయుము దానవోత్తమా!

వ. అనవుడు మాయానటువున కసురపాలకుం డిట్లనియె. 71

చ. వడుగవు చిన్నపిల్లఁడవు వాంఛ లెఱుంగవు పెద్దవారి నే
నడుగవు తోడివారిసుఖ మైనను జూడవు గాక, నన్నుమూఁ
డడుగుల నేల కోరుదె? యిదా భవదీయవరంబు? లక్షకో
టడుగుల మేర కోరుకొను మా ముని బాలక! నీ కొసంగెదన్. 72

వ. అన విని శుక్రాచార్యుండు. 73

ఉ. ఈవల దీవరంబు దనుజేశ్వర! యీవర మివ్వవద్దు నా
యావటు వీతఁ డాహరి, సురావళి కోరిక దీర్పఁ బుట్టె ని
ద్రావరజుండుగా, నిది యథార్థము నమ్ముము, నేల గీల తే
దావల కొంప మున్గు నిపు డావలి కీతని సాగనంపుమీ! 74

చ. అన విని దైత్యరాజు నిజమా యిది యంచు నొకింత సేపు ని
మ్మనమునఁ జింతచేసి హరి మాణవకుం డగు నేని చేయు న
న్నని తనలోన నవ్వుకొని యబ్బిన పాత్రము వీడవచ్చునే
యనుకొని లేచి చేతఁ గొని యర్ఘ్యజలాంచిత హైమపాత్రమున్. 75

వ. వామనుం జూచి ససంభ్రమంబుగ. 76

చ. తిరుగుము తూర్పుగాఁ, దిరిగితిన్, గొను, మీఁదగు, నేమి
కావలెన్?
ధరణి కియత్ప్రమాణము? పదత్రయమాత్ర, మొసంగినాఁడ, నా
కరమున ధారపోయు,మనఁగా గురునానతి దాఁటుచుంటి నా
స్థిరమతి లేనియట్లు గురుదిక్కు కనుంగొనె,శుక్రుఁ డిట్లనెన్. 77

చ. కరమున ధారవోయకుము,కారణ మేమి?వటుండు కాఁడు నే
నెఱుఁగుదు,నెవ్వఁ డీఘనుఁ,డుపేంద్రుఁడు,సత్య, మె?సత్య,మైనచోఁ
బరమముదంబు,వంచనము,వంచనమా?హరి తానుగా మద
ధ్వరమును జూడ వచ్చి నను దానము కోరెను ధారవోసెదన్

ఉ. ఎందు లభించు శ్రీహరికి నీ డగునుత్తమదానపాత్ర?మే
నిందుకు జంక నంచుఁ గవి కేర్పడఁ బల్కి,బలీంద్రుఁ డార్య!చా
పందగు నీకరం బనఁగ వామనుఁ డింకను వానిపాప మే
పొందఁగ దూర్పుగాఁ దిరిగియుండియె చాపెను సవ్యహస్తమున్.79

వ. అంత దానవాన్వయవినాశసూచకంబుగా దక్షిణహస్తంబు చాచిన
యావటువునభూతపూర్వం బశ్రుతచరం బాసురశ్రీజిహీర్షాసముత్సు
కం బచింత్యవైభవం బమేయమహిమంబు నైనదివ్యరూపం బవలో
కించి పరేంగితజ్ఞుండును బరమపావనుండును బద్మనాభభక్తుండు నగు
ప్రహ్లాదుఁ డాసన్నం బగుపౌత్రునియధఃపతనంబున కంతరంగంబునఁ
దలంకియో వామనావతారతత్త్వం బుపదేశింప నూహించియో
సత్వరంబుగ మనుమని సమీపించి. 80

ఉ. ఆఁగుము ధారవోయ కసురాధిప!నీప్రపితామహున్ మహా
భాగుని గూల్చినట్టిహరి వామనుఁడై నిను మట్టువెట్టఁ దా
నీగతి వచ్చె నన్న బలి యిట్లనె నా కిఁక నేమి కావలెన్?
యాగఫలప్రదాత తనయంతన వచ్చుట భాగ్యమే కదా! 81

చ. అడిగెడువాఁడు విశ్వమున కంతకుఁగారణ మైనయీశ్వరుం,
డడిగెడువాఁడు లోకములనెల్ల జయించినదానవేశ్వరుం,
డడిగినభూమి మూఁడడుగులం చంచు మనంబునఁ గొంకుచుండ,ని
వ్వడువున నడ్డుపెట్టఁ దగవా?పరమేశ్వరభక్తబాంధవా! 82

గీ. 'దేహి' యని వచ్చు నెవ్వఁడు, 'దేహి' యన్న
వానిఁ బొమ్మను నెవ్వఁడు,వారిరువురి
నాశ్రయించును బెద్దమ్మ యంచుఁ బెద్ద
లన్నమాటలు వినవె? నీవదియుఁ గాక. 83

గీ. బ్రాహ్మణుని కిచ్చెద నటంచుఁ బ్రతినచేసి
యివ్వకుండినపాపాత్ముఁ డీధరిత్రి
బ్రతికి నింద కలక్ష్మికిఁ బాత్రుఁ డగును
జచ్చి నరకముఁ గాంచు నిశ్చయము గాఁగ. 84

గీ. అన్యవిప్రుండు యాచకుఁడైనయపుడె
యాడి తప్పినచో నిట్టికీడు గలుగ
దాదివిష్ణువె యర్థియై యప్పు డాడి
తప్పితే వచ్చుదోషంబు చెప్ప నగునె? 85

క. కావున నీకు నమస్కృతి
గావించెద నీదుమాట గావింపమి కే
నీవడుగున కిచ్చెద నితఁ
డీవేఁడిన దంచుఁ బలికి యీక్షించి హరిన్. 86

చ. మరల నిఁకొక్కమాఱు బ్రీతిమాలెద వామన!యల్పమాత్రభూ
తర మిది యేల?యిచ్చెదను బట్టుము వార్ధిపరీత మీవసుం
ధర సకలంబు నా,వటువు దానవనాథ! త్రిపాదభూమియా
దరమున నిమ్ము చాలు నది దాస జగత్త్రియ మిచ్చినట్లగున్. 87

గీ. అనఁగ బలిచక్రవర్తి వామనుకరమున
"విప్రరూపాయ విష్ణవే విశ్వరూప
ధారిణే త్రిపదాని దదామి తుభ్య"
మనివచించుచు ధారవోసెనుముదమున. 88

—వా మ ను ని వి శ్వ రూ ప ము—

వ. అంతవామనుఁడవామనుండై భూవలయంబు పాదద్వయంబు,పిశాచంబులుపాదాంగుళులుమరుత్తులుపాద సంధులు,సాధ్యులు జంఘలు, విశ్వేదేవులు జానువులు,రుద్రలూరువులు,లక్ష్మీమేధాధృతికాంత్యాది విద్యాగణంబు కటిప్రదేశంబు,ప్రజాపతిగుహ్యంబు,వసువులుపృష్ఠంబు గంధర్వభుజంగు లూర్ధ్వాధరోదరభాగంబులు,స్వర్గద్వారంబు నాభి, వేదం బురంబు,బ్రహ్మ హృదయంబు,ధర్మంబు మానసంబు,విదిశలు బాహువులు, గుహ్యకులు హస్తాంగుళులు, యక్షులు నఖంబు, లదితి మహాదేవి కంఠంబు,వైశ్వానరుండు ముఖంబు,వాయుదేవుండు నాసిక,సర్వయజ్ఞంబు లోష్ఠంబులు,సర్వచ్ఛందస్సులు దంతంబులు, సరస్వతి జిహ్వ,మిత్రోష్ట్రలు భ్రూయుగంబు,రవిచంద్రులు నేత్రంబులు, దిగశ్వి దేవతలు కర్ణంబులు,వైకుంఠంబు లలాటంబు,ద్యులోకం బుత్తమాంగంబు,మేఘమండలంబు శరీరకాంతి,సూర్యకిరణంబులు శిరోజంబులు,తారకలు రోమకూపంబులు,దివ్యాప్సరసలు దేహరేఖలు,శక్రాదిదేవతలు సర్వాంగతేజంబు,దేవర్షులు పౌరుషంబునంగా,వివిధదేవమయం బగువిశ్వరూపంబును గ్రమక్రమముగా దశదిశలకు విస్తరింపఁజేయ నచింత్య మైనయావిజృంభణంబున కత్యాశ్చర్యపులకితాంగులై మహర్షులు. 89

చ. మొదల నురంబుతోడ సరిపోయినకశ్యపసూర్యమండలం
బదె కనుచుండఁగా నుదరమందు కనంబడి యంతలోనె నా
భిదరిఁ గనంగ వచ్చి య టుపిమ్మట నూరుయుగంబుచెంతఁ దాఁ
బొదలుచు నంత జానువులపొ త్తున నొప్పె మహాద్భుతంబుగన్. 90

వ. అనుచుఁ బ్రశంసించి యానందపరవశుఁడై యవ్విశ్వరూపం బవలో
కించుచున్నంత. 91

గీ. దానవేంద్రునిమాట సత్యంబు గాఁగ
విశ్వరూపంబు దాల్చిన విష్ణు వప్డు
ధారవోసినయాత్రిపదంబు లనఁగ
ద్రిభువనంబులు గైకొనెఁ దృప్తి గాంచె. 92

వ. ఆసమయంబున. 93

శా. లోకాతీతము లోకపూర్ణము దురాలోకంబు నై యొప్పు వి
శ్వాకారప్రథమానము న్దానవవిభుం డాశ్చర్య మొప్పార నా
లోకింపం గని దైత్యవీరులు ఖలుల్ క్రోధోద్ధతి న్నాదక్షప
నేకంబై పడి రా పతంగములు వహ్నిం బొందునట్లేర్పడన్.

వ. మఱియు వివిధాయుధహస్తులైన విప్రచిత్తి ముఖులగు మహాయోధు
లుగ్రక్రోధమూర్తులై హ్రాంకృతులు జట్టుముట్టి యట్టెగదిసి వామనుండట్టి
శిక్షకుండు. 95

చ. కరపదతాడనంబు లసిఘాతగదాహతి శక్తిశూలము
ద్గరపరిఘాప్రహారములుగా బలి యట్టులె వారుచుండ న
ర్వరపయిఁ గూల్చి యద్దనుజసర్గము సంగర విశ్వరూపసం
హారణ మొనర్చి నిల్చె దనుజాధిపుముందట వామనాకృతిన్. 96

వ. అప్పుడు బలీంద్రుండు చేతులు జోడించి మ్రొక్కి. 97

బలి వామనుని స్తుతించుట.

శా. ఏయోగంబున నేతపోమహిమ నిన్ సేవింపఁగా వచ్చు? నో
మాయామానుషవిగ్రహా! విదితసద్యజ్ఞగ్రహానుగ్రహా!
నాయౌద్ధత్యము నిన్ను నీకరణిఁ గన్గొంటిం జెప్పి లేకున్న నా
కీయోగం బెటు లబ్బుఁ? గాన నదమీకలే చేసి సంచెంచెదన్. 98

ఉ. ధన్యుఁడ నైతి నీచరణదాసుఁడ నైతిని, ముజ్జగంబులన్
గణ్యుఁడ నైతి నీవుభువనంబులు నీకు వశంబుచేసి, నే
మాన్యుఁడ నైతి నీవుపరమంబగు తత్త్వము గాంచువారిలో,
నన్యునిగాఁ దలంపకు మిఁకనైన ననుం గృపఁ జూడు మీశ్వరా!

వ. అనుచు ముకుళితనయనుండై యొకింతసేపు మహామహిమసంపన్నం బగుశ్రీమన్నారాయణుదివ్యరూపంబు మనసార ధ్యానించి యావటురూపపరమేశ్వరునకు మరల నమస్కరించి దేవదేవా! ఇఁక నా గతి యేమి? నే నేమి చేయఁదగు నాన తిమ్మని సవినయంబుగ నర్థించిన నప్పరమాత్ముఁడు. 100

చ. మనుజుల బాధపెట్టకు మమర్త్యులతోఁ గలహింపఁబోకు మిం
ద్రునికి మదగ్రజున్మనికి ద్రోహముచేయకు మెన్నఁడుం దదు
క్తిని శిరసా వహించి పరిక్షీర్ణము జాఁటకుమీ మదాజ్ఞ యీ
విని నను దప్పినాఁడ వసురేల్పులుఁ జూతురు నిన్నుఁ గూరిమిన్.

మ. ధరణీచక్రము నాకలోకమును బాతాళంబు దేవేంద్రుఁడే
పరిపాలించెడుఁ, దక్కులోకములు దిగ్భాగంబులుం దొల్లి యె
వ్వరు పాలించిరి వార లేలెదరు, నావాక్యం బలంఘ్యంబు, యీ
మరియాదం జెడఁగొట్టి చక్రమునకుం బ్రాణంబు లీఁబోకుమీ!

మ. హితమే నొక్కటి చెప్పెదన్ వినుము నీయుక్కట్టు నూహించి నీ
యతిధైర్యంబు నీవదాన్యతయు సత్యంబు మెంచి నీతోంటియు
న్నతి భావించి వధింప లేక బ్రతుకంగ గాంచు నీ కిచ్చితిన్
సుతలం బందుల కేగు మింక దితివంశశ్యుల్ తోడుగా దానవా!

ఉ. నాఁవుడు నబ్బలీంద్రుడు జనార్దన! వందన, మాసతిమ్మ్రు నా
..పన మెట్టులో? యచటఁ బజేసెడినాపని యేమొ? నీకు నే
నేవిధిఁ గూర్తునో? యనఁగ నీశ్వరుఁ డిట్లనె దానవేంద్ర! దై
త్యావన మాచరింపు సుతలావనిపాలన మీ వొనర్చుచున్. 104

సీ. నియమంబు లేనియధ్యయనంబు సశ్రోత్రి
యం బైనపితృదేవతార్చనంబు
దక్షిణ లేనియధ్వరము ఋత్విజులు గా
కున్న వార లొనర్చుహోమములును
శ్రుతివిహితముగ సంస్కృతము కానిహవిస్సు
నశ్రద్ధగా నిచ్చునట్టియీవి
మద్విరోధు లొనర్చుమహితకార్యంబులు
మద్భక్తనిందకుమంచిపనులు,

గీ. అనెడు నివి యెల్లనీభాగమునకు వచ్చు
వానితో జీవనము చేయవచ్చు నీకు
సుతలలోకనివాసంబు సుఖ మొసంగుఁ
బొమ్ము దానవ! సపరివారమ్మునంగ. 105

గీ. భగవదాజ్ఞాప్రకారమా బలి వెడలెను
వామనుఁడు మాయమై త్రిదివంబుఁ జేరె.
శక్రుఁ డగ్రేసరుం డయి చనుచునుండ
సకలదేవత లరిగిరి సదనములకు! 105

వ. అంత. 107

❀❀ నాగబాధితుఁడగు బలి సుతలమున శ్రీహరిని స్తుతించుట ❀❀

మ. దనుజానీకము బంధుమిత్రగణముల్ దారాత్మజుల్ తోడ రాఁ
జని వైరోచని యిమ్ముగా సుతల మాసాదించెనో లేదో యం
తన నాగంబులు వచ్చి వానికరపాదం బొండుగాఁ గట్టివై
చె నహా! యీశ్వరమాయ! చూడు బలికిం జేటయ్యె సర్పంబులన్.

వ. అయ్యవసరంబున నాగబంధంబులవలనివేదన దుర్భరంబై కనుపట్టి గుట్టు వదలక బలీంద్రుఁడు లోలోనఁగుందుచుండ భార్యాపుత్త్రమిత్త్రాదులతనికష్టంబు గాంచి మొఱ్ఱపెట్టుచుండ దానవీరు లందఱు

ని దేమి వింత! పాములెక్కడ? బలిచక్రవర్తిని బధించు టెక్కడ?
చూచెద రేమి? పట్టి లాగి కొట్టి కోసి చీల్చెదము గాకయనుచుఁ
బెద్దగా నఱచుచుండి రప్పుడు. 109

క. ఆదారిఁ బోవునారదుఁ
డేదో సంకులనినాద ♦మీక్షించెదఁ గా
కాదెసకుఁ బోయి యని తా
నాదానవు లున్నచోటి ♦కరుదెంచి వెసన్. 110

ఉ. కాంచి బలీంద్ర! నీవు పడు♦కష్టము చూచి విచార మయ్యె, భా
వించఁగ దీనికారణము♦ విష్ణునిమాయగఁ దోఁచె, బంధముల్
త్రెంచఁ దలంతు రేని పది♦రెట్లగునాగులబాధ, గానఁ గా
వించుము శ్రీహరిస్తవము ♦ క్షీడతొలంగునుబన్నగాళిచే 111

గీ. అనుచు వైరోచనికి విరిం♦చనసుతుండు
ఘనతరం బగునాగపీ♦డనము తొలఁగ
దేవదేవస్తవంబు బో♦ధించి చనియె
భక్తితో దానిఁ బఠియించె ♦బలియు నిట్లు. 112

గీ. సప్తలోకంబులను మీఁద ♦సప్తలోక
ములను గ్రిందను నిర్మింప ♦మూల మగుచు
సప్తసూర్యాత్మమహిమ వి♦శ్వమున వెలుఁగు
సచ్చిదానందతత్వంబు ♦ సంస్మరింతు. 113

గీ. విశ్వ మంతయు నెందు నా♦విర్భవించు
నిఖిలలోకంబు లెద్దాన ♦నిలిచియుండు
సర్వజగములు నెందులో ♦సమయు నట్టి
సచ్చిదానందతత్వంబు♦సంస్మరింతు. 114

గీ. సకలభూతప్రపంచంబు ♦సంహరించి
యోగ్యియై సంవిదాకృతి♦ నుండియుండి
వెండియును దాని సంతను ♦విడుచునట్టి
సచ్చిదానందతత్త్వంబు ♦సంస్మరింతు. 115

గీ. శిష్టసంరక్షణము దుష్ట♦ శిక్షణంబు
ధర్మసంస్థాపనంబు స♦ధర్మనిహతి
యాచరింపఁగ నవనిపై ♦నవతరించు
సచ్చిదానందతత్త్వంబు ♦సంస్మరింతు. 116

గీ. వేదములు భూమి విప్రులు♦ విబుధవరులు
కష్టముల మున్గినప్పుడు ♦కావఁ బూని
మత్స్య కూర్మ వరాహ సిం ♦హంబు లైన
సచ్చిదానందతత్త్వంబు సంస్మరింతు, 117

గీ. తనయు నొకని నపాంత♦రతముఁ డనఁగ
నాత్మసంకల్పమునఁ గాంచి ♦యతనిచేత
వేదముల కర్థములను జె♦ప్పించినట్టి
సచ్చిదానందతత్త్వంబు ♦సంస్మరింతు. 118

గీ. మున్ను గురుశాపహతుఁ డయి ♦పుట్టుగుఱ్ఱి
యైనదీర్ఘతముం డను♦నఘమతికి
ఋషిక లాలంకృతికిఁ గన్ను ♦లిచ్చినట్టి
సచ్చిదానందతత్త్వంబు ♦సంస్మరింతు. 119

గీ. ప్రబల మైనట్టి మొసలికిఁ ♦బట్టువడుచు
దిక్కు గానక మొఱవెట్టి♦ దేవదేవ!
కావు మన్నట్టిగజరాజుఁ♦ గాచినట్టి
సచ్చిదానందతత్త్వంబు♦సంస్మరింతు. 120

గీ. భక్తవత్సల!నీపదా♦బ్జములు తలఁప
సకలసంసారబంధముల్ ♦సడలు ననఁగ
భుజగబంధంబు సడలు ట♦బ్బురమె? దేవ!
సకలజగదీశ్వరా!నమ♦స్కారశతము. 121

క. అని భక్తియుక్తుఁడై బలి
వినుతింపఁగ సంతసంచి ♦విష్ణువు గరుడున్
బనిచెను బలిపన్నగబం
ధనమోక్ష మొనర్ప నతఁడు♦తత్క్షణము వడిన్. 122

చ. సుతలము చేరఁ జూచి యహి♦శూరులు కాతరులై బలీంద్రుతో
ధృతియుఁ బరిత్యజించి పరు♦గెత్తిరి భోగవతీపురంబు,న
ట్టితఱిని నైజదుర్గతి క♦డిందివిషాదము గొల్ప దైత్యుఁ డా
నతముఖుఁ డైనఁ గాంచి ఖగ♦నాయకుఁ డిట్లనె నూఱడించుచున్.

ఉ. కాలవశంబు దుఃఖము సు♦ఖంబును దీనికి నింత కుందఁగా
నేల!మదాంధవృత్తి జగ♦దీశ్వరుఁ గానక నేన కా జగ
త్పాలుఁడ నంచుఁ బొంగి బహు♦భంగులఁ బాప మొనర్చినాఁడ వా
కాలమునందు తత్ఫలము ♦గాంచక తప్పునె దానవేశ్వరా! 124

ఉ. ఇప్పటికైన నీహృదయ ♦మేగతి నున్నదొ చూడఁగోరి తా
నిప్పగిదిన్ జగత్పతి ప♦రీక్ష యొనర్చి యహీంద్రబంధముల్
తప్పఁగఁ జేసె నింకఁ బది♦లంబుగ నుండుము నీకుఁ దానుగాఁ
జెప్పు మటన్న మాటలు వ♦చించెదఁ జక్కఁగ నాలకింపుమా! 125

గీ. "సుతలమం దిప్పు డీవున్న ♦చోటినుండి
రెండుక్రోసులపయికిఁ బో♦కుండవలయు
దాఁటఁ గూడదు సమయంబు ♦దాఁటితేని
చెప్పుచున్నాఁడ నీతల ♦చెక్కలగును". 126

గీ. "నాదుసమయంబు దాఁటక నడతు వేని
నిరతమును నన్ను మదిని ధ్యానింతు వేని
వేయిసంవత్సరంబులపిదప నాదు
లోకమును జేరుదువు దైత్యలోకనాథ!" 127

క. ఆసమయము విని బలి యేఁ
జేసెద హరియాజ్ఞ యనుచుఁ జే యెత్తి జగ
చ్ఛాసకునకు మ్రొక్కెను విన
తాసుతుఁడును విష్ణుసన్నిధానము చేరెన్. 128

ఉ. ఈకథ విన్నవారు పఠియించినవారును నారదోక్తసు
శ్లోకహరిస్తవంబు మదిలో జపియించినవారు నెల్ల దూ
రీకృతసర్వపాపులు రరీకృతపుణ్యులు నై సమస్తభూ
లోకసుఖంబు లొంది పరలోకసుఖార్హత గాంతు రెంతయున్.

క. అని వ్యాసునిశిష్యుఁడు వా
మనుకథ వినిపింప హృష్టమానసుఁ డగుచున్
జనమేజయుండు గౌరవ
మున వినయము భక్తి దోఁప మ్రొక్కి మునీంద్రా! 130

గీ. విశ్వమంతయుఁ దనయందు విశ్వవిశ్వ
మెల్ల దా నిండియుండ నిం కెందుకోస
మబ్జనేత్రుఁడు కైలాసయాత్ర చేసె
నయ్యుదంతంబు తెల్పుమం చడుగుటయును. 131

ఇది
శ్రీజటప్రోలుసంస్థానాధీశ్వర శ్రీరాజాసురభిలక్ష్మారాయమహీశ
సత్కృతచిరకాలవార్షికసమ్మానుండును, శ్రీనూజవీడు
సంస్థానవిభువర శ్రీరాజా నారయప్పారాయ
శ్రీరాజాసింహాద్ర్యప్పారాయ రాజసోదరాస్థాన
చిరకాలసమ్మానితుఁడును, తదారణప్రణీత
భీష్మప్రతిజ్ఞాదికృతియు నైన
మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి సంతరించిన
యాంధ్రభవిష్యపర్వమునందు
తృ తీ యా శ్వా స ము.

ఆంధ్రభవిష్యపర్వము.

చతుర్థాశ్వాసము.

శ్లో॥ వాసుదేవం మహాదేవం కేశవం శివమవ్యయమ్
రమానాథ ముమానాథం నారాయణ మహంభజే. 1

-ఱుఱు- రుక్మిణీదేవి శ్రీకృష్ణుని బుత్త్రవరమడుగుట. -ఱుఱు-

వ. దేవా! వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియెను. 2

క. నరనాథ! వినుము పరమే
శ్వరుకైలాసాద్రియాత్ర ఫలనిరూపణ శ్రీ
హరిహరమతత్త్వవివేచన
పరమార్థం బెల్ల దానఁ బ్రత్యక్ష మగున్. 3

ఉ. ద్వాపరమందు రక్కసులు దర్పితులై చెలరేగి లోకముల్
మాపుట యాలకించి పరమాత్ముఁడు విష్ణుఁడు కృష్ణుఁడై జగ
ద్గోపన మాచరింప దయతోఁ ధరణీస్థలిఁ గూర్చి నిస్తులో
ద్దీపనుఁడై జనించి తన తేజ మెలర్పఁగ బాల్య మాదిగా. 4

చ. ఖలు లగుదానవాధములఁ గంసుఁడు మున్నగు దుష్టదుస్తరా
జుల నరకాసురాదిరిపుసూరులఁ గూల్చి దేవమర్త్యబా
ధలు తొలఁగించి ధర్మము యథాస్థితిఁ గొనివచ్చి యెల్ల రా
జులు దనయాజ్ఞలో మెలఁగుచుండ వసించెను ద్వారకాపురిన్. 5

క. శ్రీకృష్ణునివాసంబై
నాకంబును మించి నందనప్రాసాద
శ్రీకంబై ద్వారక భూ
వైకుంఠం బనఁగఁ బుణ్యపట్టణ మయ్యెన్. 6

చ. ధరపయి రాజధానులకుఁ దక్కువయే? జగదీశుఁడున్న యా
పురిసరి రావు గాక, తలపోయఁగ వెండిపసిండిప్రాఁతలన్
మెఱసెడియట్టికోటలును మేడలు మిద్దెలు గోపురంబు లా
పరిఖలు సర్వపుష్పఫలవస్తుసమృద్ధియు నెందుఁగల్గునే? 7

గీ. వివిధవిద్యలకును సాంగవేదములకుఁ
బ్రకటనిజధర్మగతచతుర్వర్ణములకుఁ
బరభయంకరచతురంగబలములకును
బుట్టినిల్లయ్యె ద్వారకాపట్టణంబు. 8

ఉ. అంబుధివేల నంటి చతురస్రముగా దశయోజనప్రమా
ణంబుగ నొప్పునప్పురమునన్ నడుచక్కి విచిత్రశిల్పర
మ్యంబగు పెద్దరాచనగరంబర మంటుచుఁ బట్టణంబు స
ర్వంబును గాంచుచుండెను సువర్ణఘటాంచితవజ్రకాంతులన్. 9

గీ. అష్టమహిషీసమేతుఁడై యిష్టసుఖము
లానర నందున్న శ్రీకృష్ణుఁ డొక్కరాత్రి
యంతిపురమున రుక్మిణీకాంతఁ గూడి
యలరుచుండంగఁ బ్రియుఁ గాంచి యాలతాంగి. 10

గీ. "మనసు సిగ్గును దోఁప నింతదనుక మీకుఁ
జెప్పనా మాననా యని చిడిముడిపడి
ప్రాణనాయక! యీవేళ పట్టలేక
చెప్పఁదలఁచితి నాకోర్కి సెలవుగోరి. 11

క. ఏమీ యనుకోరుగదా!
నామాటలు విన్న మీరు నవ్వుదు రేమో!
సామాన్యపుఁగోరిక గా
దేమందురు?" నాఁగ నాతఁ డిట్లనె నగుచున్. 12

చ. తలఁచిననీమనోరథ మొకం డవ♦తారిక యూ యిది? లేక ప్రోఢకాం
తలసరసోక్తిచాతురి వి♦ధానము? కాక వినూత్నసత్ప్రసా
విలసనమా? చెలీ! తెలుప♦వే భవదీయమనోరథంబు నా
యలవికి మించినం దగిన♦యత్నమున న్నెఱవేర్చి తీరెదన్. 13

మ. అనినన్ రుక్మిణి భర్తచేయి గొని నా♦థా! స్వర్గసౌఖ్యంబు మిం
చినసౌఖ్యంబును గాంచుచుంటి మని నా♦చిత్తంబు శాంతింప దే
మనుదానన్? మగ మొల్క లేనిమన కీ♦వైశ్వర్య మ్ముల్లన్ వృథా
యనిపించెం గరుణించి పుత్త్రవర మి♦మ్మా మ్మా నంశము న్నిల్పుమా!

చ. అడుగక యుండియుం డడిగి♦నందుకు మెచ్చిన నీకు సీకు నా
కడుపునఁ బుట్టువాఁడు సరి♦గా నినుఁబోలినవాఁ డనంగ నా
రుఁడు యదువంశవర్ధనుఁడు♦ క్రూరవినాశనుఁ డెల్లవిద్యలుం
బడసినవాఁడు గావలె న♦వశ్యము నామన సెట్లు తీర్చెదో! 15

చ. అనుడు జనార్దనుండు దర♦హాసముతోఁ జెలియా సుభాను! పు
త్త్రనరకంబునుండి కుల♦మంతయుఁ బ్రోచును బుత్త్రుఁ డట్టిపు
త్త్రునికయి తీర్థయాత్రలు క్ర♦తువ్రతదానతపోజపాదు లెం
దును బచరింతు రెందఱో! సు♦తుం గనుకంటెను భాగ్యమున్నదే?

గీ. కొడుకు పుట్టినశ్రీమంతు♦నెడఁ దలంచి
పోయె నొకపుత్త్రికామేష్టి ♦పోయె ననుచు
నాకులంపడు దేవేంద్రుఁ ♦డంద్రుడు, కొడుకు
గలుగు టెంత యలభ్యయో♦గంబొ చూడు. 17

గీ. ఐన నెయ్యది కష్టసా♦ధ్యంబొ? దానిఁ
గోరుచుండుట సర్వసా♦ధారణంబు,
అందు నిహపరసాధన♦మైన పుత్త్రి
జనన మాసించు టెంతయు ♦సాజము గద! 18

ఉ. కావున నెల్లరుం గొడుకు♦గావలె నందుగు కాని, వాఁడు వి
విద్యావినయాది సంపదల♦కాకరుఁడేని కులప్రసిద్ధి, పా
పావహుఁ డయ్యెనేని కుల♦హానియు వచ్చును, గోరకుండియుం
గావలుఁ డైనపుత్త్రుఁ గను♦కామినకంటెను వంధ్య మే లగున్. 19

ఉ. కోరకకోర కీ విపుడు ♦కోరినకోరిక కోరినట్లుగాఁ
దీరఁగ నాదిదేవు నజు♦దివ్యతపోమయు నీలలోహితుం
గూరిచి బ్రహ్మచర్యమున♦ ఘోరతపం బొనరించి యోజగ
త్కారణుదీవనం బడసె♦దన్ రజతాద్రికిఁ బోయివచ్చెదన్. 20

క. అని పలికి రుక్మిణీసతి
యనుమోదము గాంచి కృష్ణుఁ ♦డరుణోదయవే
ళను వార్చి వేల్చి విప్రుల
కును దక్షిణ లిచ్చి, కొలువు♦కూటంబునికున్. 21

కృష్ణుఁడు యాదవాది వీరులకు ద్వారక యొప్పగించుట.

క. చనుదెంచి రత్నసింహా
సనమునఁ గూర్చుండి బంధు♦సచివాప్తభ్రా
త్రనుజాదులు యదువీరులు
పనివిన గాంభీర్య ముట్టి♦పడ నిట్లనియెన్. 22

ఉ. పిన్నటనాఁటఁగోలెఁ బృథి♦వీస్థలిఁ బాపము మాపఁ బూని నే
మొన్నటిదాఁక శాత్రవస♦మూహ మణంచుచు వచ్చి సౌఖ్యసం
పన్నత గూర్చితిన్ సకల♦మానవజాతికిఁ గాని, పౌండ్రకుం
డన్నమహీశుఁ డొక్కఁడు మ♦దాంధుఁడు నిల్చెనుశత్రుశేషమై.23

ఉ. ఒక్కని కేమి యంచు మన♦మొప్పరికింపఁగరానిదిట్ట పే
రెక్కినజెట్టి భౌమునికి♦నిష్టసఖుం డఖిలాస్త్రశస్త్రముల్
చిక్కినద్రోణశిష్యుఁ డని♦ చేయఁగ రెండవజాముదగ్న్యుఁ డా
యుక్కరి కన్ను వేసి కను♦చుండెను ద్వారక ముట్టడింపఁగన్. 24

గీ. ద్వారకాపురి వానికిఁ దలఁపువచ్చె
నేని యఱకాలిమంట నెత్తెక్కునంట!
యాదవునిపేరు వాఁడు విన్నంత లేచి
తోఁక త్రొక్కినత్రాఁచునా బుసబుసకొనునంట! 25

చ. ప్రకటితమత్సరుండు సమరప్రియుఁ డాతఁడు సూక్ష్మముగాఁ జీ
రికిఁ గొనఁ డెప్పు డెట్లు చెలరేఁగునొ యెందు లభించునేని ద్వా
రకపయి కెత్తివచ్చును తరంబు నిజంబు, పరాకు లేనిప్రా
నికమయి రాజనీతిసరణిం బురరక్షణ మాచరింపుఁడీ! 26

వ. అని పలికి యుగ్రసేనాదిబంధుమిత్రామాత్యుల సాకూతంబుగ నవ
లోకించి— 27

ఉ. ఏ నిపు డేగుచుంటిని మహేశ్వరుఁ జూడఁగ వెండికొండకున్
గానఁ బురంబు వీడి యరుగం జన దాటలు వేఁట లంచు మీ
లో నొకరేని నేను బురిలో మఱి పాదము పెట్టుదాఁక, నే
మైనఁ బరాకునం బడుదురా పురనాశము సిద్ధమేసుఁడీ! 28

గీ. ఏను బురమున లే నని యెఱిఁగెనేని
ద్వారకాపురి నిర్యాదవం బొనర్ప
వాఁడు తప్పక దండెత్తి వచ్చి పడును
గాన జాగ్రత్తగాఁ బురిఁ గావవలయు. 29

సీ. రాకపోకల కుత్తరద్వార మొక్కటి
వదలి తక్కినపురద్వారములను
గట్టిగా మూయించి యట్టాలకంబుల
పై యుద్ధసామగ్రి భద్రపఱిచి
ఉత్తరద్వారంబు నుభయపార్శ్వంబులఁ
బటుగాత్రసాయుధభటుల నిలిపి

వచ్చిపోయెడివారు ద్వారంబునందు చూ
పంగ రాజముద్ర లేర్పాటుచేసి

గీ. ముద్ర లేనట్టివారల ముదల నుంచి
స్త్రీయుఁ బరు నర్హరీతి శిక్షించుచుండి
వేగు నడపుచుఁ బుర మెల్లవేళలందు
వేయికన్నులఁ జూడుఁడీ వీరులార! 30

వ. అని యానతిచ్చి మఱియు బలభద్రాదివీరుల నొక్కొక్కరి నుద్దేశించి. 31

సీ. పరభయంకరగదాపాణి!హలాయుధా!
ద్వారకాపురము భద్రంబుసుమ్మి
శస్త్రాస్త్రవిద్యావిశారద!సాత్యకీ!
ద్వారకాపురము భద్రంబుసుమ్మి
పరహాస్యనయశాస్త్రసారజ్ఞ!ఉద్ధవా!
ద్వారకాపురము భద్రంబుసుమ్మి
యుద్ధతంత్రప్రవీణోగ్రసేనమహీశ!
ద్వారకాపురము భద్రంబుసుమ్మి

గీ. సర్వసంపత్సమృద్ధంబు సకలసౌఖ్య
భాజనం బగుయాదవరాజధాని
మీకు విడిచితి నే వచ్చుదాఁక రిపుని
బారిఁ బడకుండఁ గావుఁడీ ధీరులార! 32

వ. అని హెచ్చరించి కొలువు చాలించి సభ్యు లెల్లరుయథోచితంబుగ సెలవు గైకొని వెడలినంత. 33

-ంకిం శ్రీకృష్ణుఁడు బదరికాశ్రమమేగుట ంకిం-

మ. కమలాక్షుండు తలంచె వాహనము, ఋక్సామమహాత్మపక్షుండగు యా
గమయాంగుండు యజుశ్శిరుండు జితనాకస్వామి నాగాంతకుం
డమరాభీష్టసుధాహరుండు హరిభక్తాగ్రేసరుం డావిహా
గమనాథుం డరుదెంచి, "వచ్చితి నమస్కారంబు స్వామీ!" యనన్.

మ. అనురక్తిం గని వీఁపు తట్టి "ఖగనాథా! వచ్చితే సేమమా?
ననుఁ గైలాసము చేర్తువే? హరుని సందర్శింపఁ గాంక్షింతు" నా,
వినతానందనుఁ "డింతకంటెఁ గలదా? వేంచేయు మీపాదదా
సునియంసస్థలి" నంచు వేఁడుకొని కృష్ణుం డెక్క నుత్సాహియై. 35

సీ. బాల్యంబునంద గోవర్ధనం బెత్తిన
పురుషోత్తముఁడు భుజంబుల వసింపఁ
బౌరబృందము నేత్రపర్వమై యూరేఁగి
పురి దాఁటి మిన్నంటి స్పృష్యగ మనఁ
జెవిదాఁక లాగి యేసినముల్కివడి మించి
చండమారుతమహాజవము నొంచి
మెఱుపువేగంబును మిహిరాంశుజాలర
యంబును దాఁటెనో యనఁగనొప్పు

గీ. వడికి దివి నేగుపక్షులు పుడమిఁ బడఁగఁ
బుడమి వనపర్వతంబులు బోరగిలఁగ
జవరవంబు లయాబ్ధిఘోషంబు నాఁగ
సంజవేళకు బదరికాశ్రమముఁ జేరె. 36

గీ. అత్తఱిని విష్ణుపదవర్తులమరసాధ్య
సిద్ధగంధర్వు లెల్ల జేజే యటంచు
గరుడివాహను వెంబడి నరుగుదెంచి
క్రిందికిం దిగి భక్తిఁ గీర్తించి రిట్లు. 37

శ్లో. "జయాజేయ నమోదేవ భూతభావనభావన!
నారాయణ నమోదేవ కృష్ణకృష్ణ హరేహరే!
నమస్తే సకలేశాయ నిర్గుణాయ గుణాత్మనే
ఆదికర్తఃపురాణాత్మన్ బ్రహ్మయోనే సనాతన!
అచిన్త్యమూర్తయే తుభ్యం నమస్తే సత్యరూపిణే
జయాజేయ హరే దేవ యోగిధ్యేయ పరాగతే!" 40

బదరికాశ్రమవాసులు కృష్ణుని సత్కరించుట

క. అప్పు డాశ్రమవాసులు వే
దపురాను లనంగ వచ్చి తచ్ఛబ్దార్థం
బు పరోక్షముగా నిదిగో
యపరోక్షమె యంచు మ్రొక్కి రచ్యుతుఁ గనుచున్. 41

గీ. అంత గరుడుని డిగ్గి జనార్దనుండు
సకరుణాలోకనంబుల సకలదివిజ
తాపసులఁ గాంచి వారి నందఱఁ దెలిసికూడి
యాశ్రమముఁ జూచు వేడుక నరుగఁ జొచ్చి. 42

సీ. మునులయభ్యర్చనార్థనముతో శుకశారి
కాకోకిలములు స్వాగతము చెప్ప
బ్రహ్మర్షు లిచ్చునర్ఘ్యంబుతో జాహ్నవి
విమలశీతలశీకరములు చల్ల
మాణవకస్తుతిమంత్రపాఠంబుతో
సకలజంతుగణంబు స్వస్తి చెప్ప
స్త్రీజనంబులు చల్లులాజలతో లతా
పాదపంబులు పూలవాన గురియ,

గీ. ఐదువలతో హుతాగ్నులు కహారతీయ
శాంతరస మొల్కునట్టియాశ్రమముశోభ
కంతరంగంబు పొంగంగ నల్ల నల్ల
నడచి యాతండు బదరికాశ్రమము చేరె. 43

వ. అప్పుడు. 44

గీ. కశ్య పాత్రి భరద్వాజ కణ్వ ధౌమ్య
వామదేవ వసిష్ఠ జాబాలి ధూమ్ర
గౌత మాంగిరో యాజ్ఞవల్క్య ప్రముఖులు
కృష్ణపరమాత్మఁ గని నమస్కృతు లొసగి. 45

క. ఇదె పాద్యం బిదె యర్ఘ్యం
బిదె దర్భాసనము గోడి కృష్ణాజిన మి
య్యది పేయం బిదె పుష్పం
బిదె ఫల మని సత్కరించి రెంతయు భక్తిన్. 46

శా. దేవా! మాజననంబు పావనము మా తీర్థంబు సార్థంబు, మా
భావం బెంతయుఁ శాంతిఁ జెందెను భవత్పాదాలోకంబునన్,
జీవన్ముక్తుల మైతి మేము, ఫలియించెన్ మా తపోయోగముల్,
నీవాత్సల్యము నిర్వచింపఁ దరమా నే? విశ్వవిశ్వంభరా! 47

క. అని వినుతించినఁ జిఱునగ
వున వారలఁ గాంచి హరి తపోధనులారా!
మును పున్న తపోవన మని
కనుఁగొన వచ్చితిని బదరికాశ్రమ మనుచున్. 48

చ. కుశలమె యెల్లతాపసులకున్? సుఖ మున్నవె హోమధేనువుల్?
కుశఫలమూలధాన్యములకున్ గొఱ లేదు గదా? యరిష్టముల్
ప్రశమిత మయ్యెనే? జపతపంబులు వహ్నులు వేదపాఠముల్
వశితయుఁ దత్త్వబోధము నవారణ నిత్యము సాగుచున్నవే? 49

క. అని యడుగ, నీయనుగ్రహ
ముగ నేమియుఁ గొఱఁత లేదు మురహర! నీద
ర్శన మొక్కవిశేషము నేఁ
డని యతనికి విందుచేసి రమ్మునివర్యుల్. 50

సీ. శ్రీరామునికి విందు చేసినయాభర
ద్వాజుఁడే యందున్న వాఁడు గాన,
ఆవిందు వర్ణింప నలవి గాదిల భర
ద్వాజవిందందు రద్దాని నేమొ,
అది భరద్వాజ మహాముని యత్నమో
శ్రీమహావిష్ణుమహామహిమమొ?
చెప్పశక్యంబు గా దప్పురుషోత్తముఁ
డతనివెంబడి వచ్చినట్టి సురలు,

గీ. అమృతవాంఛను మఱపించునట్టివివిధ
ఫలరసాజ్యపయోదధిభక్ష్యభోజ్య
చోష్యలేహ్యాదిసర్వవస్తువులతోడ
నారగించిరి విందు లాహా యటంచు. 51

గీ. అంత నందఱు ముచ్చటలాడుచుండ
గరుడి గూర్చినపల్లవాస్తరణమందు
నడుము వాలిచి హరి కొంతతడవు కునికి
వేకువను లేచి తత్కాలవిధులు తీర్చి. 52

నరనారాయణాశ్రమమునఁ గృష్ణుఁడు యోగనిష్ఠనుండుట

వ. తోడ వచ్చినవారి నెల్ల వీడుకొలిపి యాశ్రమవాసులయనుమతి నంది గరుత్మంతు నంద నిలిపి నారాయణుండు దా నొక్కరుండ గంగో త్తరతీరంబునఁ దాను దొల్లి నరునిం గూడి తపస్సు చేసినప్రదేశం

బవలోకించునభిలాషంబున బాయులువెడలి గంగాతీర్థంబులు తపోవేదికలు ఋషులరచ్చపట్లు ఫలపుష్పభరితంబు లగు[illegible]లు కదళీవనంబులు మొదలగునాశ్రమవిశేషంబు లభి[illegible] నీక్షించుచుం జనిచని. 53

సీ. అఖిలపురాణేతి♦హాసార్థముల విచా
రంబు గావించు పు♦రాణమునులు
కర్మకాండజ్ఞాన♦కాండసంబంధంబు
తర్కించు వేదవే♦దాంతవిదులు
సగుణనిర్గుణతత్త్వ♦సామరస్యరహస్య
ముగ్గడించెడు మహా♦యోగివరులు
ముక్తిభేదములతో♦ ముక్తాత్మభావంబు
పన్యసించెడు పర♦బ్రహ్మవిదులు

గీ. తనరం బరమాత్మునాస్థాన♦మనంగ సత్త్వ
శమదమానంద విజ్ఞాన♦సదనమైన
యోగసిద్ధాశ్రమంబున ♦కుత్తరమున
వెలయుచుండిన తనతోంటి♦ నెలవు చొచ్చి. 54

వ. ప్రశాంతపావనంబు మనోహరంబు నిశ్శబ్దంబు వివిక్తంబు నైన [illegible] బదరీషండమధ్యభాగంబునం గుశకల్పితాస్తరణంబున సుఖాసీనుండై మానసంబు సమాధినిష్ఠంబు గావించి యాత్మధ్యానంబున నున్నంత నిశాసమయంబున "రండి రండి పాఱిపోవుచున్నవి మృగములు. పరుగెత్తండి. అమ్ములంగూలం గొట్టండి తినండి. భగవంతుం డగు శ్రీకృష్ణుం డీప్రాంతముననే యున్నాఁడు. దేవా మాధవా కేశవా! నమస్కార నమస్కార" యను మృగయుల కేకలతో భయవిహ్వలంబులై పరుగు లెత్తు మెకంబులయు వానిం దఱుము వేటకుక్కలయు నఱపులతో

సంకులంబగు మహానినాదంబు సహాభిక్షోభకరంబై శ్రవణగోచరం
బగుడు నాజగత్ప్రాలకుండు. 55

క. కడుదారుణ మీశబ్దము
కడలి కలఁగినట్లు వనము ♦కలఁగంబడె, నె
క్కడివారు వీరు? నన్నొక
యెడఁబొగడుటయేమి? వేఁట♦యే మొక్కయెడన్? 56

—ఘంటాకర్ణునికిఁ గృష్ణుఁడు వరమిచ్చుట.—

చ. అని కనువిప్పి చూచి విపి♦నాంతర మంతయు నెండగాసిన
ట్లనయము దివ్యటీలవెలుఁ♦గారుట కచ్చెరువంది యార్తని
స్వనములఁ బరులెత్తివడి♦వచ్చుమృగంబులు విండ్లు నమ్ములున్
గొని పఱతెంచుభూతములు♦ క్రూరపిశాచికలుం బిశాచులున్.

క. తనయున్నెడ కేతెంచుట
కనుగొని యిదియేమి యనుచుఁ♦గమలదళాక్షుం
డనుకొనుచున్నంతనె గొ
బ్బున నిద్దఱు భూతవరులు♦ పొడచూపి రటన్. 58

సీ. పాఱపండ్లును గున♦పాలకోఱలు తాటి
పట్టెనాల్కలు నెఱ్ఱ♦మిట్టగ్రుడ్లు
దూలాలకాళ్లు కం♦బాల చేతులు చేట
చెవులు బూరాల నా♦సికలు గలిగి
భీకరాకారులై♦ పేగులు నమలుచు
నెత్తురు త్రాగుచుం ♦మత్తు చెంది
తూలుచుం జిందులు త్రొక్కుచు నవ్వుచు
నార్చు నడగొండ ♦లనఁగవారు

గీ. తారసిల్లుచు శ్రీహరి♦దానవారి
మాధవుం డెక్క డున్నాఁడు♦మాయలాఁడు?
మాకు దర్శన మీయఁడే?♦ చూపిరా ప
జన్మముల కింక నైన మో♦క్షము నీఁడే? 59

ఉ. స్వామి మహానుభావుఁడు కృ♦పానిధి విష్ణువు నాకు రాఁడె? మా
బాములు తప్పవే? యనుచు ♦బారలు సాఁచి కృపాగ్నిఁ గూల్చి కృ
ష్ణా! మముఁ బ్రోవవే యనుచుఁ ♦జంపిన జంతువు లాగికొంచు దే
వా మధుసూదనా పరమ♦పావన పాపవినాశనా హరీ! 60

చ. అని పలలంబు మెక్కుచు జ♦నార్దన! దారుణ మైన జీవహింస
సనమునఁ బాపజీవనము ♦సల్పఁగ లే మిఁకఁ జాలునయ్యా! యీ
యనుభవ మేముచేసిన మ♦హా దురితంబున కంత కంచు నో
య్యన నటు వచ్చివచ్చి కనిశయంబుజనాభుని నిల్చి యల్లనన్. 61

ఉ. ఎవ్వఁడ వీవు? నీ వొకఁడ ♦విచ్చటి కెచ్చటినుండివచ్చినా?
వెవ్వరివాఁడ? వెందులకు ♦నెందుకుఁ బోవుచు నాఁగి తిందు? పే
రెవ్వరు? నిర్మనుష్యము మృ♦గేంద్రముఖాఖిలదుష్టసత్త్వమా
నివ్వనిలోఁ బిశాచముల♦కెట్లు భయంపడ కున్నవాఁడవో! 62

క. నీసంగతి తెలియఁగ మా
కాన పొడమెఁ జెప్పు మనుచు♦నర్థింపఁగఁ బ
ద్మాసనమం దుండియె శ్రీ
వాసుం డిట్లనియె భూత♦వరులం గనుచున్. 63

గీ. క్షత్త్రియుండను యదువంశ ♦సంభవుండ
శిష్టరక్షకుఁడను దుష్ట♦శిక్షకుండఁ
బార్వతీ నాయకుని గాంచి♦ భక్తిఁ గొలువఁ
బోవుచున్నాఁడఁ గైలాస♦మునకు నిపుడు. 64

సీ. బదరికాశ్రమము నా♦పాలనలోనిది
బ్రాహ్మణావాసంబు♦ పావనంబు
నిశ్చలం బగుయోగ♦నిష్ఠకు నిర్విఘ్న
మగుతపశ్చర్యకుఁ♦దగిన,దిందు
చొరరాదు నీచులు♦ శునకంబు లెప్పుడు
వేఁటాడ రా దిందు ♦వేఁటకాండ్రు
మీ రెవ్వరీదురా♦చారం బి దే మింక
ముం దొక్కయడు గైన ♦మోవరాదు

గీ. సెలవు మీఱితి రేని శి♦క్షింతు మిమ్ము
ననుచు నదలింప, వారిలో ♦నగ్రజుండు
దైవవశమున జడిసి యం♦దఱిని నిల్పి
యంజలి ఘటించి మ్రొక్కి యి♦ట్లనియె హరికి. 65

సీ. వినవయ్య నేను గు♦బేరునియనుచరుం
డైనఘంటాకర్ణుఁ♦డనెడువాఁడ
విష్ణునామము నాకు♦వినిపింపకుండ గం
టలు వీనులందాల్చి♦మెలఁగువాఁడ
భూతపిశాచప్ర♦భుండనై చనువాఁడ
నపరమృత్యువనంగ♦నలరువాఁడ
నశ్రాంత మాంసర♦క్తాశనంబున ఘోర
దర్పనుండనుకీర్తిఁ♦దనరువాఁడ

గీ. నంతకుని కంతకుం డను♦నంతశూరుఁ
డితఁడు నాతమ్ముఁ డిందలి♦యోగణంబు
నాదుపరివార మన్నపా♦నములు మాంస
రక్తములు నాకు వేఁటయే♦బ్రతుకుతెరువు. 66

గీ. ఇట్లు భూతవరఖ్యాతి ♦ నెనఁగునేను
హాయనముక్రింద సర్వభూ♦ తాధినాథుఁ
గొలువఁ గైలాసమున కేగి ♦ ఘోరతపము
సలుప నాతండు మొన్న ద♦ర్శన మొసంగి. 67

క. మెచ్చితి ఘంటాకర్ణా!
యిచ్చెద వర మడుగు మనఁగ ♦ నెంతయుభక్తిన్
దచ్చరణంబుల కెరఁగుచు
హెచ్చినయుత్కంఠ ముక్తి ♦యిమ్మంటి,ననన్. 68

మ. పరమేశుండును బ్రీతి నన్నుఁ గని ని♦ర్వాణంబు నీఁజాలునాఁ
డరవిందాక్షుఁడు గాక యన్యుఁ డది యీ♦యంగ జాలునే?తొల్లి యా
నరనారాయణు లున్నచోట నిపు డా♦నారాయణుం డుండె వే
గిర మయ్యాశ్రమ మేగు మవ్విభుని భ♦క్తిం గొల్చి ముక్తిం గనన్.

క. నారాయణనామావళి
పారాయణ విష్ణుమంత్ర♦పరసంబులు సం
సారారణ్యచ్ఛేదన
కారణములు గా నెఱింగి ♦కను మవ్విభునిన్. 70

క. అని యానతీయ నద్దే
వుని పాదద్వంద్వ మాత్మఁ ♦బూనియు గోవిం
దుని పాదంబులు గొనఁ జ
య్యన వచ్చితి నయ్య బదరి♦కాశ్రమమునకున్. 71

గీ. చెవులఁ గట్టినగంటలు♦ చవులఁగొట్టి
పాఱవైచితి నిప్పుడు♦ పంకజాక్షు
నామసంకీర్తనంబె నా♦నేమ మయ్యె
మానసంబును హరిపదా♦ధీన మయ్యె. 72

గీ, సహజధర్మంబుగా వేఁట ♦సల్పుచున్న,
స్వపరివారంబు న న్నంటి ♦వచ్చుచున్న,
నైజ మగుభోజనం బే నొ♦నర్చుచున్న,
వాసుదేవుని గనుట నా♦వాంఛితంబు. 73

సీ. వేదాంతవేద్యుఁడై ♦విశ్వంభరుం డైన
యోగనిష్ఠుం డెందు ♦దాఁగినాఁడొ?
సత్యస్వరూపుఁడై ♦సంవిదాకారుఁడై
నెగడునీశ్వరుఁ డెందు ♦నిలిచినాఁడొ?
సర్వలోకాత్ముఁడై ♦సర్వజ్ఞుఁ డైనట్టి
శ్రీవిష్ణు వెందు వేం♦చేసినాఁడొ?
ద్వారకావాసుఁడై ♦ధర్మసంస్థాపనం
బొనరించుకృష్ణుఁ డెం ♦దున్న వాఁడొ?

గీ. ఆపరంధాముపాదంబు ♦లాశ్రయించి
ముక్తి గాంచెద నన్నయా♦సక్తితోడ
నాశ్రమం బెల్ల వెదకుచు ♦నరుగుచుంటి
నీ వెఱింగినఁ దెల్పుమీ ♦నృపవరేణ్య! 74

చ. తొలి నేఁ జేసినపాప మెట్టిదొ? జగ♦ద్ద్రోహంబుగా జాలికిన్
వెలియై ప్రాణివధం బొనర్చుచు హరి♦ద్వేషంబు మీఱన్ విశృం
ఖలవృత్తిం జరియించినాఁడ నిపు డా♦గర్వంబు శాంతించె నెం
దుల నున్నాఁడు పరాత్పరుండు హరి? నా♦తోఁ జెప్పవా మానవా!

గీ. యదుకులంబునఁ బుట్టిన♦యట్టినీవు
ద్వారకానాథు యదువీరు ♦వాసుదేవు
నెఱుఁగవే? యాతఁ డిచ్చోటి♦కేగుదెంచెఁ
జూడవే? వచ్చిపోయిన♦జాడ గనవె? 76

గీ. శంకరుం డన్నమాట యసత్యమౌనె?
యీశ్వరునితోంటియాశ్రమ మిదిరాదె?
యనుచుఁ బ్రశ్నించి,హరిమహాన మాకళించి
హరిని గన్గొనుదాఁక నిం దధివసింతు. 77

వ. అనుచుఁ దనతో నున్నరక్తమాంసంబులు కంఠపూర్తిగా నారగించి తత్పాత్రంబులు మృగయాసాధనంబులు దూరంబుగఁ బెట్టి శృగణంబుతోఁ బిశాచగణంబును వెనుకకుఁ బంపి శుద్ధజలంబుల హస్త పాదముఖంబు గడిగికొని శుచియై యించుకదూరంబునఁ గూర్చుండి విష్ణునామజపంబు చేయఁ దమ్ముని నియమించి తాను నొక్కకుశాసనం బేర్పఱచుకొనిసుఖోపవిష్టుండై పరమేశ్వరుపాదారవిందంబు లంతరంగంబునఁ బాదుకొల్పి యంజలి ఘటించి భక్తియుక్తుండై యుమామహేశ్వరోపదేశవిశేషాధిగతవాగ్విభవుం డగుట భవ్య వాక్కుల నిట్లని స్తుతించె. 78

దండకము:-శ్రీసత్త్వసత్యస్వభావా! స్వభావానుభావాంకురత్ప్రంచ భూతా! ప్రభూతాత్మ దివ్యామృతానంద [illegible] నుభాస్వత్సహస్రాంశుభాభాసమానానసులామేయ చిన్మాత్రవిస్ఫూర్తి తేజోండభాండోదరాంచజ్జగజ్జాలమూలాత్మసూత్రయాప్రవిష్టస్ఫురజ్జీవసంపా! స్వాహా పాత్మసంధానవిద్యోతితాద్వైతిభావానుభూతిప్రతీతి ప్రతీతాన్వయానంద! సాకారపాపాసురానీకినీపాలకానేకదుర్దానవవ్యూహాల నిర్మూల నారంభ సంరంభ సంభావనాభవ్యదివ్యావతార ప్రణీతామరస్తోమ భూమీసురానంద! గోవింద! బ్రహ్మర్షి దేవర్షులే నిన్నుఁ గాంచంగ నిష్ఠాగరిష్ఠాత్ములై పెక్కువేలేండ్లు లష్టాంగయోగంబున దీరినారన్న ఘూర్ణుండనై యోగమో యాగమో జ్ఞానమో ధర్మమో యేదయు న్లేక నీపాదపద్మంబులం గాంచ నాసించునాసాహసం

బింత యంతౌనె? లోకావనా! పావనా! యాదిమధ్యాంతహీనా! జగత్కారణా! విశ్వరూపా! విహాపాక్షభావంబునన్ లోకముల్ ద్రుంచి యేకార్ణవంబందు నేకాకివై సచ్చిదానందభావస్వయం జ్యోతివై యోగివై యుండి యట్లుండి విశ్వంబు నావిష్కరింపం దలంపూని లోకేశరూపంబుతోడన్ యథాపూర్వభూతప్రపంచంబు నిర్మించునోయాదిదేవా! మహాదేవ! దివ్యప్రభావా! భవన్మాయలాబ్రహ్మరుద్రాదులే దాటంగా నేర కున్నా రన న్నాకు దిక్కేమి? నీపాదపద్మంబులే దిక్కుగా నాకు ముక్కంటి చూప న్నినుం జూడ నీవాడ కేతెంచి యున్నాఁడ రక్షింపుమోదీనరక్షా! నమస్తే నమస్తే నమః.

చ. అని నిజఘోరపాపపరిహారముగా మనసార నాజనా
ర్దనుచరణంబులం దలఁచి తత్పరుఁడై సకలేంద్రియప్రవృ
త్తిని మరలించుమంత్రజప దీక్షను బూనఁగ నాంతరిస్థాశబం
ధనమున మేను గట్టి మదిఁ దామరసాక్షుని నిల్పి భక్తిమై. 80

వ. చక్రపాణీ! నీచక్రంబున నాఘోరశరీరంబు సంహరింపుమునిన్నుఁ గొలుచుచు దేవదూతనై యుందు. భక్తకల్పద్రుమమా! జన్మరాహిత్యం బనుగ్రహింపుము. అనుక్షణంబు నీధ్యానంబు దప్ప నా కితర చింత లేకుండ నామానసంబు నిష్కామంబు గావింపుము. పంచభూతంబులు నాపంచేంద్రియంబులు వశీకరించుకొన నాచిత్తంబు భవదాయత్తంబై భవదీయదివ్యనామామృతాస్వాదనంబున మత్తుఁ గొనఁ గటాక్షింపుము. జాగ్రదాదిసకలావస్థల సుఖదుఃఖంబులు రాగద్వేషంబులు మఱచి నాహృదయంబు త్వదీయపాదారవింద లగ్నం బగుటయే నాయభిలషితంబు. దేవదేవా! మహానుభావా! శరణుశరణు, అనుచుం బ్రార్థించి. 81

శ్లో. ఓంనమో నారాయణాయ
విష్ణవే ప్రభవిష్ణవే
మమ భూయా న్మనశ్శుద్ధిః
కీర్తనా త్తవ కేశవ! 82

వ. అనుచు గొంతెత్తి మువ్మాఱు పఠించి క్రూరకర్ములను జాతి హీనుండు నయ్యు నప్పిశాచవీరుం డగుఘంటాకర్ణుం డంతలో భగవద్భక్తిపరవశుండై సర్వేంద్రియనిగ్రహంబుగాఁ జిత్తం బేకాగ్రంబు గావించి నారాయణమంత్రంబు జపించుచుఁ దదేకధ్యానవశంబున సమాధిం బడియుండి యుండి నిర్మలాంతఃకరణంబున నీలమేఘ నిభంబు శంఖచక్రగదాఖడ్గాంచితచతుర్భుజంబు కిరీటరమ్యంబు పీతకౌశేయవసనంబు పద్మాక్షంబు శ్రీవత్సకౌస్తుభాలంకృతవక్షంబు నిశ్చలంబు నగుదివ్యరూపంబు సందర్శించి పరమానందంబున దేవా! భక్తబాంధవా! దానవాంతకా! దీనరక్షకా! కృతార్థుండ. స్వామీ! నాజన్మ తరించినది. నాపాప మంతరించినది. హాహా! కేశవా! మహానుభావా! విశ్వరూపా! విశ్వాధారా! విశ్వరక్షకా! యనుచు భావంబు పట్టఁజాలక యంత్రపాశంబు త్రెంచుకొని లేచి హరిహరీ! కృష్ణకృష్ణా! యనుచుఁ దన్మయత్వంబున నృత్యంబు సలుపుచు నొక్కమాఱు కన్ను దెఱచి తాను మొగటఁ జూచి పలుకరించిన మానవుండే సమాధిలోఁ గన్నమాధవుండై యెదుట గోచరింప హర్షపులకితాంగుండై. 83

మ. ఇతఁడే విష్ణు వితండె కృష్ణుఁ డితఁడే ◆ యీవిశ్వముం బ్రోచువాఁ
డితఁడే నేను సమాధిలోఁ గనినవాఁ ◆ డీతండె నాపాలిదై
వత మీశానుఁడు నాకుఁ దెల్పినకృపా ◆ వారీణుఁ డీతండె జ
న్మ తరించెం గనుఁగొంటి నంచుఁ బరమా ◆ త్మా! దాసునిం బ్రోవుమా!

క. అని ముమ్మాఱు ప్రదక్షిణ
మొనరించిసాష్టాంగనతులు♦నొనరించి హరీ!
విను నీమహిమం బెఱుఁగక
మనుజుఁడ వనుకొంటి తప్పు♦ మన్నింపఁదగున్. 85

ఉ. పాపుఁడఁ బాపవర్తనుఁడఁ♦బాపశరీరుఁడఁ బాపబుద్ధి నా
పాపము నిన్నుఁ జూచి నను♦బాసె,దయారసపూర్ణలోచనా!
పాపవినాశనా!పతిత♦పావన!యీతను వింక మోయఁగా
నోపను నీచజీవనము♦నొల్లను ముక్తి నొసంగుమీ కృపన్. 86

క. పాపం బెడలును బశ్చా
త్తాపంబున నందు రదియ♦ప్రాయశ్చిత్తం
బోపురుషోత్తమ!కాదే
నీపాదాలోకమునఁ బు♦నీతుఁడఁ గానే? 87

సీ. శబ్దపూర్వకసృష్టి♦సాధనవేదంబు
దొంగకు ముక్తి నొ♦సంగలేదె?
సర్వభూమండలిఁ ♦జాపచుట్టగఁ జుట్టు
పాపబుద్ధికి ముక్తి♦ చూపలేదె?
హరిహరీ!యనుభక్తు♦నగచాట్లఁ బెట్టిన
కూరాత్మునకు ముక్తి♦ కూర్పలేదె?
పరమర్షినుతపతి♦వ్రత నెత్తుకొనిపోయి
మొసఁగుకూళకు ముక్తి ♦నీయలేదె?

గీ. నిన్ను నిందించి మొదిరించు♦నీచమతుల
కందఱికి నీవు ముక్తి నీ♦యంగలేదె?
అట్టులే నన్నుఁ జక్రాన ♦మట్టుపెట్టి
దీనవత్సల!యిమ్ము వి♦దేహముక్తి. 88

క. నీమహిమఁ బుట్టె జగములు
నీమహిమనె విశ్వ మెల్ల ♦నిలిచెను దుదకన్
నీమహిమనె యణఁగారును
నీమహిమన నీవ యందు ♦ [illegible]! 89

ఉ. మందర మెత్తినావు వృష♦[illegible] నిర్వదియొక్క [illegible] కి
న్కం దునుమాడినావు బల♦గర్వితుఁ [illegible]నబలీంద్రు [illegible]న్
గ్రిందికిఁ ద్రొక్కినావు చెల ♦రేఁగినయా శిశుపాలు దంతవ
క్త్రుం దునియించినావు బహు♦రూపము నీమహిమంబు కేశవా! 90

ఉ. రాతిని నాతిఁ జేసి తి భ♦రాజును బ్రోచితి గోపభామినీ
ప్రీతి యొనర్చి తండ్రుసికి ♦విశ్వముఁ జూపితి కుబ్జమేను వి
ద్యోత మొనర్చి తాశబరి♦కుత్తమలోక మొసంగి తుద్ధతా
రాతుల సంహరించితివి♦ద్రౌపదిమానము గాచి తీశ్వరా! 91

చ. కొడుకును గూల్చి తండ్రి కొన♦గూర్చితిరాజ్యము,తండ్రిఁ జీల్చియుం
గొడుకునకున్ సుఖంబు నొడఁ♦గూర్చితి,తల్లి సణంచి తండ్రియా
నుడిపితి,వన్నఁ జంపి యొడ♦యుం బొనరించితి తమ్ముఁ,దమ్ములం
గెడపినయన్నగర్వ మణఁ♦గించితి వేమన నీమహత్త్వమున్? 92

గీ. కశ్యపునిశిక్ష గాంచితి ♦కాలకంతు
నుపచరించితి కౌశికు♦నొద్ద నేర్చి
తధిగమించితి సాందీప♦నాంతికమున
విశ్వగురుఁడవు నీమాయ♦వేద్య మగునె? 93

క. నీయవతారంబులు నీ
మాయలు లీలలు ననంత♦మహిమలు తెలియన్
నాయట్టివాని కగునే?
మాయామానుషశరీర!♦మహిమాధారా! 94

క. కనుఁగొన వచ్చితి నిన్నే,
కనవచ్చితి నీవె నాకుఁ♦గలలో,నీవే
కనిపించితి విచ్చట,నిం
కను సందియ మేమి? లోక♦కర్తవు నీవే. 95

క. హరిహరి!కృష్ణాకృష్ణా!
మురహర!సురవర!ముకుంద!♦మునిజనవంద్యా!
కరుణింపుభక్తినన్ముని
శరణాగతవత్సలా!ప్ర♦సన్నగభీరా! 96

వ. అని యాడుచుఁ బాడుచు నవ్వుచు నాట్యంబు సల్పుచు హరినామ సంకీర్తనపూర్వకంబుగాఁ బునః పునః ప్రదక్షిణనమస్కారంబు లాచరించి యెదుర నిలిచివినయవినమితగాత్రుండై బద్ధాంజలియై యిట్లు మానసికపూజావిధానంబున మాధవు నర్చింపఁ గడంగె. 97

సీ. ఆవాహనంబు స♦హస్రశీర్షా!, జగ
ద్వ్యాపకా!రత్నసిం♦హాసనంబు,
అబ్ధిశయాన!పా♦ద్యం బర్ఘ్య మభిషేక,
మంబుదాభాంగ!పీ♦తాంబరంబు,
యజ్ఞఫలప్రదా!♦యజ్ఞోపవీతంబు,
మందారవనవాస!♦చందనంబు,
వనమాలి! సురభిళ♦పత్రపుష్పంబులు
రవిచంద్రనేత్ర! నీ♦రాజనంబు

గీ. కామధేనువుపాలును ♦కల్పవృక్ష
ఫలము నైవేద్య మఖిలజీవ♦వనవిధాన!
భక్తరక్షణతత్పరా!♦వందనములు
సర్వలోకేశ! సర్వోప♦చారవిధులు. 98

మ. అని పాదంబుల వ్రాలఁగా హరి యనన్యం బ్రసన్నుఁడై భక్తికిం
దనియం జిత్తము చేతితో నిమిరె ఘంటాకర్ణు, నాఁడంత వా
హానరూపంబును దాల్చి యచ్చెరువు నాహ్లాదంబు మీఱన్ జనా
ర్దన! దేహంబున మార్పు గాదు భవబంధచ్ఛేదముం జేయుమా! 99

గీ. అనుడు హరి వానిఁ గని నేఁటి యమరనాథుఁ
డెంతకాలంబు నాకంబు నేలునంత
వఱకు నందుండి నీ పట్టుపైని నన్నుఁ
గలియుదువు పొమ్ము నాకలోకమున కనుచు. 100

గీ. ఆదరంబున వర మిచ్చి యతనియనుజుఁ
గాంచి నీ వన్నతోడ నాకమున నుండి
నేఁటియింద్రుండు చనినంత నీవుశక్ర
పదవి నొందెదు పొమ్మని పలికి లేచి. 101

శ్రీకృష్ణుఁడు కైలాసశిఖరికేగి తపస్సుచేయుట

క. తనవిడిదికిఁ జని మునులకు
వినిపించెఁ బిశాచకథ సవిస్తరముగ న
మ్మును లలరి నుతించిరి యం
తన తూరుపు తెల్లవాఱెఁ దత్సమయమునన్. 102

వ. వాసుదేవుండు తాపసోత్తములం గూడి గంగాస్నానం బాచరించి ప్రాతఃకాలానుష్ఠానంబు దీర్చి వచ్చి ప్రయాణోన్ముఖుండై యుండు నంత, మునీంద్రు లతని నాలోకించి మహాత్మా! నీవు చెప్పిన వృత్తాంతంబు విన్నపిదప ఘంటాకర్ణుఁ డెక్కడ మోక్షం బెక్కడ? యని మాహృదయం బద్భుతాక్రాంతం బయ్యె. ఘోరజీవనుం డైనవాఁ డొక్కజాములో నిన్ను భక్తిం దలంచినంతనే వానికి స్వర్లోకసౌఖ్యం బబ్బనే! అంతయు నల్పకాలంబున వాని కట్టిమన

శ్శుద్ధి గలిగించినది నీయనుగ్రహంబు గాక వే తేమి? చిత్తశుద్ధి లేక నీయనుగ్రహంబు రా దండురుగాని, నీయనుగ్రహంబు లేక చిత్తశుద్ధి గలుగ దనియుఁ గర్మపరిపక్వం బైనఁగాని నీయనుగ్రహంబు రా దనియు విదితి మైనది. మే మెంతకాలంబునుండి యో తపోయోగనిష్ఠమై నుండ నేఁటికిఁ గదా నీదర్శన మైనది! ఆహా! అతండు పిశాచకులుం డైననేమి! ప్రాణిహింసకుఁ డైననేమి? నిన్నెఱుఁగక చూచియు నంతలోనే నిర్మలచిత్తుండై సంయుజుండై నిన్నంతరంగంబునఁ గాంచఁ గల్గుటకుఁ గారణంబు వానికర్మంబు పరిపక్వం బగుటగదా! దేవా! యింతటినుండి ఘంటాకర్ణునుదంతము మనశ్శుద్ధిబోధకంబై లోకంబున వ్యాపించుఁ గాక. మహానుభావా! నమస్కారము. అని ప్రస్తుతింప నతండు దరహాసవికసితాననుండై యందఱి నొక్కమాఱు వీక్షించి మీ రందఱు కైలాసంబునకు రండని సెలవిచ్చి గరుడవాహనం బెక్కి కైలాసాభిముఖుండై వెడలి. 103

సీ. శివుఁ గొల్చి మున్ను దాఁ♦జెందెఁ జక్రం బెందు
భార్గవుం డస్త్రముల్♦వడసె నెందు
నలినగర్భశిరంబు♦నఱికె హరుం డెందు
పౌలస్త్యగర్వంబు♦తూలె నెందు
గణదేవతలు కాల♦కంఠుఁ గొల్చెద రెందు
యోగసిద్ధమహర్షు♦లుందు రెందు
రాజరాజేశ్వరా♦రాధకుం డగు నెందు
పుణ్యతరంగిణుల్♦పొడము నెందు

గీ. అట్టికైలాసగిరిమీఁది♦కవతరించి
మానసానందకర మగు♦మానసంబు
నుత్తరతటంబుఁ జేరి య♦య్యోగివరుఁడు
ద్యాదశాబ్దతపశ్చర్య♦తలఁపుచేసి. 104

సీ. పరిచర్య లొనరింప ♦ గరుడచక్రాదులు
నిత్యాగ్నిహోత్రంబు ♦ నెఱపుచుండి
యబ్దక్రమంబున ♦ నాహారనియమంబు
పాటించి ఘోరత ♦ పంబు సల్పి
కడపటినెల నత్రి ♦ కశ్యపాదులఁ గూడి
భక్తి నారణ్యక ♦ పఠన సల్పి
ప్రణవపూర్వక మైన ♦ పంచాక్షరి జపించి
యగ్నిఁ బూర్ణాహుతి ♦ నాదరించి
గీ. ఈశ్వరధ్యాననిరతుఁడై ♦ యెసఁగునంత
ధ్యేయుఁడై నట్టికృష్ణుండు ♦ ధ్యాత యయ్యె
కనుచుఁ జూడంగ నచ్చటి ♦ కమరసిద్ధ
సాధ్యగణములు వచ్చె నా ♦ సమయమందు. 105

సీ. గంగాతరంగసం ♦ గతసుధాకరఖండ
శోభితం బగుజటా ♦ జూటము [illegible],
డిండిమదర్భకుం ♦ డీగీపికాశరాల
భూషితం బగు చతు ♦ ర్భుజములు [illegible],
నాగేంద్రరుద్రాక్ష ♦ నాగచర్మవిభూతి
దీపితం బగుదివ్య ♦ దేహ ములరఁగ,
అఖిలప్రపంచమూ ♦ లాధారశక్తి యీ
శ్వరి తనవామపా ♦ ర్శ్వమున సలర,
గీ. మునులు ముందును భూతాళి ♦ వెనుక నడవఁ
గర్మమోటులు రెండుప ♦ క్కలను నడవ
వృషభవాహనుఁ డగుచు వి ♦ శ్వేశ్వరుండు
గరుడవాహనుఁ జూడంగఁ ♦ గదలె నప్పుడు. 106

గీ. శివుడు కదలంగఁ గైలాసశిఖరి కదలె
ననఁగ నందలివారెల్ల నను గమించి
వాసుదేవుని జూడంగ వచ్చియున్న
యమరగణములఁ జేరి రయ్యవసరమున.　　107

ఉ. వారును వీరు నేకమయి వాహినులట్టులు, భక్తిగౌరవో
దారతరంగపంక్తులు హృదంతరసీమల వెల్లివాఱ నో
ఙ్కారము వేదమూలము జగన్నిలయంబును సర్వసృష్టిసం
హారకరంబు నాహరిహరాత్మకతత్త్వముఁ గాంచి యుబ్బుచున్.

శ్లో. జయ దేవ జగన్నాథ! జయ రుద్ర జనార్దన!
జయ విష్ణో! సరోజాక్ష! జయ శంభో! త్రిలోచన!　　109
జయ కౌస్తుభదీప్తాఙ్గ! జయ భస్మవిరాజిత!
జయ శంకర! గౌరీశ! జయ గోవిన్ద! మాధవ!　　110
చక్రపాణే జయానన్త! శూలపాణే జయాభవ!
వాసుదేవ! మహాదేవ! సనాతన! హరే! జయ!　　111

హరుఁడు హరికి దర్శనమిచ్చి పుత్త్రవర మొసఁగించుట

గీ. అనుచు నుతియించుచుండ వాహనము డిగ్గి
యీశ్వరిం గూడి తనచెంత కేగుదెంచు
నీలలోహితుఁ గాంచి నిద్రిద్రభక్తి
నీలగాత్రుండు శిరమునఁ గేలు మోడ్చి.　　112

శ్లో. నమః శివాయ శాన్తాయ ప్రణవాయ పరాత్మనే
నమ ఆద్యాయ బీజాయ శఙ్కరా యాష్టమూర్తయే
హరా యానన్తరూపాయ శక్తియుక్తాయ శూలినే
విశ్వాయ విశ్వనాథాయ విశ్వకర్త్రే నమో నమః.　　114

చ. అనుచు నమస్కరించి నిగమాగమమూర్తి నిను న్నుతింప న
వ్వనితర మీశ్వరా! హృదయపద్మమున న్నినుఁ బూనుకొల్పి పే
ర్మిని భజియించుచుంటిని సమీహితసిద్ధి గొసంగ్ని భక్తినిం
దనువు మనంగ శంకరుఁడు తత్కరముం దన కేలఁ బట్టుచున్. 115

క. ఏమిది విపరీతము? నీ
వేమి? తపం బేమి? వరము లిచ్చెడి నీవే
కామితసిద్ధికిఁ దాపస
భూమిక ధరియించినావె? భువనాధీశా! 116

చ. తనయునికై తపించువని తామణి రుక్మిణి కోర్కె దీర్పఁగా
నను దప మిట్లొనర్చితివి కాని, యొసంగితిఁ [illegible]
దనవర మట్లు తప్పదు జనార్దన! నీ కెఱిఁగింతుఁ గల్గ్సు
ర్తిని విను మంచుఁ జెప్పఁదొడఁగెన్ మునిసేవగణాళి [illegible].

సీ. తండ్రియానతిని భూధరరాజపుత్రి యా
సతి నాకుఁ బరిచర్య సల్పుచుండఁ
గృతయుగాదిని నేను జితమానసుండనై
నిశ్చలం బగుతపోనిష్ఠ నుండఁ
దనమనోరథసిద్ధిఁ దలఁచి యింద్రుండు నా
తప మణంపఁగఁ బుష్పధన్వు నంపఁ
గుఱిచేసి నాపైని గుసుమాస్త్ర మాతండు
పఱపి నాకోపాగ్నిఁ భస్మమయ్యె

గీ. అపుడు దానికిఁ గారణ మాత్మఁ దలఁచి
నాకలోకేశు నాలోచనంబు తెలిసి
నిరపరాధుండు మన్మథు మరణమునకు
జాలిపడునంతలోఁ బద్మసంభవుండు. 118

వ. అతిరయంబున హంసవాహనారూఢుండై నాసన్నిధి కరుదెంచి బద్ధాంజలియై. 119

చ. జరిగినదాని కిప్పుడు విచార మదేల మహేశ్వరా! రతీ
శ్వరుఁ డశరీరుఁ డయ్యు సుమసాయకుఁడై త్రిజగంబులందు సం
చరణ మొనర్చి కామపురుషార్థము నిల్పఁగ, భూమిపై మహా
పురుషునిపుత్రరత్న మయి పుట్టి వెలుంగ ననుగ్రహింపుమీ! 120

చ. అని నను వేఁడ మే లనుచు నప్పుడె తొంటివరంబు దీరఁగా
ననుమతి యిచ్చి, ద్వాపరమునం దభిజాతులు రుక్మిణీజనా
ర్దనులమనోరథంబు ఫలితంబుగఁ బుట్టెడు భూమి నంచుఁ ద
క్కినవర మిచ్చినాఁడ, నెఱిఁగించితిఁ గాని మెఱుంగవే హరీ? 121

శివుఁడుదేవాదులకాదివిష్ణుతత్త్వమెఱిఁగించుట.

క. అని పలికి హరుం డచ్చటి
మునివరగంధర్వసురసమూహము వినఁగా
వినుతించె విష్ణుతత్త్వం
బనితరవేద్యంబు సచ్చిదానందంబున్. 122

చ. కనులకు గోచరించునది గాక మఱొక్కటి లే దటంచు నీ
కనఁబడుదానికిం బ్రకృతి కారణ మంచును దేహభిన్నుఁడై
తనరును వేఱొకం డనుచుఁ దద్వ్యతిరిక్తుఁ డొకండు కర్తయం
చును వివిధంబుగాఁ దలఁచుచుందు రెఱుంగక విష్ణుతత్త్వమున్. 123

చ. "అనవరతంబు నీవు కనులారఁ గనుంగొని వీనులారఁగా
విని మనసారఁగా ననుభవించిన దెల్ల నశించు దీని నం
తను వెలయించు నొక్కపరతత్త్వమె సత్య"మటంచు నెంత చె
ప్పిన విపరీతవాద మని వీఱిఁడి పల్కఁడె? వేత్త పల్కునే? 124

చ. తెలియఁడుగాక మందమతి ◦దీనిరహస్యము, తెల్వి యుం[illegible]
గలిగిన దీని కంతకును ◦గారణ మెక్క[illegible] [illegible]
దలఁపఁడె? లేకయున్న వివి◦[illegible] [illegible] [illegible]
కలితచరాచరాత్మకజ◦గంబు [illegible] యుప్పతిల్లునే? 125

చ. కదలునె గంధవాహుఁడు [illegible] [illegible]
బొదలునె కర్మసాక్షి? శశి◦పొల్చునె? భు[illegible] [illegible]
చదల నుడువ్రజంబు [illegible] నిల్చునె? యగ్ని మండునే?
యుదధులు వేల నాఁగునె? య◦హో జగ మంతయు నిల్పు సాగునే? 126

చ. అవగత మైనవిశ్వమున ◦కంత కనాది యనంతుఁ డాస్వయం
భువు విభుఁ డాదివిష్ణు వగు◦మూల, మతండు గుణత్రయాత్మకం
బవునిజమాయఁ జొచ్చినఁ ద◦దద్భుతశక్తిని బంచభూతసం
భవభువనంబు లేర్పడియె◦మాయి యటందురు దాన నీశ్వరున్.

క. ఆవిష్ణువుసత్వాంశం
బీవిష్ణువు, తామసాంశ ◦మేను, రజోఽంశం
బావిధి, సృష్టిస్థితిలయ
భావన మే మందు మిదియ ◦పరమార్థ మగున్. 128

ఆ. ఆదివిష్ణు వనఁగ ◦నాపరబ్రహ్మంబు
సర్వసంగతుండు◦సర్వసాక్షి
ప్రత్యగాత్మ యైన◦పరమాత్మ యాతండె
కర్మభోక్త యైన◦కర్త యతఁడె. 129

సీ. అతఁడు సహస్రశీ◦ర్షాక్షిసహస్ర స
హస్రపా దోరు స◦హస్రభుజుఁడు,
అతనిమూర్ధంబున◦నాకాశ ముదయించె
నగ్నిందు[illegible] లుదయించి ◦రత[illegible]నోట,

అతనికన్నుల సహస్రాంశుండు జనియించెఁ
జిత్తంబునం బుట్టె శీతకరుండు,
అతనిప్రాణంబున ననిలంబు పుట్టెఁబా
దంబుల ధరణి; శ్రోత్రముల దిశలు,
గీ. అతనివదనభుజోరుపాదతలమందు
వరుసగాఁ బుట్టె నాలుగువర్ణములును
బంచభూతంబు లాతనిప్రకృతు లట్టి
విశ్వరూపుం డతండు సర్వేశ్వరుండు. 130

సీ. విశ్వవిశ్వవ్యాప్తివిష్ణుఁ డయ్యె నతండు
హరి యయ్యె హరుఁ డయ్యె హరణశక్తి,
నారసంవాసియై నారాయణుం డయ్యె
శంకరుం డయ్యె శివంకరేచ్ఛ,
విధివిష్ణురుద్రప్రవృత్తిఁ గేశవుఁ డయ్యె
నింద్రియేశత హృషీకేశుఁ డయ్యె,
వేదత్రయక్రమవిధిఁ ద్రివిక్రముఁ డయ్యె
నీశ్వరుం డయ్యె భూపతేశుఁ డగుట,
గీ. వివిధవిద్యలు గాంచి గోవిందుఁ డయ్యె
సమధికానందమూర్తియై శంభుఁ డయ్యెఁ
ద్రిజగదావాసమై వాసుదేవుఁ డయ్యె
నణు వగుచు వామనుం డయ్యెఁ బ్రణవ మయ్యె. 131

గీ. అతనిమహిమను వెలసినయఖిలజగము
లతనియందె విలీనంబులగు నిజంబు,
సర్వవిధకార్యకారణజాత మైన
యాతఁ డొక్కండె తథ్య మన్యంబు మిథ్య. 132

క. తనయుందు జీవరాశిం
గనుచుం దను జీవరాశిఁ గనుచుం దనుఁదాఁ
గనువాఁడు నేన నేనే
యనుకొని బ్రహ్మాహ మస్మి యని సుఖయించున్. 133

క. ఇది యాదివిష్ణుతత్త్వం
బిదియే వేద్యంబు దీని నెఱిఁగినయతఁడే
మదిఁ దన్నుఁ దా నెఱింగెడు
నది జీవన్ముక్తి యందు రాద్యమునీంద్రుల్. 134

హరిహరైక్యప్రశంస

క. హరుఁ డిట్లు చెప్ప నందఱు
హరి హర కేశవ శివా జనార్దన శంభూ!
పరతత్త్వజ్ఞానంబునఁ
జరితార్థుల మైతి మనుచు సంతోషమునన్. 135

వ. సర్వజ్ఞుం డగునమ్మహేశ్వరుం డుపదేశించినపరమాత్మతత్త్వం బంత రంగంబునఁ జింతించుచు హరిహరాత్మకపరమాత్ముని కనేకసాష్టాంగ నమస్కారంబు లాచరించి పరమానందవికసితవదనారవిందులై చేతులు జోడించుకొని నిలిచి రంత నీశ్వరుండు మఱియు వారి నెల్లర నుద్దేశించి— 136

చ. వినుఁడు శివుండు విష్ణు వను భేదము లే దని నమ్ముఁడీ జనా
ర్దనుఁడును నేను నొక్కటి యథార్థ, మితండు తపంబున న్ననుం
గనినది లోకసంగ్రహము గాఁ దలపోయుఁడు, కృష్ణుఁ డేమి నం
దనుఁ గనుకోరికం దప మొనర్చుట యేమి నిజం బెఱుంగుఁడీ!

వ. అని సదాశివుండు తమయేకత్వం బెఱిఁగించినంత సకలదేవదేవ యోనియోగీంద్రమునీంద్రు లందఱు నైకకంఠ్యంబుగా హరిహరాత్మ కతత్త్వం బిట్లు స్తుతియించిరి. 138

శ్లో. సర్వాణి శివనామాని విష్ణునామాని సర్వశః
అర్థత శ్శబ్దత శ్చాపి నా_స్తి తేషాం భిదా క్వచిత్, 139
మహేశ్వర శ్శివ స్సాక్షా ద్విష్ణు స్స్య జ్జగదీశ్వరః
జనార్దనో హరి స్సత్యం రుద్ర ఏవ జనార్దనః 140
అనయో రంతరం నా_స్తి ద్వా వేతౌ పరమేశ్వరః
పరం బ్రహ్మ పరం ధామ పరమాత్మా హరో హరిః,
శివాయ విష్ణురూపాయ శివరూపాయ విష్ణవే
మహావిష్ణుస్వరూపాయ మహితాయ నమోనమః 142

గీ. అనుచు వినుతింప నీశ్వరుం డాలకించి
భ_క్తవరులార! మీకిదే పరమధనము
సర్వతపములు జపములు సకలవిధులు
నిదియె, మోక్షంబునకు మార్గ మిదె నిజంబు. 143

చ. హరి పరమేశ్వరుం డొకఁడె యందఱికోర్కులు తీర్చువాఁడు, స
త్స్మరణమె చేయుచుండుము సదా మది నీతఁడునేనుఁ గాన సు
స్థిరమతి భ_క్తియోగనిరతిన్ భజియింపుఁడు ము_క్తికాంక్షమైన్
బరమదయాపయోధి శరణాగతవత్సలు నాదివిష్ణువున్. 144

క. అని పలికి వారి కందఱి
కిని జన నానతి యొసంగి కృష్ణునిబుజమున్
గొని యేగు మింక నేనుం
జనియెద నని చెప్పి వెడలె సగణుం డగుచున్. 145

గీ. అంతఁ గృష్ణుండు శంకరునాత్మఁ దలఁచి
పు_త్రవరలబ్ధిఁ జి_త్త ముప్పొంగుచుండ
నరుగుదెంచిన త్రోవనే మరల బదరి
కాశ్రమముఁ జేరె గరుడవాహనము నెక్కి. 146

క. అని చెప్పిన వైశంపా
యనమునిఁ గని కౌరవాన్వయాభరణుం డా
జనమేజయుండు యదునం
దనుపిమ్మటివృత్త మెఱుఁగఁ దలఁతు సనుటయున్. 147

ఇది
బ్రహ్మసూత్రార్థదీపికాకారజోస్యగ వివాహసంస్కృత కృతికర్తయు
శ్రీ చర్ల బ్రహ్మయశాస్త్రి గురువరకరుణాధీతసాహిత్యుఁడు
శ్రీ మంధా చెన్నయశాస్త్రి గురుపాదకరుణాధీత తర్క
మీమాంసుఁడునగు మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి
రచియించిన యాంధ్రభవిష్యపర్వమునందు
చతుర్థాశ్వాసము.

ఆంధ్రభవిష్యపర్వము.

పంచమాశ్వాసము.

శ్లో. సన్మయంకల్పితాజాండ, తన్మయంచిన్మయంమహః
లీలాప్రశమితాధర్మం, కృష్ణస్త్వాంస్మరామ్యహమ్. 1

వ. దేవా! వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

గీ. వాసుదేవుండు బదరికావనమునందు
జాహ్నవీతీరపావనాశ్రమములందు
భక్తిపరవశు లైనతాపసులకోర్కి
సంతసంబునఁ గొన్నివాసరము లుండె. 3

వ. ఆసమయంబునఁ బౌండ్రకరాజాస్థానంబున. 4

పౌండ్రకునిగర్వోక్తులు

ఉ. పోరికిఁ బేరుపడ్డబలుపోటరి రాజుల నోర్చి వారికై
వారము లందుమేటి యదువంశజిగీషువు వాసుదేవుఁడ
న్పేరిడుకొన్నమచ్చరి వివేకవిహీనుఁడు పౌండ్రకుండు దై
త్యారి నణంచుపూన్కి మెగయన్ సభవారలఁ గాంచి యిట్లనెన్.

చ. ఇలఁ గలరాజు లందఱి జయించితిఁ గాన్కలు గొంటిఁ గాని వృ
ష్ణులు పొగరెక్కి నాకడిమిచూడక యుండిరి కృష్ణు నమ్మి,యా
ఖలుఁడును శంఖచక్రములుఖడ్గగదాధనురాదిసాధనం
బులు నెద నమ్మి గర్వమునఁబొంగుచు నన్ను గణింపఁ డెయ్యెడన్.

ఆ. పులిని బోలఁ జూచితెలివితక్కువనక్క
వాత లెట్టుకొన్నరీతి నతఁడు
నన్నుఁ బోలఁ జూచి నావాసుదేవుఁడ
న్పేరు పెట్టుకొనియెనీతిమాలి. 7

సీ. అస్థినిర్మిత మైనయతనిశంఖంబు బీఁడె
సహజ మైనట్టినాశంఖమునకు?
పాఁతగిల్లినవానిరోఁతచక్రంబు బీఁడె
సరికొత్త దైననాచక్రమునకు?
మొక్కపోయినవానిమొద్దుఖడ్గంబు బీఁడె
కడవాయి దేలునాఖడ్గమునకు?
తుప్పుపుట్టినవానిచప్పిడిగద యీడె
నూతనం బైననాచేతిగదకు?
గీ. కొమ్మువింటికి సద్వంశజమ్ముపింటి
కేమిపోలిక? చెప్పెడిదేమి యింక?
నాదుపరమాయుధంబులయాదవేంద్రు
మట్టుపెట్టెదఁ దప్ప దీమాట నిజము. 8

చ. వసుధను వాసుదేవుఁ డనఁబౌండ్రమహీంద్రుఁడ నేను గాక యీ
తనుకులమారిగోపవనితావిటధూర్తుఁడు వాసుదేవుఁడా? *
యసమపరాక్రమార్జిత జయంబుల నేనును జక్రపాణి నా
పసులను మేప డొంకిగడ పట్టిన గొల్లఁడుఁ జక్రపాణియా? 9

గీ. కన్ను గానక కృష్ణుండు తన్నెఱుఁగక
నన్నెఱుంగక వర్తించుచున్నవాఁడు
వాని నేఁ జక్కఁబెట్టెదఁగాని యిప్పుడు
సభ్యులార! వినుండు నాశాసనంబు. 10

చ. ఇది మొద లెల్లవారలు సహీనబలు న్నను నొక్కనిన్ మహీ
విదితుని వాసుదేవుఁ డనిపిల్వఁగ నొప్పును, గానికృష్ణు గు
ర్మను నిఁక వాసుదేవుఁ డనరా దిది తప్పితిరేని మీకుఁ ద
ప్పదు పదివేలనిష్కములబంగరుదండుగ చెప్పితిం గదా! 11

* తనుకులమారి గొల్లతలబాసుఁడు చోరుఁడు వాసుదేవుఁడా? పా. అం.

చ. అనుడు సదస్యులందు సచివాప్తపురోహితు లెల్ల మేలు మే
లని యెలుఁగెత్తి యాజ్ఞఁ గొనియాడిరి,శూరులు కొంద ఱేము కృ
ష్ణునిపయి కెత్తి వత్తు మనఁజొచ్చిరి,కొందఱు రాజు లేమి శా
సన మని సిగ్గు చెందియును జల్లగ నూరకయుండి రత్తఱిన్. 12

గీ. సకలలోకవిహారి తాపసికలమారి
తత్త్వవిజ్ఞాత లోకవృత్తాంతవేత్త
నారదమహర్షి కైలాసనగమునుండి
వచ్చి యచ్చట దర్శన మిచ్చె నంత.

నారదుఁడు పౌండ్రకుని నిరసించుట

ఉ. అందఱు వేచి భక్తివినయంబుల మ్రొక్కుచు మౌనిదీవనల్
పొందఁగ, నాతిథేయవిధిపూర్వకముగా మునినాథుఁ బైఁడిగ
ద్దెం దగ నిల్పి పౌండ్రకుఁడు దేవమునీశ్వర! నీవు పోనిచో
టెందును గల్గఁ బో దనుచు నెంచితి నీ కొకమాట చెప్పఁగన్.

చ. అని మది సిగ్గు లేక తమయంతర మేని యెఱుంగ కాతఁడో
మునివర! నీవు నిత్యమును బోయెడిచోటుల నెల్లఁ బౌండ్రకుం
డనునరనాథుఁ డొక్కఁడె సమస్తజగంబున వాసుదేవుఁడా
జనపతి చక్రపాణి యని శార్ఙ్గి యతం డని చెప్పుచుందుమా! 15

చ. మహితుఁడు భూతలేంద్రుఁ డసమానయశోరుచిరప్రతాపధూ
ర్వహుఁడు విశిష్టరాజకులపాంసనవర్తనశత్రుదుర్మదా
పహుఁ డత డొక్కఁడే యనియు"పౌండ్రమహీశసమా నరేశ్వరో
నహి" యనియున్ సమస్తభువనంబుల నెల్లెడఁ జాటిచెప్పుమా!

క. సమయజ్ఞుండవు గావున
సమయమునకు వచ్చినావు సంతస మయ్యెన్
శ్రమ యిచ్చితి సంయమివర!
క్షమియింపుము తెలుపు మీ నిజస్థితి జగతిన్. 17

చ. కలఁ డనుకోకు యాదవుని గన్గొని వేఱొక వాసుదేవుఁ డీ
యిలపయి, నాదు పేరు ధరియించినవాఁ డనె, ధైర్యశౌర్యదో
ర్బలముల వాఁడు నాకు సరివచ్చునె? నీ కిటు విప్పి చెప్పఁగా
వలయునె? వాసుదేవుఁ డనఁగ నెవ్వఁడొ నీవును నల్లగొల్లనిన్. 18

సీ. అశ్వసందోహమా హతవాయువేగంబు,
కరియూథమా మహీధరసదృశంబు,
స్యందనవ్యూహమా సర్వతోగమనంబు,
భటసంఘమా కాలభటనిభంబు,
ఘనరాజబృందమా గాంగేయకల్పంబు,
శస్త్రాస్త్రజాలమా సారతరము,
సచివాప్తవర్గమా సర్వసమర్థంబు,
కాలమా యుద్ధానుకూలతమము,
గీ. ఇన్నిటం జేసి నేఁ డెల్లి యెత్తి వెడలి
కృష్ణుతో వృష్ణివంశంబు గీటణంచి
ద్వారకాపురిఁ గాల్పించి తెరలి వత్తుఁ
జెప్పు మీమాట కనఁబడ్డ జీవి కెల్ల. 19

వ. అన విని నారదుం డశ్రావ్యదురాలాపనిరాసనసూచకంబుగా నపహసించి. 20

చ. హరిహరి! యెంతమాట విననయ్యె?ని దెంతటిదుర్ముహూర్తమో?
యరి యగుఁ గాక నీకు హరియైనను నీ విటు లాడవచ్చునే?
సరసిజనేత్రుమీఁదఁ బగఁ జాటినమాటలపాప మంతయున్
సరసిజమిత్రుమీఁది కెగఁజల్లినదుమ్మయి నీతలం బడున్. 21

ఉ. ఎక్కడివాసుదేవజగదీశ్వరుఁ డెక్కడినీవుపౌండ్రకా!
యక్కట! క్రొవ్వి యిట్లు తెగనాడుదె?యెత్తిన వెండి వత్తువే?
కుక్క మొఱుంగుఁ గాక మదకుంజరముం గని చెంత కేగునా?
తక్క యేగెనేని మఱి దానికరాహతిఁ దప్పి వచ్చునా? 22

గీ. సర్వలోకంబు తనయందుక సర్వమందు
తాను నుండుట,వసుదేవకతనయుఁ డగుటఁ,
గేశవుఁడు వాసుదేవుఁడై కకీర్తి కెక్కెఁ
దలఁచుకొ మ్మర్థ మాపేరుకతగునె నీకు? 23

గీ. చక్రి నని శార్ఙ్గి నని కొంకుకజంకు లేక
కాఱుకూఁతలు కూసెదు కగాని నీవుఁ
జక్రి వై తేని కుమ్మరికచక్రి కాఁడె?
తొండ మున్నంత దోమ వేకదండ మగునె? 24

గీ. పట్టఁ బగ్గాలు లేకుండ ♦మిట్టిపడిన
యతిదురాత్ములు నరకాసు♦రాదిఖలుల
కెట్టిదుర్గతి పట్టెనో♦యెఱుఁగ వొక్కొ?
నిఖిలజగదీశు నెదిరింప♦నీతరంబె? 25

చ. పలుకులు వేయు నేల విను♦పౌండ్రక!నీవును నీబలంబులున్
శలభములట్టు లాభువన♦శాసనుకోపలయానలంబునన్
మలమల మాఁడిపోవుదు ర♦వాంతముగా నిది నిశ్చయంబు,పె
ద్దలు నినుఁ జూచి నవ్వుదురు♦తప్పును,పా మ్మికఁ జెప్ప నేటికిన్?

క. అని పలికినఁ బౌండ్రుఁడు మదిఁ
గనలియు నేమైన నెదురు♦గాఁ బల్కిన న
మ్మని కోపించి శపించెడు
ననుభయమున శాంతచిత్తుఁ♦డై యిట్లనియెన్. 27

క. శాపాయుధుండ వని నేఁ
గోపము దిగమ్రింగి యూర♦కుంటి మునీంద్రా!
యీపాటి కేగు మీ వని
చాపలమున నతఁడు కొల్వు ♦చాలించి చనెన్. 28

— నారదుఁడు పౌండ్రకు నవినయంబు కృష్ణునికిఁ దెల్పుట. —

ఉ. నారదుఁ డంతఁ గామగమనంబున శ్రీహరి యున్నచోటికిన్
జేరి ముకుంద! యే మనుచుఁ జెప్పుదఁ బౌండ్రుఁడు దుర్మదాంధుఁడై
ద్వారకమీఁది కెత్తి చనువాఁడయి యంతటఁ జాటుమంచు నన్
గోరినవాఁడు, వాని చెనకూఁతలఁ జిల్లులువోయెఁ గర్ణముల్. 29

గీ. వాసుదేవుండ నే ననువాఁడు తనదు
శంఖచక్రగదాఖడ్గచాపములకుఁ
బాంచజన్యాదిసంజ్ఞ లేర్పఱచుకొనియెఁ
జిత్ర మిది వాఁడు నొకశబ్దసృష్టికర్త. 30

క. అతని దురాలాపంబులు
ప్రతిహతముగ దుష్టగర్వపరిహారముగా
క్షితిపతులయెదుట దూషిం
చితి నైనను మొండి కేమి సిగ్గు? మహాత్మా! 31

చ. అనుడు మురారి యాను నిజమాబలదర్పితు దుష్టచింతనం
బును మును నే నెఱుంగుదు నపూర్వము గా దిది తాపసోత్తమా!
కనియెదుగాక రే పతనికాయము ముక్కలు ముక్కలై పడన్
వినియెదు గాక నన్నతఁడు పేర్మి నుతింపఁగ నింద్రుకొల్వునన్.

ఆ. అనిన నమ్మునీంద్రుఁ డానందమునఁ జనె
హరియు నాశ్రమంబునందు యుండె
నచటఁ బౌండ్రకక్షితీశ్వరుం డప్పుడె
జైత్రయాత్ర పురినిఁ జాటఁబంచి. 33

— పౌండ్రకుఁడు ద్వారకపై దండెత్తుట. —

క. పదివేలరథంబులు ని
ర్వదివేలతురంగ మత్తవారణములు న
ర్బుదపత్తిబలంబులు గొని
కదలె రథం బెక్కి చక్రఖడ్గాదులతోఁ. 34

చ. అతనికిఁ దోడుగాఁ గదలి రంగబలంబులఁగూడి శౌర్యద
ర్పితు లగునేకలవ్యపృథివీవరముఖ్యనరేంద్రు లప్పు డు
ద్ధతగతివాహినుల్ నడవ ధారుణి కుంగినచోట్లు వారణ
ప్రతతులదానధారల భరంబున వాహిను లయ్యె వింతగన్. 35

చ. ఇనుఁ డపరాగ్రి కేగుతఱి కెల్లబలంబు సగంబుమేర దాఁ
టెను, భటు లంత నెత్తుదివటీలవెలుంగు దినేశకాంతియై
యనువు పడంగ రేయి పగలయ్యెను, మృత్యువు జుట్టుపట్టి యీ
డ్చినగతి దండు లన్నియును జెచ్చెర సాగె నవార్యవేగమై. 36

ఉ. ఘోరతరాస్త్రశస్త్రములు గుప్పలువోసినబండ్లు వెంబడిన్
వారణయోధవార మిరువంకల నాశ్వికకోటి ముందు నో
ప్పారఁగ నర్ధరాత్ర మగునప్పుడు పౌండ్రుఁడు ద్వారకాముఖ
ద్వారము డాయ వచ్చి నృపవర్గము నచ్చట నిల్పి యిట్లనెన్. 37

ఉ. మీరును మీబలంబులు సమిద్ధబలోద్ధతిఁ బశ్చిమాదిక
ద్వారము లాక్రమింపుఁ డని వారణ మే నిటు లేగి యుత్తర
ద్వారము ముట్టడించెదఁ బదం డని తాఁ జనె మేరుధీరుఁడై
వీరభటాహతప్రధనభేరులు మ్రోఁగుచునుండ నత్తఱిన్. 38

చ. అది విని పౌరవర్గ మకటా! యిది యే మని భీతి నొందఁగా
యదుకులవీరశేఖరు లహో! కుటిలాత్ముఁడ పుండ్రిరాజు దు
ర్మదమున వచ్చె నంచుఁ బురరక్షణసాధనతీవ్రచిత్తులై
కదలిరి నాల్గువైపుల కఖండరుషారుణభీషణాస్యులై. 39

వ. ఆసమయంబున. 40

గీ. "పరభయంకరపౌండ్రకవాసుదేవ
భూతలేశుండు మీతోడఁ బోరవచ్చె
వెడలి రం డింక యాదవవీరులార!
రానిచోఁ గప్పమంపించి బ్రతికిపొండు." 41

క. అనుఘోషణతోన పురం
బున నాలుగుదెసలనుండి కఠోరసభేరీ
ధ్వని యరుదెంచెను దానికి
నినుమడిగాఁ బటహానాదక మెదరేఁగె నిటన్. 42

యాదవ పౌండ్రక సేనల యుద్ధము.

వ. అంత బద్ధంబులై యున్న నాలుగుద్వారంబులకు వెలుపలనున్న యాదవసేనలకు బౌండ్రసైన్యంబులకు నొక్కమాఱుగా సంకుల సమరం బారంభంబగుటయు, నుద్ధవుండు రథారూఢుండై సత్వరం బుగ నలుదెసలు పరికించి పశ్చిమద్వారంబుకడ నున్నపరబలంబు పరిమితం బగుట కనిపెట్టి ద్వారంబుల లోపలిభాగంబులు రక్షింపఁ దగినస్థలంబుల లోపల నలుదెసల నుండ నియమించి పురంబు లోపలితక్కిన సైన్యంబుల నెల్లఁ బశ్చిమద్వారంబున వెలుపలి కంపించి యది మూయించె నప్పు డుగ్రసేనాదిమహావీరు లుత్తర ద్వారంబు చెంతకుఁ దిరిగివచ్చి. 43

ఉ. ఓరిదురాత్మ పౌండ్రక! మహోద్ధతి నీవడురేఁగి పోఁగవై
ద్వారక ముట్టితే? పిరికిదంతవు నీమఁద వీవు గాక దో
స్సారము గల్గువాఁడవే? కసాగరధర్మ మొకింతయు వీరులీ
తీరునవత్తురే? యనుచుఁ దదేశపతో నెదిరింప నాతఁడున్. 44

శా. ఏఁడీ కృష్ణుఁడు మింటఁగొల్లఁడిపు డంత దే గూఁగెనా దాఁగెనా?
రాఁడా రాముఁడు తాఁగిగుఱ్ఱోతు పొలిమేరల సున్నఁగాఁ
బోయెనా?
వాఁడా సాత్యకి వచ్చెనా? పురము గాఁవం బూనినాఁ డంట! యే
జాడం బోయెనో యుద్ధవుం డనుచు విస్ఫారంబు గావించుచున్. 45

చ. తలపడ, వానిసేనలు యథాయథలై చెదరంగ నంపవా
నలు గురియించి వానియెద నాటఁగ వాఁడిశరంబు లేసి ని
చ్చలముగఁ జచ్చెఁ బౌండ్రుఁ డటు సాత్యకి పెట్టినబొబ్బతోన మూ
ర్ఛిలి పడిలేచి వాఁ డతనిచే గుఱిచేసి శరంబు లేసినన్. 46

చ. అనుమచాపనైపుణిఁ దశదాశుగముల్ తెగఁగొట్టి యొక్కము
ల్కిని గొని వానివిల్లటెక్కికేతన మాతఁడు గూల్చునంతలో
వెనుకకు వచ్చినట్టి పరవీరబలంబు హలాయుధంబుతోఁ
దునుముచు వచ్చి తమ్మునికిఁ దోడయి నిల్చెను రాముఁ డయ్యెడన్.

క. ఇచ్చటికయ్యపువార్తల
కచ్చెరువడి యేకలవ్యుఁ డరదంబున వే
చొచ్చి రణరంగ మంతటఁ
జిచ్చఱపిడుగల్లు బాణశిఖి గురియింపన్. 48

ఉ. ఆవడి కాఁగలేక భయమందుచుఁ బర్విడు యోధవర్గముం
ద్రోవకుఁ దెచ్చు సారణుఁడుతోడ్పడఁగా నిశాతాదివీకు తే
పావహిలంగ వాని కెదురై యని చేయుచునుండఁ బౌండ్రధా
త్రీవిభు నడ్డగించె బలదేవుఁడు సాత్యకిఁ గూడియుద్ధతిన్. 49

చ. ఉరవడి నుగ్రసేనుఁ డపుడోరి నిషాద! ధనుశ్శరంబులం
గరములఁ బట్టినంతనె మగంటిమిఁ దీరినబంట వౌదె? సూ
కర ముఱుకోల లబ్బె నని గంధగజంబగునో? నీదుపో
తర మణఁగింతుఁ జూడు మని దారుణబాణము నొవ్వ నేసినన్. 50

చ. అది యెద నాట నొచ్చియు లయాంతకుఁడై యతఁ డుగ్రసేను ని
ర్వదిపటుసాయకంబుల నపాగతచాపవరూథుఁ జేసి మే
నదరఁగఁ దేరిపై నొరగునట్టులు ఱొమ్మున నమ్ము గ్రుచ్చి యో
ముదుసలి! చాలునా యనఁగ మూర్ఛిలి లేచి యతండు పెన్గదన్.

గీ. విసరె నది యేకలవ్యుని♦విల్లు విఱిచి
యరద మగలింప సతఁడెక్కె♦నన్యరథము
నితఁడు వేఱొక్క విల్లందె♦నింతలోన
నిరుబలంబుల పోరాట♦మేపుచెందె. 52

చ. మునుమిడి కామపాలుఁ డరి♦భూపతిసేనలఁ దున్మచుండఁ గాం
డీవిని జలపట్టి సాత్యకి ప♦టుప్రదరంబుల నొంచుచుండ, నీ
చ్చినపగ నుద్ధవుండు మద♦సింధురలీలఁ జెలంగి బోయనా
యనిబలగంబులన్ జదుప♦నాడఁడు గొదరిము మేను దాళ్వనా.

సీ. అయి దేసిముల్కులఁ♦నక్రూరు హార్దిక్య
"బ్రతుకు జీవా! యంచుఁ♦బఱచఁ" గొట్టె
నశసాయకములను ను♦ద్ధవుఁడు "కృష్ణా! యని
పురము దిక్కై సాఁతి♦పోనఁ" గొట్టె
తొమ్మిదిక్రూరభ♦ల్లమ్ములసాగఁబం
డరదంబుపై దొర్ల♦నస్త్ర గొట్టె
త్రొంబదికోలల♦తో నుగ్రసేనుండు
వసుదేవుఁ దెఱపిపో♦వంగఁ గొట్టె

గీ. కారుచిచ్చనఁగాఁ బోలి♦కలను గుబా
కడలఁ బుంఖానుపుంఖంబు♦గాఁ బ్రచండ
శరపరంపర లడరింపఁ ♦బరువులెత్తెఁ
బడుచు లేచుచు యాదవ♦భటగణంబు. 54

గీ. ఇట్లు వార్ష్ణేయబలముల♦నే పణంచి
సింహగర్జన మొనరించి,♦సీరపాణి
సాత్యకియు నేరి? యని జయ♦శంఖ మూఁదఁ
బౌండ్రుఁ డదివిని యుత్సాహ♦భరితుఁ డగుచు. 55

ఉ. ద్వారకవాటముల్ నగరి♦వాకిటిచప్పులు పెల్లగించి ప్రా
కారపుగోడ గొట్టి పరి♦ఖం బడఁద్రోసి సువారణంబుగా
ద్వారక గొల్లగొట్టి యసు♦వల్లభు మేడలు గూల్చి తద్ధనా
గారము లెల్ల దోఁచుకొనఁ♦గాఁ జనుఁడీ యని చేయి వీచినన్. 56

వ. సహాయభూపతు లాసన్న మెఱిఁగి తమతమబలంబులం బురికొల్పి నంత నవి యెల్ల వివిధసాధనసమేతంబులై పఱచి యొక్కుమ్మడి తూర్పుద్వారంబు గూలఁగొట్టి కోటలోపలఁ జొచ్చె నప్పటియాదవ బలంబులహాహారవంబులు పెడబొబ్బలు వీరాలాపంబులు విస్ఫారంబులు భేరీభాంకారంబు లాకాశకుహరం బగలింప నమ్మహాసంకుల నినాదం బాలకించి సాత్యకి రోషవిషాదవికలాంతరంగుండై యాదెసఁ దిరిగి చూచి. 57

మ. అవురా! యెంతపరాభవంబు? నగర♦ప్రాగ్ద్వారముం గొట్టి శ
త్రువు దుర్గంబునఁ గాలుపెట్టెనె? యు♦దుద్రోహంబు గావించి మృ
త్యువువాతం బడకుండఁ బౌండ్రుఁ డిఁక నిఁ♦దు న్నిల్చునే? నేను శా
త్రవనిర్మూలము చేయకుండఁగ బలి♦ధ్వంసి న్నిరీక్షింతునే? 58

చ. అని పటుకోపవేగమున♦నచ్చటికిం గరదీపికాళివె
ల్గున నరదంబునం జని ని♦లుండు నిలుండు దురాత్ములార! కృ
ష్ణునిపురి నర్ధరాత్రమునఁ ♦జొచ్చినదొంగలు మీ కిదే ఫలం
బని గురునిం దలంచి యని♦లాస్త్రము నుద్ధతి నేసె నేసినన్. 59

ఉ. దారుణ మద్భుతంబు నగు♦దానికిఁ దాళక శత్రుసైనికుల్
బూరుగుదూదియ ట్లెగిరి♦పోయి నలుంగడ నెందు గూలిరో
మైరొ రొ యెఱుంగరా, దపుడు ♦యాదవవీరులు తక్కుమూఁక నే
పారఁగ నడ్డగించుటయుఁ♦బౌండ్రుని సాత్యకి దాఁకి యిట్లనెన్. 60

ఉ. పౌరుషశాలివే పిఱికి♦షండవు దొంగవు గాక? యీనిశిన్
ద్వారక దోఁచుకోఁ దలఁచి♦వచ్చితె? నీసల గొట్టి కట్టదన్
ద్వారమునందు చూడు మును♦దారుణబాణము లైదు కూర్చి నిం
డారఁగ లాగి యేయ నతఁ♦డా శరముల్ తెగఁగొట్టి యిట్లనెన్. 61

సీ. సాత్యకీ నీకునుక్క శరములా? గోపును
మగుడఁ జంపినబంటు♦మాయలాఁడు
యుద్ధంబు వచ్చు నం♦చూహించి ముందుగా
ద్వారకాపురము నీ♦తలకు నెత్తి
కైలాసగిరికిఁ బి♦క్కటలంబు చూపెనే?
కుఱ్ఱకుంకవు నీవు♦కోట గాతె?
కోట గొట్టితి నన్న♦మాట దక్కిన నేమి?
మన్నామచోరుండు♦మడియకుండె

గీ. అట్టియెడ నిన్నుఁ జంప నే♦మగును? పొమ్ము
వద్దు వద్దుండు పౌండ్రక♦వాసుదేవు
చేతిలో నీవు చచ్చిన♦రీతి తెలిసి
గొల్లభామల మిండఁడు♦కూలుఁగాక. 62

వ. అనిన విని సాత్యకి పట్టరానికోపంబునఁ బెదవు లదర మొగంబు జేవురింప నాకర్ణపూర్ణశరాసనుండై 63

ఉ. కాలము తీఱె నీకు, నినుఁ♦గాకులు గ్రద్దలు పీఁకుసంతకున్
బ్రేలెదు గాక, నీవు నొక♦వీరుఁడవే? పురి దొంగపోటుగాఁ
గాలిడినంతనే గెలుపు♦గాంచితివే? జగదీశుఁ డిట్టునీ
నాలుక యూడి క్రిందఁబడె♦నా? యని కర్కశకాండ మేసినన్. 64

క. నెత్తురు గ్రక్కుచు నించుక
తత్తఱపడి పౌండ్రుఁ డపుడు♦దారుణకోపా
యత్తుఁ డయి యమ్ము చేకొనె
నత్తఱి బలరాముఁ డచటి♦కరుదెంచుటయున్. 65

గీ. ఏకలవ్యుండు చెచ్చెర♦నేగుదెంచి
రౌహిణేయు నెదుర్కొనె♦రౌద్ర మెసఁగ
నప్పు డారెండుజంటల♦యాహవంబు
భువికి దివికిని గూడ న♦బ్బురముగొల్పె. 66

వ. సాత్యకిపౌండ్రకు లొకరికొకరు తీసిపోక శస్త్రాస్త్రంబులఁబోరిపోరి విరథులై నేల కుఱికి శక్తిగదాతోమరంబుల శక్తికి మీఱఁ బోరాడి పోరాడి జయాపజయంబు లెఱుఁగక యసూయాగ్రహంబుల నంతరంగంబు లల్లాడ మల్లయుద్ధంబునకు దిగి చేతిదెబ్బలు పిడిగుద్దులు మోఁకాలిపోట్లు తన్నులు దండపట్లునుంగా నోడ లెఱుఁగక క్రిందఁబడుచు మీఁదఁబడుచుఁ ద్రొక్కుచుఁ జిక్కుచుఁ బెడగాలుపట్టి గొట్టుచుఁ బెడగేలుపట్టి దొర్లించుచు ధూళిధూసరితాంగులై స్వేదధారలు రక్తధారలుం దొరఁగ నెడతెగక యూర్చుచు నిరుబలంబులు వెఱఁగుపడి చూచుచుండ గెలు పోడులు లేక యలసి సొలసి చెఱియొకప్రక్కఁగూలఁబడి రయ్యవసరంబున. 67

గీ. రామరావణులట్టులు♦కామపాలుఁ
డేకలవ్యుండు పోరాడి♦రేమి చెప్ప?
సైన్యములురెంట హర్షవి♦షాదములకు
నరనిమిషమేని నిలుకడ ♦యబ్బకుండె. 68

గీ. అస్త్రశస్త్రమహాయుద్ధ♦మనఁగ నదియె
ముందు లెక్కింపఁదగు,నట్లు♦పోరుచుండఁ
గొంతవడికి నిషాదులగుంపు♦ మీఁది
కడరుటయుఁ దేరు దిగి యచ్యు♦తాగ్రజుండు. 69

చ. హల మొకచేతఁబూని ముస♦లాయుధ మింకొకచేతఁ బట్టి య
బ్బలమునఁ జొచ్చి గ్రుచ్చి యిరు♦వంకలకుం బడలాగి మోఁది య
ప్పాలికల నెల్ల నేనుఁగుల♦ పోగుల నిండఁగఁ జేయునంత మొ
క్కలుఁడు నిషాదరాజు గద♦ గైకొని క్రంటికి డగ్గె యుద్ధతిన్. 70

చ. హాలిపయి కేగుదెంచె నతఁ♦డప్పుడు స్నిగ్ధ పట్ట్స నానితోఁ
దలపడె వీర లిచ్చట గ♦దాసమరంబొనరించి, రక్కసా
విలమతిఁ బౌండ్ర సాత్యకులు♦వెండియుఁ బూనిరి మల్లయుద్ధ, మా
చలమును శౌర్యమున్ సమర♦చాతురి వారికి వారికే తగున్. 71

గీ. అమ్మహాద్వంద్వయుద్ధంబు ♦లద్భుతంబు
లగుట నిరువాఁగు నిశ్చేష్ట♦ మయ్యె నప్పుడు,
అవ్వి కనలేక తారక♦ లంతరించెఁ
జూచుకోరికఁ దలయెత్తె ♦సూర్యుఁ డంత. 72

శ్రీకృష్ణుఁడు ద్వారకకువచ్చి పౌండ్రకుని సంహారించుట

గీ. బదరికాశ్రమమునసుండి ♦బయలువెడలి
గరుడుపై నెక్కి కృష్ణుండు ♦గడియలోన
ద్వారకాపురిచెంతకుఁ♦ జేరి ఘోర
నాద మాలించి యుద్ధంబు♦గాఁ దలంచి. 73

గీ. వృష్ణియదువీరభటకోటి♦వేడ్క హెచ్చ
శత్రుయోధబలంబును♦ త్రాసమ మణఁగ
దిక్కు లెల్లెడ శబ్దంబు ♦పిక్కటిల్లఁ
బాంచజన్యంబు పూరించెఁ♦ బౌరు లప్పుడు, 74

మ. హరిశంఖధ్వని యాలకించి యదునా♦థా! ద్వారకాపాలకా!
కరుణం గావుము నీపురం బనుచు ప్రమో♦క్కన్, మిత్రవర్గంబు సం
బరముం జూపఁగ, శత్రుసైనికులు కం♦పంబొంద, దైత్యారి సం
గరరంగస్థలి డిగ్గి భిన్న మగుప్రా♦గ్ద్వారంబు వీక్షించుచున్. 75

గీ. తన కని దారకుఁ డప్పుడు
కొనివచ్చినయరద మెక్కి♦గురుతరశంఖ
ధ్వని గావించినఁ బౌండ్రుం
డని మాని మురారి నెదుర♦సరడం బెక్కన్. 76

గీ. అపుడు సాత్యకి తేరికి ♦నడ్డమగుచు
యుద్ధమర్యాద దాఁటుదే♦యోద్ధలేని
పోర నను గెల్చి పోవుట ♦పొసఁగు నీకుఁ
గానిచో నిన్ను ముందుకుఁ♦గదలనీను. 77

క. అని గద చేకొని త్రిప్పఁగ
ననుజన్ముని బిలిచి కృష్ణుఁ♦డాఁగుము నీచె
ప్పినది నిజంబైనను వా
నిని విడువుము తన్మదంబు♦నే నణఁగింతున్. 78

క. ఆమాటలు విని పౌండ్రకుఁ
డేమీ! నామద మణంతు♦వే? యింతకు నీ
వేమూల దాఁగినాఁడవు?
రా మఱి,యణఁచెదవు గాక ♦రా యని మొఱగై. 79

చ. జగతిని వాసుదేవుఁడను♦చక్రిని శార్ఙ్గిని నేను గాక నీ
వగుదువె?యావు నెద్దు ముస♦లవ్వను బండిని గూల్చినందుకా
యెగురుచునుంటి వోరి!చల♦మెక్కినమాటలు కట్టిపెట్టి నీ
పొగ రణఁగింతు విల్లు గొని♦ పోరికి సిద్ధము కమ్ము నావుడున్. 80

గీ. మందహాసంబు గావించి♦మాధవుండు
పౌండ్రకా! నీదుచిత్తంబు ♦వచ్చినట్లు
ప్రేలుకొనవచ్చుఁ గాని నా♦పేరు విన్న
నింతదుఃఖంబు ని న్నేల♦హింసపెట్టు? 81

గీ. కోరుకొన్నది గాదు నా♦పేరు నాకు,
కోరుకొన్నను రాదు నా♦పేరు నీకు,
కొత్తగా నీవు తగిలించు♦కొంటి గాని
పిలిచెనే యెవ్వఁడేని యీ♦పేర నిన్ను? 82

ఉ. మానవుగాక చక్రి నను♦మాట వృథాశ్రమ చేసి మోసి చ
క్రాన నొనర్చినట్టిఘన♦కార్యము చెప్పుము చూడ, ముట్టెలో
తూనిక నాసుదర్శనము♦తో సరివచ్చిన సచ్చుఁగాఁసి వీ
ర్యానికి సాటివచ్చునె? య♦యశ్శలకంబును జక్రి [illegible]! 83

గీ. బ్రతికినాఁ చచ్చినా నీకు ♦వాసుదేవ
పదము చెల్లదురా వెఱ్ఱి♦పాడెనట్టి!
మాట లింకేల? తుచ్ఛపు♦నోటిపంద!
నన్ను గెలువు మటంచు బా♦ణంబు విడిచె. 84

చ. అది యణఁగించి పౌండ్రుఁడు ప♦దాతిరథస్థ యుక్త క్రమంబుగాఁ
బ్రదరము లేసె సారథిఁ దు♦రంగములం దనుఁ గొట్టె నాస్త్రలో
యదుపతి మెచ్చి మొల్కలఁసగ♦ శారఁగ శార్ఙ్గము లాఁగి, తేలిపు
ల్లడరఁ బతాక సారథి హ♦యంబులు నేలకుఁగూల నేసె నుస్. 85

గీ. చక్రరక్షకు లిద్దఱిఁ♦ జావఁగొట్టి
రథము చట్టలుబడఁగఁ జ♦క్రములు నఱికి
యొకరిదో శార్ఙ్గ మెప్పు డే♦నెఱుకపడెనె?
యనుచు సవ్వంగఁ బౌండ్రుఁడు♦ డరద ముడిగె. 86

చ. గిరగిరఁ ద్రిప్పి కత్తి పరఁ♦గింపఁగ ముక్కలుచేసె కృష్ణుఁ డ
య్యరి గద వేయఁ జిప్పి పరి♦ఘాయుధ మేయఁగ గంటుచేసి దు
ర్భర మగుశక్తి పూన్కి విస♦రన్న దిగాఁ బడఁగొట్టె, యోరి! నీ
గరువ మణంగెనే? గదలి♦ఖడ్గివి గా నను నంచు దెప్పినన్. 87

చ. మన మెరియంగ వాఁ డప్పుడు♦మానవ! నో రణఁగింతు నుడుము మం
చనుపమసారమై దశశ♦తారమునై బహుభారలోహభా
జన మయి ఘోర మైనతన♦చక్రము చేకొని నన్నుఁ జంపఁ బు
ట్టినయిదె కాచుకొ మ్మని క♦డిందిమగింపుము చేసి నొప్పుచున్. 88

క. గిరగిరఁ దిరుగుచు మెఱయుచుఁ
జరచర చనుదెంచుదాని♦జవముం గని య
చ్చెరు వొందుచుఁ గృష్ణుఁడు తన
యరదము తప్పించె నది యు♦నవనిం బడియెన్. 89

చ. అది గని పౌండ్రకుండు తన♦యాయుధ మట్టులు పొల్లవోవఁగా
మది చెడి యొక్కరాయి గొని ♦మాధవ! చచ్చితి వంచు వేసినన్
యదుపతి దానిఁ గూల్చి యసు♦రాంతక మద్భుతమైనయచక్రమున్
వదలఁగ వానిఁ జీల్చి యది ♦వచ్చెను వెండియుఁ గృష్ణుచేతికిన్. 90

గీ. అట్లు పగతుని ద్రుంచి నా♦రాయణుండు
నగరినల్గడ హర్షని♦నాద మెసఁగ
వృద్ధయదువీరమిత్రులు♦ వెంటరాఁగఁ
జనియె వేడ్క సుధర్మ కా♦సమయమునను. 91

ఏకలవ్యుఁడు పాఱిపోవుట

క. బలరాముఁ డేకలవ్యుని
బల మారఁగఁ గొట్టె ఱొమ్ము ♦పటపట లాడన్
జల మారఁగ నాతండును
బలభద్రునురంబు గొట్టెఁ♦బటుతరగదతోన్. 92

ఉ. అంత హలాయుధుండు ముసలు♦వా! యిదె కూలితి వంచు నొక్కదు
ర్దాంత మరిందమం బగుగ♦దం దనచేతులఁ బట్టి యెత్తఁగా
లాంతకుచేతిదండ మిది♦యాఁపఁగ రా దని యేకలవ్యుఁడ
త్యంతభయాకులుం డగుచు♦సంబుధిలోఁబడఁ బాఱిపోవుచోన్. 93

ఉ. వానిని వెంబడించి బల♦భద్రుఁడు పట్టెడఁ బూనె నప్పుడా
మానవిహీనుఁ డొక్కగతి ♦మన్నును మిన్నును గాన కేగి వే
గానఁ బయోధిఁ జొచ్చి హలి ♦గట్టిన నాఁగుట చూచి, యీశ్వరా!
దీనుని గాచి తంచు నొక♦దీవికిఁ జేరె గజీఁతనేర్పునన్. 94

గీ. కామపాలుండు యుద్ధరం♦గంబుఁ జేరి
యరిబలం బెల్ల నిశ్శేష ♦మగుట చూచి
వృష్ణియదువీరవరుల వే♦ర్వేఱఁ బొగడి
సాత్యకిం గూడి కృష్ణుని♦సభకు వెడలె. 95

ఉ. అందుల కేగుదెంచి రఘు♦డాప్తులు మిత్రులు బంధువుల్ మహా
నందముతోఁ గనుంగొనఁగ ♦నందునినందను భక్తులుం బ్రదా
నంమని వాసుదేవుని గ♦నం జనుదెంచిరి, నాఁటి దేవకీ
నందనునాసుధర్మ సుర♦నాథుసుధర్మను మించెనో యనన్. 96

ఉ. ఆసభలోనిపెద్దలకు♦నంజలిచేసి నమస్కరించి వి
శ్వాసము తెల్పి పిన్నలకు ♦సన్నినవ్వునఁ గృష్ణుఁ డాశ్రమా
వాసులయాదరంబు వన♦వాసిపిశాచయుగంబుభక్తి క
లాసముఁ జేరుకొంట నర♦లాభము నన్నియుఁ జెప్పె వారికిన్. 97

శ్రీకృష్ణుఁడు రుక్మిణ్యాదులకు సర్వముఁ జెప్పుట

గీ. కొలువు చాలించి దరహాస ♦మలర లేచి
యంతిపురి కేగి రుక్మిణి♦యనుమతింప
సత్యభామాదిసతుల స♦చ్చటికిఁ బిలిచి
సర్వమును దెల్పె వారలు ♦సంతసింప. 98

వ. అనంతరంబ. 99

సీ. రుక్మిణీదేవికోర్కులు దీరఁ బ్రద్యుమ్నుఁ
గాంచి యానందంబు♦గాంచుచుండ
సత్యభామాదులు ♦సర్వసంపదలతోఁ
దులఁదూఁగుచుం దన్నుఁ ♦గొలుచుచుండ
ద్వారకాపురము శా♦త్రవబాధఁ దొలఁగి భూ
తలనాకమై వృద్ధిఁ ♦దనరుచుండ,
అవని నిష్కంటకం♦బై ధర్మబద్ధమై
పాఁడిపంటలతోడఁ ♦బరఁగుచుండ

గీ. నిజకులోచితవృత్తులై సకలజనులు
భక్తివాత్సల్యగౌరవభయనయములు
వెలయఁ దనయాజ్ఞ మీఱకమెలఁగుచుండ
సకలజగదీశ్వరుం డయ్యెఁ జక్రపాణి. 100

వ. అని పౌండ్రకవధాఖ్యానంబు వినిపించుటయు జనమేజయుండు సంతుష్టస్వాంతుండై మునీంద్రా! శ్రీకృష్ణకథామృతాస్వాదనంబునఁ దనివి చెందువా రుండఁబోరు. శ్రీహరిమహత్త్వంబుప్రదిపాదించు నుపాఖ్యానము లెన్ని విన్న నింకను వినవలెనని యే మన సువ్విళ్లూరుచున్నది గావున నింకొకటియడుగుచుంటి ననుగ్రహింపుము.

గీ. 1. హంసడిభకుల నణఁగించెహరియటంచు
విందు వా రెవ్వరో వారిచంద మేమొ?
వారిసఖుఁడు విచక్రునివార్త యేమొ!
నుడువు మంచును భక్తితోనడుగుటయును. 102

ఇది
ప్రేమతత్త్వకలివిడంబనసత్యకీర్తి భీష్మప్రజ్ఞాంధ్ర దశరూపక
భాసభవభూతినాటకవచనాది కృతులకును, శృంగారరస
విమర్శన కర్ణార్జునశీలపరిశీలనాది వివిధవిషయక
వ్యాసంబులకుం గర్తయగు మల్లాది
సూర్యనారాయణశాస్త్రి నిర్మించిన
యాంధ్రభవిష్యపర్వమునందు
పంచమాశ్వాసము.

1. హంసడిచికులనియు, హంసడింభకులనియుఁ బాఠములు కలవు.

ఆంధ్రభవిష్యపర్వము.

షష్ఠాశ్వాసము.

శ్లో. ఓఙ్కారాక్షరరూపాయ। యోగగమ్యాయయోగినే
రజస్తమోవినాశాయ। శ్రీకృష్ణాయనమోనమః. 1

వ. దేవా! వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

—హంసడింభకులజన్మాదికము—

గీ. విమలతరకీర్తితత్త్వవివేకమూర్తి
యాగదీక్షారతుండు దయాపరుండు
సాల్వరాజ్యంబు నేలు సుక్షత్త్రియుండు
తనరుఁ గాంపిల్యపురి బ్రహ్మదత్తుఁ డనఁగ. 3

మ. అనపత్యుం డగు నాతఁ డిర్వురును భార్యల్ వెంబడింపం దపో
వనముం జొచ్చి పదేండ్లు దీక్ష గొని శర్వాణీపతిం గొల్వ నా
తని కాతండు కలం గనంబడి మహీంద్రా! నీకు శీఘ్రంబుగాఁ
దనయుల్ పుట్టుదు రిద్ద ఱేగు మని యంతర్ధాన మైనంతటన్. 4

క. నరపతి మేల్కాని వేడ్కన్
వరలాభము తెల్పి తనదు వనజాక్షులతోఁ
బురమునకుం జనుదెంచెను
బరమేశ్వరుకరుణకలిమిఁ బరవశుఁ డగుచున్. 5

గీ. ఆసమయమునందె యైదేండ్లు హరిని గొలిచి
బ్రహ్మదత్తుని మిత్త్రుండు బ్రాహ్మణుండు
మిత్త్రసహుఁడును బడసె సుపుత్త్రవరము
వార లట్లు కృతార్థులై వఱలుచుండ. 6

మ. మనుజవరేణ్యుభార్యలు క్ర♦మంబుగ హంసుఁడు డింభకుండు నాఁ
దనయుల శంకరోపములఁ ♦దద్వసుధామరుపత్ని యొక్కనం
దనుని జనార్దనాఖ్యుని జ♦నార్దనసన్నిభుఁ గాంచి,రంత వా
రును దమతంద్రులట్లు నెన♦రుం గనునెయ్యమునన్ మెలంగుచున్. 7

చ. కులగురుసన్నిధానమునఁ♦గోరిక నేర్పను మీఱ వేదవి
ద్యలు ధనురాగమార్థనయ♦దండరహస్యము లాహవంబులన్
మెలఁగెడియెల్లమార్గములు♦నేర్చినయంతట సర్వరాజులన్
గెలిచినశూరు లన్నఘన♦కీర్తి గడింపఁగ హంసడింభకుల్. 8

క. కులదైవ మైనశూలిం
గొలువఁగ హిమగిరికి నేగి♦ఘోరతపంబుల్
సలిపిరి, యింటనె చక్రిన్
దలఁచుచు విద్యారతిన్ జ♦నార్దనుఁ డుండెన్. 9

గీ. రాజపుత్రులు పంచవ♦ర్షంబు లట్లు
గాలి నీరును శరణంబు♦గాఁ దపింప
హరుఁడు ప్రత్యక్షమై కోర్కె♦లడుగుఁ డనియె
నెలమి యేపార మ్రొక్కి వా♦రిట్టులనిరి. 10

చ. పరమశివా మహేశ్వర కృ♦పామయ శంకర! భక్తియుక్తి నీ
చరణము లాత్మలోఁ దలఁచు♦సజ్జను లిష్టము గాంచుచుండ, నీ
దరిసెన మైనవారు వర♦ధన్యత గాంచుచునుండ నింక నీ
వరమునఁ బుట్టునీసుతులు♦వాంఛితసిద్ధిని గాంచు టబ్రమే? 11

సీ. అందు నిందును గ్రింద♦నఖిలవీరులయందు
నొకఁడేని మము♦నోర్వ కుండునట్లు,
రౌద్రమాహేశ్వర♦బ్రహ్మశిరోఽస్త్రంబు
లచ్ఛేద్యచాపంబు♦లబ్బునట్లు,

పగఱ కభేద్యంబు♦లగుకవచంబులు
ఘనశక్తిపరశువుల్♦కలుగునట్లు,
పాయక యుద్ధస♦హాయులై యుద్ధలు
ప్రథమవీరులు వెంట♦వచ్చునట్లు,

గీ. వరము లిమ్మన నట్టులే♦హరుఁ డొసంగి
యంతఁ గుండోదరుని విరూ♦పాక్షుఁ బిలిచి
యాజి వీరికిఁ దోడగుఁ♦డనుచుఁ జెప్పి
యందె యంతర్హితుం డయ్యె♦నపుడు వారు. 12

వ. ఈశ్వరానుగ్రహంబున నభీష్టంబు సిద్ధించినందుకుఁ బరిహృష్టాంతరంగులై భస్మోద్ధూళితవిగ్రహులును రుద్రాక్షాలంకృతులును జటావల్కలవ్యాఘ్రచర్మాంబరధరులున్నై శివునినోటనుండి యూడిపడినట్లు శివరూపంబుల నొప్పుచు "నమశ్శివాయ శాన్తాయ నిత్యాయ పరమాత్మనే" ఇత్యాదిగా శివధ్యానంబు చేయుచు నిజగృహంబున కరుదెంచి. 13

గీ. తల్లిదండ్రుల పాదప♦ద్మముల కెరఁగి
గురునికిని మిత్రసహునికిఁ♦ గోర్కి మ్రొక్కి
మిత్రుఁ డైనజనార్దను♦మేను నిమిరి
సేవకుల నెల్లఁ గరుణ నీ♦క్షించి రంత. 14

వ. వీరపురుషలక్షణంబుల వీరశ్రైవచిహ్నంబులఁ జెలంగు తమ్ముం గని సామంతులు ప్రజలు భయభక్తివినయంబులఁ బ్రణమిల్లుచుండ నాంనడిభకులు రాజ్యకార్యంబు లరయుచు జననీజనకులయాజ్ఞనతి నుత్తమరాజవంశసంజాత లగుసుందరాంగులఁ బరిణయంబై గార్హస్థ్యధర్మంబులు యథోక్తంబుగ నాచరించుచు యాగప్రియులై యుండిరి. జనార్దనుండును చంద్రశ్రీ యనుమానిని శ్రోత్రియకులసంభూత

యగుసుశీలను వివాహమాడి గృహమేధివిధుల మెలంగుచు
గ్రతువు లాచరించుచుండె. అంత నొక్కనాఁడు. 15

హంసడిభకులు వేఁటకేగి యతులను బాధించుట.

చ. మునులు వశించునాశ్రమము♦ప్రాంతల దుష్టమృగంబు లున్నవా
ర్తను విని వేఁట సల్పుమతిఁ♦దద్వని కేగిరి హంసడింభకుల్
మునికొని వేఁటకాండ్రు పని♦నుట్లు సమస్తము వాహనంబులం
గొని చనఁగా జనార్దనుఁడు ♦కూరిమిఁ దోడయి రా రథంబులన్. 16

చ. చని వని ముట్టడించి యదె♦చార్లమేకంబు సివంగి యే దదే
వనమహిషంబు ఖడ్గ మిదె♦భల్లుక మిందు వృకంబు సింగముం
గను మదె దుప్పి లేడి శశ♦కం బను కేకలుతో మృగార్తని
స్వనము లెసంగఁ గ్రూరమృగ♦జాల మణంచిరి శస్త్రిచాతురిన్. 17

వ. అంత మట్టమధ్యాహ్నం బగుటయు మృగయ చాలించిపరిచరవర్గం
బుం దామును గొంతయలసట దీర్చుకొని యచ్చటి కనతిదూరంబున
నున్నయొక్కకమలాకరంబుం జేరి శ్రమాపనోదంబుగ నవగాహన
స్నాన మాచరించి జలంబు లాని తత్తీరతరుచ్ఛాయల విశ్రమించి
నయెడ. 18

ఉ. వేదనినాద మచ్చటికిఁ వీనులవిందుగ నేగుదెంచి యా
హ్లాద మొనర్పఁగాఁ బరిచరావళి నచ్చట నిల్పి వార లా
నాదముజాడ నేగి మునినాథపరీతుని వైష్ణవాఖ్యస
త్రాదరచిత్తుఁ గాశ్యపమహామునిఁ గాంచి నమస్కరించినన్. 19

గీ. వారు మువ్వురికిని మునివర్యు లెలమి
నతిథిసత్కారవిధు లెల్లనాచరించి
రప్పుడు హంసుండు వినయంబు హర్ష మలరఁ
గాశ్యపమునీంద్రుఁ గాంచి యిక్కరణిఁ బల్కె. 20

చ. అనఘుఁడు తత్త్వవేత్త వివిధాధ్వరకర్త మహీశ్వరుండు మా
జనకుఁడు రాజసూయమును సల్పఁ దలంచి నృపాళిఁ బిల్వఁగాఁ
బనిచెను, దానికిం దిరుగఁ బాటొనరించెడువారి గెల్చి నాఁ
యనుజుఁడు నేను మా జనకునాహవశాలకుఁ జేర్చి మెచ్చఁగన్. 21

ఉ. శూలిదయాతిరేకమున శూరుల నెల్లర నోర్చు సత్త్వమున్
భీలపరాక్రమాదులు లభించెను మాకు, మమున్ జయింపఁగాఁ
జాలెడువాఁడు లేఁడిది నిజం బిఁక నాయనగారియాగ మే
జాలము లేక సాగుటయు సత్యము, కావున మిమ్ము నందఱిన్. 22

గీ. రాజసూయంబు చేయింపఁ గాఁదగు నని
మనవి చేయుచునున్నాఁడ నను, మునీంద్రుఁ
డప్పటికిఁ దీరెనేని మా కయ్యాగదీక్ష
శిష్యులం గూడి వత్తుము సిద్ధ మనియె. 23

వ. అంత హంసడిభకులు కాశ్యపాదులకు బహుప్రణామంబు లాచ
రించి వారివీడుకోలు వడసి జనార్దనుం గూడి యరుగుచు వెనుకటి
సరోవరంబు నుత్తరతటంబునఁ జనుచు నొక్కచో నుపాంతంబునం
బ్రశాంతమైన యొక్క యాశ్రమంబు గాంచి సమీపించి యందు. 24

సీ. యమనియమాది యోగాంగసాధనమున
నింద్రియంబులను జయించువారు
శమదమాదికషట్కసంపన్నులై యాత్మ
ధ్యానసంధానంబు సలుపువారు
సర్వవేదాంతార్థసారవిచారణఁ
జిత్త మేకాగ్రంబు చేయువారు
జీవాత్మపరమాత్మ భావనాసక్తులై
సన్ముక్తిమార్గంబు పట్టువారు,

గీ. అగుచు నమనస్క యోగంబు♦నభ్యసించు
హంసపరమహంసాదు లకట్లరయుచుండ
నాల్గవయవస్థ దాఁటి యా♦నందియైన
వానిఁబద్మాసనస్థు దుర్వాసుఁ గాంచి. 25

వ. పాపంబు పండెనో యన దుర్గర్వారంభంబున దురహంకారులై, కోప కారణంబు కలిగెనేని కన్ను తెఱచి చూచినంత నఖిలప్రపంచంబు భస్మముచేయఁ జాలుమహర్షి మహామహిమం బెఱుంగక యతనిఁ దిరస్కరింపఁబూని 26

ఆ. బోడితలలవారు♦పుట్టగోచులవారు
చుట్టుచుట్టి యుండ♦నట్టనడుమ
బిట్టబిగిసి వెన్ను ♦బిగఁదన్నికూర్చుండె
వీఁ డెవండొ పెద్ద♦వెట్టిబోడ! 27

ఉ. ఆసలు మానినట్లు జను♦లందఱి మోసముచేసి యెట్టియా
యాసము లేక పొట్ట బలి♦యం దిన వేసినవేస మైనస
న్యాసము నొక్కయాశ్రమమె? ♦యర్థము ధర్మము కామ ముత్తమా
భ్యాసమునం జరించెడు గృ♦హస్థులకన్నను మిన్న లుందురే? 28

వ. అని పలుకుచు, జనార్దనుం డించుక వెనుక జంక నయ్యన్నదమ్ము లిరువు రింకొకయడుగు వైచి దుర్వాసోమునీంద్రుకట్టెదుట నిలచి నిశ్చలసమాధి నట్లేయున్నయతనిం బరిభవదృష్టి నీక్షించి. 29

క. కదలఁడు చూడఁడు పలుకఁడు,
మదమునఁ గను మూఁతపడెనొ? ♦మతి పోయినదో?
పెదవులు కదపక యేమో
మదిఁ దలఁచుచునున్నవాని♦మాడ్కి నటించున్. 30

గీ. వీఁడు గురువని నమ్మి యీ శిష్యుఁడుండ
కొడుకు లెల్లరు పెడదారిఁ బడి, రితలను
తాఁ జెడుట గాక చెఱిచె నిందఱిని, దాను
జెడ్డకోఁతి వనం బెల్ల చెఱచినట్లు. 31

ఉ. నిప్పుల నీరు వోసి సతినెత్తిని నిప్పులు వోసి ధర్మముల్
తప్పినయిట్టిమూఢులను దారికిఁ దెచ్చుట రాజధర్మమా
నిప్పుడు బుద్ధి చెప్పి తమయిండ్లకుఁ జేరఁగ వీరి నంపి, యిం
కెప్పుడు తప్పు చేయ నని యీయుమ్మదిచే ననిపింపఁగాఁ దగున్. 32

వ. అనుచు నోడలు మఱచి యిట్లు ప్రేలఁ జొచ్చిరి. 33

ఉ. ఎందుకు డాబుచేసెద? విరెక్కడి యాశ్రమ? మేమి లాంఛనము
బొందక గృహస్థధర్మములఁ బోకడ పెట్టితి? కాఁపురాలు గం
గం దిగఁద్రొక్కి- వీరు నరకంబునఁ గూలరె? నిమ్ము చేసి ఇ
ల్లిందఱిఁ బాడుచేసితివొ? యొందఱికిం గొంపలు ముచ్చు పట్టితో? 34

ఆ. సతుల సుతులఁ గూడి సంసారి మెలఁగుచు
హరిహరాదు లెల్ల నెజ్జు లొక్కొ?
స్త్రీలు పురుషు లనఁగ సృష్టిచేసినవాని
త్కారణుండు చేత కాని వాఁడె? 35

ఉ. చేసినపాపముం దలఁచి చింతిలి శాంతి గొనుచుచ్చుకొమ్ము, నూ
శాసన మాచరింపుము, విచారణ చేయక పుచ్చుకొన్న న
న్యాసము మాను మానుము గృహస్థత, నిత్యము పంచయజ్ఞముల్
చేసి సుఖింపు మిందు, తుదిఁ జెందుము నాకసుఖంబు లెంతయున్. 36

గీ. ఆలకించితి వా?—బను లాడవేమి?
ఒళ్లు తెలియక యున్నాఁడ వోరిమూఢ!
బ్రతుకఁ దలఁచితి వేని మా పలుకు చేయు
మనుడుఁ జిత్తంబు కలఁగ జనార్దనుండు. 37

చ. శరణు తపోధనా! శరణు, సజ్జనభూషణ మాలకించు నా
దురితము లంతరింప నిదె దోసిలి యొగ్గితి నంచు మ్రొక్కి,ని
ష్ఠురగతి హంసడింభకులఁ జూచి మదాంధులు బుద్ధిహీను లం
తరము లెఱుంగఁజాలరు వృథా మునినాథుని ధిక్కరింతురే? 38

ఉ. ఆయువు చెల్లెఁగావలయు నక్కట! మీచదు వెల్ల పొల్లయై
నే!యిది నేర్పిరే గురువు?లెంతటిమూర్ఖులుగాని యింతయ
న్యాయముగాఁ జరింతురె?మహామహిమాంచితుఁ డైనయిట్టిశా
పాయుధునుగ్రదృష్టి కిఁకఁ బ్రాణముఁ బాయక నిల్వ నేర్తురే? 39

గీ. ఎట్టిమహానీయుఁడో యిమ్మునీంద్రుఁ డనుచు
వందనం బాచరించి దీవనలు గొందు
రంతియే కాని యిట్లు నిందింతురయ్య!
ఖర మెఱుంగునె చందనపరిమళంబు? 40

గీ. వర్ణములయందు బ్రాహ్మణవర్ణ మట్టు
లాశ్రమములందు సన్యాసమధికతమము,
దాని కర్హత గనువాఁడు ధన్యతముఁడు
పరమపురుషార్థ మాతనిపట్టుఁగొమ్మ. 41

చ. అని నిగమాంతవేత్త లగుసనాద్యులు తెల్పినతత్త్వసారముం
గనియును మీ రొనర్చుయతిగర్హణ వింటిని,జాలు నింక మి
మ్మును విడనాడి నీటఁ బడిమున్గుదునో గరళంబు తిందునో!
యనలముఁ జొత్తునో!యనుచుహాయనుచున్ విలపించె నత్తఱిన్.42

వ. దుర్వాసోమహర్షి యామాట లాలకించి యట్లె నిశ్చలుండై యుండి
యించుక కన్ను తెఱచి. 43

క. కనియె జనార్దను వత్సల
మును జిల్కెడియొక్క కంటకముందుగఁ, బిం కన్
గనుఁగొనె హంసుని డింభకు
ఘనరౌద్రానలము గ్రక్కు[illegible] నొకంటన్. 44

క. కనుఁగొని యాదౌర్జన్యం
బనకారణ మాత్మఁ దెలిసి పురుషోత్తముఁ డి
యను బడి వీరలు చేసియుం
తన తాము నశింపఁగలయు దర్పితు లనియున్. 45

క. కనుఁగొని "చత్తురు చత్తురు
చనుఁడు చనుం డిపుడు మీరు, శాపంబున మి
మ్మను గూల్పఁ జాలియును శాం
తిని గని యున్నాఁడ విడిచితిం బోపొండీ! 46

చ. విని సయిరింపఁ జాల నిఁక వీటిఁడిమాటలు పొండుపొండు నేఁ
గనలితి నేని మి మ్మొకరిఁ గాదు మహీవరవంశ మెల్ల నా
శన మొనరింతుఁ గాని యమసన్నిధి కేగఁగ మాటఁ జంకఁ బె
ట్టినమిము నేను గూర్చినసడిం బడఁజాలను జెప్ప నేటికిన్?" 47

చ. అని యదలించి లేచి విపినాంతరసీమకుఁ బోవఁ జూచున
య్యనఘుని రెక్క పట్టుకొని యట్టిటు ముమ్మరము గుంజ హంసుఁడే
మనఁ దగు! గోచి చింపెను, భయంపడి శిష్యులు పాఱిపోయి ర
య్యనుచితకృత్యముం గని జనార్దనుఁ డాఁగు మటంచు సద్దనన్. 48

గీ. తప్పు తప్పంచు వానిహస్తంబు వట్టి
పట్టు విడిపించి లాగె నివ్వలికి నంత,
యతియు హృదయంబు భగభగలాడ మీఱు
కినుక దిగమ్రింగి మెల్లగా ననియె నిట్లు. 49

మ. హతమార్వం గలనేను మి మ్మధముఁలారా! కాని నా కేల సం
యతచిత్తుండను లోకరక్షకుఁడు దైత్యారాతి యుండంగ? సీ
క్షితి మీపేరుప్రతిష్ఠ లుండ వేఁక, మీచేష్టల్ జరాసంధభూ
పతి యాలించినఁజీయటంచు మిము మీబాంధవ్యమున్ దూఱెడున్.

వ. అని పలికి, జనార్దనువంకఁ జూచి దుర్వాసుండు. 51

గీ. స్వస్తి యగుఁగాక, యిహపరసాధనంబు
లెల్ల ఫలియించుఁ గాక, శ్రీకృష్ణ నీవు
రెండుమూఁణ్ణాళ్లలోన దర్శింతుగాక
వెడలు మిది యెల్ల మీతండ్రి వినెడుఁగాక. 53

వ. అని చెప్పుచుండ హంసడింభకులు మఱింతక్రోధావిష్టులై దౌర్జన్యంబు నకు దిగి. 53

సీ. దండముల్ విఱిచి కమండవుల్ నలిచేసి
దర్భాసనంబులు తగులఁబెట్టి
మూఁకుళ్లు ముంతలు గోకర్ణములు కుండ
లింతేసిగా నేల నేసి కొట్టి
కృష్ణాజినంబులు కేలఁ గాలను జీల్చి
కాషాయవస్త్రముల్ కాళ్ల మట్టి
అగ్నయే స్వాహాయటంచుఁ గుటీరముల్
చిటచిట లాడంగఁ జిచ్చుపెట్టి

గీ. చూడ వచ్చినయెలుకును గూడె మంపి
యైణమాంసంబు తెప్పించి యాగృహాగ్ని
యందె కాల్పించి యింపార నారగించి
పోగ రణంగినదా? యంచుఁ బోయి రప్పుడు. 54

గీ. బ్రహ్మదత్తునిపుత్త్రు లీ♦శ్వరునిభక్తు
లధిగతామ్నాయు లస్త్రశ♦స్త్రాగమజ్ఞు
లక్కటా! భ్రష్టులై పోయి♦రని వగచుచు
నరిగె వారిని గూడి జ♦నార్దనుండు. 55

వ. అంతఁ బలాయితులై తిరిగివచ్చిన యైదువేలయతులు నాశ్రమవినాశంబునకు వగచుచుండ వారి నూరార్చి, దుష్టులైన రాజపుత్త్రులు చేసినదుండగంబుల కానవాల్గా నగ్నిపాలుగాక యందందు చెదరిపడియున్న కృష్ణాజినకుశాసన కాషాయ కౌపీనంబుల చీలికలును, కాలీకాలనిదండఖండంబులును, కమండలుశరావంబుల పెంకులును మూటలుకట్టుకొని వారు వెంటరా దుర్వాసుండు ద్వారకామార్గంబు పట్టెనంత. 56

దుర్వాసుఁడు తమబాధ కృష్ణునకెఱిఁగించుట.

గీ. కాలు నేలను మోపిన♦కామగమన
మనఁగ దుస్సహ మగుకోప♦మనెడిచండ
మారుతము పట్టి త్రోయంగ ♦ వారు తెల్ల
వాఱువేళకు ద్వారక ♦ చేరుకొనిరి. 57

ఉ. చేరి పురోపకంఠసర♦సిన్ శ్రమ వాయఁ గృతావగాహులై
తీరిచి యాహ్నికంబు వసు♦దేవకుమారునిదివ్యమందిర
ద్వారము చేరి,రంత మునివల్లభుఁ డంపెను వార్తఁ దుం బ్రతీ
హారునిచేత లోపలికి ♦నప్పుడు చక్రి సుధర్మలోపలన్. 58

శా. లీలార్థంబుగఁ దాను సాత్యకియు గో♦ళీలాటకం బొచ్చి యు
ద్వేలంబై తమకంబు హెచ్చ నిదెముం♦దీగోళి త్రోపాడు నీ
గోలం బంచును బ్రేళులం గొని తగు♦ల్కోఁ గొట్టి నా దాట యం
చాలోకించెడుబంధుమిత్రతతికిన్♦హర్షంబు గావించుచున్. 59

క. సుగ్రీవునితోఁ దొల్లిక
శగ్రీవాంతకుఁడు క్రీడ •సల్పినగతిఁ బ్ర
త్యగ్రోత్సాహంబున రా
జగ్రామణి కృష్ణుఁ డాడి •సాత్యకి గెలిచెన్. 60

వ. మఱియుఁ గౌతుకాతిశయంబున. 61

క. ఒక్కొక్కయదుకుమారుని
దక్కక యట్లోర్చుచుండఁ,గడఁటి చిక్కక వాఁ
డిక్కడ నిలిచెను యతిగణ
మక్కడనే నిలిచె రెండుఁగయామము లయ్యెన్. 62

వ. అంత నతం డాట చాలించుటయుఁ బణిహారి చేతులు మోడ్చి దేవా! దేవర దర్శింప వచ్చినమునిగణంబు కోటముంగిట వేచియున్న దని విన్నవించి యుత్తరువు వడసిపోయి విచ్చేయుం డన సశిష్యుండై దుర్వాసుఁడు కక్ష్యాంతరంబులు గడచి సుధర్మ సమీపించి ముఖ ద్వారంబుఁ జొచ్చి. 63

చ. కనఁగ నజాండమో యనఁగఁ గాంచనగోళము చేతఁ ద్రిప్పుచున్
గనుఁగవ సత్వరేఖయు మొగంబునఁ జిక్కల తాండవింపఁగాఁ
గనులకు విందుగా నెదురుగాఁ జనుదెంచెడుకృష్ణుదివ్యమూ
ర్తిని మనసారఁ గాంచి వినుతించిరి మౌనులు భక్తినమ్రులై. 64

చ. కనలున నెత్తువాఱినమొగంబున కందలివారు భీతిలన్
జినిఁగినగోచి పెట్టుకొనిఁచేరఁగ వచ్చినమౌనినాథు కే
ల్గొని యుచితోపచారమునఁగలోపలికిం గొనిపోయి యందఱిన్
దనిపి యథోక్తపూజల జనార్దనుఁ డిట్లనె నయ్యతీంద్రుతో. 65

శా. కామక్రోధముఖారివర్గమును ధిక్కారించి సర్వేంద్రియ
గ్రామంబుం దిగఁద్రొక్కి బంధపరిముక్తస్వాంతుఁడై యోగవి
ద్యామార్గంబున నాత్మతత్త్వ మనుసంధానించుచున్నాఁడ నో
స్వామీ! నీ విటు లేగుదెంచుట మహాశ్చర్యంబుగాఁ దోఁచెడున్.

గీ. సర్వసంగపరిత్యాగశాంతమతిని
గాంక్షచే రావు, రావు నిష్కారణముగ,
ఇందు విచ్చేయఁ దగినంతహేతు వేమొ?
తెలియకున్నాఁడ దయచేసి తెల్పుమయ్య! 67

మ. అన దుర్వాసుఁడు కోపవేగమున నిట్లనున్ నన్ను దైత్యాంతకా!
నను వంచించెద వే? సమస్తజగదంతర్యామి నంచే నాఁడుం
గనె? నారాకకుఁ గారణంబు తెలియంగా రాదె నీకో సనా
తన? విశ్వాత్మక విశ్వకారణ జగత్కల్యాణసంధాయకా! 68

ఉ. ఏను బురాతనుండ భవదీయమహామహిమం బెఱుంగ వి
జ్ఞానులలో నొకండ, జలజప్రభవాదు లెఱుంగనిది, పౌ
రాణికదివ్యరూపము ధరాస్థలి ధర్మము నిల్పఁ బుట్టి నీ
మానుష మైనరూపమున మానవులు సర్వము నీ వెఱుంగుదున్.

చ. ఎఱిఁగి యెఱుంగనట్లు నటియింతు వదేమి? సమస్తసృష్టిని
న్నెఱుఁగఁడె యోగమాయ? జగదీశ్వర! శిష్టులఁ బ్రోవ దుష్టులన్
జెఱుప జనించుచుందు నసితా! చేసినతొంటిప్రతిజ్ఞ యుగంబులో
మఱచితె? దొంగనిద్ర గనువారిని మేల్కొనఁ జేయవచ్చునే? 70

ఆ. సగము చచ్చి వచ్చి శరణుచొచ్చితి నయ్య!
కష్టపాటు లెఱింగి కాతు వనుచు
నాదుకర్మఫలము నానోట వినఁ గోరి
పుండుమీఁద మంట పోసినావు. 71

శా. నీపైఁ గోపము గాదుసూ యిది జగన్నిర్మాణపారీణ! యా
పాపారంభులు పాంసడింభకులు నాపైఁ నిన్న గావించు దు
ర్వ్యాపారంబునఁ గన్నకిన్క, నను సర్వజ్ఞా! క్షమింపం దగున్
గోపం బంతయు నంతరింప నిఁక నీకు న్నాగతిం దెల్పెదన్. 72

ఉ. మాదురదృష్ట మెట్టిదొ? రమారమణా! వినిపింప నోరురా,
దీదృశబాధ లొందిన మహీసురు లెక్కడ నుండఁబోరు, ని
ర్వేదము శాంతిఁ గొల్ప నటవిం బరతత్త్వము చింతచేయుసూ
కీదురవస్థ వచ్చుటకు హేతువు కర్మము గాక యే మగున్. 73

గీ. కలుష మడఁగించి ధర్మంబు గావఁదగిన
క్షత్రియ కుమారు లెక్కడ? సంయములను
బట్టి బాధించు టెక్కడ? యెట్టిఁడైన
విన్నచో ముక్కుపై వేలు వేసుకొనఁడె? 74

గీ. హరవరమదాంధు లైనయాహంసడిభకు
లమరపతి నైన గణియింప రాజి ననఁగ
శాంతనవు బాహ్లికుని జరాసంధు నైనఁ
జేకకిం గొన రంచు వచింపనేల? 75

గీ. అట్టిఘనశూరు లయ్యు వా రల్పబుద్ధి
నిన్న చేసినపాపంబు విన్న నిపుడ
చేతఁ జక్రంబు వట్టి విచ్చేసి వారి
చేతు లింతింతముక్కలు చేసి రావె? 76

క. యతు లన సన్యాసం బన
మతి నంకటిరోఁత వడయు మనుజాధము పీ
క్షితి నుండఁబోరు, వారే
గతిఁ బుట్టిరొ యెట్టిగతులు గన నున్నారో!

గీ. శ్రీహరీ! యేమి చెప్పుదు? కసిగ్గుసిగ్గు,
"పలికిమాలినసన్న్యాసకమును దొఱంగి
యాశ్రయింపుము గార్హస్థ్య కమనుచు వారు
నన్నుఁ దిట్టినతిట్లెన్ని కయన్ని కావు. 78

ఉ. ముందుగ నోఁచి చింపి,నను కముమ్మలు గుంజినపాంసుఁ జూఁచి పీ
రందఱు పాఱిపోయి రపుక డాసుజనుండు జనార్దనుండు వా
నిం దొలఁగించెఁ, గానియెడ కనిన్నె కన్నులవిందుగాఁగ ని
న్నుం దిలకించియుందును మకనోరథసిద్ధిని గాంచియుందునుస. 79

వ. అని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. 80

ఉ. వేసము మార్చి బంధువులక వీడి యరణ్యము చేరినంత స
న్న్యాసము సిద్ధిగాంచునె? సకమస్తము పోయినఁగాని సన్న్యస
న్న్యాసము సిద్ధిగాంచ దనుకసత్యము మా కెఱిఁగింప నో [illegible]
మానకలార్థసంచయము కమాపిరి కాల్చెద నస కకటీరముల్. 81

వ. చిత్తగింపు మనుచుఁ దమ తెచ్చిన పూజలు విప్పి నోఁ [illegible] నెదుటఁ
బెట్టె. 82

సీ. కంసనిషూదనా! కకాంచు మీ శాటీలు
చీల్చినచేతులు కనీలిపోను
బలిమర్దనా! చూడు కబ్రహ్మాండఁబులు
విఱిచినహస్తముల్ కవిఱిగిపోను
నరకాంతకా! కకమండలురాశి చూడు మా
పాపులతల లిట్లుకపగిలిపోను
దానవారీ! చూడుకదర్భాసనాదు లా
చెట్లలచర్మముల్ కచిరిఁగిపోను

గీ. ఉట్టి చిక్కంబు గోకర్ణు నెుక్క టేమి?
సర్వనాశన మయ్యె నాశ్రమము నమ్మ
మమ్మహాఘోరపాపులనణఁపకున్న
నామ శేషంబు గాదె సన్న్యాస మింక? 83

క. వారిని గెలువఁగఁ జాలిన
వీరులు లోకమున లేరు వినుమింక నీ వే
తీరున నమ్మదమత్తులఁ
బోరం బరిమార్చువాఁడవో దైత్యారీ! 84

గీ. శిష్టసంరక్షణంబు నీచేత యగుట
రక్షకుం డనుబిరుద మేర్పడియె నీకు
దుష్టు లగుహంసడిభకులఁ ద్రుంచి యిపుడు
నిఖిలలోకేశ! నీపేరు నిలుపుకొనుము. 85

క. అని రౌద్ర హాస్యకరుణము
లును భక్తియుఁ దోఁపఁ బాపలుంటాకుఁడు యో
గనిధానము దుర్వాసుఁడు
వినిపింపఁగ నఖిలలోకవిభుఁడిట్లనియెన్. 86

శ్రీకృష్ణుని హంసడిభకవధ ప్రతిజ్ఞ—యతిసత్కారము

మ. విని యున్నాఁడను హంసడింభకులు గర్విష్ఠాత్ము లేరిం గణిం
పనిగుండా లని కాని, తాపసుల నేఁపం జూతురా యంచు నుం
టి నుపేక్షామతి, నాది పెద్దపొరపాటే తప్పు మన్నింపు మో
మునినాథా ! శివుఁడడ్డు వచ్చినను నిర్మూలింతు నప్పాపులన్. 87

క. హరుఁ డొక్కఁడ కాదు సురే
శ్వర వరుణ బ్రహ్మ లిపుడు వరము లొసఁగినన్
బరిమార్చెద నీకిన్కకు
గుఱి యగునావంటయింటికుం దేళ్ల ననిన్. 88

క. నినుఁ గాంచియపెట్టుట త
మ్మనుఁ గట్టఁగఁ ద్రాళ్లు తామున్ మును చేకొనుగా
యనుమీ! కాలము కర్మం
బొనగూడెను, సాధుబాధఁ బూనక చనునే? 89

ఉ. గంధగజంబులట్లు కడుఁ గ్రొవ్వర మెక్కినవార లిద్దఱున్
సంధుఁడు బంధుఁ, డాఖలుడు శశతుర్విజయంబున [illegible] కీగ, [illegible]
బంధము లేకయున్న నెటులఁ బట్టి వధించెద హంసు డింభకున్
సంధిలి లేని మువ్వురుఁ బరసాధ్యము శత్రుజయంబు, కావునన. 90

గీ. సత్వరంబుగ వారినిఁ సంహరింతుఁ
దప్ప దిది సంయమీంద్ర! సత్యంబు తోడు,
యతుల నెల్లరఁ గూడి మీయాశ్రమంబు
చేరుకొనవచ్చు నింక విచారముడిగి. 91

వ. అనుచు మునిజనహృదయనివాసుం డగు ముకుందుం డాసతీయు
దుర్వాసుం డమందానందపరవశుండై యిట్లనియె. 92

చ. వరములదండ కంఠములఁ భాసిల మూర్కొనుదైత్యవీరులం
బోరిగొనినట్టి నీమహిమఁ ముందట నిల్తురె హంసడింభకుల్ ?
పరవర కట్టలే నమలుఁ వానికి నప్పము లొక్క లెక్కయే?
మురహర! లోకరక్షక! తమోహర! మెచ్చితి నీప్రతిజ్ఞకున్. 93

ఉ. కారణజన్మ మెత్తినజగత్త్రియకర్తవు కేశవా! నమ
స్కారము, నీమహామహిమఁ సర్వ మెఱింగియు నిన్న గస్సనో
వ్వారఁగ మీఱుకోపమునఁ నాడినమాటలు సైఁపుమీ! క్షమా
సారులు భక్తదోషములఁ సైఁతురు గాదె సుమత్యభావనన్? 94

క. అన విని హరి యిట్లనె సే
ననవలసినయట్టిమాట • యంటివి నీ వో
మునివర! నామాటలలో
ననుచిత మే దేని యున్న • నది సైఁపఁదగున్. 95

క. సారాసారవిచారణఁ
దీరినమీావంటియతులు • తెలియంగ క్షమా
సారు లని చెప్పఁ దగుదురు
సైరణ యేపట్టునందు • సడలకయున్నన్. 96

ఉ. సైరణ చిత్తశుద్ధికిని • సాధన, మింద్రియనిగ్రహంబునం
గారణ, మైహికం బగును • ఖస్థితిమూలము, పుణ్యసద్గతి
ద్వారము, తత్త్వచింతకు ని • దానము, సత్యముదారి, ముక్తి కా
ధారము, సర్వసద్గుణ ని • ధానము దానికి సాటి యున్నదే? 97

ఆ. కాన మీరు సర్వకాలసర్వావస్థ
లందు దానిఁ దలఁపుఁ డనఘులార!
అనుచుఁ జెప్పి లేచి యందఱికిని మ్రొక్కి
బిక్ష యారగింపఁ వేఁడుకొనియె. 98

ఉ. 'ఓ'మని యైదువేలయతు లొక్కట లేచి గురుండు ముందుగాఁ
దామరసాక్షుతోఁ జనుచుఁ దద్గృహభిత్తుల నైజవిగ్రహ
స్తోమముగాంచి భ్రాంతిపడి తొల్తనె సాపడి రేమి? యెవ్వ రీ
స్వాములు? తోడివారె? యనుచు పల్కుల భోజనశాలఁ జేరఁగన్.

గీ. కృష్ణుకనుసన్న యదువృద్ధ • వృష్ణివరులు
యతుల నెల్లర నుచితాస • నాదివిధుల
బహుసురుచిరభోజ్యపానీయ • భక్ష్యములను
ఫలరసంబుల సంతృప్త • పఱచి పిదప. 100

గీ. పట్టుకౌపీన మొక్కటి ♦ పట్టుపుట్ట
మొక్కటియుఁ గాఁగ నందఱి ♦ కొసఁగి రంతఁ
బద్మనాభునివీడ్కోలు ♦ వడసియతులు
ముద మలరఁ దొంటియాశ్రమం ♦ బునకుఁ జనిరి. 101

వ. దుర్వాసుం డొక్కండు మాత్ర మచ్చట న నిలిచి నారదమహర్షిం గూడి పరతత్త్వవిచారం బొనర్చుచుండెఁ. పుండరీకాక్షుండును హంసడింభకోపాయం బన్వేషించుచుండె నట్టియెడ.

హంసడిభకులు బ్రహ్మదత్తుని రాజసూయము చేయుమనుట-జనార్దనుఁడడ్డు చెప్పుట

చ. గురుసచివాప్తబంధువులఁ ♦ గూడి సభాస్థలి నున్నధర్మశా
స్త్రపరుఁ డగుబ్రహ్మదత్తుఁ డను ♦ తండ్రిఁ గనుంగొని హంసడింభకుల్
"నరపతి నిందు నందు సభి ♦ నందితుఁ జేసెడిరాజసూయమున్
జరపఁగ దీక్షగైకొనుము ♦ సర్వమునిష్ఠ మొనర్తు మమ్మయిన్. 103

గీ. యాగసంకల్ప మొనరించి ♦ నట్టి నెలకు
ధరణినల్గడ విజయప ♦ తాక నిల్పి
యజ్ఞసంభారములతోడ ♦ నవనిపతుల
వెంటఁ గొనివచ్చుపని మాకు ♦ విడిచిపెట్టు". 104

క. అనిపలుక, సుతులమాటకు
జనకుం డానంద మొంది ♦ సభ్యులఁ గని, యే
నొనరింతు రాజసూయము
జనపతులకు యోగ్యమైన ♦ యజ్ఞంబనినన్. 105

క. అనుడు జనార్దనుఁ డుర్వీ
శుని గని సైరింపు మడ్డు ♦ చొచ్చితి ననుచున్
విను మొక్కమాట చెప్పెద
నని హంసుని గాంచి యిట్టు ♦ లనె నెయ్యమునన్. 106

చ. బళిబళి! యెట్టిసాహసము? ♦ భారతవర్షము గొడ్డువోయెనే?
యిలపయి సర్వదిగ్విజయ♦మిప్పుడు పోఁకకుఁ బుట్టెఁ డయ్యెనే?
తెలియక రాజసూయమును♦ దీర్చినతొల్లిటివారిశౌర్యముల్,
తలఁపక నేఁటిశూరుల యు♦దంతము లీగతిఁ బల్కవచ్చునే? 107

ఆ. ఇరువదొక్కమాఱు♦ ధరణీతలం బెల్ల
ద్రొక్కి చూచి రాచ♦ మొక్క లేఱి
కలుపుతీసినట్టి♦ గండరగండండు
పరశురాముబాహు♦ బలము వినవె? 108

సీ. ఆభార్గవునిదర్ప♦ మణఁగించినట్టియా
చండశాసనుఁడు భీ♦ష్ముండు లేఁడె?
పరభయంకరశస్త్ర♦ పాండిత్యమహితుండు
కురుకులాగ్రణి బాహ్లి♦కుండు లేఁడె?
నీయాప్తబంధుండు♦ నిర్జితారినృపాళి
దొడ్డఁ బెట్టినమాగ♦ధుండు లేఁడె?
కదనరంగంబునఁ ♦గాలరుద్రుని కీడు
జోడైన తాళధ్వ♦జుండు లేఁడె?

గీ. అఖిలశూరులలోన వి♦ఖ్యాతిఁ గన్న
యస్త్రవిద్యాఘనుండు సా♦త్యకియు లేఁడె?
ఔర! చాలును దిగ్విజ♦యంబుమాట
చెప్ప కిఁక గోడలకుఁ గూడఁ♦ జెవులుకలవు. 109

చ. ఖలుల వధించి భూతల మ♦కంటకముం బొనరించినట్టి ని
ర్మలతరకీర్తి భూవరశ♦రణ్యుఁడు కృష్ణుఁడు ద్వారకాపురిం
గలఁ డని నీవెఱింగియు సు♦ఖంబుగ నున్నటు లుండ కెందు కీ
యలజడి తెచ్చుకొందువు? జ♦యం బన మాటలు కావు మిత్రమా?

గీ. మొన్న సన్యాసులను గెల్చి♦ యున్నరీతి
యప్పుడే చెప్పె దుర్వాసుఁ♦డచ్యుతునకు
దానిపై నిప్పు డధ్వరా♦హ్వాన మొకటి
కూడఁ జేరిన నగ్గిపై♦ గుగ్గిలంబె. 111

చ. యతివరపీడ యాదవుల♦ కాగ్రహకారణ [illegible]
కతిథి యొకండు తెల్పె, మన♦ యాగము [illegible] సాగనీ[illegible], మీ
హితమును గోరి నేను సచి♦[illegible]ంచితి [illegible]
హితులును [illegible]తులు [illegible] ♦ నే మను[illegible]కిలఘుమీ!

చ. అన విని [illegible]నె [illegible]♦నార్జున! [illegible]
వినియొకి దేమి? భూమిప[illegible]♦[illegible] [illegible], [illegible]
గ్గినఘల సైనభీష్ము [illegible]♦కిం [illegible]గాఘులు [illegible]
గనుఁగొను బాహ్లికున్ గెలువ♦[illegible] 113

మ. బలభద్రున్ గణియించు[illegible]♦[illegible]? [illegible]
ల్బళిరా! సాత్యకి లెక్క-[illegible]♦[illegible]? [illegible]
టలు మాగగ్గ[illegible] సాగునా[illegible]? యుగ[illegible]♦[illegible]
పలలో మాటిక తుద్య[illegible]♦[illegible] 114

గీ. అట్టివారల లెక్క-చే♦యుఁగ నేల?
శౌర్యసంపన్నుఁ [illegible]♦[illegible],
అతఁడు ధర్మాత్ముఁ [illegible] ♦[illegible]
డింక దిగ్విజయంబున♦కేమి [illegible]? 115

ఉ. తప్పదు రాజసూయవిధి ♦[illegible] దిగ్విజయ[illegible], గాన నీ
విప్పుడ ద్వారకానగరి♦ కేగి జనార్దన! యాదవేంద్రుతోఁ
జెప్పుము "మాకు నీవు [illegible]♦[illegible] సర్వ ముఖ్యగా
నప్పనచేసి యాగసమ♦[illegible] సాహసమాటగా. 116

గీ. ఇట్టిపని నిర్వహింపంగ ♦ నీవె తగిన
మిత్రుఁడవు మాకు నీకంటె♦మిత్రుఁ డేఁడి?
ఒక్కమఱుమాట చెప్పకు ♦ మొట్టు సుమ్ము!
వెడలిపొమ్మిది నెఱవేర్చి ♦ వేగ రమ్ము. 117

చ. అనఁగ జనార్దనుండు బదు ♦లాడక నవ్వుచు లేచి"నేఁడు రే
పని జరిగించు చక్రిపుర♦యాత్రను లభించెను నేఁటి కీవిధం
బున,నిది యొక్కనేనె తల♦వోయఁగ భూపతి వద్ద మాట ద
క్కను హరిపాదసేవ సమ♦కూఁడు"నటంచుఁ దలంచి వేడ్కతోన్. 118

జనార్దనుఁడు జనార్దనుని సందర్శించుట.

గీ. తెలియానతి వడసి తం♦డ్రికిని మ్రొక్కి
హంసడిభకకరస్పర్శ♦మాచరించి
యావలికి వచ్చి గతి సైగ♦యిచ్చినంత
ననిలగతి మించి పోవుహ♦యంబు నెక్కి. 119

గీ. ఎండఁ బడి దప్పి గొనుపాంథుఁ♦డెదుట నీర
మరసి పర్వెత్తునట్లు జ♦నార్దనుండు
కృష్ణసందర్శనపిపాస ♦ హెచ్చఁ దేజి
దౌడు నడపించుచున్ మదిఁ♦దలచె నిట్లు. 120

సీ. కందోయితనియఁగాఁ♦గనుఁగొందునా నేఁడు
కులదైవతంబగు♦జలజనేత్రు!
వీనులవిందుగా♦వింటునా నేఁడుని
ర్వ్యాజదయామూర్తి♦యమృతవాణి!
చేదోయిఫలముగాఁ♦ సేవింతునా నేఁడు
పరమేశ్వరునిపాద♦పద్మయుగము!
భావంబువికసింప♦ భావింతునా నేఁడు
దేవాదిదేవుని♦దివ్యమహిమ!

గీ. ఔర! నాపూర్వపుణ్య మేకమగుఁగ నచ్చు?
ధన్యుఁడను నేను ననుఁ గన్న తండ్రిగ్రామతులు
తల్లిదండ్రులు ధన్యులు, ధర్మపత్ని
ధన్య రాలంచు భక్తిఁ జక్తంబు పొంగ. 121

వ. పురాణపురుషోత్తముఁ డగుశ్రీకృష్ణునివిమలమహిమంబు మన
సార ధ్యానించుచుం జనిచని, ద్వారక సమీపించుచున్నంత నాతఁడు
వచ్చినపని తలఁపునకుఁ దెచ్చుకొని చింతాక్రాంతుఁ డగుచును. 122

గీ. ఉప్పు తెమ్మని హరి కెట్లు చెప్పనేర్తుఁ?
జెప్పు కెట్టులు మిత్రు వంచింప నేర్తు?
అక్కటా! యెందు నాత్మజ్ఞుఁ డైన నాఁడు
చిక్కువడ కుండఁబోవునే చెలిమినలన? 123

గీ. ఐన నాహరి సర్వజ్ఞుఁ డౌను దోషిఁ
గా నని యెఱుంగ కున్నె? నేనేల మూఢ నైతి!
ఓటఁ దలదూర్చి రోఁకటిపోటు లను
వెఱవవచ్చునో కో! యవివేకి నగుచు. 124

వ. అని దాత్యనిర్వాహంబు కర్తవ్యంబుగా నిశ్చయించుకొని చనుచు
మఱియును. 125

క. నాజన్మము నాకన్నులు
నాజన్నము ధర్మనిరతి నాసత్యంబున్
నాజిజ్ఞాసయు సఫలము
గాఁ జూచెద యాదవేంద్రుఁ గనుఁగొనుచుఁ గృష్ణ. 126

సీ. భక్తినమ్ముండనై భద్రపీఠము చేరి
పాదపద్మంబులు పట్టుకొందు,
ఆపాదమస్తకం బా దివ్యదేహంబు
చూచి యానందంబు చూఱగొందు,

శాంతగంభీరప్రసన్నవీక్షణ మైన
నెమ్మోము గనుఁగొంచునిల్చియుందు,
ఎవ్వఁడ వీ వెందు కేతెంచి త నెడిభీ
షణాతోషణార్థ భాషణము విందు,

గీ. ఎవనివరమున నే నుదయించినానొ?
ఆపరంధాముఁ డైనజనార్దనుండు
తనదు పేరింటిభ క్త భ క్తునికుమారుఁ
గరుణఁ జూడఁడె? నారాక గనుఁగొనండె? 127

వ. అని భావించుచు ద్వారవతిఁ జేరి కృష్ణప్రసాదంబుముంగిట గుఱ్ఱము దిగి ద్వారపాలకునిచేఁ దనరాక తెలియ నంపి యాదయాళునినుమతి వడసి సుధర్మఁ జొచ్చి యాభ క్తజనార్దనుండు. 128

సీ. నవరత్నకాంచనోన్నతసింహాపీఠిపైఁ
దనతోడ బలదేవుఁడును వసింప,
ఎదుట శైనేయుండు నెడమవైపున నుద్ధ
వాదిముఖ్యాప్తులునధివసింప,
దుర్వాసుఁడును నారదుం డుగ్రసేనుండు
కుడిప్రక్క సద్గోష్ఠిఁ గూడియుండ,
గంధర్వ లోకవంక గానంబు పచరింప
నచ్చర లోకవంక నాడుచుండ,

గీ. వందిమాగధసూత స్తవంబు లెసఁగ
సభ్యసామంతహార్షనిస్వనము లలర
సామగానంబు కర్ణరసాయనముగ
వినుచు నిండోలగం బున్నవిష్ణుఁ గాంచి. 129

గీ. హంసుదూతను భక్తజ॰నార్దనుండ
దేవదేవ! జనార్దన!॰దీనరక్ష!
యనుచుఁ బాదంబు లంటి [illegible]॰వన [illegible]
యగ్జి బలదేవునికి మ్రొక్కె [illegible] హరియు. 130

వ. అతని యథోచితస్థానంబున [illegible] నియ[illegible], మీతండ్రికిఁ
గుశలమా? బ్రహ్మదత్తునికి సుఖమా? హంస[illegible] నారోగ్యమా?
యని యడిగి, యా[illegible]రదృష్టపీరు లేమి [illegible] విని[illegible]
మననతండు చేతులు జోడించి. 131

ఉ. ఏ మని విన్నవింతు! జగదీశ్వర! నీపదపద్మముల్ [illegible]
గా మది తత్తఱించు నెడ[illegible]గర్మము చాలక [illegible] మంచు నా
కీమిష వచ్చి మీఁదఁ బడె నిందుకె [illegible]ము కుంచుచుండె, [illegible]
రేమని రంచు న న్నడిగె[illegible]దే? సకలజ్ఞుఁడ వీ వెఱుంగవే? 132

వ. అనిన విని భక్తమందారుం డగుయదునాథుండు. 133

ఉ. భూతలనాథుమాటలను [illegible]మాటలుగట్టుకొవచ్చి విప్ర నీ
దూతలవంతు, కాని గుణదోషవిచారణ నారి కేల? నీ
వై తెగనాడ వచ్చితివె? [illegible] దొర లన్నది తెల్ప నింతగా
భీతిలనేల? చెప్పుము లభించునె గండము మంత్రసానికిన్? 134

గీ. అనుడు విప్రుండు లజ్జాకులాత్ముఁ డగుచు
దూతకృత్యంబునం దలదూర్చినాను
గాని నీమాట జవదాఁటఁగాని యొకటి,
పాపలేశం బెఱుంగ నీపాదమాన. 135

వ. ఇది వాచ్యం బిది యవాచ్యం బిది కర్తవ్యం బిది యకర్తవ్యం బిది
గ్రాహ్యం బిది యగ్రాహ్యం బని నిర్ణయింప సర్వజ్ఞమూర్తియు
సర్వాంతర్యామియు సర్వజగదాత్మకుండు నగు దేవర యే ప్రమాణము

ఇఁక వా రన్న పన్నట్లు గా విన్నవించుటయే నాపని. మన్నించి
చి_త్తగింప వేఁడెద. 136

హంసుఁడు పంపినవా_ర్తను శ్రీకృష్ణుఁడుక్రుద్ధుఁ డగుట.

చ. నరపతి బ్రహ్మదత్తుఁడు వొ♦సర్పఁగఁ బూనెను రాజసూయ, మ
ధ్వరమును జూడఁ గప్పములు♦పట్టుకు రండని హంసడింభకుల్
ధరఁ గలరాజులం బిలువ ♦దాసుల నంపుచు, నిన్నుఁ బిల్వఁగన్
గరముగ నుప్పు తెమ్మని య♦నన్ బనివంచిరి నన్ను శ్రీహరీ! 137

చ. అన విని వింతనవ్వు నగి♦యంబుజనాభుఁడు కొల్వు గాంచి సా
ల్వుని కిపు డుప్పు మోసుకొని♦పోవలె సిద్ధముకండు యాదవుల్!
మనకు నియంత లైరి పర♦లాభమదాంధులు హంసడింభకుల్
వినుఁ డనఁ గామపాలముఖ♦వీరుల నవ్విరి, యెల్లసాత్వతుల్. 138

గీ. విఱుగఁబడి నవ్వ చొక్కరి♦వీఁపు నొకరు
చఱచుకొంచు బళీబళి! ♦చక్రపాణి
పన్ను చెల్లించు నంచుఁ జ♦ప్పట్లుగొట్ట
దూత తల వంచుకొనె సిగ్గు♦చేత నపుడు. 139

చ. హరి యతనిం గనుంగొనిజ♦నార్దన! పాపము పండె వారికిన్
గరముగ నుప్పు తె మ్మనిరి♦గా! సరి తెచ్చెదఁ దేక తప్పునే ?
కర మిడఁ జక్రమో శరమొ♦క_త్తియొ వారిశిరంబులం దద
ధ్వరమున, వారిదేహముల♦పాఁతఱ కుప్పు కరంబు తెచ్చెదన్.

ఉ. నీచులు తమ్ముఁ దా మెఱుఁగ♦రేరనినూహ్యులు గాక, యెంతసే
పీచికిలింత యేఫ్పు ? హరుఁ♦డిచ్చునుగాక వరంబు పోరఁ దా
నై చనుదెంచి యడ్డపడి♦యూమదమత్తులఁ గూర్మిఁ గావఁగా
జూచును గాక, వార లెఁకఁ♦జూడఁగ రాదు ధరాతలంబునన్. 141

గీ. యుద్ధమున నుప్పు కప్పంబు ♦ సిద్ధమనుము
దాడి యింక మూఁడునాళ్లకుఁ ♦ దప్పదనుము,
స్థలము మధురాప్రయాగపు♦ష్కరములందు
నేది వా రంపు రది మాకు♦నిష్ట మనుము. 142

క. మోమోటపడకవారికి
నామాటలుచెప్పు దేజ♦నార్దన? పోసీ!
నీమనసునొచ్చునేమో!
యీమత్తులకడకు వచ్చు ననుజుఁడు నీతో. 143

గీ. వెడలు మింక జనార్దనా! ♦విప్రబాల!
భద్ర మగుఁగాక నీకు మ♦ద్భక్తినిరతిఁ
గష్టసంసారనీరధిఁ ♦ గడచి తుదను
గాంచెదవుగాక విష్ణులో♦కంబు సుఖము. 144

క. అని పలికి, సాత్యకిం గని
చని యీతనిఁ గూడి నీవు♦సాల్వునిపురికిన్
మనమాటలు మననిశ్చయ
మును వారికిఁ జెప్పిరమ్ము♦పొ మ్మని లేచెన్. 145

—సాత్యకి హంసడిభకుల చెంత కేగుట.—

వ. అంతఁ గొలువువా రెల్లరు జయజయారావంబు లెసఁగఁ దమతమ సదనంబులకుం జనిరి. సాత్యకియు ధనుస్తూణాసమేతుండై యుత్తమ హయం బధిరోహించి జనార్దనుం గూడి సాల్వనగరంబున కేగి తన రాక యతనిచే హంసడిభకుల కెఱిఁగించి వా రున్న మందిరంబునకుం జని యథోచిత సత్కారపూర్వకంబుగ సద్భాసనాసీనుఁ డై సంత హంసుఁడు సాత్యకిం జూచి, 146

మ. విని యున్నాఁడను నీపరాక్రమము నీవిద్యావివేకంబు మున్,
గనుఁగొన్నాఁడను నేఁడు సంతసము, సౌఖ్యంబే? సుఖోపేతులే
మనవా రందఱు మాధవాదు, లని సంభావించి ప్రశ్నించి, య
న్ననకున్ మెచ్చినయట్లతండు సుఖ మున్నా రెల్ల రచ్చో నన౯.

వ. హంసుండు జనార్దనుం గాంచి, 148

క. కనుఁగొన్నావా? యదుపతి
ననుమానము లేక నిన్ను నంపినమాటల్
వినిపించినావ? యతఁడే
మనియెను వచియింపు మనుడు నతఁ డిట్లనియెన్. 149

జనార్దనుఁడు హంసుని మందలించుట.

క. కనుఁగొంటి నంబుదశ్యా
ముని బీతాంబరుఁ బ్రసన్నముఖుఁ బద్మాక్షు౯
మునియదువరపరివృతకాం
చనపీఠనివిష్ణు శంఖచక్రిన్ శార్ఙ్గి౯. 150

క. కనుఁగొంటి వందిమాగధ
వినుతుని సామంతరాజవినతాంఘ్రిని స
జ్జనులం గావఁగ దుష్టుల
నణఁపఁగ నవతార మెత్తినట్టిపరాత్ము౯ 151

క. కనుఁగొంటి జగత్కారణుఁ
గనుఁగొంటి జగన్నివాసుఁగనుఁగొంటిని నా
కనువిందుగఁ బరతత్త్వముఁ
గనుఁగొంటిని భక్తలోకకల్పద్రుమమున్. 152

క. వినిపించితి నీమాటలు
విని జగతీనాయకుండుఁ గవింతగ సర్వేన్
విని నవ్వె సభాజన మె
ల్లను గడు పుబ్బంగ నేనుఁ గలజ్జపడంగన్. 153

ఉ. ఏ మనువాఁడ? హంసునికిఁ నెందుకుఁ బుట్టినా [illegible]? యి
య్యో! మతి పోయెఁగాని, యిసు కముష్టి [illegible] వెట్లు చప్పినా
నో మురవైరితోఁడ? నని కయుమ్మలికమ్ము [illegible] వానా
మే మఱి యెత్తలే దడుగుకమిూ మహి [illegible] నాగతిన్.

చ. పొరపడి నోరుజాఱి [illegible]! యిపు [illegible] సను [illegible]
దరుణము దాఁటలేదు, మునికఁ [illegible] జుఁ [illegible]
దరయుము శౌరి కీపలుకు [illegible] జల్లి నగుగ్గిలంబు నాఁ
జరచర మంట దెచ్చె నని కసర్వము [illegible]. 155

—— హంసుఁడు జనార్దనుని దూషించుట ——

చ. అన విని కన్ను లెఱ్ఱపడ కహంసుఁ డిదేమిగ [illegible] వా!
ననుఁ జెడనాడి శత్రువుగుణంబులు మెచ్చెద? [illegible]
బున కొడిగట్టినావు? మతిఁ బోయెను [illegible]
బును గని? వానిమాయఁ [illegible]? [illegible].

చ. సురుచిరభూషణంబులును [illegible] పగుబట్టలు [illegible]
సరిపడఁ బోఁతవిగ్రహముఁ [illegible], కా
తరు లగురాజులన్ [illegible] సవీరులు [illegible]
నరులు నుతింపఁ [illegible] దేవుఁడ [illegible] నుర్కతీ. 157

చ. సమయము కార్యము న్నరసి శత్రుని [illegible] భాషలన్
భరిమపడి నన్ను దూఱి రిపురాజు నుతింతు? [illegible]
సములు గణించుని న్నిపుడ చంపిసఁ [illegible] లేదు గాని స
ఖ్యము తలపోసి కిన్క దిగ [illegible] నిన్విడనాడితిం గృపన్. 158

చ. హితుఁడవె మాకు? ద్రోహితుఁడ♦వే సచివుండవె? రాజభక్తిని
శ్చితమతి వేనిమమ్ము నిర♦సింతె యరాతిని జూచి? యాహవ
క్షితి మముఁ జూచి మోదవుఁడు♦ గీదవుఁ డేమయిపోవునో! భవ
న్నుతులకుఁ బాత్ర మెవ్వఁ డగు♦నో! కనుఁగొందువుగాక పొమ్మికన్.

గీ. అనుచు దూషించి, యంత సా♦త్యకిని జూచి
యేమి వచ్చితి విచ్చటి?♦కేమి చెప్పి
పంపె నీయన్న నిన్ను నా♦పాలి కిప్పుడు?
తెచ్చునే యుప్పు కప్పంబు ♦మెచ్చు గాఁగ? 160

వ. అనుడు సాత్యకి కోపవేగభీకరస్వరుండై మాయన్నగారు నీకుం జెప్పు మన్నయనివార్యం బైనయమోఘవచనం బాలకింపు మని యిట్ల నియె. 161

—హంస సాత్యకుల సక్రోధ సంభాషణము—

క. "కర మిచ్చెద మీయిరువురి
కరములు పొలికలన నాదు ఖడ్గంబునకున్,
కర మిచ్చెద మీశిరములు
శరవర్షముకుఁడియు నాదు♦శార్ఙ్గంబునకున్. 162

క. కరదానవ్రతకల్పము
కరసంగ్రహలక్షణంబు ♦కరఫలవిధియుం
గర మనుమోదించిననా
కరసర్వస్వంబు నీవె ♦కైకొందు వనిన్." 163

వ. అని పల్కిరని చెప్పి యనంతరంబ. 164

ఉ. క్రిందను మీఁదు గానక మ♦దించి గర మిమ్మని దాని కుప్పు తె
మ్మందువె? నీదునాల్క మొద♦లంటఁగఁ గోసిననందకంబు ని
మ్మందువు గాక యుప్పు! పలు♦వా! చెలరేఁగుచు వేగ మీ రనిన్
బ్రమ్దుటకే శివుం డిడె వ♦రం బది సిద్ధము నేఁట రేపటన్. 165

ఉ. ఎంతటిధైర్యసాహసము ♦ లెంతసుదాంతత? సూరిపాప! సీ
యంతరమేమి? సర్వజగ ♦ దాత్మమహామహిమన్ భరించుదు
త్త్యాంతకుఁ డైనచక్రిధరు ♦ నంతర మేమి? వరంబు లొందిన ప్రభు
ల్లింతలుపడ్డవారియవ ♦ లేపకథల్ తలపోసి చూడుమా! 166

గీ. ఉప్పు తెమ్మన్నయంతనే ♦ యొలుకలేదు,
ఇల్లలికినంతనే పండు ♦ గెట్టు లగును?
అయిన మీమాట కడ్డమా? ♦ హరికుమారు
లుప్పుతో మిమ్ముఁ గప్పంగ ♦ నున్నవారు. 167

గీ. హంసడింభకమూర్ధ బా ♦ ణాభిషేక
సమయమం దుప్పుసేసలు ♦ చల్లఁగోరి
వేచియున్నారు యదుభోజ ♦ వృష్ణివరులు
హరిసహాయులు వారిపే ♦ ర్లాలకింపు. 168

సీ. వీనులారఁగ మును ♦ విన్నావు బలరాముఁ
గన్నారఁగా సన్నుఁ ♦ గాంచినావు,
నుతి కెక్కె రెఱుఁగవే ♦ కృతవర్మ నిశఠుండు
బభ్రుఁ డుత్కలుఁడు నో ♦ ద్ధవముసలుఁడు?
ఎఱుఁగనివా రుందు ♦ రే తారణాఖ్యుని
సారంగు శస్త్రాస్త్ర ♦ చతురమతుల?
సంగ్రామరంగదు ♦ స్సహు లైనవిపృథుండు
నుద్ధవుండును సుప్ర ♦ సిద్ధులు కద!

గీ. ఎంద అని చెప్పనేర్తుఁ గ ♦ న్గొందుగాక
భండనం బెల్లి లేక రొ ♦ ల్లుండి, పోరి
కలను మధురాప్రయాగపు ♦ ష్కరములందు
నెద్ది యైనను మీ యిష్ట ♦ మెన్నుకొనుఁడు. 169

గీ. లేక గోవర్ధనం బైన ♦మాకు హితమె,
ఏది మీ కిష్ట మెఱిఁగింపుఁ♦డీ! బిడౌజఁ
గొలువఁ దలఁకొన్న మూ♦ర్ఖులు వినండి
కప్పమర్పింతుమచ్చటఁ ♦గదలి రండి 170

వ. అనుచు సపహాసంబుతో ధిక్కరించిన శైనేయుపలుకులు కర్ణశూలంబులు మనశ్శల్యంబులు నై వేధించినంత నయ్యాస్థానమ్ము లిర్వురు పట్టరానికోపంబున నొక్కమాఱు మందిరంబు మాఱుమ్రోఁగ హుంకరించి. 171

ఉ. దూతవు గానఁ బ్రాణములతోఁ గనిపించెదుగాని యింతకున్
భీతియు నీతియుం దొఱఁగి ♦ ప్రేలిననాలుక కోసి నోటిపై
వ్రాఁతలు పెట్టుకొందుమె? యభాజన సాత్యకి! పొమ్ము పొమ్ము నీ
పోతర మాజిలో నణఁగుఁ♦బోరికి రమ్మనుకృష్ణుగొల్లనిన్. 172

ఉ. యాదవుఁ డేమి? మాకు ♦ నెదురాడుట యేమి? హరప్రసాదసం
పాదిత ఘోరశస్త్రములు♦ మా ప్రమథాధిపమైత్రి గాంచి యై
నా దరిసింపరాఁడె కద♦నంబునఁ గప్పము? నీవు పొమ్ము, రే
పే దుర మంచుఁ బుష్కరము ♦ నెన్నితి మంచును జెప్పు వానికిన్.

చ. కరము నొసంగ కిందు బ్రతు♦కంగలఁడే యెవఁడేని? సర్వభూ
వరమకుటప్రభారుచిర♦పాదసరోజులు సార్వభౌము లీ
శ్వరవరలబ్ధశస్త్రవర♦సాధితదిగ్జయరాజసూయు ల
స్ఫురితరకీర్తి హంసడిభ♦కుల్ గనువా రని చెప్పు వానికిన్, 174

చ. హరికి సహాయు లన్నసరు♦కంతయు వాచవి కైనఁ జాలునే
సురపతిఁ గేరుపంచశత♦శూరులు సూరెలఁ దీరుమాకు? సం
గరమున నెంద తాపసుల♦కాపరిఁ గాచినఁ ద్రొక్కిపట్టి కం
ధర పరి పుచ్చుకొందు మని ♦తప్పక ముందుగఁ జెప్పువానికిన్.

గీ. అనుడు సాత్యకి లేచి దు♦రాత్ములార!
బ్రతికి పోతిరి దూతలై♦ వచ్చియుంటఁ,
గాని-చో మీర లీగతిఁ ♦[illegible] లజ్జ
నింత సే పూరకుండునే ♦[illegible]? 176

చ. అదియును గాక మీమరణ♦[illegible]జగదీశ్వరుఁ [illegible]
యదుకులభూషణుండు సతి♦జాంతకుఁ [illegible] ను
న్నది, యది గాన నాశరము♦సన్ [illegible]
బ్రదుకుఁడు, రేపు శ్రీహరిశ♦రంబులఁ [illegible] గాక, [illegible].

క. అన హంసడింభకులు చ
య్యన మీఁదికి వచ్చి దూత♦నగుటం బ్రా[illegible]
బునఁ దప్పితి వీనాఁటికిఁ
దునియడె నీనాల్క రేపు ♦[illegible]లఁగుము [illegible]! 178

వ. అనుచు వారు మాటకు మాట [illegible] నంత, సాత్యకి నవ్వుచు నోరీదురహం[illegible]! [illegible]తో నీ నుందునో మీ రుందురో పుష్కరతీర[illegible] రండి యను-చీవలికి వచ్చి తనవా[illegible] పురంబున కరుదెంచి జరిగిన దంతయు [illegible]. అతండు నాక్షణంబ బలాధ్యక్షుల రావించి “ [illegible] పుష్కర [illegible] బున మనకు హంసడిభకులతో మహాసంగ్రా[illegible] సకలసంభారంబులతో వివిధసన్నాహ[illegible] యానతిచ్చె నంత నానాఁటివేకువజా[illegible]. 179

-oo- యాదవుల పుష్కర [illegible] -oo-

చ. అరదములన్ గజంబుల హ♦యంబుల నెక్కి[illegible]
దరుగ, బలాధినాథులు స♦హాయులుగాఁ [illegible]
గురుతరసర్వసైన్యముల♦కున్ సలుప్రసి[illegible]
వరయదువీరపుంగవుల♦బారులుతీరిన [illegible]. 180

చ. పరమితి లేనివీరభట♦వారము ప్రక్కల వెన్క ఘోరని
ర్భరతరభేరిభాంకృతు ల♦రాతులగుండెలు వ్రీలునట్లు
సత్వరగతి వచ్చుచుండ, యదు♦వల్లభుఁ డాహవశూరవేషభా
స్వరుఁ డయి యాయుధంబులు బు♦జంబులఁ గ్రాలఁగ వేడ్క
మీఱఁగన్. 181

గీ. సూతమాగధవంది♦సంస్తుతు లెసంగ
బ్రాహ్మణులమంత్రపారంబు♦పరిఢవిల్ల
దారుకుఁడు పూన్కి నడుపుర♦థంబు నెక్కి
చనుచుఁ బూరించె వడిఁ బాంచ♦జన్య మప్పుడు. 182

ఉ. ఆనినదంబు కొండగుహ♦లంటి గుభిల్లన మాఱుమ్రోఁగుచున్
గానలు నేలఁ గూలినని♦నాదముతోఁ జని ఘూర్ణితాంబుధి
స్వానముతో దిశాప్రతిర♦వంబులతోఁ జెలరేఁగి పట్టుట
ధ్వానతరంగరూపమునఁ ♦దాఁ జద లంతట నిండె నెవ్వడిన్. 183

వ. ఇవ్విధంబున సమధికచతురంగబలంబులతో వాసుదేవుండు పుష్కర
సరస్తీరంబు చేరి యందలిస్కంధావారంబుచెంత నరదంబు డిగ్గి వీర
సామంతదండనాథులు విడిసినపటకుటీరంబు లరయుచుం జనిసరోవరం
బున నుపస్పర్శ మాచరించి యతివర్యులకు నమస్కరించి వచ్చి బల
నాథసమేతులై బలభద్రసాత్యకులు పన్ను మోహరంబులు నిరీక్షించు
చుండె నయ్యవసరంబున. 184

హంస డిభకుల యుద్ధసన్నాహము

సీ. సితచందనాక్షతాంకచితకూర్పభాగులు
భస్మపుండ్రోజ్జ్వలఫాలతలులు
స్ఫటికలింగవిభాసితవక్షఃకవాటులు
తపనీయఘటితరుద్రాక్షసరులు

ధగధగాయితతనుత్రాణశిరస్త్రాణ
గోధాంగుళిత్రాణగుప్తిణులు
బహువిధశస్త్రాస్త్రభరితరథారూఢు
లక్షీణతూణచాపాసిహస్తులు,

గీ. అగుచుఁ బ్రమథులజంట మున్నదరుగుచుండఁ
బటహభేరీరవంబు దిక్తటము లంటి
చన, దశాక్షౌహిణీసైన్యసహితు లగుచు
బయలువెడలిరి హంసడింభకులు వేడ్క. 185

సీ. రాక్షసేశ్వరుఁడు సంగ్రామధీరుఁడు ప్రాణ
సఖుఁడు హిడింబుఁడు [illegible] కోరి
తనతోడ నెనుబదియెనిమిదివేలర
క్కసులతోఁ బోరఁ గడఁగి రాఁగ,
ఆది నింద్రుని గెల్చినట్టిశూరుండును
యాదవతతి నొంచినట్టిఘనుఁడు
హంసడింభకుల కత్యంతప్రియుండు దా
నవనాథుఁడు విచక్రనామకుండు

గీ. యాదవులమీఁదిపగ దీర్చుకోఁ దలంచి
లక్షలకొలంది దైత్యబలంబుతోడ
బహువిధాహవసాధనసహితుఁ డగుచుఁ
బటుతరస్యందన మెక్కి బయలుదేఱె. 186

గీ. హంసడిభకులవార్తకు నాప్తమిత్ర
బంధుజన మెల్ల తోడుగా వచ్చెఁ గాని
నిర్నిమిత్తవిరోధంబు నింద్య మనుచు
సాగి రాఁ డయ్యె నాజరాసంధుఁ డొకఁడు. 187

ఉ. ఆగతిఁ గూడినట్టిచతురంగబలంబులు భూమి యీనిన
ట్లోగెడునట్టియొత్తిడికి నేళ్లు తటాకము లింకె, వృక్షముల్
పోగులుపోగులై పడియెఁ లోయలు మెట్టలు మట్ట మయ్యెఁ ద
ద్వేగవిధూతధూళివియద్వీధిని బర్వె విచిత్రరూపమై. 188

గీ. కదువడిం బొంగి పారలెడుకడలిమాడ్కి
లయసమయచండవేగానిలంబుపోల్కి
వారిచతురంగసేనాప్రవాహ మింత
లోనఁ బుష్కరతీరంబు గానవచ్చె. 189

గీ. పుష్కరం బెన్నఁగొనె యుద్ధభూమి గాఁగ
హంసుఁ డది యెక్కుడే వానియర్హగుణము,
ధరణిఁ గలయెల్లపుణ్యతీర్థంబులందు
ముందుగాఁ జెప్పఁదగినది పుష్కరంబె. 190

గీ. పుండరీకాక్షుఁడును మఱి పుష్కరంబు
పాప మణఁగించు దర్శనస్పర్శనముల
నట్టియుభయంబు నొక్కమాఱుఁ నరయునట్టి
భాగ్యము లభించె నిరువాఁగువారి కెల్ల. 191

—యదువీర హంసడిభకుల ఘోరసంగ్రామము—

వ. అట్లు వచ్చినసైన్యత్రయంబు సర్వంబును బుష్కరతీరకదనరంగంబు చేరినంత నుభయపక్షంబుల భేరీకాహళపణవఝుర్ఝరడిండిమాది వాద్యంబులు కడు మ్రోఁగుటయు రెండుబలంబులు దలపడియె నప్పుడు రథికులు రథికులం గదిసి యు నాశ్వికు లాశ్వికులం గూడియుఁ బదాతులు పదాతులం గలసియు నతిఘోరంబుగ సమ యుద్ధంబు జరుపుచుండ, రాక్షసబలం బతివేలంబుగ యదుబలం బుపైఁ బడుటయువృష్ణిభోజవీరు లాగుంపును ముట్టడించి నిశితశర

పరంపరల నారిని గాలుసేతులు ఖండించియుఁ గంఠంబులు తెగనఱకియు నురంబులు చీల్చియుఁ బాలికలను రక్తాయమునఁ బగుసుట్లు చించి చెండాడుడు హతశేషం బగు నిశాచరగణంబునఁ గొందఱు కాందిశీకులై కాలికిబుద్ధి చెప్పిరి. కొందఱు పిపాసాగ్రస్తులై పుష్కరంబు చొచ్చిరి. కొందఱు నేల కౌఁగిలించుకొని పడియుండిరి. సత్యయెడ హంసడిభకులు చెలియొకప్రక్కనుండి యోసహాయ! శిశుకుఁ డోడకుండు మే మున్నవార మనుచు, నేఁడియు నవనోపాలుఁ డెక్కడనున్నాఁడనుచు, సమరాంగణమధ్యంబున కేఁగుచున్నంత; వారికి ముందై విచక్రుండతిరయంబునఁ జక్రపాణి సమీపంబున, నతిభద్రుండు హంసు నెదిరించె, సాత్యకి డిభకు నెదిరింప, హిడింబు నుగ్రసేన వసుదేవు లెదుర్కొనిరి, తక్కినయాదవవీరులు సురసదాతిమర్దనంబున సంసక్తం బయ్యె, నంతఁ గర్త్రసాక్షి గగనసీమమధ్యగతుండగుటయు. 192

సీ. చక్రాయుధుఁడు విచక్రుని డెబ్బది
మూఁడుశరంబులఁ గ్రమ్ముఁగ నేసి
వాఁడిముల్కిని వారివక్షంబు గొట్టఁగ
దృష్టలోకము ఘూర్ణిల్లఁ గ్రక్కసిల్లి
నెత్తురు గ్రక్కంగ, శిరస్త్రాణ మూడఁ గృష్ణుఁడు
గ్రుద్ధుఁడై పిడుగువంటిగుద్దు ముష్టిను
సారథిఁ గూల్చి సత్వంబుగ నేగి తెగ
బొప్పి కట్టఁగ నోసల్ తగుల్చెఁ ముష్టిఁ
గీ. తల్లడంబంద గదఁ గొట్టెఁ యల్లనార్చి
బండరా యెత్తి వేయంగఁ బలుకజాడ్యుఁ
డందుకొని దానిఁ ద్రిప్పి యక్షయ్యసురఁ గొట్ట
వాఁడు మూర్ఛిల్లెఁ బ్రాణముల్ దవాసెనట్లు. 193

వ. అంతఁ గొంతసేపటికి వాఁడు తెలివి వడసి లేచి కోపావేశంబున
ఘోరం బగుపరిఘం గొని ఓరీ! యింతమాత్రంబున నెగిరిపడకు
మని యదలించి. 194

మ. తొలి దేవాసురసంగరంబునెడ నాతోఁ బోరఁగా వచ్చినా
బలముం గన్గొని భీతిఁ జెందితివిగా కావా? వాఁడనే నేను, నా
దళితేంద్రామరబాహుదర్పము నదే దైత్యారివా నీవు? నేఁ
డిలఁ గృష్ణారిని నేను గాచుకొనుమీ యీదెబ్బ గోపాలకా? 195

క. అని పరిఘ విసరఁగాఁ గ
త్తిని దానిం దునియ నఱికి దితిజాధము! పొం
గణఁగినదా? యని, చెట్టుం
గొని వేయఁగ దానిఁ జెఱిచి కూలిచి పిదపన్. 196

చ. హరి యప్పు డుగ్రబాణ మనలాస్త్రముతో జతచేసి యేయ న
ద్దురితుని బూదిచేసి యదితోడన తూణముఁ జేరె నంతఁ గా
తరు లయి దైత్యు లెల్లరు యథాయథలై పరుగెత్తి యబ్ధిఁ జొ
చ్చిరి మఱి చచ్చిరో బ్రతుక జీవుఁడ! యుం చట నుండిపోయిరో!

క. అక్కడ హంసుఁడు హలధరుఁ
డెక్కువతక్కువలు లేక యొక్కటిపోరన్
నెక్కొని తుద కరదంబులు
ముక్కలుగా నేల కుఱికి ముంచినకిన్కన్. 198

వ. గదాయుద్ధంబునకుఁ గడంగి కుడియెడమప్రక్కలకు మాఱుచుఁ
గూర్చుండియు నిలచియు వంగియు మోఁకటిల్లియు నొఱగియు
మొక్కలించి యిట్టిగదాసంగ్రామంబు గన్నది గాదని యిందలి
వారు నందలివారు నచ్చెరువడుచుండ నొకరి నొకరు వధింపఁ గోరి
యొక్కరి కొక్కరు తీసిపోక యలసియు సొలసియుఁ బట్టువిడువ
కట్టులై యతిఘోరంబుగఁ బోరుచుండి రాసమయంబున. 197

క. కసి మసఁగుపూన్కి సాత్యకి
కసి దీరఁగ వాఁడిమొనలకకలకమ్ములఁ నే
నసియాడఁ గొట్టి డింభకు
నొసటన్ నిశితాంబకంబు కనొవ్వఁగ నాటన్. 200

గీ. అతఁడు శైనేయురథముపై కకైదువేల
శరము లేయంగ జడివాన కకురిసినట్లు
సాత్యకియు వాని నడుమనకచక్కఁ బెట్టి
డింభకునిచేతివిల్లు ముష్టికిని ద్రుంచె. 201

గీ. వాఁడు వేఱొక్కవి ల్లందికవాఁడిముల్కి
మోమున న్నాటఁ బూచినకమోదుగట్టు
లమరి సాత్యకి కినిసి వాఁ డందుకొనుట
తడవుగా నూటపదివింట్లుఁ దుడిచిపెట్టె. 202

ఉ. నిక్కము విల్లు చేతఁగొనుఁ నేర్చిన డింభక! సాటి లేరు నీ
కెక్కుడి నేని యంచు హాసఁ యింపఁగ ఖడ్గము బూని యూతఁడే
సెక్కినపూన్కిఁ దేరు డిగ నీసుఁ గత్తిని బట్టుచున్నడిగి
జక్కఁగఁ జూపెదే యనుచుఁ సాత్యకియున్ దిగెఁ దేసు కత్తితోఁ.

వ. అంత వారిరువురు సాభద్రదాక్ష్యాసని సకలసామర్థ్యులం బోలి ఖడ్గవిద్యాప్రావీణ్యంబు మెఱయ భ్రాంత ముద్భ్రాంత మావిద్ధము ప్రవిద్ధము బహునిస్సృత మాకారము వికారము భిన్నము నిర్మర్యాద మమానుషము సంకోచితము కులచితము సవ్యజానువు విజాను నాహికము చిత్రకము క్షిప్తము కుసుంభము లంబనము ధృతము సర్వబాహువు వినిర్బాహువు సవ్యేతర ముత్తరము త్రిబాహువు తుంగబాహువు సర్వోన్నత ముదాసి పృష్ఠతఃప్రథితము యాధికము ప్రథిత మనుముప్పదిరెండుప్రకారంబులఁ బరిక్రమించి పరాక్ర

మించి పరస్పర ప్రహారణపరాయణులై యన్యోన్యజిగీషాయత్త చిత్తులై యితరం బెఱుంగక యిహమో పరమో యిదే తేల్చవలె నన్నంతదృఢదీక్షతోఁ బోరుచుండ గగనతలంబున దేవగంధర్వులు గుంపులుకూడి యాదద్వంద్వయుద్ధం బాలోకించుచు గెలుపోడులు నిశ్చయింపలేక యౌరా! యీఖడ్గయుద్ధం బప్రతిమానంబు. వీరిలో నొకఁడు ద్రోణునిశిష్యుఁడు వేఱొకఁడు పినాకిశిష్యుఁడు. వీరిశౌర్య చాతుర్యంబు లెన్నవచ్చునే? వాసుదేవార్జునసాత్యకులు మువ్వురును శస్త్రాస్త్రకోవిదులు సంగ్రామదుర్జయులు, మహేశ్వరకార్తికేయ డింభకులు మువ్వురు మహారథు లాహవదుర్దాంతులు, మొత్తమా ర్వురు నసదృశబలపరాక్రములు. ఇఁక వీరి తారతమ్యం బేర్పఱుప నెవరితర మంచుఁ బ్రశంసించుచుండి రట్టియెడ. 204

క. వసుదేవుఁ డుగ్రసేనుఁడు
మసలితనం బనక మొనకు ♦ మొనగాల్లై రా
క్షసనాయకుపై సాయక
విసరము గురిపింప, లక్ష్య♦ పెట్టకవారిన్. 205

ఉ. కత్తి ఖణేల్ ఖణే లనెడి♦కాయమువాఁడు హిడింబుఁ డుద్ధతిన్
మత్తగజంబు తూల్లు తిను♦మాడ్కిని వృష్ణిబలంబువారి ను
వ్వెత్తుగ మెక్కుచుండఁ గని ♦వృద్ధమహీపతు లాత్మతూణముల్
రిత్తలు గాఁగఁ దక్షలుశ♦రీరము ముంచిరి బాణధారలన్. 206

వ. అప్పుడు వాఁ డాసాయకంబు లెల్ల దిగమ్రింగి వారివైపు నవ్వుచు వచ్చియోరీ! బడుగులమేనికండ యొకపంటిక్రింది కైనఁ జాల దని యింతదనుక మిమ్ము భక్షింపకుండుట నాతప్పు గాని యిది మీ తప్పుగా దనుచు వారి నరదంబులనుండి క్రిందికి దిగలాగి విండ్లువిఱిచి.

గీ. కాఁగి చల్లారినట్టిచు♦గ్ధంబులట్టు
లాస దీరంగ మీానెత్తు♦రానువాఁడ
ననుచుఁ దెఱవంగ నోరు,వా♦రాక్షసుఁడు
పరుగులెత్తిరి తమవెంటఁ♦ బడఁగ వాఁడు. 208

చ. అది గని యచ్యుతాగ్రజుఁ డు♦హుంకరించి కచ్చులుగాఁ గాల్చి వచ్చి, నీ
మద మణఁగింతు రమ్మని♦ మాఱ్కొను నంతను హిడింబుఁ
డార్చి, వాఁ
డది విని మోము ద్రిప్పి విభ్రా♦తాననుఁ డైన బలభద్రుఁ జేరి ఱొ
మ్మదరఁగ గ్రుద్దె, బాహుబల♦ మారఁగ నాతఁడు గ్రుద్ద నంబడెన్.

క. అడిగెడి దే మిఁక వాగల
పిడిగ్రుద్దులు చెంపపెట్లు ♦పిడికిటిపోట్లున్
మడమలతాపులు తన్నులు
నొడుపులు మోఁకాలిపోట్లు♦నూరక ద్రోఁగన్. 210

ఉ. ఎందును దీసిపోక యటు♦లిద్దఱు పోరుచునుండ నప్పుడా
బొంది హిడింబుఁ డేపుచెడి ♦బోరగిలం బడ రాముఁ డాఖలున్
సందిట, బట్టి యెత్తి పది♦సారు లెగాదిగ నూఁచి చావరా
పంద!యటంచుఁ గ్రోసుపయి♦పట్టునఁ గూల గిరాటువేసినన్. 211

ఆ. చచ్చినట్లు వాఁడు♦ చాలసే పట్లుండి
యంతఁ దెలిసి లేచి♦చెంత నున్న
మడుగునీరు త్రాగి ♦యడుగులు తడఁబడఁ
దప్పిపోయె నడవి♦దారి పట్టి. 212

ఆ. అంతనాహిడింబుకహాత శేషపరిచరు
లందు నొక్కఁడేనిక్రమందు కైసఁ
గానరాక భీతిఁ కగన్నదిక్కై మాయ
మైరి వేవెలుంగు కన స్తమించె. 213

గీ. కలనిలో వారు సరిగ నొక్కరికి నొకరు
కనఁబడీకనఁబడకుండఁ జీఁకట్లు వేగ
నలముకొనుచుండ గ్రుడ్డివెన్నెలయు వచ్చెఁ
గాని యాఁగేయియుద్ధంబు కట్టిపెట్టి. 214

గీ. ఆజిరంగంబు గోవర్ధనాద్రితటము
ప్రొద్దుపొడుపున రే పందు పోరు పొసఁగు
ననుచు నిర్ణయ మొనరించి హరి తెలుపఁగ
హంసడింభకు లౌఁగాక యనుచునపుడు. 215

గీ. వచ్చినాఁడు విచక్రుండు వచ్చినట్లు
జాఱినాఁడు హిడింబరాక్షసుఁడు, వారి
కాల్బలంబు హతంబు నిర్గతము నయ్యె,
ననుచు వినియును హరువర మాత్మఁ దలఁచి. 216

చ. అది మన కెంతయుం దగినయాహవరంగ మటంచు సేనకుం
గదలఁగ నానతిచ్చి యినకాంతులఁ బోలెడికాగడాలు త్రో
వ దెలుపఁ గొండ కేగిరి జవంబున, రే యట నిల్చి సేనతో
యదుకులవర్ధనుం డరిగె నగ్గిరికిన్ రవితోఁచు వేళకున్. 217

గోవర్ధనాద్రిపై రెండవనాఁటియుద్ధము

వ. అంత నప్పర్వతంబు నుత్తరపార్శ్వంబున యమునానదిచెంత నుభయ బలంబులు వ్యూహంబులఁ దీరుటయు. 218

ఉ. భేరులు మ్రోఁగె, హేషలును బృంహితముల్ చెలరేఁగె, వీరవి
స్ఫారము తోఁచెఁ, జక్రములసందడి యేచెను, హంసడింభకుల్
తేరుల సిద్ధమైరి, వసుదేవుఁడు ముందుగఁ బెద్దపిన్న లౌ
శూరులు వారి మార్కొనఁ జూచుచునుండిరి రామకేశవుల్. 219

సీ. వసుదేవుఁ డేసె డెబ్బదిబాణములు హంస
డిభకులమీఁద గడిందికడిమి
సారణుం డిరువది సాత్యకి యఱువది
మూఁ డుగ్రసేనుండు మూఁడుపదులు
ప్రద్యుమ్నసాంబులు పదియాఱ్లు పదిగోళ్లు
విరటుండు కంకుండు నిరువదేసి
ఎనుబది పృథుండు నేయంగ సతపర్వ
సితసాయకంబు, లచ్చెరువు గాఁగ

గీ. ఆసహోదరు లాయమ్ములవనిఁ గూల్చి
క్రూరబాణంబులు పదేసి కూర్చియొక్క-
రొక్కరిని గొట్ట నెత్తురు గ్రక్కుకొనుచు
భయపడుచు వారు తొలఁగి రాపట్టునందు. 220

ఉ. పాకము తప్పెఁగార్యమని పంకజనేత్రుఁడు హంసుఁడాఁకఁ గాఁ
దాఁకె హలాయుధుండు బలదర్పితు డింభకు, వారియ్య మా
నాకమువారు తొంటిసుర నాయకతారకజిద్రణంబు తీ
రై కనుపట్టె నంచుఁ గొనియాడుచు నుండిరి పుష్పకంబులన్. 221

గీ. తమదుబాణాలు వీరికిఁ దగిలినప్పు
డఱచి శంఖాలు పూరింప హంసడిభకు,
లాత్మశరములు వారిఁ దూఁటాడినప్పుడు
సింహనాదం బొనర్చిర సీరి శౌరి. 222

ఉ. ఆలము సాగుచో నటులు హంసుని చాపము త్రుంచి వేలు వి
ల్కేలను బూనఁగాఁ దునిమి కృష్ణుఁడు పట్టఁగఁ బాంచజన్యమున్
శూలము లార్చుచున్ బ్రమథ శూరులు మీఁదకి వచ్చి యంతఁ జి
ల్లీలగ శౌరి తేరుటికి నేనగ వారఁగ నారి నిద్దళి. 223

గీ. కేలు కేలును గాలును గాలు కలిపి
పట్టి పైకెత్తి కొఱకంచు పగిదిఁ ద్రిప్పి
వెండికొండ మొగంబుగా విసర, వారు
హరహరా! యంచు బంతులట్లందు పడిరి. 224

క. ఆపని గనుఁగొని హంసుఁడు
కోపారుణలోచనములఁ గొఱకొఱఁ గనుచున్
గోపాలకుతో నిట్లనె
భూపతులును మింట సురలు మునులున్ వినఁగన్. 225

హంసుఁడు కృష్ణుని ధిక్కరించి యుద్ధముచేయుట.

క. ఏమోచితక్రియము చేసితి
వీమాయలు తుచ్ఛమహిమ లీతంత్రంబుల్
నాముందు కట్టిపెట్టుము
నీమద మణఁగింపఁ గోరి నే నున్నాఁడన్. 226

చ. మనుజవరేణ్యు లందఱును మా కరియప్పన మిచ్చినారు మా
జనకుఁడు రాజసూయమును సల్పఁగఁ గోరుచు, నీ వొకండ వే
మని యది యడ్డుపెట్టెదవు? ప్రాణము తీ పగునేని యిచ్చి పో
వెనుకకు, నివ్వ వేని యొక వ్రేటున కిచ్చెదనట్లు చేసెదన్. 227

చ. ఎఱుఁగుదువా యమర్త్యతతి కీశ్వరుఁ డీశ్వరుఁ డంచు? నట్లె న
న్నెఱుఁగుము మర్త్యసంతతికి నెల్లెడ నీశ్వరుఁ డంచు వింటివా?
యఱమర లేక చెప్పు మిపు డైన మనంబునఁ జింతచేసి నా
కఱకు మెఱుంగుతూపులకుఁ గంఠము నిత్తువొ కప్ప మిత్తువో! 228

వ. అనుచు జగన్నాథుం డపహాసించి యోరీ దురహంకార! నావల్లఁ
గప్పము గొనఁ గోరుదేని నీబలంబు చూపికొమ్ము. నీవు బాధించిన
యతులు నిన్ను శపించుచుఁ బుష్కరంబున నున్నవారు. సే

నుండఁగా నీవు వర్ణాశ్రమంబులు శాసించువాఁడవా? నీవంటి బ్రహ్మ ద్వేషులగు దుష్టుల ఖండించి లోకంబు రక్షింప సమకట్టిన జగత్పాలకుఁడను నే నుండ నీవు ధర్మసంస్థాపకుఁడవా? నీవు నన్నుఁ గప్ప మడుగు సంతతికివాఁడవే? ఎంతమదాంధుఁడవు! నీవు నిలువు నన్నుఁ బొరియింప నున్నది చూడుమని పలికినాఁడు, వాఁడు కోపితుండై.

క. ఆకర్ణపూర్ణ ధన్వుం
డై కర్కశనిశితబాణ క్రమమొడరింప నదిసి
వైకుంఠునుదుట గట్టిగ
సోఁకుచు నయ్యది లలాము • శోభం దేర్చెన్. 230

వ. అంత సముత్కటకోపారంభుండై. 231

ఉ. శౌరియు దారుకున్ వెనుక • చక్కఁగ నుండఁగఁ జేసి తేరికిన్
సారథిఁ జేసి సాత్యకిని • శాత్రవగం బసలాస్త్రసంగతిన్
గూరిచి, యోరి! నిన్ను మును • కొంటిని శాసము నీ కొంత కాల్చి నిం
డారఁగఁ గాల్చివేయు నిదె • యనుచు బలంబుగ నగ్ని నేయుచున్.

ఆ. వారుణాస్త్ర మేసె • వాఁడు దాని నణంచె,
నితఁడు పావనాస్త్ర • మేసె నణఁగెల,
నతఁడు దానిఁ ద్రొక్కె • నైంద్రాస్త్ర మడిగించి,
యపుడు హరి మహేశ్వ • రాస్త్ర మేసె. 233

గీ. అతఁడు రౌద్రాస్త్రమున దాని • నణఁచె హరియుఁ
బ్రబలపైశాచగాంధర్వ • రాక్షసములు,
బ్రాహ్మకౌబేరయామ్యాసు • రంబు లతఁడు
సరి ప్రయోగించి పోరిరి • సమముగాఁగ. 234

వ. అంత బద్ధమత్సరుండై. 235

చ. ప్రకటవిరోధినాశకము♦బ్రహ్మశిరోఽస్త్రము నెత్తి యేయ నం
దకధరుఁ, డట్టియస్త్రమున♦దాని నణంచెను హంసుఁ, డాతఁడం
దుకు వెఱఁగంది వశ్యమతి♦తో యమునాజల మాచమించి వ
చ్చి కడఁగి వైష్ణవాస్త్రమునఁ♦జేర్చినయమ్మున హంసునేసినన్ 236

—♦ హంసుఁడు పాఱిపోయి యమునలో నణఁగారుట. ♦—

చ. దితిజులఁ గూర్చి తొల్లి యది♦త్రిప్రజకున్ జయ మిచ్చి విశ్వవం
దిత మయినట్టిదానివడి♦ తేఱి కనుంగొన లేక దానికిం
బ్రతి గనరాక బెగ్గిలి గ♦భాలునఁ గిందికి దూఁకి కాళియా
హి తెగినచోట వాఁడు పడి♦యెన్ యమునాతటినీహ్రదంబునన్. 237

చ. హరియును వానివెంటఁ బడి♦యందఱు నచ్చెరు వంది చూడ నీ
కరియును నప్పనంబు నిదె♦యంచు శిరంబును గాలఁ దన్ని వె
న్దిరిగెను, హంసుఁ డప్పుడ మృ♦తిం గనెనో యడు గంటి పన్నగే
శ్వరునికి దక్కెనో యెఱుఁగఁ♦జాల మెఱైనను వాఁడు లేఁ డిలన్.

గీ. హంసుఁ డట్టులు మడుఁగులో♦నణఁగి పోవఁ
"జచ్చె హంసుండు వైష్ణవా♦స్త్రమున" కన్న
మాట కరతాళములతోడ♦మాఱుమ్రోఁగె
భువిని దివి నొక్కతీరున♦భూతలేంద్ర! 239

వ. అని చెప్పి వైశంపాయనుండు. 240

చ. జనవర! హంసు నాగతిని♦జంపకయున్న జనార్దనుండు, నీ
జనకునితాత ధర్మజుఁడు ♦సల్పఁగఁ జాలునె రాజసూయ? మ
య్యనుపమశస్త్రసంపదయు♦నవ్వరముల్ గల వానిముందు ని
ల్చునె మనరాజలోక? మద♦నూ! కత మాహరి వానిఁగూల్పఁగన్.

వ. అనుచు జనమేజయునకు హంసవధతత్త్వం బెఱిఁగించి మఱియు నిట్లు
చెప్పందొడంగె. 242

డింభకుఁడు సోదరునికై విలపించుట. యమునలోఁ [illegible]ట.

చ. కలను గలంగ బోఁక నలఁకగం దనయున్న మహాబల[illegible]
బొలిసినవార్త డింభకుఁడు భూధర సూనులఁ [illegible]
గిలి యరదంబు డిగ్గి హలికేశవు లెంటఁ బడంగ నన్న! [illegible]
దులఁ బడినావటంచు మహ కుమాలంగఁ బల్కుచు [illegible].

గీ. దుమికి మడుఁగెల్ల గలఁచి లోఁతునను మునిఁగి
కాలుసేతులఁ దడవి మొకక్కడను గనక
తేలి యప్పటి కచటి కేశవుం [illegible]యున్న
వాసుదేవుని గని కిన్కఁ బలికె[illegible]. 244

క. ఓరి గోపాలక! రణ
ధీరుని మాయన్నఁ జూచితే? యని యడుగన్
శౌరి యమునాహ్రదంబుం
గోరి యడుగు మనియె వాఁడు [illegible]. 245

ఆ. మరలఁ జొచ్చి మునిఁగి [illegible]
గలయఁ దిరిగి విసిగి కట్టె చేత
నెత్తి గొట్టుకొంచు నేలపైఁ బొర్లుచు
నన్న యన్న! యంచు నడలె నిట్లు. 246

శా. అన్నా! ఒక్కనిఁ జేసి పోయితివె యన్నా! [illegible]
నన్నుం బ్రాణము కాదె నీకుఁ దగునా? [illegible]
నన్నుం బిల్వవె! రాజమిత్రులకు [illegible]
సన్నాహంబును దండ్రిజన్మమును [illegible] 247

ఉ. ఆహవమెప్పు గాంచి నరక మ్మంబినఁ [illegible]
ద్వ్యాహవమర్మవేత్తవు [illegible]
బాహుబలంబు నీకు సరివచ్చెడు తమ్ముని [illegible]
ర్మోహావశంబున న్మడుఁగు [illegible] సాహసించితే! 248

చ. పరులను దగ్ధులంబులనుకా భస్మమునుచేయుచు నైనసేమి? సో
దరుఁడవు నీవు చూడవుగదా! నిను మ్రింగిన రాజసూయమా
దరమునఁ దండ్రి చేయఁడుగదా! నినుఁ జేరఁగ వచ్చునే
ధరణితలంబు నేలను గదా! యని యస్త్రము సన్యసించితిన్. 249

వ. అయ్యో! అన్నా! తలఁచినకొలఁదిని గుండె బద్దలగుచున్నది. మన యాలోచన మంతయుఁ దల్లక్రిందైనదిగదా! యని తలనేలఁ బెట్టి కొట్టుకొని పెద్దపెట్టున నేడ్చి యేడ్చి. 250

గీ. అక్కటా! యెంతయవమాన? మెక్కుడైన
సమరశూరుండు రణములోఁ జచ్చుఁ గాని
పాఱిపోవునె? , ఛీ! యింత బ్రతుకు బ్రతికి
యింక శత్రుని మొగము నేనెట్లుచూతు? 251

వ. అని కరతలంబుల మొగంబు గప్పుకొని. 252

సీ. శంకరా! నీసేవ సంతరించిన దివ్య
శస్త్రాస్త్రవితతి నిస్సార మయ్యె,
పురమర్దనా! మాకుఁ బోరిలోఁ దోడైన
భూతనాధులశక్తిశూల్ల యయ్యె,
ఈశ్వరా! నీకూర్మి కేకతావల మైన
మాయన్న యేటిలో మాయ మయ్యె,
రాజశేఖర! నీవరంబులు నమ్మిన
రాజసూయంబు ప్రభ్రష్ట మయ్యె,

గీ. శివశివా! ఉట్టినాలుగుచేర్లు తెగియె
నన్నఁజూపింపు మిం నా కనుచు లేచి
వ్రేళులం బట్టి నాలుక పెఱికికొంచు
మడుగులోఁ బడి ప్రాణంబు విడిచె నంత. 253

వ. అట్లు హంసడిభకుల నణగించి పుండరీకాక్షుండు భీమసేనుం గనుంగొనుచుం
కరుదెంచి యఖిలబలంబులతో ద్వారకకుం జేరఁ గూర్చి యంత నొకనాఁడు కొన్న
తిచ్చి బాల్యంబున గోపబాలకులం గూడి క్రీడించిన గోవర్ధనతటం
బులం గొంతసేపు విహరింపఁ గుతూహలంబు పొడమిన బలభద్రసహా
యుండై యం దరిగె నాసమయంబున. 254

చ. అనఘులు రామకృష్ణులు విహార మొనర్చుచు నిచ్చ నచ్చటన్
నని విని నందుఁడున్ ముదమార యశోదను గూడి పాయసం
బును బులగంబు పాలు దధిపొంగలి పిండ్లును నెన్ని మిఠాయిలన్
గొని చనుదెంచి వారిఁ గనుఁగొన్నతలంపులు దీరఁగఁ బ్రముదంబు నిచ్చినన్.

రామకృష్ణులు యశోదానందులఁ జూచుట.

గీ. రామకృష్ణులు భక్తిగౌరవములలర
వందనము చేసి ప్రేమతో వారు తెచ్చి
యిచ్చినపదార్థములు భుజియించి రంత
నచ్యుతుఁడు వారిఁ గన్గొని యడిగె నిట్లు. 257

సీ. వ్రేపల్లె చక్కఁగా వృద్ధి గాంచినదయ్యా?
గోపికాజన మెల్లఁ గుశలమమ్మ?
గోష్ఠంబు లవి గాక క్రొత్త వేర్పడెనయ్యా?
పెరుగుగూనలసంఖ్య పెరిగెనమ్మ?
గోగ్రాసమునకుఁ దక్కువ కల్గదు గదయ్యా?
మెచ్చ ధేనువులు పాలిచ్చునమ్మ?
ఆలమందల కెల్ల నారోగ్య మగునయ్యా?
పసులకాపరుల గాపాడుదమ్మ?

గీ. పల్లెగొల్లలు నీవశవర్తులయ్యా
గొల్లతలు భక్తితో నీకుఁ గూర్తురమ్మ?
పంట లన్నియు మెండుగాఁ బండునయ్యా?
బీదసాదులఁ గృపఁ గని పెట్టుదమ్మ? 258

క. అని యడుగ నాపు నీదయ
ననుకూలము సుఖము భద్రకర ముఖిలంబు జనా
ర్దన! నిన్ను సదా భక్తిం
గనుఁగొనలే కుంటి మన్నకష్టము దక్కన్. 259

వ. అనుడు నతం డలంతినవ్వు మొగంబునం దోఁప దాని కేమి లెండు.
సద్గుణ సంపన్నుల కెందు నెట్టి లోపంబును గలుగఁబోదు.
నాయందు వాత్సల్య ముంచి యిందు శ్రమపడి వచ్చితిరి. కృతజ్ఞుండ
నింక సుఖంబుగ మీయింటికి నచ్చెదయుఁ అని పలికి, యశోదం జూచి.

శా. అమ్మా! నీసుగుణంబులం దలఁచి ధన్యాత్ముల్ సదా సర్వసౌ
ఖ్యమ్ముల్ గాంతురు, నీకు మ్రొక్కి విమలాకారం బెల్లనాభక్తలో
క మ్మెమ్మె సమ్మనము, నీదుశీలము జగత్కల్యాణమూలంబు స
త్యమ్మో తల్లి! నమస్కరించెదను వాత్సల్యం బెద నిల్పుమా! 261

వ. అని మాతాపితృభక్తి వారికిఁ బునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించి
వీడ్కొలిపి బలదేవుం గూడి తిన్నగాఁ బుష్కరతీరంబున కేతెంచి
యందలి మునీంద్రబృందంబునకు భక్తితాత్పర్యంబుల నతు లొనర్చి
నంత వారు పరమానందభరితులై వారికుచితోపచారంబు లొనర్చి.

మునీంద్రులు కృష్ణుని స్తుతించుట.

చ. అమరుల నొంచినట్టి దురితాత్ము విచక్రుని జంపి రెండులో
కములకు మే లొనర్చిన, వకారణ మాశ్రమపంకము లైననం
యముల నలంచినట్టిఖలు కహంసుని డింభకుఁ గూల్చి తుర్యమా
శ్రమమును నిల్పి ధర్మమును శాస్త్రము నమ్మను బ్రోచితీశ్వరా!

ఉ. కారణ మీవు కారణముకారణ మీవు వివేకసార మో
ఙ్కారము నీవు వేదము సుఖంబును గర్తయు యోగముం దప
స్సారము నీవు నీమహిమకసర్వము నీవను గాదె ధర్మని
స్తారక! నీకృపను బడిన ధన్యులు మాని లోకరక్షకా! 264

వ. అని బహుప్రకారంబుల వినుతించి ప్రణామంబు లాచరించి సంతత
హృషీకేశుండు మందస్మిత వికసిత నయనారవిందుండగుచు సంసార
నౌక్యమార్గంబు కలయం జూచి మమ్ము మోక్షమునకుఁ బోవునది
మని పలికి సాగ్రజుండై నిజపురంబున కేగుదెంచి [illegible]
ధరాపాలనంబు గావించుచు నానందించుచుండె నట్టి శ్రీకృష్ణపర
మాత్ముని దివ్యచరితంబు పఠించువారికి వినువారికిం [illegible] సకలశ్రే
యోదాయకం బని పలికిన జనమేజయుండు. 265

క. భారతహరివంశకథా
పారాయణ మయ్యెం దృప్తిపడెం జిత్తం బింక
గూరిమిం దీర్పుము పురసం
హారకథాశ్రవణవాంఛ యని యడుగుటయును. 266

త్రిపుర సంహారోదంతము.

వ. వైశంపాయనుండు కురుకులవర్ధనా! వేదశాస్త్రపురాణములకు నిష్ఠాకథా
శ్రవణము పరమపదప్రాప్తిమూల మని పెద్దలు చెప్పుదురు అట్టి దానిం
దెలిపెద సావధానంబుగ నాకర్ణింతువుగాక. శ్రవణ మనన నిదిధ్యా
సనములను మూఁడును మూఁడుకన్నులుగా నాత్మతత్త్వసంపన్నుఁగా
గావించు విద్వాంసుఁ డగుజీవుండు త్ర్యక్షుఁ డనంబడును. స్థూల
సూక్ష్మ కారణ దేహంబులు మూఁడును త్రిపురము లనంబడును.
జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థలందు క్రమముగా విశ్వ తైజస ప్రాజ్ఞ
రూపంబుల నున్నతని కుపభోగ్యము లైన [illegible]
బ్రహ్మతత్త్వం బెఱింగిన యాత్ర్యక్షుండు [illegible] నామకాస్త్ర
త్రంబున నిర్మూలముగావించుట త్రిపురసంహారము లేక త్రిపుర
దాహ మనఁబడును. ఈపరమార్థంబె మునిప్రణీతంబైన త్రిపురసం
హారకథయందు నిగూఢమై యున్న దనుచు [illegible] చెప్పందొడంగె.

చ. తొలి, తొలివేల్పుగుంపు పాకటి♦ తోడుగఁ గైకొని సూర్యనాభుఁ డ
ష్టలుఁడును జంద్రనాభుఁ డను♦కావరుఁడిద్దఱు నాత్మమాయ వే
ల్పులు చొరరానికోట లన♦మూఁడుపురంబులు మూఁడువేల తే
జులు వహియించి యాకసము♦చుట్టెడుసట్టివి కట్టి నేర్పుసన్. 268

గీ. బహుళపదార్థసమృద్ధి స♦బ్బలము తాము
నందు నసియించి చదల న♦నారతంబు
తిరుగఁ జొచ్చిరి పితృయాన♦దేవయాన
మార్గముల నరికట్టుచు ♦ మత్తు లగుచు. 269

క. సురరాజపురమె వాటికి
సరి రా దనఁ జెప్పనేల♦సరిరా వని కి
న్నరగంధర్వపురంబులు ?
నిరవధినవరత్న హేమ♦నిధు లాపురముల్. 270

గీ. మెఱుపుకాంతులతో నేగు♦ మేఘము లన
నింగిఁ జరియించు సురగిరి♦శృంగము లన
వేల్పునదిఁ దోఁచురవిరథ♦బింబము లనఁ
బురము లామూఁడు సురవీధిఁ♦ దిరుగుసప్పుడు. 271

క. వారంద ఱొనర్చెడిహుం
కారంబులు సింహనాద♦కటుభాషణవి
స్ఫారాట్టహాసములు హే
షారవము నెసంగె గగన♦చరభీకరమై. 272

చ. దితిజపురంబు లట్లు నలు♦దిక్కులఁ గ్రిందికి మీఁదికిన్ మహా
ద్భుతగతిఁ బోవుచున్ జనప♦దంబులు కాసలు కూలఁ ద్రొక్కుచున్
క్షితిచరఖేచరప్రతతి♦కీడ్పడఁ జేయుచు నూఁచముట్టుగాఁ
బితృగతిదేవయానముల♦పై రణఁగింప భయంబునన్ సురల్. 273

వ. నిఖిలదేవయోనివిశేషులు పితృదేవతలు [illegible] పురస్సరులై. 274

గీ. అఖిలపైతృకకర్మఫ♦లానుభవము
పుణ్యలోకవిహారాను♦భూతి తొలఁగ
నింక దిక్కేమి [illegible] ♦ [illegible]
బ్రహ్మదేవునిచెంతకుఁ♦ [illegible] 275

చ. శరణుపితామహా! శరణు! ♦ [illegible], [illegible]
సురపురి కన్నత్రోవలకు♦ [illegible] [illegible]
పురములు చేయుమా [illegible] ♦ [illegible], [illegible]
ర్భరదు [illegible] ♦ [illegible]! 276

చ. అన విని లోకనాథుఁ [illegible] ♦ [illegible], [illegible]
దనుజపుగంబు [illegible] ♦ [illegible]
య్యనఘుఁడు శంకరుండు శర♦ [illegible]
య్యన విబుధాళి [illegible] ♦ [illegible].

గీ. వేదపఠనంబు వేదాంత♦ [illegible]
జపతపోయోగమార్గవి♦చారణంబు
జ్ఞానవైరాగ్యభక్తిప్ర♦శంసనంబు
నాచరించుచుఁ [illegible] ♦ [illegible]. 278

క. ధ్యాన ధ్యేయ ధ్యాతలు
జ్ఞానజ్ఞేయములు జ్ఞాత♦సర్వము తానై
యానందించెడుశంకరు
మానీంద్రపరీతుఁ గాంచి♦ [illegible]. 279

చ. చల మలరం బురాసురులు♦సల్పుచునున్న [illegible]
దెలిపి, శివా! సమస్తజగ♦ [illegible]! శివా [illegible]!
తలఁపగఁ రానిదుర్గతికిఁ♦ [illegible] మని విన్నవింతు? మా
ఖిలులవధింపనంతకును♦గా [illegible] వలన్. 280

చ. మును పడలేదె బాధ దితి♦పుత్త్రులచే? నది యింత ఘోరమా?
యనిలరవీందుకాంతిగతి ♦యాకులపాటునఁ గుందె నన్న నే
మనఁగల? దావిహంగమవి♦యచ్చరఖేచరు లన్నమాట లిం
కను వినవచ్చినన్ నిజము♦గా నవి యన్నియుఁ జిల్కపల్కులే. 281

గీ. గంగపా లయ్యెనయ్య! మా♦గతులు రెండు
హవ్యకవ్యంబులకు దూర♦ మైతిమయ్య!
మీరు మీ రన్న మొఱ్ఱలే♦మిగిలెఁ గాని
యీశ్వరా! యేమి దేవత్వ♦మేమి బ్రతుకు? 282

చ అని మొఱవెట్ట వారి కభయం బిడి శూలి పినాకపాణియై
ధనపతి యస్త్రశస్త్రసహితం బగుయక్షబలంబుతోడ వె
న్కను,వివిధాయుధంబులగణంబులు రుద్రులు ముందు వెల్వడన్
జనె వృషభంబు నెక్కి యిరుచక్కల వేల్పులు రాఁగ మింటికిన్.

వ. అంత పురదైత్యు లొక్కడిఁ దార్కొని, రక్షేతి నుగ్రుఁ డుగ్రుఁడై.

గీ. చాప మెక్కిడి యొక్కొక్క♦సాయకమున
నెగిరి వెన్కకు నొఱఁగున♦నేసి కొట్ట
వజ్రనిర్భిన్నపక్షప♦ర్వతములట్లు
కూలె మూఁడుపురంబులు ♦నేలమీఁద. 285

గీ. తలలు బొప్పులు కట్టంగఁ♦దనువు లెల్ల
కుళ్లఁ బొడిచినయట్లుగాఁ♦గూలఁబడిన
దితిసుతులు మెల్లమెల్లఁగాఁ♦దెలివి చెంది
యిరులు గ్రమ్మినయంతఁ♦బైకి కెగసి మరల. 186

చ. ప్రమథగణంబు యక్షులు సుపర్వులు మూఁగినచోటు చొచ్చి కుం
తముల గదాసిముద్గరగణంబుల వ్రేయుచు గుంపు భిన్నభి
న్నముగ భయాతిరేకమున నల్లడఁ బర్విడునట్లు ముట్టితీ
వ్రిము త ఱుమంగఁ జొచ్చిరి పురంబులతోఁ జద లెల్ల తామయై.

ఉ. ఆసమయంబునందు దనుజాధిపులు న్నప్పురాల నెల్ల నా [illegible]
నేసినయస్త్రశస్త్రతతి కేగెను బోఁకులు మీఁదిమిన్నగు
రోసము మీఱ దానవులు గుప్పెను నప్పుడు దానిఁ గాంచి
నాసలు మాని సిద్ధులు యక్షులు చేరిరి శూలిసన్నిధిన్. 288

చ. అది గని దైత్యనాయకుల యార్భటసంఘములు సింహనాదముల్
చదలఁ గలంచునట్టిదియె సాగరముల్ గలఁగన మహీధ్రముల్
కదలఁగఁ జేయు నట్టిలయకాలపయోధరముల్ ప్రవర్ధన
ప్రబల మగునాద మొప్ప నెడ [illegible] రథం [illegible].

గీ. అది రథస్థిరసాహసమయంబు గాఁగ
బ్రహ్మతేజోమయంబు గని పలుకు చంద్రసూ
వృషభరూపంబు ధరియించి విష్ణు వపుడు
దాని వహియించె ధర్మమూర్తిం గఁ దలఁచి. 290

క. హరుఁడు రథ మెక్క నప్పుడు
హరిరథ్యము తనదుకొమ్ము లల్లాడించుచు దు
ర్భర మైన అంకె వేసిన
సురశత్రువు లదరిపడియు [illegible]. 291

చ. హరునరదం బెదిర్చి తమ ఖడ్గమునచ్చి [illegible]
ర్జరులఁ బడేసి బాణముల సంగరరంగమున [illegible]
శ్వరు గుఱిచేసి సర్వవిధశస్త్రపరంపర లేక ధారగాఁ
గురిసిన నంతఁ డన్నిటిని [illegible] సవ్వడి [illegible]. 292

మ. శర మొక్కండ దరిఁ బోసి కూర్చి పరమాస్త్రం [illegible]
దరుదారంగఁ దపంబు యోగమును సత్యం బెల్ల సంధించి యా
శరమే మూఁడుశరంబు లంచు మనసా ధ్యానించి [illegible]
పురముల్ మూఁటికి నాటఁ జేసె నవి [illegible] యంచు భస్మంబుగాన్.

వ. అట్లు త్రిపురదాహంబున దేవపితృయాగంబులు నిరాతంకంబులు
గావించినలోకశంకరుం డగుశంకరునికిని వృషరూపంబున ధర్మోద్ధ
రణం బొనర్చినధర్మస్వరూపుం డగుశ్రీమహావిష్ణువునకును భక్తి
నమ్రులై యఖిలదేవదేవమునిపితృదేవతాదులు సాష్టాంగనమ
స్కృతు లాచరించి సుఖంబుగం దమతమనెలవుల కరిగిరి. సత్యజ్ఞానా
నందమయంబు ననాదిమధ్యాంతంబు నైనహరిహరాత్మకదివ్యతేజం
బంద యంతర్హితం బయ్యె. రాజేంద్రా! యిది త్రిపురదాహవృత్తాం
తము. బ్రహ్మజిజ్ఞాసు వగుపురుషుండు సాధనచతుష్టయసంపత్తి
నంతరరివర్గంబు నిర్జించి దేహత్రయంబును జ్ఞానాగ్ని నిర్దహించి
యాత్మజ్ఞుండై బ్రహ్మీభావము గాంచు ననుటయే యిందలినిగూఢం
బైనపరమార్థ మని విశదీకరించి. 294

గీ. భావ్యదంతంబు పుష్కర♦ప్రాభవంబు
ఘనవరాహ నృసింహ వా♦మన చరితలు
హరశిఖరియాత్ర పౌండ్రక♦హంస డిభక
పురవధయు నా భవిష్యంబు ♦పూర్తిగాంచె. 295

వ. అని పలికిన జనమేజయుండు మునీంద్రా! మహాభారతేతిహాసంబు
వినిపించి నన్నుం గృతార్థుం గావించితివి. నీవాత్సల్యంబున కెంతయుం
గృతజ్ఞుండను. నీయనుగ్రహంబున నైహికాముష్మికఫలప్రదంబులగు
నెల్లధర్మంబు లెఱింగిననాహృదయంబు వినిర్మలంబై సత్త్వసంప
న్నం బయ్యె ధన్యుండ నింక నీశతపర్వామ్నాయంబు పఠించువారికి
వినువారికిని లభించుఫలం బొక్కటియు ననుగ్రహించి తెలుపు
మనుటయును.

-భారతామ్నాయపఠనశ్రవణఫలము-

చ. జనవర! భారతం బనఁగ♦సత్యదయాంతరశౌచనీతిప
ర్తనపురుషార్థజాతిమత♦ధర్మవివేకవిరక్తిభక్తిసా
ధనపరమార్థచింతనని♦ధానము సద్గురుబోధ రాజశా
సనము హితోపదేశము స♦శక్యము దానిమహత్త్వ మెన్నఁగన్.

గీ. భారతము విన్నఁ జదివినఁ • బాప మణఁగు
యాగములు చేసినట్టిపుణ్యము లభించు
దుష్టసంసారవాంఛలు • తొలఁగిపోవు
బుద్ధి వికసించు బంధవిముక్తి గలుగు. 298

వ. అని యాదిపర్వాదిభవిష్యపర్వాంత శతపర్వాంతంబులు నాకర్ణించిన శ్రవణ
ఫలంబు సంగ్రహించి తెల్పినంత. 299

క. ఘనుఁ డగువైశంపాయన
మునిపతి నుచితోపచారముల సత్కరించి
బొనరించి యనిపి సుఖముగ
జనమేజయవిభుఁడు ధర్మరసంగతి నుండెను. 300

ఇది

శ్రీమత్పవిత్ర హారితసగోత్ర మల్లాద్యన్వయసహస్రపతిత్ర గణములు
పస్తంబసూత్రోదిత సకలతంత్ర రామస్వామిశాస్త్రి పౌత్రుండును,
శిష్టచరిత వెంకమాంబా వేదవేదాంత జ్ఞాని శ్రీరామావధాని
పుత్త్రుండును శ్రీ చర్ల బ్రహ్మయ్యశాస్త్రి గురువర ప్రియ
శిష్యుండును సంస్కృత వాఙ్మయచరిత్రాంధ్ర భాషాను
శాసన మహావీర చరిదాది గద్య పద్యాత్మక
రూపాద్యనేకకృతికర్తయు నాంధ్ర విశ్వకలా
పరిషత్కళాశాలా సంస్కృతాంధ్రాధ్యాప
కుఁడునైన సూర్యనారాయణశాస్త్రి
నిర్మించిన యాంధ్ర భవిష్య
పర్వము - ఓం తత్సత్.
షష్ఠాశ్వాసము.

తప్పొప్పుల పట్టిక.

ధ-థ, ల-ఎ, ట-ఠ, శ-స, ఖ-భ, స-న-ప-వ, తాలు మారిగుట యొక్కువ. అనుస్వారములు కొన్ని పోయినవి. పాఠకులిట్టి యచ్చు తప్పులు సవరించుకొనఁ గోరెద.

పుట.	పం.	తప్పు.	ఒప్పు.	పుట.	పం	తప్పు.	ఒప్పు.
11	18	యిది	యినిదేమి?	83	5	ఒకొ్కని	ఒకని
13	9	ఖాండవము	ఖాండవము	85	9	దగ్యోమ	డయ్యోమ
25	12	యాత్రము	మాత్రము	88	15	మోని	మోన
,,	19	జన్మము	జన్మము	91	15	మెయి	మెయి
28	4	న్యసించు	న్యసించు	95	14	గాకైక	రాకైక
30	11	కైకొగ్ల	సేకొగ్ల	,,	19	వేసె	లేసె
33	8	బాలు	గాల	99	23	లేవెలు	వేవెలు
34	6	ఘన తే	ఘన తేమంతే	100	15	చతం	శతం
38	1	బయి	బయిన	103	16	గత్చాని-కిగ్యో హస	(సదువు)
39	12	పోటకు	పోటకి	104	16	గావించె	గావించి
,,	13	గనొక్కాను	గన్నాని	105	15	సేవకా	సేవకా
40	4-5	చార్య-ఖ్యాతి	(సదువునగు)	106	7	వేయని	లేయని
,,	16	మక	ముక్త	110	22	పురుహూ	పురుహూ
45	6	సృష్టి	సృష్టి	114	7	కశ్యప	కశ్యపప
50	5	కాసిగాం	కాసిగాం	120	16	సాక్షరంబె	సాక్షరంబా
51	14	కసుని	కసుంజని	121	13	దితి	సదితి
53	9	వశిష్టుఁ	వశిష్టుఁడు	,,	16	పాశ్రిత	పాశ్రితు
54	10	పైతన్య	పైత్య	124	7	బలలిం	బలిం
59	1	బూన్చిన	బూన్చిన	,,	13	అసుధామయ	(సదువు)
62	16	పడిమయి	పడిపోయి	133	19	మాధ్యైర్యంబును	,,
,,	17	సుగన	సురవా	140	7	నిరిహారాస్త్ర	,,
66	9	మహిమ	మహిమ	143	12, 15	బనసన, గూర్చుండి	,,
67	23	శివాళి	శివావళి	146	2, 24	బుక్కాస్నమాత్మ, గరుడ	,,
74	18		దిజ్ఞా	151	10, 20, 22	ఒగ్గి, తాగుచు,	
76	17	వేషము	వేషు			నాస్త్రము	,,
77	18	స్తృత్య	స్తృత్రు	156	6, 12	శ్లాగటం.	వాగ్వ్యథ ,,
79	11	చ్చంద్ర	శరచ్చంద్ర	158	22	నాపాల	నాపాలి
81	12	లేపలుంగు	వేపలుంగు	160	8	పంచశస్త్రం	(చదువు)

పుట.	పం.	అశుద్ధం.	శుద్ధం
162	21, 24,	కొక్కి-చి, బంగ్లే	(దావులు)
164	11	కనుచు, నమచు	,,
168	16, 19	పేమునందు, పరమాత్మ	,,
175	11, 13	పూర్వము, గల్గి	,,
179	17	లాత్మంగను	,,
180	4	మొదురేగా	,,
187	2	రౌద్ధవేని	,,
188	17, 19. 20	ముక్కలు, న్నలిగా	,,
		గలిగి	,,
189	24	గట్టిన	గట్టిన
197	20	[illegible]	[illegible]
199	9, 12	మహిమ, పరమాత్మ	([illegible])
201		కమండలులు	,,
204	13	ఔలుంగ	ఔలుంగు
205	22	ధనుమతీ	(మనగావు)
208	22	సముద్ర	,,
212	8	మంత్రులు	,,

పుట.	పం.	అశుద్ధం.	శుద్ధం
218	4, 10, 12.	[illegible], [illegible],	
		[illegible]	([illegible])
223		[illegible]	,,
228	11	[illegible]	,,
230	14	[illegible]	,,
232	5	[illegible]	,,
234	7	[illegible]	,,
236	11	[illegible]	,,
237	6	[illegible]	([illegible])
238	18	[illegible]	,,
239	3	[illegible]	,,
240	1, 18, 22, 26	[illegible]	
		[illegible], [illegible], [illegible]	,,
241	12	[illegible], 19 [illegible]	,,
245	24	[illegible]	[illegible]
246	10	[illegible]	[illegible]
247	19	[illegible], 21 [illegible]	([illegible])